

ACTUARIËLE EN BEDRIJFSTECHNISCHE NOTA

STICHTING PENSIOENFONDS DHL
NEDERLAND

Vastgesteld in de bestuursvergadering van 11 december 2024

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE	2
1 MISSIE, VISIE EN STRATEGIE EN DOELSTELLINGEN	3
2 ORGANISATIE	6
3 RISICOHouding	8
4 HOOFDLIJNEN UITVOERINGSOVEREENKOMST EN HOOFDLIJNEN PENSIOENREGLEMENT	11
5 INTEGRAAL RISICO MANAGEMENT.....	14
6 FINANCIËLE OPZET EN STURINGSMIDDELEN.....	15
7 BELEGGINGEN.....	18
BIJLAGE A – GESCHIKTHEIDSMATRIX, PORTEFEUILLEVERDELING, DEELNAME COMMISSIES	20
BIJLAGE B – MISSIE, VISIE EN STRATEGIE.....	23
BIJLAGE C – ORGANISATIE EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	26
BIJLAGE D – RISICOHouding EN HAALBAARHEIDSTOETS.....	37
BIJLAGE E – INHOUD PENSIOENREGLEMENT	43
BIJLAGE F – MITIGERENDE BEHEERSMAATREGELEN	46
BIJLAGE G – WAARDERINGSMETHODE EN GRONDSLAGEN	53
BIJLAGE H – PROCESBESCHRIJVINGEN	59
BIJLAGE I – PREMIE- EN TOESLAGENBELEID	66
BIJLAGE J – UITGANGSPUNTEN PROGNOSE	73
BIJLAGE K – FINANCIËEL CRISISPLAN.....	76
BIJLAGE L – STRATEGISCH BELEGINGSBELEID.....	88
BIJLAGE M – INTEGRAAL RISICOMANAGEMENTBELEIDSPLAN	102
BIJLAGE N – UITBESTEDINGSBELEID	145
BIJLAGE O – VERKLARING INZAKE BELEGINGSBEGINSELEN	161
BIJLAGE P – OVERZICHT FONDSDOCUMENTEN PENSIOENFONDS DHL NEDERLAND	166
BIJLAGE Q – ERVARINGSSTERFTE EN PARTNERFREQUENTIES	168
BIJLAGE R – MVB BELEID.....	172
BIJLAGE S – EVENWICHTIGHEIDSKADER.....	185

1 Missie, visie en strategie en doelstellingen

Het Pensioenfonds heeft de volgende missie, visie en strategie geformuleerd:

1.1 Missie

Het Pensioenfonds voert op zorgvuldige, professionele, (kosten)efficiënte en transparante wijze de afgesproken pensioenregeling voor huidige en voormalige werknemers (de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) van de aangesloten Nederlandse DHL Group ondernemingen uit.

Voor de aangesloten werkgevers willen wij de beste partner zijn bij het uitvoeren en in stand houden van hun pensioenarbeidsvoorwaarde voor hun (voormalig) werknemers.

1.2 Visie

Het Pensioenfonds streeft ernaar om de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toekomstbestendig pensioen te bieden. Het Pensioenfonds belegt en beheert hiervoor het pensioenvermogen tegen verantwoorde risico's en acceptabele kosten en wil dit ook op een maatschappelijk verantwoorde wijze doen. Het Pensioenfonds streeft naar duidelijke en begrijpelijke communicatie met alle belanghebbenden.

De visie van het bestuur is om een geschikt en paritair bestuur te hebben, waarbij het bestuur zijn geschiktheidsniveau goed op peil zal houden en verder zal blijven ontwikkelen.

1.3 Kernwaarden

De volgende kernwaarden zijn vastgesteld:

- Betrouwbaarheid;
- Transparantie;
- Professionaliteit;
- Kostenefficiëntie;
- Maatschappelijk verantwoord;
- Duidelijke en begrijpelijke communicatie;
- Toegevoegde waarde bieden voor alle belanghebbenden.

1.4 Strategie

Het Pensioenfonds heeft op hoofdlijnen de volgende strategie vastgesteld:

- Het Pensioenfonds zorgt voor een uitvoering van de pensioenregeling die binnen de doelstellingen van het Pensioenfonds past, binnen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding;
- Het bestuur leeft de Code Pensioenfonds actief na;
- Het risicomanagement is ingebed in de werkzaamheden van het (dagelijks) bestuur en is uitgewerkt in een jaarplan van het Pensioenfonds.

Een nadere omschrijving van de strategie van het Pensioenfonds is uitgewerkt in de rapportage inzake de missie, visie en strategie van het Pensioenfonds, zoals opgenomen in bijlage B.

1.5 Doelstellingen

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioentoezegging inclusief de beleidsmatige gewenste toeslagen, onder een breed scala van omstandigheden na te komen en wel tegen zo laag mogelijke, maar stabiele premies en uitvoeringskosten. De pensioentoezegging is een zogenaamde “defined benefit”-regeling. Dit houdt in dat de pensioenaanspraken toegezegd worden. Het beleid is zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden deze toezegging kan worden nagekomen.

1.6 Investment strategie

De visie van het Pensioenfonds is, om de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toekomstbestendig pensioen te bieden. Hiervoor worden pensioenpremies en het pensioenvermogen belegd en beheerd tegen verantwoorde risico's en acceptabele kosten, conform de door het Pensioenfonds, in overleg met Sociale Partners vastgestelde risicohouding. Het Pensioenfonds streeft naar een zo hoog mogelijk pensioenresultaat voor de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Hiermee wordt in het beleggingsbeleid rekening gehouden. Het Pensioenfonds wil dit op een maatschappelijk verantwoorde wijze doen en streeft er naar om het onderwerp MVB te blijven door ontwikkelen binnen de kaders van het beleggingsplan. Tevens blijft het bestuur het beleggingsbeleid toetsen aan de risicohouding en de bijbehorende ambitie.

1.7 Verankering binnen de organisatie van het Pensioenfonds

De wijze waarop de missie, visie, strategie en doelstellingen zijn verankerd in de organisatie van het Pensioenfonds wordt verder in deze ABTN uitgewerkt.

1.8 Evenwichtige belangenafweging

Pensioenwet artikel 105 lid 2 schrijft voor dat “De personen die het beleid van een pensioenfonds bepalen of mede bepalen richten zich bij de vervulling van hun taak naar de belangen van de bij het pensioenfonds betrokken deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden, de pensioengerechtigden en de werkgever en zorgen ervoor dat dezen zich door hen op evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.”

Om hieraan invulling te geven is het evenwichtigheidskader opgesteld. Het evenwichtigheidskader is een concreet en praktisch toepasbaar stappenplan dat helpt om op een gestructureerde manier verschillende belangen te kunnen afwegen. Het doel van dit evenwichtigheidskader is om meer grip te krijgen op het besluitvormingsproces en evenwichtige besluiten te kunnen nemen waarin alle relevante factoren en doelgroepen meegenomen worden.

Naast een beschrijving van de processtappen van het bestuurlijke proces, is in het evenwichtigheidskader ook de basis gelegd voor de inhoudelijke toetsing. Daarvoor zijn enkele uitgangspunten en randvoorwaarden geformuleerd waarlangs afwegingen gemaakt kunnen worden.

Voor de toetsende partijen, zoals het Verantwoordingsorgaan is het belangrijk dat het besluitvormingsproces goed te volgen is en dat argumenten en afwegingen die ten grondslag liggen aan een (voorgenomen) besluit voldoende inzichtelijk gemaakt kunnen worden. Daarom bevat het evenwichtigheidskader ook toezeggingen richting het Verantwoordingsorgaan.

Voor de doelgroepen die onderwerp zijn van een besluit is het van belang dat een besluit / het beleid uitlegbaar is en dat de uitkomst evenwichtig is. Zij moeten hun belangen immers terugzien, het besluit kunnen begrijpen en het besluit moet voor deze doelgroepen (in meerderheid) aanvaardbaar zijn. Daarom is in evenwichtigheidskader ook aandacht besteed aan hoe een besluit extern wordt gecommuniceerd. Dit als laatste onderdeel van het proces van evenwichtige belangenafweging.

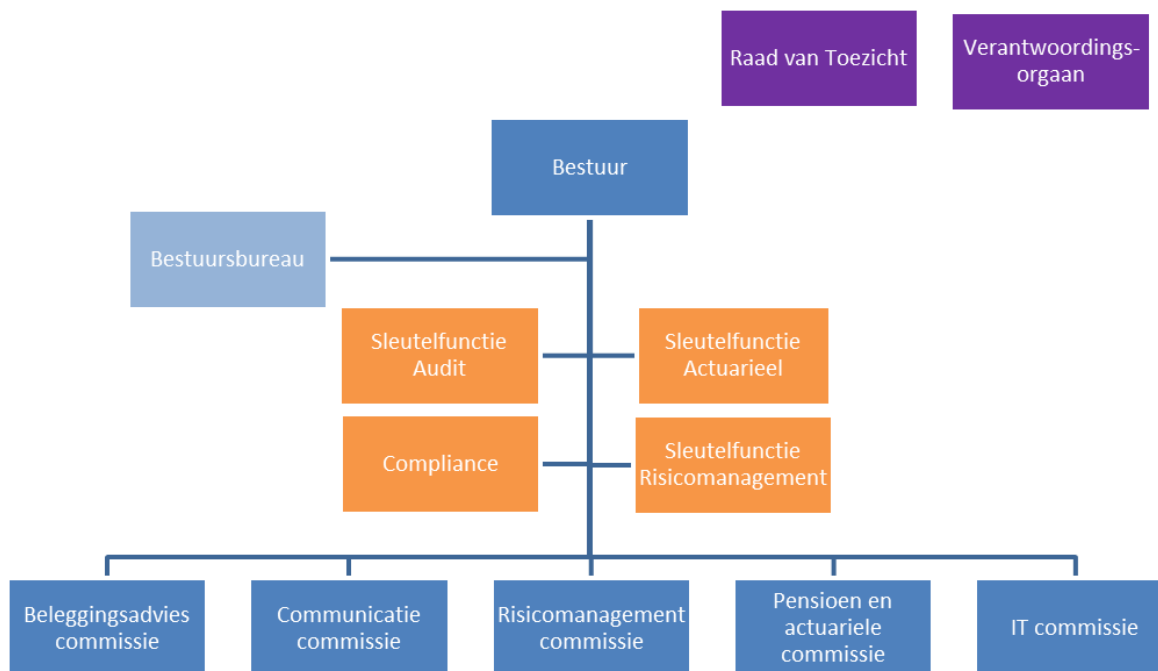
In bijlage S bij deze ABTN is het evenwichtigheidskader opgenomen.

2 Organisatie

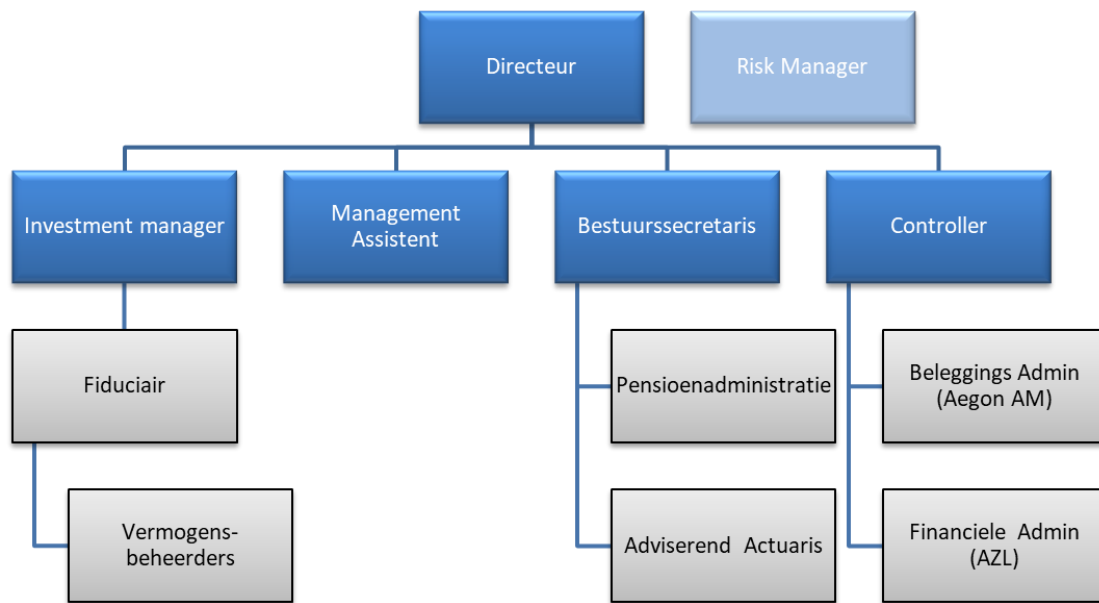
Het bestuur heeft een directeur aangesteld om zorg te dragen voor de dagelijkse gang van zaken, bij te dragen aan de beleidsvoorbereiding en ondersteuning van het bestuur, alsmede de contacten met externe partijen te onderhouden.

2.1 Organogram en interne beheersingssysteem

De organisatiestructuur van het Pensioenfonds is beschreven in onderstaand organogram.

De organisatiestructuur van het bestuursbureau ziet er als volgt uit.

In bijlage A zijn de geschiktheidsmatrix en de matrix met commissies en bijbehorende aandachtsgebieden van het bestuur en commissies opgenomen.

In bijlage C is een uitwerking van dit organogram te vinden. In deze bijlage is een nadere uiteenzetting opgenomen over de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de partijen genoemd in het organogram.

2.2 Beleid

Om de gestelde doelen, zoals bedoeld in Hoofdstuk 1 te verwezenlijken voert het bestuur een (financieel) beleid, dat nader is uitgewerkt in hoofdstuk 6 van deze ABTN, waarbij de actualiteit steeds in het oog wordt gehouden.

3 Risicohouding

3.1 Beleidsuitgangspunten en risicohouding

De Beleidsuitgangspunten en risicohouding van het Pensioenfonds zijn nader uitgewerkt in bijlage D.

3.2 Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in het te verwachten pensioenresultaat op fondsniveau en de risico's die daarbij spelen, gegeven de financiële opzet van het Pensioenfonds.

Bij de invulling van de haalbaarheidstoets worden door het bestuur van het Pensioenfonds kwantitatieve ondergrenzen bepaald die passen binnen de risicohouding van het Pensioenfonds. De toets wordt uitgevoerd conform artikel 22 Besluit financieel toetsingskader en de nadere uitwerking in artikel 30 van de Regeling Pensioenwet. Het Pensioenfonds heeft voor het eerst per 1 januari 2015 de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Indien er geen grote wijzigingen in de regeling en/of het beleid plaatsvinden, kan jaarlijks volstaan worden met een haalbaarheidstoets. De technische uitwerking van de haalbaarheidstoets is opgenomen in bijlage D.

Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijke financiële positie van het Pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het Pensioenfonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

Bij significante wijzigingen zal het bestuur conform de wet- en regelgeving een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitvoeren. De meest recente aanvangshaalbaarheidstoets dateert van het eerste kwartaal van 2023.

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan een van de volgende criteria uit de aanvangshaalbaarheidstoets:

- Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau blijft boven de door het Pensioenfonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat; en/of
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario wijkt niet teveel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het Pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking heeft vastgesteld;

treedt het Pensioenfonds in overleg met Sociale Partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden. Tussen het Pensioenfonds en Sociale Partners is overeengekomen hoe om te gaan met een dergelijke situatie.

3.3 Eigen Risico beoordeling

Het Pensioenfonds voert in het kader van het risicobeheer ten minste driejaarlijks een Eigen Risico Beoordeling (hierna: ERB) uit en legt de resultaten hiervan schriftelijk vast.

In geval van een significante wijziging in bijvoorbeeld het risicoprofiel van het Pensioenfonds of door het Pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling vindt zo spoedig mogelijk een ERB plaats, met dien verstande

dat bij een significante wijziging in het risicoprofiel van een specifieke pensioenregeling de ERB beperkt mag blijven tot die pensioenregeling.

De ERB is een proces dat uitmondt in een document dat een beschrijving geeft van het risicoprofiel van het Pensioenfonds, een beoordeling van de financieringsbehoeften en een beoordeling van de risico's rondom indexatie. Het wettelijk kader voor de ERB is artikel 18b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds.

Het bestuur gebruikt de uitkomsten van de ERB, vanaf het moment dat deze beschikbaar zijn, bij de (strategische) besluitvorming. Een beschrijving van de wijze waarop dit plaatsvindt wordt opgenomen in het ERB-document.

Dit beleid zal ten minste eens in de 3 jaar worden geëvalueerd en aangepast na belangrijke wijzigingen.

De ERB en de vastlegging van de resultaten hiervan omvat in ieder geval:

- a. Een beschrijving van de wijze waarop de ERB in het managementproces en de besluitvormingsprocessen van het Pensioenfonds is geïntegreerd;
- b. Indien het Pensioenfonds de risicobeheerfunctie, interne auditfunctie of actuariële functie uitbestedt aan de bijdragende onderneming, een beschrijving van de wijze waarop belangenconflicten met de bijdragende onderneming worden voorkomen of beheerst;
- c. Een beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheer;
- d. Een beoordeling van de totale financieringsbehoeften van het Pensioenfonds met, indien van toepassing, een beschrijving van het herstelplan;
- e. Een beoordeling van de risico's voor de deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden met betrekking tot hun pensioenaanspraken en pensioenrechten en de effectiviteit van eventuele corrigerende maatregelen, in voorkomend geval rekening houdend met:
 - de mogelijkheden tot toeslagverlening;
 - de mogelijkheden tot vermindering van de pensioenaanspraken en pensioenrechten, waaronder de mate waarin de pensioenaanspraken en pensioenrechten kunnen worden verminderd, onder welke voorwaarden en door wie;
- f. Een kwalitatieve beoordeling van de mechanismen ter bescherming van de pensioenuitkeringen, waaronder in voorkomend geval garanties, convenanten of een andere soort financiële steun van de bijdragende onderneming, verzekering of herverzekering door een onderneming die valt onder Richtlijn 2009/138/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 betreffende de toegang tot en uitoefening van het verzekerings- en het herverzekeringsbedrijf (Solvabiliteit II) (PbEU 2009, L 335);
- g. Een kwalitatieve beoordeling van de operationele risico's; en
- h. Voor zover van toepassing, een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's, met inbegrip van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu verband houden, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderde regelgeving.

Het Pensioenfonds beschikt voor de toepassing van de ERB over methoden om de risico's te detecteren en te beoordelen waaraan het Pensioenfonds op korte en op lange termijn is of kan worden blootgesteld en die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van het Pensioenfonds om aan haar verplichtingen te voldoen. De gebruikte methoden worden beschreven in de vastlegging van de resultaten van de ERB.

Het Pensioenfonds neemt de ERB in aanmerking bij het nemen van strategische beslissingen.

Het Pensioenfonds zendt een door het bestuur gewaarmerkt afschrift van de resultaten van de ERB of de wijzigingen in de resultaten van de ERB binnen twee weken na de totstandkoming daarvan aan de toezichthouder. De volledige ERB is in 2024 uitgevoerd.

4 Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst en hoofdpijnen pensioenreglement

In dit hoofdstuk staan de hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement weergegeven.

4.1 Hoofdpijnen uitvoeringsovereenkomst

Het Pensioenfonds heeft uitvoeringsovereenkomsten met de aangesloten werkgevers afgesloten. Hierna staan de hoofdpijnen van de uitvoeringsovereenkomst weergegeven. Voor gedetailleerde informatie wordt verwezen naar de [uitvoeringsovereenkomst](#).

Wijze vaststelling verschuldigde premie	De doorsneepremie wordt door de sociale partners vastgesteld op basis van het premiebeleid van het Pensioenfonds, is niet lager dan de gedempte kostendeekkende premie en wordt door het bestuur getoetst en bekrachtigd. Het premiebeleid is nader uitgewerkt in bijlage I.
Premiebetaling	De verschuldigde jaarpremie wordt vastgesteld op basis van een percentage van de voor de deelnemers geldende (parttime) pensioengrondslagen op jaarbasis, zijnde de doorsneepremie. De premie is in maandelijkse termijnen per laatste dag van iedere kalendermaand verschuldigd. De definitieve jaarpremie wordt op dezelfde wijze vastgesteld als de voorschotpremie waarbij vaststelling plaatsvindt per 31 december van het jaar. De premie voor (gewezen) deelnemers die niet het gehele jaar hebben deelgenomen, wordt naar rato vastgesteld.
Informatieverstrekking door werkgevers aan Pensioenfonds	De aangesloten onderneming verstrekt het Pensioenfonds alle informatie die het Pensioenfonds nodig heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen. Het Pensioenfonds zorgt ervoor dat alle tijdig aangemelde werknemers binnen de wettelijke termijn schriftelijk dan wel digitaal informatie over de kenmerken van de het pensioenreglement en over persoonlijke omstandigheden ontvangen.
Procedure premiebetalingsachterstand	Zolang er sprake is van een premieachterstand ter grootte van tenminste 5% van de totale jaarpremie en tevens niet voldaan wordt aan de wettelijke eis inzake het minimaal vereist eigen vermogen, zal het Pensioenfonds elk kwartaal schriftelijk de ondernemingsra(a)d(en) bij de aangesloten onderneming en het Verantwoordingsorgaan informeren. Indien de verschuldigde voorschotpremie respectievelijk de aanvullende premienota van de definitieve jaarpremie niet vóór de uiterlijke betalingsmomenten is afgedragen aan het Pensioenfonds, is de aangesloten onderneming vanaf die datum

wettelijke rente verschuldigd over de vordering van het Pensioenfonds. De wettelijke rente kan niet negatief zijn.

Betalingsvoorbehoud

De werkgever kan zich bij het sluiten of bij een wijziging van de pensioenovereenkomst het recht voorbehouden de premiebetaling, voor zover deze betrekking heeft op de bijdrage van de werkgever, te verminderen of beëindigen in geval van een ingrijpende wijziging van omstandigheden.

Beëindiging uitvoeringsovereenkomst

Indien de uitvoeringsovereenkomst wordt beëindigd, dan is het fonds gerechtigd om de opzeggende onderneming een vergoeding in rekening te brengen. Deze vergoeding is als volgt vastgesteld:

- In geval van een dekkingsgraad van 130% of meer: geen vergoeding
- In geval van een dekkingsgraad van 105% of minder: een basis-jaarpremie (gelijk aan het gemiddelde van de jaarpremie over de laatste drie kalenderjaren voorafgaand aan het jaar van beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst).
- In geval van een dekkingsgraad tussen 105% en 130%: de vergoeding is gelijk aan de basis-jaarpremie $\times (100\% - \frac{100\% - \text{dekkingsgraad}}{130\% - 105\%})$

Procedure wijziging pensioenovereenkomst

De aangesloten onderneming stelt het Pensioenfonds in kennis van de inhoud van de pensioenovereenkomst. Het Pensioenfonds stelt één of meerdere pensioenreglementen vast in overeenstemming met de pensioenovereenkomst en de uitvoeringsovereenkomst. Het Pensioenfonds voert een pensioenreglement pas uit nadat de aangesloten onderneming heeft verklaard dat dit pensioenreglement in overeenstemming is met de pensioenovereenkomst en de uitvoeringsovereenkomst. Het Pensioenfonds wijzigt zo nodig een pensioenreglement indien de aangesloten onderneming aangeeft dat de pensioenovereenkomst is gewijzigd of indien de uitvoeringsovereenkomst is gewijzigd. Na elke wijziging dient het Pensioenfonds het pensioenreglement aan de onderneming voor te leggen. Het Pensioenfonds is verplicht de onderneming onverwijld te informeren indien de toezichthouder het Pensioenfonds een aanwijzing geeft wat betreft één of meer pensioenreglementen.

Maatstaven en voorwaarden toeslagverlening

Toeslagverlening is voorwaardelijk en hiervoor wordt geen bestemmingsreserve gevormd of premie betaald. Zie verder bijlage I inzake toeslagbeleid.

Uitgangspunten en procedures vermogenstekorten	Bij een beleidsdekkingsgraad onder het minimaal vereist eigen vermogen is het beleid van de aangesloten onderneming dat er geen extra stortingen worden gedaan.
Uitgangspunten en procedures premiekorting	Het Pensioenfonds kan uitsluitend korting verlenen op de gedempte premie en kan uitsluitend terugstorting doen plaatsvinden indien voldaan wordt aan de voorwaarden zoals opgenomen in bijlage I inzake premiebeleid.

4.2 Hoofdpijnen pensioenreglement

Het pensioenreglement van het Pensioenfonds bevat een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling en heeft het karakter van een uitkeringsovereenkomst.

Het pensioenreglement kent de navolgende pensioenen:

- Ouderdomspensioen
- (Bijzonder) partnerpensioen
- Wezenpensioen
- Arbeidsongeschiktheidspensioen
- Eénmalige uitkering bij overlijden

Het jaarlijks op te bouwen ouderdomspensioen bedraagt een percentage van de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. Voor de actieve deelnemers in dienst bij een werkgever als vermeld onder B in bijlage 1 bij het pensioenreglement geldt een afwijkende franchise, welke gelijk is aan het bedrag dat het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg maximaal in aanmerking neemt als loon op jaarbasis voor de pensioenopbouw.

Het levenslang ouderdomspensioen gaat standaard in op de pensioenrichtleeftijd. Naast deeltijdpensionering hebben de actieve en gewezen deelnemers de volgende keuzemogelijkheden:

- Vervroegen of uitstellen van de pensioendatum
- Uitrui van partnerpensioen in extra ouderdomspensioen en vice versa
- Hoog-laag constructie (vaste periode of tot de pensioenrichtleeftijd)

De keuzemogelijkheden kunnen worden toegepast op basis van de ruiltarieven zoals in het bijlagenreglement van het pensioenreglement zijn opgenomen.

Het bestuur kan jaarlijks besluiten de opgebouwde en ingegane pensioenaanspraken aan te passen, afhankelijk van de beschikbare middelen van het Pensioenfonds. Een uitwerking van het toeslagbeleid is weergegeven in bijlage I.

De beschrijving van het pensioenreglement is in hoofdpijnen in bijlage E weergegeven. Voor gedetailleerde informatie wordt verwezen naar het pensioenreglement (<https://www.pfdhl.nl/media/15632/pensioenreglement.pdf>) .

5 Integraal Risico Management

Het bestuur is verantwoordelijk voor de inrichting en goede werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem ten behoeve van alle risico's waaraan het Pensioenfonds zich ziet blootgesteld.

Het Pensioenfonds wordt op meerdere dimensies geconfronteerd met risico's. Risico's zijn mogelijke gebeurtenissen die van invloed zijn, positief of negatief, op het realiseren van de missie, visie, strategie en doelstellingen van het Pensioenfonds.

In bijlage F zijn de mitigerende beheersmaatregelen opgenomen en in bijlage M is het integraal risico management beleidsplan opgenomen. In hoofdlijnen kent het integraal risico management framework een viertal hoofd-risicocategorieën welke weer onder te verdelen zijn in sub-risicocategorieën en vervolgens in risicotypen. De hoofdcategorieën zijn:

- a. Strategisch en omgevingsrisico;
- b. Financieel risico;
- c. Operationeel risico;
- d. Integriteit en compliance risico (door SIRA).

6 Financiële opzet en sturingsmiddelen

In de paragrafen hierna wordt ingegaan op de financiële opzet van de pensioenregelingen en de sturingsmiddelen. Het bepaalde in deze paragrafen heeft betrekking op de middelen en de verplichtingen van het Pensioenfonds.

6.1 Algemene beschrijving financiële opzet

Het Pensioenfonds voert de pensioenregeling uit conform het geldende pensioenreglement. De pensioenaanspraken conform de *defined benefit* regeling van het Pensioenfonds zijn verzekerd in eigen beheer, waarbij de risico's voor arbeidsongeschiktheid en overlijden zijn ondergebracht bij een herverzekeraar. De hoofdlijnen van de herverzekeringsovereenkomst zijn opgenomen in bijlage G.

De vaststelling van de technische voorziening geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- Berekening vindt plaats op basis van marktwaardering;
- De grondslagen zijn gebaseerd op prudente beginselen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting;
- De methodiek en grondslag van vaststelling is van jaar op jaar consistent, tenzij juridische, demografische en/of economische omstandigheden zich hiertegen verzetten.

De gehanteerde waarderingsmethode en -grondslagen zijn opgenomen in bijlage G.

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen, dient het Pensioenfonds een herstelplan op te stellen. De uitgangspunten voor het herstelplan zijn opgenomen in bijlage J.

Het overlijdensrisico is herverzekerd in de vorm van eenjarige risicokapitalen. Het arbeidsongeschiktheidsrisico is herverzekerd in de vorm van een arbeidsongeschiktheids-kapitaal ter dekking van de reglementaire fondspremie en het excedent pensioen.

6.2 Beleidsdekkingsgraad

Het Pensioenfonds stelt ieder maand de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad vast.

De dekkingsgraad is gelijk aan de verhouding tussen het vermogen inzake de bij het Pensioenfonds ondergebrachte pensioenregelingen en de technische voorzieningen van het Pensioenfonds.

De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan het gemiddelde van de gepubliceerde dekkingsgraden van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling van de beleidsdekkingsgraad.

De administrateur maakt van iedere maand een nauwkeurige schatting van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad. Een procesbeschrijving van de maanddekkingsgraden, kwartaaldekkingsgraden, de jaardekkingsgraden en het herrapportagebeleid is opgenomen in bijlage H.

6.3 Beleid reserveringen

Het Pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast voor het geheel van de pensioenverplichtingen. De daarbij gehanteerde waarderingsmethode en grondslagen worden nader toegelicht in bijlage G.

Het Pensioenfonds stelt jaarlijks per 31 december het minimum vereist eigen vermogen vast overeenkomstig artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader. De minimaal vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met het minimaal vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad is er sprake van een dekkingstekort.

Het Pensioenfonds stelt ieder kwartaal het vereist eigen vermogen vast zodat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het Pensioenfonds binnen een periode van een jaar over minder waarden beschikt dan de technische voorzieningen. Een beschrijving van het model dat het Pensioenfonds hanteert voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen is opgenomen in bijlage H. De vereiste dekkingsgraad is gelijk aan 100% vermeerderd met het vereist eigen vermogen als percentage van de technische voorzieningen. Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad is het Pensioenfonds in tekort.

6.4 Premiebeleid

Het Pensioenfonds voert een premiebeleid uit voor de bij haar aangesloten werkgevers. De financiering van de op basis van het pensioenreglement vast te stellen pensioenaanspraken gebeurt door betaling van een doorsneepremie. Deze doorsneepremie wordt jaarlijks door Sociale Partners, getoetst en bekrachtigd door het bestuur, vastgesteld. De doorsneepremie is tenminste gelijk aan de gedempte kostendekkende premie.

De bepaling of de premie voldoet aan de wettelijke eis van kostendekkendheid vindt jaarlijks vooraf plaats. Indien de overeengekomen premie niet kostendekkend is, zal het Pensioenfonds in overleg treden met Sociale Partners.

Het premiebeleid, waaronder de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie, is nader omschreven in bijlage I.

6.5 Toeslagbeleid

Het bestuur streeft naar jaarlijkse verhoging van de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen in de pensioenregelingen in lijn met de niet afgeleide prijsinflatie (CPI). De verhoging is afhankelijk van de middelen van het Pensioenfonds. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre de opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen worden aangepast. Het streven is om zo veel mogelijk de normale toeslag ter grootte van de gehanteerde maatstaf te kunnen toekennen. Het toeslagbeleid is nader omschreven in bijlage I.

In 2023 toepassing besluit toeslag in bijzondere omstandigheden

In afwijking op bijlage I b. Toeslagenbeleid en deze paragraaf heeft het bestuur voor 2023 afgeweken van het beleid om voor de toeslagverlening uit te gaan van de toename van de niet afgeleide prijsinflatie over de periode oktober voorgaand jaar tot oktober huidig jaar en de wettelijk voorgeschreven eis om toekomstbestendig te indexeren.

Voor de toeslagverlening over 2022 en 2023 wordt uitgegaan van de gecorrigeerde maatstaf, met gecorrigeerde CPI cijfers. De maatstaf is op basis van aangepaste methode CBS geherdefinieerd. Dit betekent dat over 2022 en 2023 de toename van de toename van de niet afgeleide prijsinflatie over de periode oktober 2021 tot oktober 2023 in totaal 13,9% bedraagt.

Zoals mogelijk is gemaakt in het “Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden” en de geherdefinieerde maatstaf kent het Pensioenfonds over 2023 een indexatie toe van 3,5% met ingang van 1-1-2024.

6.6 Kortingenbeleid

Het Pensioenfonds kan opgebouwde pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden van het Pensioenfonds uitsluitend verminderen indien alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139 PW. Het kortingenbeleid is nader omschreven in bijlage I.

6.7 Aansluitingsbeleid

Het Pensioenfonds voert de pensioenregeling uit voor de aangesloten ondernemingen. De ondernemingen hebben een uitvoeringsovereenkomst gesloten met het Pensioenfonds en zich door ondertekening daarvan bereid verklaard te zullen handelen overeenkomstig de statuten en reglementen van het Pensioenfonds, inclusief het doen van de op grond van de statuten en reglementen voorgeschreven stortingen.

Een toelichting op het verkrijgen van het deelnemerschap is gegeven in het pensioenreglement.

6.8 Crisisplan

In deze Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) (Risicobeheersing) zijn de risico's waaraan het Pensioenfonds bloot staat beschreven. Deze risico's kunnen ertoe leiden dat de doelstelling, onder andere het uitkeren van pensioenen, nu of op langere termijn in gevaar komt. Het bestuur is in dat geval genooddakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen.

Ook in geval van een calamiteit dient het bestuur maatregelen te nemen. Het calamiteitenplan is onderdeel van het crisisplan.

In bijlage K is het financieel crisisplan (inclusief calamiteitenplan) opgenomen.

7 Beleggingen

De beleggingsactiviteiten van het Pensioenfonds vinden plaats met inachtneming van het beleggingsplan, het strategisch beleggingsbeleid en de investment beliefs.

Het Pensioenfonds heeft voor de lange termijn een strategisch beleggingsbeleid opgesteld, zoals beschreven in bijlage L.

De beleggingsportefeuille is opgedeeld in een matching en een return component. De matching component heeft tot doel om het renterisico zoveel mogelijk af te dekken. Daarnaast heeft het Pensioenfonds een returncomponent. Dit deel van de beleggingsportefeuille is bedoeld om een goed rendement over de lange termijn te genereren. Jaarlijks wordt in het beleggingsplan opgenomen in welke categorieën het Pensioenfonds wil beleggen.

Om het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds meer consistentie te geven hebben de leden van het bestuur en de leden van de beleggingsadviescommissie generieke investment beliefs (=beleggingsovertuigingen) geformuleerd voor het Pensioenfonds. Deze investment beliefs zijn de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid. Van deze uitgangspunten wordt niet afgeweken tenzij dit door het bestuur expliciet wordt vastgesteld. De beleggingsovertuigingen worden iedere drie jaar opnieuw bekeken en zo nodig aangevuld.

1. Het Pensioenfonds is een lange termijn belegger
2. Diversificatie zorgt voor een lager risico
3. De strategische asset-allocatie van beleggingen is de belangrijkste beslissing in het beleggingsproces;
4. Houd het beheersbaar; governance en strategieën moeten bij elkaar aansluiten;
5. De beleggingsportefeuille wordt onderscheiden in een matching en een return component;
6. Passief beleggen is de basis, actief beleggen is een optie;
7. Kosten bepalen het netto rendement. Het beheersen van beleggingskosten en kostentransparantie is een verplichting naar alle deelnemers;
8. Bij samenwerking in beleggingsfondsen zal het Pensioenfonds zorgdragen voor voldoende countervailing power;
9. Duurzaamheid biedt kansen;
10. Op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen wil het Pensioenfonds niet trendsettend zijn maar ambitieus;
11. Er bestaat een lange termijn evenwichtsrente, op de korte termijn is de rente niet te voorspellen;
12. Valutarisico is een onbeloond risico.

In navolging op de hierboven beschreven investment beliefs zijn hieronder de overtuigingen ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB) beschreven.

MVB beleid – onze overtuigingen

De belangrijkste taak van het Pensioenfonds is om een inkomen na pensionering te verzorgen. Dit kan niet los staan van de omgeving waarin de huidige en toekomstige deelnemers leven, noch van de omgeving waarin het pensioenfonds opereert.

Wij gaan ervan uit dat duurzaam beleggen loont. Onze overtuiging is dat duurzame beleggingen op termijn beter presteren dan niet-duurzame beleggingen. Zowel het meewegen van de

duurzaamheidscriteria van bedrijven en landen in de beleggingsprocessen als ook het sturen op duurzame doelstellingen, of zelfs duurzame beleggingen, voegen waarde toe aan de beleggingsportefeuille.

Wij vinden dat de kapitaalmarkten een belangrijke rol kunnen spelen bij het verduurzamen van de wereld, zowel op milieu-, sociaal- als governance gebied. Daar hebben pensioenfondsen een belangrijke partij in. Daarom vinden wij het belangrijk om het geld dat wij beheren namens onze deelnemers, te moeten beleggen op een manier die de wereld duurzamer maakt.

Wij zijn een relatief klein fonds en hebben daarmee een beperkte impact op de wereld om deze beter achter te laten voor volgende generaties. Wij willen ons hier niet achter verschuilen door niets te doen. In tegendeel, wij handelen naar beste inzicht en ambitie, veronderstellend dat andere institutionele partijen zoals wij, onze aanpak volgen. Alleen zo kunnen wij ons steentje bijdragen. In de uitvoering van ons beleid zullen wij soms uitgedaagd blijven worden door de beperkte schaal waarmee wij beleggen. Dat accepteren wij.

We hebben besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij productie dan wel distributie en/of verkoop van goederen die bij normaal gebruik als schadelijk voor gezondheid of veiligheid worden gezien en waarvan we op voorhand zeggen dat engagement met bedrijven niet tot positieve resultaten zullen leiden, gezien de aard van de business waarin het bedrijf actief is. Ook willen we niet beleggen in bedrijven die op grove wijze mensenrechten en milieurechten schenden.

In het strategisch beleggingsbeleid, zoals opgenomen in bijlage L, zijn de investment beliefs nader uitgewerkt. Ook de verklaring inzake Beleggingsbeginselen is als bijlage O toegevoegd. Het MVB beleid is als bijlage R toegevoegd. In het MVB beleid is verwoord hoe deze overtuigingen worden vertaald naar concrete doelstellingen en tijdslijnen.

Bijlage A – Geschiktheidsmatrix, portefeuilleverdeling, deelname commissies

Geschiktheidsonderwerpen *) Gearceerde vlakken betreft de portefeuilleverdeling voor de commissies		Besturen van een organisatie	Communicatie	Relevante wet- en regelgeving	Pensioen- regeling en soorten	Financieel technische en actuariële aspecten	Administratieve . Organisatie En Interne Controle	Uitbesteding	Evenwichtige en consistente besluitvorming	Voldoende tijd	Deelname Commissies
Bestuurders	Vert.										
H. Baaij	Gp	X		X	X	X	X	X	X	X	BAC(1)/ PAC
G. Burggraaf	Wg	X		X		X	X		X	X	BAC
P. Beunk	Wn			X	X	X	X	X	X	X	PAC
M. Dekker	Wn		X		X		X	X	X	X	ComCie/ ITC
T. van Dorp	Wg			X			X		X	X	RMC
H. v.d. Eerden	Gp		X	X	X		X		X	X	RMC/ ComCie
C. Zeeman	Vz	X	X	X	X	X	X	X	X	X	BAC
N. Jacobs	Wg		X						X	X	Com Cie
A. Alting	Wg								X	X	RMC
I. Blazevic	WN ¹⁾										
G. Bernardus	WN ¹⁾										
Extern											
G. Strampel											AUC
L. de Rijke											RMC

Bestuursbureau											
E. Zwiers	BB										
C.Tuin	BB										
W. Ruiter	BB										

*) Conform geschiktheidsmatrix DNB

Wn = Bestuurder namens de werknemer

Wg = Bestuurder namens de werkgever

Gp = Bestuurder namens de gepensioneerden

1) Toehoorder

BAC= Beleggingsadviescommissie

RMC= Risico Management Commissie

ComCie = Communicatie Commissie

PAC = Pensioen en Actuariële Commissie

AUC = Interne Audit Functie

In de onderstaande tabel is de deskundigheid voor de bestuursleden en directeur per deskundigheidsgebied weergegeven

Naam	Vert.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Han Baaij	Gp	B	A	B	B	B	A	B	V	V
Peter Beunk	Wn	A	A	A	A	A	A	A	V	V
Gijsbert Burggraaf	Wg	B	B	B	B	B	B	A/B	V	V
Maarten Dekker	Wn	A	A	A	A	A	A	A	V	V
Ton van Dorp	Wg	B	A	A	B	B	B	B	V	V
Harry van der Eerden	Gp	B	B	B	A	A/B	A	B	V	V
Cor Zeeman	Vz	B	B	B	B	B	B	B	V	V

Nicole Jacobs	Wg	A	A	A	A	A	A	A	V	V
Arwin Alting	Wg	A	A	A	A	A	A	A	V	V
Ivo Blazevic ¹	Wn								V	V
Gert Bernardus ¹	Wn								V	V
Edwin Zwiers	Dir	B	B	B	B	B	B	B	V	V

1. Het besturen van een Pensioenfonds
2. Communicatie
3. Relevante wet- en regelgeving
4. Pensioenregelingen en pensioensoorten
5. Financiële technische actuariële aspecten

6. Administratie organisatie en interne controle
7. Uitbesteding
8. Evenwichtige en consistente besluitvorming

9. Voldoende tijd

Wn = bestuurder namens de werknemer

Gp = bestuurder namens de gepensioneerden

Wg = bestuurder namens de werkgever

Vz = onafhankelijk voorzitter

Dir = directeur Pensioenfonds

Toehoorder (1)

a. De missie (identiteit) en visie (kernwaarden) van het PensioenfondsMissie

Het Pensioenfonds voert op zorgvuldige, professionele, (kosten)efficiënte en transparante wijze de afgesproken pensioenregeling voor huidige en voormalige werknemers (actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) van de Nederlandse DHL Group ondernemingen uit.

Voor de aangesloten werkgevers willen wij de beste partner zijn bij het uitvoeren en in stand houden van hun pensioenarbeidsvoorwaarde voor hun (voormalig) werknemers.

Visie

Het Pensioenfonds streeft ernaar om de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toekomstbestendig pensioen te bieden. Het Pensioenfonds belegt en beheert hiervoor het pensioenvermogen tegen verantwoorde risico's en acceptabele kosten en wil dit ook op een maatschappelijk verantwoorde wijze doen.

Het Pensioenfonds streeft naar duidelijke en begrijpelijke communicatie met alle belanghebbenden.

b. De visie van het Pensioenfonds voor de komende vijf jaar

Het Pensioenfonds zal zich blijven profileren als ondernemingspensioenfonds voor de aangesloten Nederlandse DHL Group ondernemingen, ook ook onder de Wet toekomst pensioenen en de nieuwe pensioenregeling.

Het Pensioenfonds wil zich hierbij in de toekomst blijven aanpassen aan het veranderende pensioenlandschap (wettelijk/organisatorisch/financieel/fiduciair) en daarbij steeds een toegevoegde waarde blijven bieden voor alle belanghebbenden, waarbij de eigen structuur en uitgangspunten van het Pensioenfonds behouden blijven, zodanig dat alle belanghebbenden zich gezien en vertegenwoordigd voelen. Daarbij stelt het bestuur zich tot doel om het deelnemersbestand verder uit te breiden en zodoende de schaalgrootte van het Pensioenfonds te vergroten.

Laagdrempelige deelnemerscommunicatie, en managen van verwachtingen en delen van kennis over pensioenen, is van groot belang is voor het Pensioenfonds. Het Pensioenfonds wil deelnemers zo goed mogelijk begeleiden bij de te maken keuzes gedurende de tijd dat ze pensioenaanspraken, pensioenrechten en/of een pensioenuitkering krijgen bij het Pensioenfonds. Dat begint bij het correct, tijdig en evenwichtig informeren van de deelnemer op het moment dat de situatie van de deelnemer zodanig wijzigt, dat dat gevolgen heeft (kan hebben) voor zijn pensioen.

Daarnaast is het doel is om werkgevers meer te betrekken bij het bewustmaken van deelnemers van de keuzemogelijkheden die er zijn. Hierbij heeft het Pensioenfonds de ambitie om onder iedere omstandigheid uitvoering te geven aan de pensioenregeling en om het best mogelijke pensioen aan te bieden en te kunnen blijven aanbieden.

De komende vijf jaar biedt het Pensioenfonds daarmee als uitvoeringsvorm nog steeds de meeste toegevoegde waarde voor alle belanghebbenden bij de uitvoering van de pensioenovereenkomst.

De visie van het bestuur is om een geschikt en paritair bestuur te hebben, waarbij het bestuur zijn geschiktheidsniveau op peil zal houden en verder zal blijven ontwikkelen. Iedere twee jaar worden de doelstellingen voortvloeiend uit de missie, visie en strategie van het Pensioenfonds geëvalueerd en worden deze bijgesteld indien dit blijkt uit de evaluatie.

c. Strategie

Governance

Het bestuur zorgt ervoor dat de individuele bestuursleden het juiste geschiktheidsniveau hebben en hen daar te houden door (markt)ontwikkelingen pro-actief onder de aandacht te brengen en opleidingen te verzorgen. Het Pensioenfonds leeft de Code Pensioenfonds actief na. Deze code richt zich op de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen over wat het Pensioenfonds gepland en gerealiseerd heeft.

Het risicomanagement is ingebed in de werkzaamheden van het (dagelijks) bestuur. Het risicomanagement is nader uitgewerkt in het jaarplan van het Pensioenfonds en er zullen prioriteiten gesteld worden. Er is een Risico Management Commissie (RMC) ingericht, welke het bestuur ondersteunt. Zodoende zal het bestuur nog beter in staat zijn om de belangen van alle belanghebbenden af te wegen.

Pensioenuitvoering

Het Pensioenfonds zorgt voor een uitvoering van het pensioenreglement die binnen de doelstellingen van het Pensioenfonds past, tegen een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding. Door actief als sparringpartner voor de Sociale Partners te fungeren, zal het pensioenreglement eenvoudig uitlegbaar en toekomstbestendig blijven en goed uitvoerbaar zijn. Het beleid van het Pensioenfonds wordt hier concreet op afgestemd.

Het bestuursbureau is verder uitgebreid en verder geprofessionaliseerd, waarbij er veel aandacht is om zorg te dragen voor voldoende countervailing power ten opzichte van de uitvoeringsorganisatie.

Pensioencommunicatie

De deelnemers van het Pensioenfonds hebben een groot vertrouwen in het Pensioenfonds. Het bestuur beschouwt dit als een speerpunt van het Pensioenfonds en ziet het als zijn taak om dit vertrouwen in stand te houden dan wel verder te vergroten in de komende vijf jaar. Duidelijke, transparante en relevante communicatie is daarbij van groot belang. Ook adequaat omgaan met uitingen (van ontevredenheid) wordt steeds relevanter.

Communicatie voor en na invaren

Transparantie over beleggingsrisico's en verwachte pensioenuitkomsten is cruciaal om vertrouwen te behouden. Het bestuur zal continu updates geven over de status van het pensioenvermogen en eventuele fluctuaties, met aandacht voor begrijpelijke uitleg. Individuele rekenvoorbeelden helpen deelnemers inzicht te krijgen in hun toekomstige pensioen. Tot slot is het belangrijk om proactieve keuzebegeleiding te bieden, zodat deelnemers weloverwogen beslissingen kunnen nemen.

Beleggingen

Het Pensioenfonds streeft ernaar om de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toekomstbestendig pensioen te bieden. In de komende vijf jaar kan dat

in twee periodes verdeeld worden. In de huidige periode (tot het invaarmoment) wordt het pensioenvermogen belegd en beheerd tegen verantwoorde risico's en acceptabele kosten, in overeenstemming met de door het pensioenfonds, in overleg met sociale partners vastgestelde risicohouding. Het Pensioenfonds streeft naar een zo hoog mogelijk pensioenresultaat voor de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Hiermee wordt in het beleggingsbeleid rekening gehouden. Na het invaarmoment volgt de tweede periode, namelijk die van de lifecycle beleggingssystematiek. Het principe hierbij is dat de verhouding tussen allocatie naar beschermingsrendement en overrendement wordt bepaald door de leeftijd van de deelnemer. De demografie van de deelnemers wordt dus bepalender over hoe het de beleggingsportefeuille tot stand komt. Het Pensioenfonds streeft er daarnaast nog steeds naar om op een maatschappelijk verantwoorde wijze te beleggen en daarmee en daarmee zowel voor de eigen portefeuille als t.b.v. zijn omgeving rekening te houden met duurzaamheidsfactoren. Tevens blijft het bestuur het beleggingsbeleid toetsen aan de risicohouding en de bijbehorende ambitie.

Toekomst

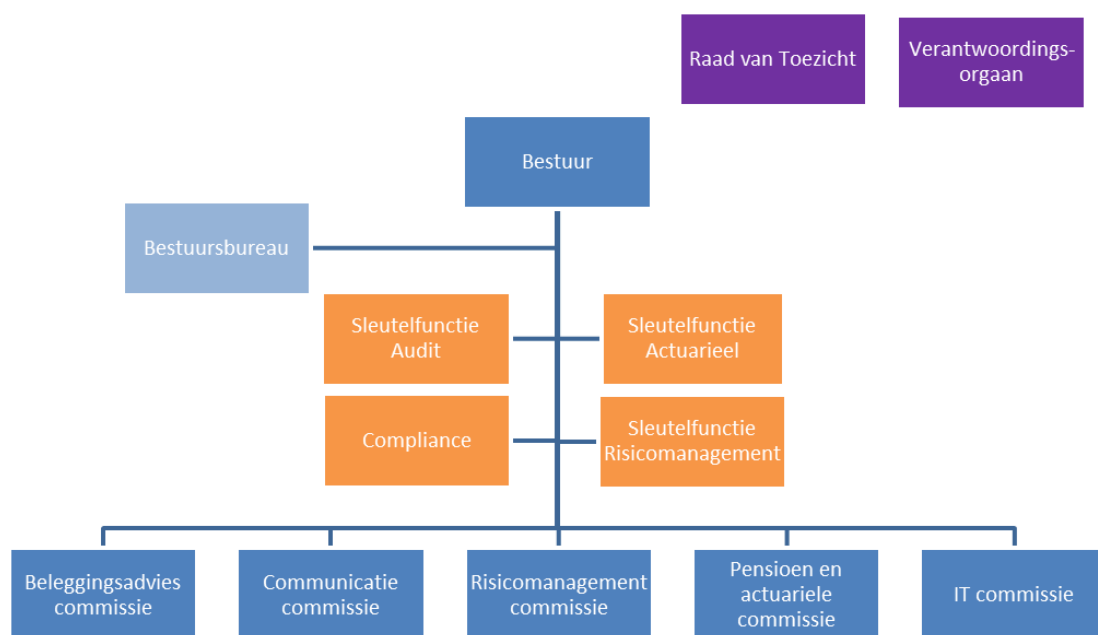
De toekomst is wederom te verdelen in 2 periodes, de korte termijn tot het moment van invaren en de lange termijn na het moment van invaren.

Voor de korte termijn tot het moment van invaren neemt het bestuur besluiten om het vertrouwen rond het invaarmoment te waarborgen en de risico's te beheersen.

Voor de lange termijn na het moment van invaren hebben de omvang van het Pensioenfonds en de veranderingen in wet- en regelgeving op governance gebied invloed op de besturing en inrichting van het Pensioenfonds. Al deze ontwikkelingen maken het noodzakelijk voor het Pensioenfonds om de uitvoering van de pensioenregeling en de omvang van het Pensioenfonds continu te monitoren en periodiek te evalueren. Ook zal het Pensioenfonds in het kader van de toekomstbestendigheid nader onderzoeken en invulling geven aan samenwerking met andere Pensioenfonds. Naar de toekomst toe heeft de sponsor voldoende argumenten om de pensioenregeling te blijven laten uitvoeren door het Pensioenfonds.

Ten behoeve van de toekomstbestendigheid van het Nederlandse pensioenstelsel en een eventuele wijziging van de pensioenovereenkomst, zal het bestuur van het Pensioenfonds zich opstellen als sparringpartner voor de Sociale Partners.

De organisatiestructuur van het Pensioenfonds is opgezet conform de Code Pensioenfonds. Het bestuur van het Pensioenfonds heeft gezorgd voor de instelling van een Verantwoordingsorgaan en er zijn twee pensioengerechtigden vertegenwoordigd in het bestuur. Uit hoofde van het diversiteitsbeleid streeft het bestuur er verder naar het bestuur uit ten minste één man en één vrouw te laten bestaan en tevens uit bestuursleden waarvan één bestuurslid jonger is en één bestuurslid ouder is dan veertig jaar. Voorts heeft het bestuur gezorgd voor de organisatie van een transparant intern toezicht. Daartoe is een Raad van Toezicht ingesteld, bestaande uit drie onafhankelijke deskundigen. De bepalingen omtrent het Verantwoordingsorgaan en het intern toezicht zijn nader uitgewerkt in de [statuten](#) en de reglementen Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht.

De organisatiestructuur van het Pensioenfonds berust op de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van de in het organogram opgenomen en bij het Pensioenfonds betrokken organen en instellingen.

Een bestuurslid dient voorafgaande aan de benoeming te voldoen aan de gestelde geschiktheidsvereisten. DNB toetst of de aspirant-bestuurder voldoet aan de eisen van deskundigheid en betrouwbaarheid. DNB toetst dit bij aantreden op basis van schriftelijke informatie en in bepaalde gevallen door middel van een gesprek. Het bestuur is verplicht zich voorafgaand aan de voorgenomen benoeming te vergewissen van de geschiktheid van het aspirant-bestuurslid en dient de toezichthouder daarvan te overtuigen. Gedurende de zittingsperiode dient het bestuur zowel individueel als collectief aan de geschiktheidsvereisten te blijven voldoen. Het Pensioenfonds beschikt daarom over een geschiktheidsplan voor het bestuur waarin wordt beschreven op welke wijze het bestuur voldoet aan de eisen die ten aanzien van

beleid, geschiktheid en betrouwbaarheid in het bepaalde bij en krachtens artikel 105 van de Pensioenwet worden gesteld.

Het Pensioenfonds beschikt met betrekking tot het bestuur over een procedure zelfevaluatie. Het bestuur van het Pensioenfonds zal jaarlijks stilstaan bij het eigen functioneren aan de hand van een door het bestuur opgestelde evaluatieprocedure. De evaluatie richt zich op het functioneren van zowel het bestuur als geheel als de individuele bestuursleden. Eens in de drie jaar wordt de zelfevaluatie door een externe deskundige begeleid conform hetgeen is vastgelegd in de Code Pensioenfonds.

Ook de Raad van Toezicht zal jaarlijks stilstaan bij het eigen functioneren aan de hand van een opgestelde evaluatieprocedure. De evaluatie richt zich op het functioneren van zowel de Raad van Toezicht als geheel als de individuele leden. Eens in de drie jaar wordt de zelfevaluatie door een externe deskundige begeleid conform hetgeen is vastgelegd in de Code Pensioenfonds.

a. Organisatie

Bestuur

Het bestuur bestaat uit tien leden, waarvan vijf werkgeversvertegenwoordigers en vijf werknemersvertegenwoordigers. Van de vijf werknemersvertegenwoordigers zijn er twee vertegenwoordigers namens de gepensioneerden. Naast deze tien leden is er een onafhankelijk voorzitter zonder stemrecht.

Het bestuur neemt de besluiten ten aanzien van de pensioenregeling en de uitvoering daarvan. De personen die het beleid van het Pensioenfonds bepalen of mede bepalen richten zich bij de vervulling van hun taak naar de belangen van de bij het Pensioenfonds betrokken actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever en zorgen ervoor dat dezen zich door hen op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd kunnen voelen.

Het dagelijkse beleid berust bij het dagelijks bestuur bestaande uit de onafhankelijk voorzitter, vicevoorzitters en directeur.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleggingsbeleid en baseert zich daarbij op adviezen van de Beleggingsadviescommissie. De vermogensbeheerders voeren het beleggingsbeleid uit binnen de door het bestuur gestelde richtlijnen.

Het bestuur onderkent dat veranderingen in de pensioensector, ontwikkelingen op het gebied van beleggingen en de toename van het financiële en maatschappelijke gewicht van aanvullende pensioenregelingen het noodzakelijk maken om eisen te stellen aan de geschiktheid van bestuurders van een Pensioenfonds. Om uitvoering te geven aan zijn verantwoordelijk op dit punt heeft het bestuur in het geschiktheidsplan beschreven op welke wijze het bestuur voldoet aan de eisen die ten aanzien van beleid, deskundigheid en betrouwbaarheid in het bepaalde bij en krachtens artikel 105 van de Pensioenwet worden gesteld.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de commissies

Het bestuur is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstelling van het Pensioenfonds en het beleid. Met betrekking tot uitbesteding van processen is de verantwoordelijkheid van bestuurders van het Pensioenfonds voor de volgende aspecten vastgelegd:

- de wijze waarop de uitbesteding tot stand is gekomen;
- de selectie van de uitbestedingspartner en de waarborgen die zijn verkregen;
- de totstandkoming en vastlegging in de uitbestedingsovereenkomst en bijbehorende stukken, zoals service level agreements;

- de beheersingsmaatregelen om vast te stellen dat de waarborgen, die zijn verkregen in opzet, bestaan en, nog belangrijker, werken; en
- het afleggen van verantwoording hierover.

Bestuursstatuut

In het bestuursstatuut zijn de taken, verantwoordelijkheden en eventuele bevoegdheden van het bestuur, de (onafhankelijk) voorzitter, de directeur, het dagelijks bestuur, de commissies, de Sleutelfunctiehouders, de compliance functie en de vertrouwenspersoon vastgelegd. Daarnaast zijn in het bestuursstatuut de reglementen van het Verantwoordingsorgaan en de Raad van Toezicht, de geschiktheidseisen van DNB voor de Sleutelfunctiehouders, het interne audit charter en het compliance charter opgenomen. Het bestuursstatuut is geen bijlage bij deze ABTN.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur over het strategische beleggingsbeleid en controleert de uitvoering door de vermogensbeheerders. De beleggingsadviescommissie wordt bijgestaan door externe beleggingsdeskundigen. De beleggingsadviescommissie voert het door het bestuur vastgestelde beleggingsplan uit. De commissie heeft de bevoegdheid om binnen de door het bestuur vastgestelde richtlijnen externe vermogensbeheerders aan te stellen of te ontslaan. De beleggingsadviescommissie heeft de operationele handelingen gedelegeerd aan het bestuursbureau.

De bevoegdheden van de beleggingsadviescommissie zijn:

- exacte invulling (timing en wijze waarop) van geaccordeerde wijzigingen in het strategische beleggingsbeleid, waaronder de match van de duration van de verplichtingen met de duration van de assets;
- vaststellen van de richtlijnen (mandaten) binnen het beleggingsraamwerk, in (een) contract(en) met de externe vermogensbeheerder(s);
- het bewaken van de door het bestuur vastgestelde asset- en de regio-allocatie;
- het aanpassen van de beleggingen in fondsen waarin het Pensioenfonds direct belegt binnen het door het bestuur vastgestelde beleggingsraamwerk (rebalancing);
- de beleggingsadviescommissie mag het selecteren en aanstellen van vermogensbeheerders, alsmede het aanbrengen van wijzigingen in de beheerstructuur uitvoeren. Hieraan ten grondslag moet een bestuursbesluit liggen, waarin de officiële goedkeuring door het bestuur wordt gegeven. De beleggingsadviescommissie kan bij twijfel overleggen met het dagelijks bestuur (onafhankelijk voorzitter en vicevoorzitters en directeur).

De beleggingsadviescommissie heeft een voorbereidende en adviserende rol richting het bestuur met betrekking tot het beleggingsbeleid. De beleggingsadviseur maakt onderdeel uit van de beleggingsadviescommissie. Binnen de beleggingsadviescommissie zijn per beleggingscategorie experts aangesteld. Het doel van deze experts is om meer gedetailleerd kennis te verstrekken over de rendements- en risico-ontwikkeling van de betreffende categorie. Het is de bedoeling om de vermogensbeheerders die wij binnen de categorie hebben aangesteld goed te monitoren. Dit wordt gedaan door individuele gesprekken met de fondsmanagers en deelname aan conference calls, waarin o.a. de resultaten worden besproken.

De beleggingsadviescommissie maakt voor de uitvoering van haar werkzaamheden gebruik van het advies van de fiduciair manager. Indien daartoe gemandateerd door het bestuur, is de beleggingsadviescommissie belast met de nadere invulling en de uitvoering van het vastgestelde beleggingsbeleid waaronder het selecteren en monitoren van externe managers/fondsen.

De beleggingsadviescommissie vergadert regulier negen keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. Het bestuursbureau zorgt voor de beleidsvoorbereiding, coördinatie, het maken van de analyses en de feitelijke uitvoering van de genoemde werkzaamheden. Van deze overleggen worden notulen en een actielijst gemaakt welke in de bestuursvergadering worden besproken. Meerdere vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het in de beleggingsmandaten of fondsvoorwaarden vastgelegde beleid.

Elke vermogensbeheerder is vrij om binnen de in het beleggingsmandaat of in de fondsvoorwaarden geformuleerde randvoorwaarden te beleggen. De beleggingsadviescommissie beoordeelt het rendement en risico van de fondsen in relatie tot het rendement van de benchmark. Er wordt niet belegd in individuele aandelen en bedrijfsobligaties. Individuele beleggingen kunnen wel plaatsvinden voor staatsobligaties. Verder wordt er belegd in vastgoedfondsen.

De administratie van de beleggingsportefeuille wordt uitgevoerd door Aegon AM. Het pensioenfonds heeft dagelijks inzicht in de ontwikkeling van de beleggingsportefeuille, de financiële positie en verschillende risicobeheersing maatregelen (o.a. valuta-afdekking). De monitoring van de bandbreedten van de beleggingscategorieën en de renteafdekking wordt tevens uitgevoerd door Aegon AM.

De monitoring en evaluatie van de beleggingsmandaten en gecontracteerde vermogensbeheerders wordt door de fiduciair manager gedaan. De fiduciair manager en de investment manager van het bestuursbureau doen periodiek verslag aan de Beleggingsadviescommissie en het bestuur over de financiële positie van het Pensioenfonds, de samenstelling van de portefeuille en de rendementsvergelijking t.o.v. de benchmark.

Risico Management Commissie

Het nemen en managen van risico's is een essentieel deel van het beheer van een Pensioenfonds. Risicomanagement is een interactief en continu proces om tot een afgewogen risicoprofiel voor het Pensioenfonds te komen, dit te onderhouden en de geïdentificeerde risico's op een acceptabele manier te beheersen binnen de risicobereidheid van het Pensioenfonds. Monitoring en terugkoppeling over uitvoering van beheersmaatregelen maakt hier een belangrijk onderdeel van uit.

Om het Risicomanagement vorm te geven en het bestuur hierover te adviseren is er de Risico Management Commissie ingesteld, waarvan de voorzitter tevens de Sleutelfunctiehouder Risicomanagement (IORP II richtlijn) is. De Risk Manager is de externe vervuller van de Risico Management Functie, deze rapporteert aan de Risico Management Commissie. De Risk Manager maakt deel uit van de Risico Management Commissie.

Vanuit het three lines model is het Integraal Risico Management ingericht:

1. Het bestuur is primair verantwoordelijk voor een goede interne beheersing van de risico's;
2. De Risico Management Commissie ondersteunt, adviseert, challenged, coördineert en bewaakt of het bestuur zijn verantwoordelijkheid neemt;
3. De (Interne) Audit Functie toetst de effectiviteit van de eerste en tweede lijn.

Een belangrijk onderdeel van de eerstelijns risicomanagement werkzaamheden is het opstellen van een risicoparagraaf bij adviezen aan het bestuur door bestuurscommissies. De risicoparagraaf is onderdeel van de voorlegger en heeft als doel een gefundeerde afweging te maken in relatie tot het normenkader en risicoprofiel van het fonds en andere overwegingen (dus de ruimte bestaat dat goed gemotiveerd wordt afgeweken van normenkader en risicoprofiel).

Voordat een advies aan het bestuur wordt besproken in het bestuur, dient de Sleutelfunctiehouder Risicomanagement het advies en de risicoparagraaf in bepaalde gevallen te hebben voorzien van een risico opinie. De risico opinie is bedoeld om te challengen in hoeverre de eerste lijn voldoende een gefundeerde afweging heeft gemaakt in relatie tot het normenkader en risicoprofiel van het fonds en andere overwegingen.

Verder vervult de Risico Management Commissie de tweede lijn ten opzichte van de Beleggingsadviescommissie. De Risico Management Commissie vergadert regulier vier keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. Van deze overleggen worden notulen en een actielijst gemaakt welke in de bestuursvergadering worden besproken.

De Risico Management Commissie rapporteert twee maal per jaar aan het bestuur en deze rapportages worden in de bestuursvergadering besproken.

Interne Audit Functie

De Interne Audit Functie, bestaande uit de Sleutelfunctiehouder interne audit (IORP II richtlijn) en de vervuller interne audit, heeft als taak het uitvoeren van (interne) audits binnen de bedrijfsvoering van het Pensioenfonds, op deze wijze worden periodiek de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen ter waarborging van de beheerste en integere bedrijfsvoering van een Pensioenfonds, inclusief uitbestede werkzaamheden, geëvalueerd. De functie van vervuller interne audit is uitbesteed aan BDO en deze voert de taken uit en rapporteert aan de Sleutelfunctiehouder interne audit.

De Interne Audit Functie vergadert regulier twee keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. De Interne Audit Functie rapporteert vier maal per jaar aan het bestuur en deze rapportages worden in de bestuursvergadering besproken.

Pensioen- en Actuariële Commissie

De Pensioen- en Actuariële Commissie heeft als taak:

- het houden van toezicht op de berekening van de technische voorzieningen;
- het beoordelen van de van de gehanteerde methoden, modellen en aannames;
- het beoordelen of alle relevante gegevens worden gebruikt bij de berekening van de technische voorzieningen;
- het beoordelen van de kwaliteit van de gegevens voor de berekening van de technische voorziening;
- het toetsen van de bij de berekening van technische voorzieningen gehanteerde aannames aan de praktijk;
- het beoordelen van de algehele gedragslijn voor het aangaan van pensioenverplichtingen ingeval het Pensioenfonds een dergelijke gedragslijn heeft;
- het beoordelen van de adequaatheid van de verzekeringsregelingen ingeval het Pensioenfonds dergelijke verzekeringsreglementen heeft;
- het ertoe bijdragen dat het risicobeheer doeltreffend wordt toegepast;
- het beoordelen van mogelijke aanpassingen in de pensioenregeling.

De voorzitter van de Pensioen- en Actuariële Commissie is tevens de Sleutelfunctiehouder Actuariële Functie (IORP II richtlijn), waarbij de certificerend actuaris de externe functie vervuller is.

De Pensioen- en Actuariële Commissie vergadert regulier tenminste twee keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. Van deze overleggen worden notulen en een actielijst gemaakt welke in de bestuursvergadering worden besproken. Een belangrijk onderdeel van de hierboven beschreven taken is het geven van een opinie bij bepaalde adviezen en de bijbehorende risicoparagraaf aan het bestuur

door bestuurscommissies. De opinie als onderdeel van de voorlegger is bedoeld om te challengen in hoeverre de eerste lijn voldoende een gefundeerde afweging heeft gemaakt in relatie tot het normenkader en risicoprofiel van het fonds en andere overwegingen.

De Actuariële Commissie rapporteert vier maal per jaar aan het bestuur en deze rapportages worden in de bestuursvergadering besproken.

Communicatie Commissie

In het communicatiebeleidsplan heeft het Pensioenfonds haar communicatiebeleid geformuleerd en de communicatie die plaats vindt in naam van het Pensioenfonds gestructureerd. Het communicatiebeleidsplan is beschikbaar voor het bestuur, commissies, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan. De Communicatie Commissie is ingesteld voor het uitvoeren van het communicatiebeleidsplan en om de voortgang van de pensioencommunicatie te bespreken. De Communicatie Commissie bereidt communicatie-uitingen voor en stroomlijnt de uitvoering ervan. De Communicatie Commissie vergadert regulier vier keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. Van deze overleggen worden notulen en een actielijst gemaakt welke in de bestuursvergadering worden besproken.

IT Commissie

In het IT beleidsplan heeft het Pensioenfonds haar IT beleid geformuleerd en de acties die plaats vinden in naam van het Pensioenfonds gestructureerd. Het IT beleidsplan is beschikbaar voor het bestuur, commissies, Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan. De IT Commissie is ingesteld voor het uitvoeren van het IT beleid, het beheersen van de risico's op het gebied van IT en om de acties op het gebied van IT voor te bereiden, net als de uitvragen vanuit de toezichthouder.

De IT Commissie vergadert regulier drie keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. Van deze overleggen worden notulen en een actielijst gemaakt welke in de bestuursvergadering worden besproken.

Bestuursbureau en administrateur

De deelnemersadministratie van het Pensioenfonds wordt uitgevoerd door AZL N.V. te Heerlen. De bestuurssecretaris zal de dagelijkse gang van zaken aansturen en controleren.

Verantwoordingsorgaan

Het Pensioenfonds heeft een Verantwoordingsorgaan dat bestaat uit 4 leden, één lid namens de aangesloten onderneming en verder drie leden, waarbij de in het Pensioenfonds deelnemende werknemers en de pensioengerechtigden evenredig op basis van de onderlinge getalsverhoudingen zijn vertegenwoordigd.

Conform artikel 115a van de Pensioenwet adviseert het Verantwoordingsorgaan het bestuur, gevraagd of uit eigen beweging, over:

- het beleid inzake beloningen;
- de vorm en inrichting van het intern toezicht;
- de profielschets voor leden van de Raad van Toezicht;
- het vaststellen en wijzigen van de interne klachten- en geschillenprocedure. De Klachten-geschillenprocedure is een publiekelijk document en op de site van het Pensioenfonds beschikbaar;
- het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;

- gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het Pensioenfonds of de overname van verplichtingen door het Pensioenfonds;
- liquidatie, fusie of splitsing van het Pensioenfonds;
- het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- het omzetten van het Pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; en
- de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten;

Het Verantwoordingsorgaan vergadert regulier negen keer per jaar, maar komt zo nodig meer bij elkaar. Daarnaast komen het bestuur en Verantwoordingsorgaan ten minste tweemaal per jaar in vergadering bijeen. Ook vergadert het Verantwoordingsorgaan tenminste twee keer per jaar met de Raad van Toezicht.

Verdere invulling is opgenomen in het reglement van het Verantwoordingsorgaan.

Intern toezicht

Het Pensioenfonds heeft het intern toezicht neergelegd bij een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het Pensioenfonds. Verdere invulling is opgenomen in het reglement van de Raad van Toezicht.

Adviseurs

Als accountant van het Pensioenfonds is Deloitte Accountants B.V. aangesteld en adviserend actuaire van het Pensioenfonds is WTW aangesteld. Certificerend actuaire is Triple A – Risk Finance Certification B.V. Als fiduciair manager is Aegon AM benoemd.

b. Administratieve organisatie

Het Pensioenfonds heeft een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenregeling en het beheer van het vermogen op een adequate en gecontroleerde manier kunnen plaatsvinden.

Administratie

De financiële, deelnemers- en uitkeringenadministratie wordt uitgevoerd door AZL N.V..

De accountant ziet toe op de juiste en volledige uitvoering van maatregelen met betrekking tot de interne controle. Uitvoering en controle zijn volledig gescheiden.

In hoofdstuk 6 is beschreven hoe en met welke frequentie aan het bestuur wordt gerapporteerd over de administratieve werkzaamheden.

Vermogensbeheer

Het Pensioenfonds heeft binnen haar eigen organisatie niet voldoende expertise of capaciteit om zelf vermogensbeheer uit te voeren en heeft er daarom voor gekozen om de beleggingen uit te besteden aan de daartoe gecontracteerde gespecialiseerde derde partij(en). Ook de schaalvoordelen die behaald kunnen worden door uitbesteding van de beleggingen en de flexibiliteit die de uitbesteding met zich mee brengt spelen hierbij mee. De selectie van uitbestede partijen wordt gecoördineerd door de beleggingsadviescommissie, ondersteund door het bestuursbureau en een externe partij en vindt plaats op basis van objectieve criteria die worden opgesteld door de beleggingsadviescommissie.

Het Bestuur van het Pensioenfonds is natuurlijk wel verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid en de uitvoering ervan. Daaronder wordt verstaan:

- de organisatie van het beleggingsproces;
- de strategische allocatie en bijbehorende bandbreedtes;
- de keuze van de benchmark;
- de invulling van de beleggingsmandaten;
- de keuze van de vermogensbeheerders;
- de bewaking van het gehele beleggingsbeleid; en
- integrale risicobeheersing van de totale beleggingsportefeuille.

Aegon AM is aangesteld als fiduciair manager. Het is balansbeheer uitbesteed op basis van een Integraal Managementovereenkomst aan Aegon AM en het vermogensbeheer aan gespecialiseerde vermogensbeheerders.

In het mandaat, zoals opgenomen in de Integraal Managementovereenkomst waarbinnen de “balansmanager” mag opereren, zijn specifieke beleggingsrichtlijnen opgenomen. Jaarlijks bespreken partijen het gehele beleggingsraamwerk en de behaalde resultaten.

Daarnaast belegt het Pensioenfonds in beleggingsfondsen van andere vermogensbeheerders. De vermogensbeheerders rapporteren minimaal één keer per maand over de samenstelling van de beleggingsportefeuille en de exposure ten opzichte van de afgesproken neutrale strategische posities (indien deze is overeengekomen) in het mandaat.

c. Interne controle

Door controle van de interne beheerssystemen wordt de kwaliteit van de verrichte werkzaamheden gewaarborgd. Dit betreft de controle met betrekking tot de betrouwbaarheid van de beleggings-, pensioen- en financiële administratie. Deze wordt door de accountant gecontroleerd. Het Pensioenfonds hanteert het 4-ogen principe, als kwaliteitswaarborg en ter voorkoming van fraude.

Het interne beheersingssysteem berust op de verantwoordelijkheden, de bevoegdheden en de onderlinge verhoudingen van de volgende bij het Pensioenfonds betrokken organen en instellingen:

- Bestuur;
- Bestuursbureau;
- Beleggingsadviescommissie;
- De Sleutelfunctiehouders;
- Risico Management Commissie;
- Interne Audit Functie;
- Pensioen- en Actuariële Commissie;
- Communicatie Commissie;
- IT Commissie;
- Compliance Functie;
- Raad van Toezicht;
- Verantwoordingsorgaan;
- Administrateur;
- Vermogensbeheerder(s);
- Verzekeraar (stop loss).

Verantwoordelijkheden, taken, bevoegdheden bestuursbureau

Het bestuur heeft een directeur benoemd die het bestuursbureau aanstuurt. Het bestuursbureau zorgt voor de (toezicht op de) uitvoering van de werkzaamheden en processen en rapporteert hierover aan het bestuur, zodat het bestuur zijn verantwoordelijkheid kan dragen. In het organogram van het bestuursbureau zijn de verantwoordelijkheden ten aanzien van de uitbestede werkzaamheden weergegeven.

Taken:

- Beleidsvoorbereiding;
- coördinatie en controle van de uitbestede bedrijfsprocessen;
- uitvoering en controle van de overige bedrijfsprocessen;
- vertegenwoordiging
- opvolging geven aan de aanbevelingen van de RvT, Certificerend Actuaris, Accountant, NCI en toezichthouders.

Jaarlijks worden de aanbevelingen van de diverse partijen op een actielijst geplaatst. Het bestuursbureau draagt zorg ervoor dat de aanbevelingen al dan niet worden opgevolgd en bijgehouden. Het bestuursbureau rapporteert hierover aan het bestuur en er wordt een terugkoppeling gegeven aan de diverse partijen.

Het bestuursbureau handelt in opdracht van het bestuur. Zij rapporteren en leggen verantwoording af aan de directeur.

De directeur heeft een beperkte volmacht die is neergelegd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. De directeur is tekeningsbevoegd tot een bedrag van € 25.000 voor het betalen van bij het Pensioenfonds ingediende nota's. De directeur kan bij een geschil inzake de uitvoering van de pensioenregeling de situatie oplossen indien het belang het bedrag van € 25.000 niet te boven gaat en de beslissing niet tot een precedent leidt. In alle andere gevallen dient de directeur de situatie aan het bestuur voor te leggen. De directeur heeft toestemming tot het verrichten van aangiften in het stichtingenregister en is bevoegd tot het verrichten van rechtshandelingen betreffende de dagelijkse gang van zaken van het Pensioenfonds. Bovendien is de directeur gezamenlijk bevoegd, met een bestuurder of andere gevolmachtigde, tot het verrichten van rechtshandelingen voortvloeiend uit de door het bestuur aangegane (mantel)overeenkomsten.

d. Privacy Beleid

Het bestuur heeft een privacy beleid opgesteld. Middels dit privacy beleid borgt het bestuur dat verwerkingen van persoonsgegevens als bedoeld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), zowel binnen het Pensioenfonds als bij derden aan wie het Pensioenfonds werkzaamheden heeft uitbesteed, voldoen aan het bepaalde bij of krachtens de AVG.

Het Pensioenfonds heeft verder een Data Protection Officer (DPO) aangesteld, welke de privacy wetgeving voor het Pensioenfonds interpreteert en die het bestuur adviseert op het gebied van privacy. In het kader van privacy adviseert de DPO over de risico's en de te treffen maatregelen ten aanzien van de beveiliging van persoonsgegevens.

De DPO adviseert het bestuur bij privacy incidenten, zoals datalekken.

e. Evaluatie uitbesteding

Het bestuur van het Pensioenfonds is van mening dat gezien de omvang van het Pensioenfonds uitbesteding van belangrijke bedrijfsprocessen noodzakelijk is. Aan uitbesteding is voor het Pensioenfonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur van het Pensioenfonds heeft daarom beleid

vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen.

Het Pensioenfonds heeft de volgende bedrijfsprocessen uitbesteed aan andere partijen:

- Deelnemers- en uitkeringenadministratie.
- Financiële administratie.
- Balansbeheer en vermogensbeheer.
- Beleggingsadministratie.

Naast de uitbesteding van de bedrijfsprocessen, besteedt het Pensioenfonds ook de werkzaamheden behorend bij de accountant, de adviserend en certificerend actuaire uit. Deze werkzaamheden mag het Pensioenfonds niet zelf uitvoeren, waardoor deze niet onder de uitbestedingspartijen vallen.

Het bestuur van het Pensioenfonds is en blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de beheersing van het door het Pensioenfonds te voeren beleid, ook voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed, behoudens de uitbesteding van de werkzaamheden behorend bij de accountant, de adviserend en certificerend actuaire. Bij de uitbesteding van deze werkzaamheden ligt de verantwoordelijkheid primair bij de verantwoordelijkheid bij de leverancier, zijnde de accountant, de adviserend en certificerend actuaire.

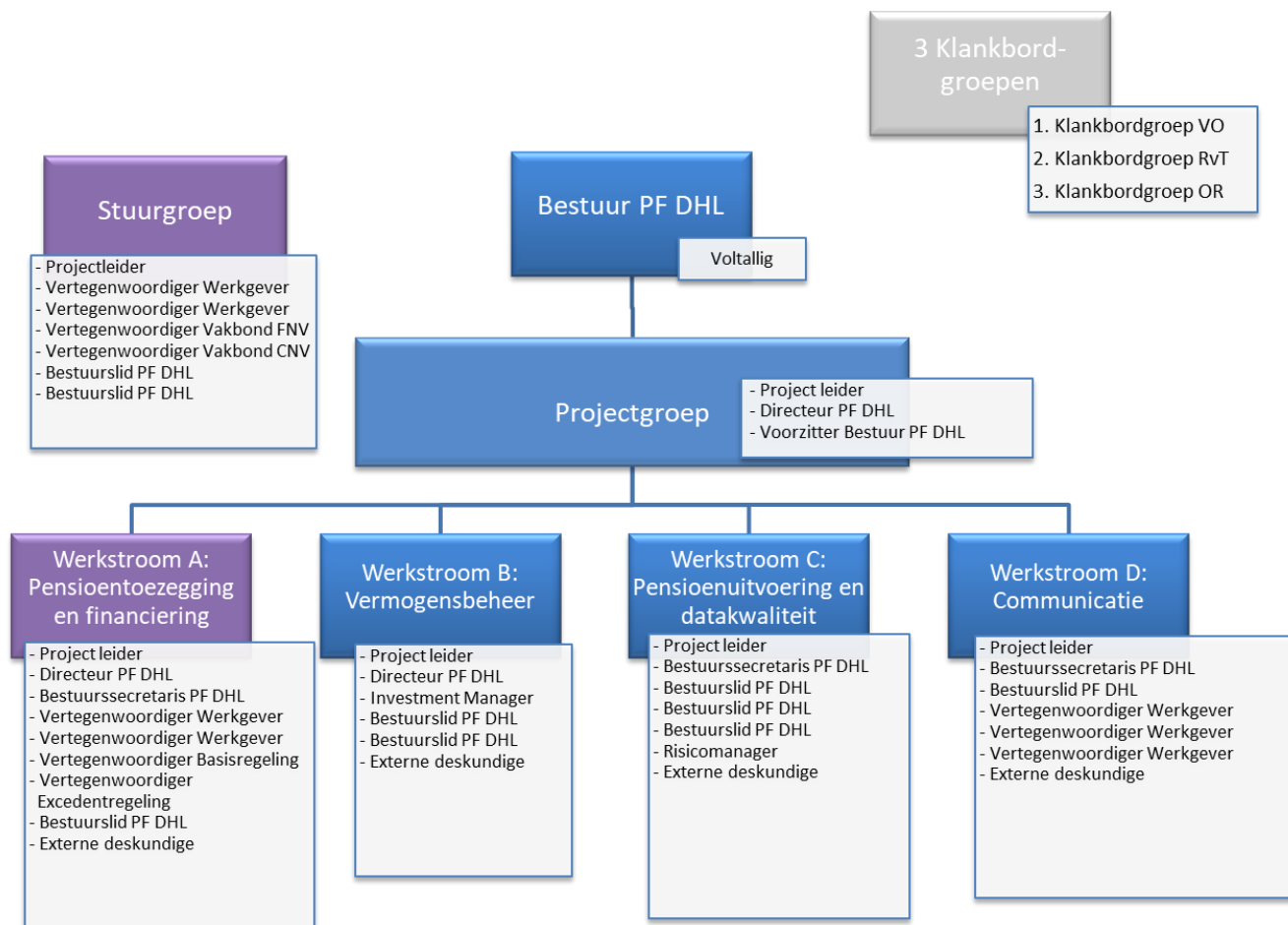
Het uitbestedingsbeleid van het Pensioenfonds is in overeenstemming met de relevante wetsartikelen (Artikel 34 Pensioenwet en Artikelen 12, 13 en 14 van het besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling) en de "Beleidsregel Uitbesteding" van De Nederlandsche Bank (verder: DNB). Voorgenomen nieuwe of gewijzigde uitbestedingen komen volgens dit uitbestedingsbeleid tot stand. Bij de totstandkoming van het uitbestedingsbeleid is rekening gehouden met de Missie, Visie en Strategie van het Pensioenfonds. Het uitbestedingsbeleid is opgenomen in bijlage N van deze ABTN.

Onderdeel van het uitbestedingsbeleid is de jaarlijkse evaluatie van de uitbesteede bedrijfsprocessen en de uitbesteede partijen. In de procedure evaluatie uitbesteding is de procedure voor de jaarlijkse evaluatie opgenomen.

d. Project Wtp

Gezien de impact van de besluitvorming bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel heeft het Pensioenfonds in overleg met de Sociale Partners daartoe een tijdelijke projectstructuur ingericht, met een viertal werkstromen die de werkzaamheden voorbereiden.

De projectleider als mede de bestuursleden die zitting hebben in de stuurgroep, bereiden het toezichtthema Wtp voor, waarbij het toezicht zich richt op zowel het proces van de bestuurlijke besluitvorming (beleidsmatige keuzes) als op de regie op het realiseren van de transitie (door de werkstromen). rapporteert ten behoeve van iedere bestuursvergadering haar observaties, bevindingen en suggesties voor toezichtvragen. De projectstructuur is hieronder weergegeven.

a. Beleidsuitgangspunten

Beleidsuitgangspunten vormen een gedragslijn voor de verwezenlijking van (een) bepaalde doelstelling(en).

De pensioenovereenkomst kan worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst in de zin van artikel 1, 10 en 118 van de Pensioenwet. De pensioenregeling is een zogenoemde middelloonregeling waarbij de toeslagverlening voorwaardelijk plaats vindt op basis van de financiële positie van het Pensioenfonds. De financiële positie wordt voornamelijk gestuurd via de middelen uit beleggingsopbrengsten. Het risico van niet toereikende beleggingsopbrengsten, waardoor de ingegane pensioenen en pensioenaanspraken verlaagd zouden kunnen worden, ligt volledig bij de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Hierdoor zijn ook negatieve pensioenaanpassingen mogelijk. Het beleid van het Pensioenfonds is echter zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden op lange termijn een zo hoog mogelijk pensioen wordt uitgekeerd terwijl de kans op verlaging in enig jaar zoveel als redelijkerwijs mogelijk wordt beperkt.

Het beleid van het Pensioenfonds is er, gegeven de huidige pensioenregeling en financieringsafspraken met de werkgever, primair op gericht om de pensioenen van alle deelnemers ten minste nominaal in stand te houden met daarnaast een duidelijk streven naar indexatie voor zowel actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De zekerheidsnorm van het Pensioenfonds is belangrijk, maar het toeslagenstreven heeft evengoed een hoge prioriteit.

De doelstelling van het Pensioenfonds en Sociale Partners is om een stabiele en voorspelbare kostendekkende premie te kunnen heffen. De methodiek van vaststelling van de kostendekkende premie past bij deze doelstelling.

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is om de pensioentoezegging inclusief de beleidsmatige gewenste toeslagen, onder een breed scala van omstandigheden na te komen en wel tegen zo laag mogelijke, maar stabiele premies en uitvoeringskosten. De pensioentoezegging is een zogenaamde “defined benefit” regeling. Dit houdt in dat de pensioenaanspraken toegezegd worden. Het beleid is zodanig ingericht dat onder een breed scala van omstandigheden deze toezegging kan worden nagekomen.

Internationaal opererende beursgenoteerde bedrijven kenmerken zich in toenemende mate door overnames, maar ook door afsplitsingen. Daarom gaat het Pensioenfonds niet zonder meer uit van de continuïteit van de onderneming, waaronder het geheel van aangesloten ondernemingen wordt verstaan. Dit is geen noodzakelijke voorwaarde voor het waarborgen van de opgebouwde rechten van alle deelnemers.

b. Risicohouding

De risicohouding van het Pensioenfonds, bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, wordt gedefinieerd als de mate waarin het Pensioenfonds, in overleg met Sociale Partners en het Verantwoordingsorgaan bereid is risico's te lopen én de mate waarin het Pensioenfonds risico's loopt gegeven de kenmerken van het Pensioenfonds.

Het bestuur van het Pensioenfonds gebruikt de beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het Pensioenfonds bij de opdrachtaanvaarding en de vaststelling van beleid. Het Pensioenfonds heeft in overleg met de Sociale Partners en het Verantwoordingsorgaan de risicohouding van het Pensioenfonds geformuleerd op basis van jaarlijks door DNB voorgeschreven scenario's.

Het toeslagstreven van het Pensioenfonds is voor het bestuur belangrijk. Het beleggingsbeleid (inclusief toeslagenbeleid) en premiebeleid is erop gericht om deze doelstelling te realiseren. Het bestuur accepteert dat er een kans is dat de opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten op enig moment gekort moeten worden.

De risicohouding van het Pensioenfonds voldoet aan de prudent person regel en komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor en voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het Pensioenfonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

De risicohouding op korte termijn is geformuleerd in termen van het vereist eigen vermogen en een bandbreedte daaromheen. Het vereist eigen vermogen dient minimaal gelijk te zijn aan 17,5% en maximaal gelijk aan 27,5% van de Technische Voorziening.

Aan de hand van de geformuleerde risicohouding op lange termijn zijn de volgende onder/bovengrenzen voor het verwachte pensioenresultaat bepaald:

- de grenzen voor wat betreft het pensioenresultaat vanuit de feitelijke financiële positie en vanuit de evenwichtssituatie zijn beide gesteld op 90%;
- de grens voor wat betreft de maximale afwijking is op 45% gesteld.

c. Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in het te verwachten pensioenresultaat op fondsniveau en de risico's die daarbij spelen, gegeven de financiële opzet van het Pensioenfonds. Het pensioenresultaat is in de haalbaarheidstoets als volgt gedefinieerd:

Het quotiënt van de pensioenuitkomsten op basis van het beleid van het Pensioenfonds en van de pensioenuitkomsten zoals die zouden gelden als er altijd volledig wordt geïndexeerd conform prijsinflatie.

Het ijkpunt is dus een pensioenuitkomst die de prijsontwikkeling volledig bijhoudt.

De haalbaarheidstoets dient aan te tonen dat:

1. Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de door het Pensioenfonds te kiezen ondergrens voor dit pensioenresultaat blijft;
2. Het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon realistisch en haalbaar is;
3. Het Pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereiste vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen;
4. Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het Pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking vaststelt.

De haalbaarheidstoets die wordt uitgevoerd na beleidswijzigingen wordt aanvangshaalbaarheidstoets genoemd. Begin 2023 is er opnieuw een aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd als gevolg van het

aanpassen van de pensioenregeling, het verhogen van het risicoprofiel en het vaststellen van de risicohouding op korte termijn.

Uit de uitgevoerde aanvangshaalbaarheidstoets blijkt dat de verwachte pensioenresultaten voldoen aan de gestelde grenzen, zie de volgende tabel.

Uitgangspositie	Te kiezen ondergrens	Huidige grenzen	AHBT 2019	AHBT 2023	HBt 2024
VEV	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	>90%	97,0%	95%	n.v.t.
Feitelijke financiële positie	Ondergrens bij verwacht pensioenresultaat op fondsniveau	>90%	97,1%	97%	n.v.t.
	Maximale relatieve afwijking van pensioenresultaat op fondsniveau in slechtweerscenario	<45%	29%	18%	n.v.t.

De eerste twee grenzen zijn ondergrenzen, de derde is een bovengrens, de eerste ondergrens is alleen in de aanvangshaalbaarheidstoets getoetst.

Te zien is dat alle uitkomsten voldoen in 2023 bij de aanvangshaalbaarheidstoets. De mediaan van 97% ligt boven de gestelde ondergrens van 90%. Dat geldt ook in het slecht weer scenario: in de 5% van de ongunstige toekomstige scenario's, die bij de toets worden doorlopen, mag de uitkomst voor het verwachte pensioenresultaat niet meer dan 45% afwijken. De 18% lag daar ruim onder.

Verder toont de aanvangshaalbaarheidstoets 2023 aan dat het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is. Tenslotte heeft het Pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen.

Aan de vermelde punten 1 tot en met 4 wordt door het Pensioenfonds voldaan. Daarmee geven de uitkomsten geen aanleiding om opnieuw in overleg te treden met de Sociale Partners voor het bespreken van de risicohouding en eventueel te nemen maatregelen.

Jaarlijkse haalbaarheidstoets

Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Met ingang van 1 januari 2016 wordt jaarlijks vanuit de feitelijke financiële positie van het Pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het Pensioenfonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

In 2024 is er conform de brief van de minister voor Armoedebelid, Participatie en Pensioenen van 28 maart 2024 geen haalbaarheidstoets uitgevoerd. Dit is met DNB kortgesloten, immers het Pensioenfonds voldeed aan de voorwaarde zoals gesteld in de brief "*in het nog te publiceren besluit*

gegevensverstrekking voor keuzebegeleiding naar verwachting medio dit jaar een grondslag zal worden gepubliceerd voor het onder voorwaarden (zoals het voornemen om in te varen) incidenteel al dit jaar te kunnen afzien van de verplichte jaarlijkse haalbaarheidstoets in het kader van de uitvoering van de transitie”, het Pensioenfonds is voornemens in te varen.

Bij significante wijzigingen zal het bestuur conform de wet- en regelgeving een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uitvoeren.

Procedures voor de verantwoording van de haalbaarheidstoets

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat niet wordt voldaan aan een van de volgende criteria uit de aanvangshaalbaarheidstoets:

- Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau blijft boven de door het Pensioenfonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat; en/of
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario wijkt niet teveel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het Pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking heeft vastgesteld,

treedt het Pensioenfonds in overleg met Sociale Partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden. Tussen het Pensioenfonds en Sociale Partners is overeengekomen hoe om te gaan met een dergelijke situatie.

d. Eigen Risico Beoordeling

De ERB (art. 18b Besluit FTK) is een integrale analyse en beoordeling van:

- I. de risico's waaraan een Pensioenfonds is of in de toekomst kan worden blootgesteld; en
- II. de effectiviteit van het risicobeheer –inclusief de (feitelijke) beheersmaatregelen– en de doelmatigheid daarvan.

De ERB geeft het Pensioenfonds inzicht in de materiële risico's en de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van het Pensioenfonds en de pensioenen van deelnemers. Dit inzicht is van essentieel belang voor de inrichting van het risicobeheer. De ERB dient tevens in aanmerking te worden genomen bij de onderbouwing van strategische besluiten door het Pensioenfonds.

Een Pensioenfonds beschikt over methoden om risico's te detecteren, te beoordelen en te beheersen. Het gaat om alle risico's waaraan het Pensioenfonds op korte en lange termijn is of kan worden blootgesteld en die gevolgen kunnen hebben voor de mogelijkheid van de instelling om aan haar verplichtingen te voldoen. De ERB beschrijft deze methoden en komt mede tot stand door de toepassing van deze methoden.

De ERB is een zelfstandig leesbaar document met eventueel gerichte verwijzingen naar andere documenten die het Pensioenfonds heeft opgesteld.

Pensioenfondsen stemmen uitvoering, vastlegging en frequentie van de ERB af op de omvang en interne organisatie, alsook op de omvang, aard, schaal en complexiteit van de werkzaamheden. De ERB dient in ieder geval de elementen te omvatten die in onderstaande tabel zijn weergegeven.

Pensioenfondsen kunnen bij het uitvoeren van de ERB onder meer gebruik maken van een aantal reeds bestaande analyses en documenten, waarvoor de tabel suggesties geeft.

Tabel. De wettelijk minimaal vereiste elementen in de ERB

<i>1. Proces</i>
Beschrijving van de wijze waarop de ERB in het managementproces, het beleid en de besluitvormingsprocessen van het Pensioenfonds is geïntegreerd. Hierbij wordt aangesloten bij <u>de actuariële en bedrijfstechnische nota (abtn)</u>.
<i>2. Risicoanalyse</i>
a. Beschrijving van de methoden om relevante risico's te detecteren, te beoordelen en te beheersen, waaraan het Pensioenfonds of haar mogelijkheid aan haar verplichtingen te voldoen op korte en lange termijn is of kan worden blootgesteld.
b. Beoordeling van de risico's voor de (gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden met betrekking tot hun pensioenrechten en pensioenaanspraken en de effectiviteit van eventuele corrigerende maatregelen. Hierbij dienen pensioenfondsen in voorkomend geval rekening te houden met mogelijkheden tot toeslagverlening en / of vermindering van de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Dit middels de resultaten uit de <u>haalbaarheidstoets</u>.
c. Een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's, met inbegrip van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu verband houden, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderde regelgeving.
d. Kwalitatieve beoordeling van de operationele risico's Er wordt gebruik gemaakt van de reeds vereiste operationele risicoanalyse.
e. Beoordeling van de totale financieringsbehoefte met, indien van toepassing, een beschrijving van het herstelplan. Hierbij wordt mede gebruik gemaakt van <u>het premiebeleid</u> (inclusief de vaststelling van de kostendekkende premie) en de samenhang daarvan met de indexatieambitie, zoals beschreven in de <u>abtn</u> en het <u>herstelplan</u>.
f. In geval van uitbesteding van sleutelfunctiewerkzaamheden aan de bijdragende onderneming een beschrijving van de wijze waarop belangenconflicten met de bijdragende onderneming worden voorkomen of beheerst. Hierbij kan mede gebruik worden gemaakt van <u>de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)</u>
<i>3. Beheersmaatregelen</i>
a. Beoordeling van de doelmatigheid van het risicobeheer. Dit betreft een integrale beoordeling van de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheer.
b. Een kwalitatieve beoordeling van de mechanismen ter bescherming van de pensioenuitkeringen waaronder in voorkomend geval vallen de garanties, convenanten of andere financiële steun van de bijdragende onderneming, verzekering of herverzekering ten behoeve van het Pensioenfonds of (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Als basis hiervoor dient het financieel crisisplan.

De ERB is in 2021 voor het eerst uitgevoerd en op 30 juni 2021 vastgesteld door het bestuur en vervolgens op 7 juli 2021 aan DNB verstrekt. Op 13 december 2023 is de (deel) ERB vastgesteld, deze is uitgevoerd, vanwege het wijzigen van de Pensioenregeling, het verhogen van het risicoprofiel en het vaststellen van de risico houding. Op 8 januari 2024 is deze (deel) ERB vervolgens aan DNB verstrekt.

In 2024 is ERB (volledig) opnieuw uitgevoerd en op 16 oktober 2024 vastgesteld in binnen de termijn van 2 weken aan DNB verstrekt.

Karakter	Uitkeringsovereenkomst (voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling).
Toetredingsleeftijd	Het deelnemerschap vangt aan op de eerste dag van de maand waarop de werknemer 18 jaar wordt of de latere datum van indiensttreding.
Pensioenrichtleeftijd	De eerste dag van de maand waarin de actieve of gewezen deelnemer de leeftijd van 68 jaar bereikt.
Pensioengevend salaris	- Het overeengekomen vaste loon verhoogd met de geldswaarde van vaste emolumenten, maar met uitsluiting van onder meer bijzondere ontvangsten, zoals gratificaties, toeslag onregelmatige werktijden c.q. onregelmatigheidstoeslag en eveneens met uitzondering van de maandelijke compensatietoeslag in verband met de brutering van de overhevelingstoeslag. - Salarisdalingen gedurende het kalenderjaar worden per direct doorgevoerd. - Indien de betreffende actieve deelnemer in enig jaar, minder dan het bij de werkgever geldende normale aantal arbeidsuren per week werkt, wordt voor dat jaar het pensioengevend salaris aangepast zoals in artikel 10 van het pensioenreglement is aangegeven. Het maximaal in aanmerking te nemen pensioengevend salaris bedraagt nooit meer dan het maximale pensioengevende loon in de zin van artikel 18ga van de Wet op de loonbelasting 1964. Het maximum pensioengevend salaris is opgenomen in het bijlagereglement bij het pensioenreglement.
Franchise	- De franchise voor de actieve deelnemers in dienst bij een werkgever als vermeld onder A in bijlage 1 bij het pensioenreglement, wordt jaarlijks per 1 januari van elk kalenderjaar vastgesteld door het bestuur na overleg door de sociale partners. De franchise zal nimmer lager zijn dan 100/75 van het AOW bedrag voor gehuwden (inclusief vakantietoeslag). - De franchise voor de actieve deelnemers in dienst bij een werkgever als vermeld onder B in bijlage 1 bij het pensioenreglement is gelijk aan het bedrag dat het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg maximaal in aanmerking neemt als loon op jaarbasis voor de pensioenopbouw. De hierboven beschreven bedragen zijn opgenomen in het bijlagereglement bij het pensioenreglement.
Pensioengrondslag	Het pensioengevend salaris verminderd met de franchise.
Ouderdomspensioen	Het opbouwpercentage voor het jaarlijks op te bouwen ouderdomspensioen wordt uitgedrukt als percentage van de in het desbetreffende jaar van deelname voor de actieve deelnemer

	vastgestelde pensioengrondslag, waarbij rekening wordt gehouden met de deeltijdfactor. De hoogte van het opbouwpercentage is afhankelijk van de te betalen doorsneepremie, zodanig dat de doorsneepremie ten minste gelijk is aan de gedempte kostendekkende premie. Voor 2025 bedraagt het opbouwpercentage 1,719%.
(Bijzonder) partnerpensioen	Het jaarlijkse op te bouwen partnerpensioen bedraagt 70% van het in het desbetreffende jaar van deelname voor de actieve deelnemer op te bouwen ouderdomspensioen. Bij overlijden van een actieve deelnemer wordt het partnerpensioen berekend als de opgebouwde aanspraak op partnerpensioen op moment van overlijden, plus 70% van het op te bouwen ouderdomspensioen indien de deelneming tot de pensioenrichtleeftijd ongewijzigd had voortgeduurd.
Wezenpensioen	Het wezenpensioen bedraagt per kind een vijfde van het partnerpensioen voor maximaal vijf kinderen. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot de wezen de leeftijd van 21 jaar bereiken, of langer in verband met het volgen van een beroepsopleiding tot uiterlijk 27 jaar. Het wezenpensioen wordt verdubbeld als het kind volle wees wordt. Het wezenpensioen is verzekerd op risicobasis.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid op grond van de WIA vindt vanaf 35% arbeidsongeschiktheid een premievrijstelling plaats voor de pensioenopbouw. Deze vrijstelling is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid en is verzekerd op basis van het klassensysteem zoals in artikel 4 lid 2 van het pensioenreglement is opgenomen.
Arbeidsongeschiktheidspensioen	Degene die gedurende zijn deelneming minimaal 35% arbeidsongeschikt is geworden, heeft recht op een arbeidsongeschiktheidspensioen. Het arbeidsongeschiktheidspensioen gaat in op de eerste dag van de maand waarin de aan de actieve of gewezen deelnemer toegekende uitkering ingevolge de WIA ingaat. Het arbeidsongeschiktheidspensioen eindigt de laatste dag van de maand, waarin de aan de actieve of gewezen deelnemer toegekende uitkering ingevolge de WIA wordt beëindigd, vanwege een aanpassing naar een arbeidsongeschiktheid van minder dan 35%, behalve indien deze uitkering wordt beëindigd als gevolg van het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd, dan wel als gevolg van het bereiken van de eerdere ingangsdatum van het ouderdomspensioen, maar niet later dan het bereiken van de pensioenrichtleeftijd. Het arbeidsongeschiktheidspensioen bedraagt per jaar een percentage van het verschil tussen het pensioengevend salaris en

	het bedrag dat het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg maximaal in aanmerking neemt als loon op jaarbasis voor de berekening van de pensioengrondslag, zoals vermeld in artikel 21 lid 3 van het pensioenreglement
Éénmalige overlijdensuitkering	Bij overlijden van de pensioengerechtigde heeft de partner van de pensioengerechtigde recht op een eenmalige overlijdensuitkering ter grootte van het laatst vastgestelde maandelijks ouderdomspensioen.
Toeslagen (voorwaardelijk)	Het bestuur kan jaarlijks besluiten de opgebouwde en ingegane pensioenaanspraken te verhogen, afhankelijk van de beschikbare middelen van het Pensioenfonds. Geen toeslag wordt verleend als de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds minder dan 110% is. Als de beleidsdekkingsgraad zich bevindt boven de 110%, wordt er gekeken welke toeslag op basis van de wettelijke voorschriften voor toekomstbestendige toeslagverlening kan worden toegekend; De verhoging bedraagt maximaal de procentuele toename van het prijsindexcijfer over de maand oktober ten opzichte van dat over oktober van het jaar daarvoor.
Flexibele elementen	Het bestuur heeft geen beleid ten aanzien van inhaaltoeslagverlening. Naast deeltijdpensionering hebben de actieve en gewezen deelnemers de volgende keuzemogelijkheden: • Vervroegen of uitstellen van de pensioendatum • Uitrui van partnerpensioen in extra ouderdomspensioen en vice versa • Hoog-laag constructie (vaste periode van 5 of 10 jaar of tot de pensioenrichtleeftijd) De keuzemogelijkheden kunnen worden toegepast op basis van de ruiltarieven zoals in het bijlagenreglement van het pensioenreglement zijn opgenomen.

Voor gedetailleerde informatie wordt verwezen naar het pensioenreglement en het bijlagenreglement.

a. Verzekerde en in eigen beheer gehouden risico's

De belangrijkste risico's die de onverminderde uitvoering van de reglementaire bepalingen in het algemeen bedreigen, zijn de risico's in verband met:

- Beleggingen;
- Sterfte en arbeidsongeschiktheid;
- Toeslag.

De beleggingsrisico's zijn voor rekening van het Pensioenfonds. Hoofdstuk 7 beschrijft de uitgangspunten voor het Pensioenfonds. Het Pensioenfonds streeft mede met het oog op een mogelijke waardedaling van de aandelen naar een weerstandsvermogen ter grootte van tenminste het door DNB vereiste niveau van de solvabiliteitsreserve (Vereist Eigen Vermogen), zoals beschreven in hoofdstuk 6 van deze ABTN.

Het sterfte- en arbeidsongeschiktheidsrisico wordt herverzekerd door middel van een stop loss verzekering bij Athora (voorheen Zwitserleven).

De toeslagverlening wordt gefinancierd vanuit behaalde overrendementen. De toeslag wordt toegekend voor zover de middelen van het Pensioenfonds toereikend zijn. De uitwerking van het toeslagenbeleid is opgenomen in bijlage I.

b. Beheersing bedrijfsprocessen en –risico's

Integriteitsbeleid

De leden van het bestuur, het Verantwoordingsorgaan, het intern toezicht, het bestuursbureau en andere (mede)beleidsbepalers handelen integer. Ze zorgen ervoor dat hun eigen functioneren getoetst wordt. Ze vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling met een partij waarmee het Pensioenfonds een band heeft, op welke manier dan ook.

Jaarlijks wordt een rapportage opgesteld door de externe compliance officer (hierna compliance officer). De rapportage wordt besproken in het bestuur.

Indien het belang van het Pensioenfonds, van derden of de bescherming van de eigen positie van de verbonden persoon dit vraagt (bijvoorbeeld omdat hij vreest dat een melding nadelige gevolgen kan hebben voor zijn positie of indien aan een eerdere melding geen gevolg is gegeven), kan de verbonden persoon een incident melden bij de functiehouder compliance of de compliance officer.

Op grond van artikel 19 Besluit financieel toetsingskader Pensioenfondsen dient het Pensioenfonds jaarlijks een systematische analyse van integriteitsrisico's (SIRA) uit te voeren. Deze systematische analyse is in 2023 en 2024 uitgevoerd en afgerond. De SIRA 2023/2024 is uitgevoerd aan de hand van de in de guidance door DNB voorgeschreven thema's, waarbij een afgewogen keuze is gemaakt om een vijftal risicothema's in scope te nemen voor de SIRA 2023/2024. Binnen de context van de SIRA 2023/2024 betreft dit de volgende risicothema's:

1. Organisatie integriteit/Evenwichtige belangenafweging (ook in relatie tot Wtp)

2. Medewerker integriteit/ integer handelen, fraude, met name ook bij externen
3. Marktintegriteit, marktmisbruik, fiduciair en impact op insiders, voorwetenschap
4. Klant-ketenintegriteit/ zorgplicht in relatie tot communicatie en keuzebegeleiding
5. Organisatie integriteit/ klachten en geschillen
6. Medewerkers integriteit/ klokkenluiders incidenten en misstanden
7. Data integriteit/ privacy (AVG)
8. Organisatie integriteit (informatiebeveiliging)
9. Medewerkers integriteit/sanctiewetgeving, witwassen, terrorismefinanciering
10. Organisatie integriteit/ SFDR/ESG

In totaal zijn voor de SIRA 2023/2024 zijn 50 risicoscenario's bepaald. De impact en de kansen, tevens de tolerantie van het bestuur voor de 50 risicoscenario's zijn bepaald. Het rapport is besproken en vastgesteld in het bestuur tijdens de vergadering op 24 april 2024, waarbij de actiepunten (9 in totaal) op de actielijst van de RMC zijn gezet. In het voorjaar van 2025 zal opnieuw worden bepaald welke thema's risico in scope worden genomen voor de SIRA 2025.

Het Pensioenfonds beschikt over een integraal risicomanagement beleidsplan (bijlage M) waarin de financiële en niet-financiële risico's van het Pensioenfonds worden geïdentificeerd en geanalyseerd. De methode van analyse van deze risico's is gebaseerd op de Financiële Instellingen Risicoanalyse Methode (FIRM) van DNB en afgestemd op de specifieke situatie van het Pensioenfonds.

Het Pensioenfonds heeft een gedragscode opgesteld, die geregeld wordt geëvalueerd en aangepast. Het doel van de gedragscode is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het Pensioenfonds door belanghebbenden, alsmede het voorkomen van integriteitsrisico's. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

De gedragscode bevordert de transparantie rondom gedragsregels en maakt duidelijk aan alle bij het Pensioenfonds betrokken personen – ook voor de bescherming van hun eigen belangen - wat wel en wat niet is geoorloofd. De gedragscode is tevens bedoeld ter bescherming van de bij het Pensioenfonds betrokken personen in hun contacten met zakelijke relaties.

De gedragscode draagt mede bij aan het integer functioneren van het Pensioenfonds ten behoeve van al diegenen die bij het Pensioenfonds belang hebben en het waarborgen van de goede naam en reputatie van het Pensioenfonds en de pensioensector in het algemeen.

Gedragscode en voorkomen belangenverstrengeling

Er is door het Pensioenfonds een gedragscode opgesteld ter voorkoming van belangenverstrengeling, van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het Pensioenfonds aanwezige informatie. De gedragscode wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangepast, zodat deze te allen tijde voldoet. De gedragscode wordt jaarlijks middels een verklaring bij de gedragscode ondertekend door de verbonden personen, zijnde de onafhankelijk voorzitter, de bestuursleden, leden van de beleggingsadviescommissie, leden van het Verantwoordingsorgaan, medewerkers van het bestuursbureau en overige (mede) beleidsbepalers. Het NCI is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode.

Van belangenverstrengeling is sprake wanneer persoonlijke of professionele belangen, anders dan die van het Pensioenfonds, bewust of onbewust worden meegenomen in de besluitvorming. Het gaat hierbij niet alleen om bijvoorbeeld persoonlijk gewin maar ook om botsende belangen en dubbele petten waardoor de schijn van belangenverstrengeling kan ontstaan.

Onderscheiden wordt schijnbare en daadwerkelijke belangenverstrengeling. Bij daadwerkelijk belangenverstrengeling zijn het persoonlijke belang van een bestuurder en zijn verantwoordelijkheden als bestuurder met elkaar in conflict. Bij schijnbare belangenverstrengeling lijkt het persoonlijke belang van een bestuurder de besluitvorming onjuist te beïnvloeden, terwijl dit niet het geval is. Beide soorten belangenverstrengeling kunnen nadelig zijn voor het vertrouwen in elkaar en in het Pensioenfonds.

Het bestuur vindt het van belang dat op complete en transparante wijze alle functies en taken die de betrokken personen vervullen in kaart zijn gebracht. Alle betrokken personen hebben direct of indirect invloed op het Pensioenfonds en daarmee kunnen er mogelijk ook meer belangen een rol spelen tijdens de besluitvorming. Het bestuur is zich bewust van het risico van schade door belangenverstrengeling.

Om het risico van schade door belangenverstrengeling te beheersen zijn in dit document zes risicogebieden geïdentificeerd.

1. Nevenfuncties en/of neven activiteiten van verbonden personen dan wel insiders
2. Financiële belangen in zakelijke relaties van verbonden personen dan wel insiders;
3. Voorwetenschap, gebruik van informatie voor privé doeleinden;
4. Het aannemen of geven van relatiegeschenken of uitnodigingen aannemen of verstrekken voor evenementen, seminars e.d.;
5. Vertrouwelijkheid;
6. Incidenten.

Jaarlijkse evaluatie

Eenmaal per jaar belegt het bestuur een vergadering waarin de evaluatie van het functioneren van het bestuur centraal staat. Tijdens deze vergadering wordt onder meer geagendeerd de gedragscode, evaluatie functioneren bestuur, governance aspecten en ook belangenverstrengeling. De functiehouder compliance is tijdens deze vergadering aanwezig en zal zijn verslag uitbrengen.

Beheerst beloningsbeleid

De bestuursleden en de leden van het Verantwoordingsorgaan in dienst bij de werkgever ontvangen geen vacatievergoeding, maar indien van toepassing een aanvulling op hun reiskostenvergoeding.

De bestuursleden niet in dienst van de werkgever ontvangen een vacatievergoeding.

Ook de leden van het Verantwoordingsorgaan niet in dienst van de werkgever ontvangen een vacatievergoeding.

Met de onafhankelijk voorzitter en de Raad van Toezicht zijn separaat contractuele afspraken gemaakt.

Er is er een beloningsbeleid vastgesteld, dat geen onderdeel uitmaakt van de ABTN, waarin bovenstaande beloningen staan beschreven.

Jaarlijkse verantwoording van de betaalde vergoedingen vindt plaats in het jaarverslag.

Daarnaast wordt ook jaarlijks het beloningsbeleid van de uitbestedingspartijen geëvalueerd op excessief beloningsbeleid.

Issue en Incidentenbeleid

Middels dit issue en incidentenbeleid geeft het Pensioenfonds invulling aan de vereisten van Artikel 19a van het Besluit FTK en nadere invulling aan de vereisten ten aanzien van beheerste en integere bedrijfsvoering zoals voorgeschreven in de Wet op het financieel toezicht (Wft), de Pensioenwet en de Principes voor goed Pensioenfondsbestuur.

Volgens het artikel 19a van het Besluit financieel toetsingskader is een incident een gedraging of gebeurtenis, die een ernstig gevaar vormt voor de integere uitoefening van het bedrijf van een Pensioenfonds. Het Pensioenfonds voegt hieraan toe dat ook gedragingen of gebeurtenissen die een ernstig gevaar vormen voor de beheerste bedrijfsvoering als incident worden gewaarmerkt. Er wordt daarom onderscheidgemaakt tussen operationele incidenten en integriteitsincidenten. Naast incidenten die plaatsvinden bij het fonds zelf, kunnen ook incidenten bij de uitbestedingspartijen en dienstverleners een ernstig gevaar vormen voor de integere en/of beheerste uitoefening van het bedrijf van het Pensioenfonds. Incidenten dienen dan ook te allen tijde worden gemeld aan het Pensioenfonds en aan de toezichthouder.

Een issue is een gebeurtenis of gedraging die geen incident is, maar wel een bedreiging vormt voor de integere en/of beheerste bedrijfsvoering van het Pensioenfonds. Issues kunnen ook bij de uitbestedingspartijen en dienstverleners optreden. Issues hoeven niet te worden gemeld aan de toezichthouder, maar wel aan het Pensioenfonds.

In dit issue en incidentenbeleid zijn met de artikelen 1 tot en met 6 de te volgen stappen opgenomen als het vermoeden bestaat dat er sprake is van een issue dan wel een incident binnen het Pensioenfonds, uitbestedingspartijen of dienstverleners. Doel van dit beleid is het voorkomen van schade aan de beheerste en integere bedrijfsvoering en goede naam van het Pensioenfonds, alsmede het beperken van mogelijke gevolgschade. Daarnaast wil het Pensioenfonds leren van issues en incidenten om herhaling te voorkomen. Het Pensioenfonds streeft er naar een betrouwbare, transparante en lerende organisatie te zijn. Daarbij past een cultuur waarin medewerkers, uitbestedingspartijen of dienstverleners issues en incidenten kunnen melden en waarin helder is hoe met deze melding zal worden omgegaan.

Het bestuur maakt onderscheid in enerzijds issues en incidenten van operationele aard en anderzijds issues en incidenten die betrekking hebben op de integriteit. De definities van issues en incidenten zijn hierboven beschreven. Voor de categorisering naar operationele aard of integriteit geldt het volgende uitgangspunt:

Operationele aard:

Een issue of incident dat plaats heeft gevonden in de dagelijkse uitvoering van de werkzaamheden en waarbij er een inbreuk is geweest of dreigt voor de beheerste bedrijfsvoering. Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- Foute rapportage
- Niet tijdige rapportage
- Overschrijding van mandaat of normen in beleid
- Verstoring van continuïteit in een proces
- Een beveiligingsincident
- Een datalek met als voorbeeld een foutieve of een te late uitkering

Integriteit

Een issue of incident dat plaats heeft gevonden in de gedragingen van aan het

Pensioenfonds verbonden personen en/of insiders en waarbij er een inbreuk is geweest of dreigt voor de integere bedrijfsvoering.

Hieronder wordt in ieder geval verstaan:

- een (dreigende) bewuste schending van wet- en regelgeving;
- een (dreiging van) bewust onjuist informeren van publieke organen;
- een (dreigende) schending van binnen het Pensioenfonds geldende gedragsregels;
- (een dreiging van) het achterhouden, vernietigen of manipuleren van informatie over deze feiten, een ernstig gevaar voor de integere bedrijfsuitoefening van het Pensioenfonds;
- gebeurtenissen die kunnen leiden tot een groot afbreukrisico in de media;
- fraude, misleiding, bedrog, verduistering of diefstal door een of meer personen in zijn/hun hoedanigheid van Verbonden persoon;
- overige strafbare feiten.

1. Melden, beoordelen en vastleggen van Issues en/of Incidenten

- 1.1. Iedere (verbonden) persoon of insider die een (dreigend) incident of issue van operationele aard constateert, is gehouden dit te melden aan het Bestuur. Een melding kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gedaan;
- 1.2. Het bestuursbureau (directeur en bestuurssecretaris) of het Dagelijks Bestuur (afhankelijk van de aard van de melding) beoordeelt de melding en bepaalt of er sprake is van een issue of incident en zo ja, of er dan sprake is van een Operationeel dan wel een Integriteitsincident. Dit oordeel wordt vastgelegd. De directeur dan wel de voorzitter brengt de melder van de beoordeling op de hoogte. Dit kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gedaan;
- 1.3. Iedere verbonden persoon of insider die een (dreigend) integriteitsissue of -incident constateert is gehouden dit te melden aan de compliance officer. Een melding kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gedaan;
- 1.4. De compliance officer beoordeelt de melding en bepaalt of er sprake is van een Integriteitsincident. Dit oordeel wordt vastgelegd. De compliance officer brengt de melder van zijn beoordeling op de hoogte. Dit kan zowel schriftelijk, elektronisch als mondeling worden gedaan.
- 1.5. Zowel operationele incidenten als integriteitsincidenten dienen te worden gemeld aan de toezichthouder.
- 1.6. Issues dienen te worden gemeld aan het Pensioenfonds.
- 1.7. Zowel issues als incidenten worden vastgelegd in het issues en incidentenregister

2. Behandeling en afronding van Issues en/of Incidenten

- 2.1. Indien het dagelijks bestuur van mening is dat er sprake is van een Operationeel Issue of Incident brengt hij de leidinggevende van de afdeling waar zich het Operationeel Issue of Incident heeft voorgedaan op de hoogte. Indien het dagelijks bestuur van mening is dat er sprake is of kan zijn van een Integriteitsissue of -incident brengt zij de compliance officer op de hoogte;
- 2.2. De uitbestedingspartij/dienstverlener waar zich het Operationele Issue of Incident heeft voorgedaan of die verantwoordelijk is voor het monitoren van betreffende uitbestedingspartij/ dienstverlener, behandelt het Operationele Issue of Incident in overleg met het bestuursbureau. De manager van deze afdeling samen met het bestuursbureau bewaakt de voortgang van het meldproces, het onderzoek, alsmede de opvolging van acties en rapporteert hierover aan het bestuur;

- 2.3. De compliance officer behandelt de Integriteitsissues en -incidenten conform de policies en procedures die bij het Pensioenfonds en haar uitbestedingspartijen daarvoor van toepassing zijn;
- 2.4. De compliance officer bewaakt de voortgang van het meldproces, het onderzoek, alsmede de opvolging van acties en rapporteert hierover aan het bestuur in zijn verslag.

3. Afronding Issues/Incidenten

Tijdens de behandeling van elk Issue of Incident worden, ter afronding, door het Pensioenfonds en/of door betreffende uitbestedingspartij of dienstverlener maatregelen genomen. De genomen maatregelen zullen zijn gebaseerd op de aard van het Issue of Incident en de daaruit voortvloeiende gevolgen. De maatregelen kunnen onder meer zijn gericht op het beheersen en beperken van het optredende risico, het bevestigen van geldende normen en het voorkomen van negatieve effecten - zowel intern als extern - van het Incident om herhaling in de toekomst te voorkomen. De betreffende uitbestedingspartij of dienstverlener of de compliance officer beoordeelt de genomen maatregelen en als deze volledig zijn uitgevoerd en tot gewenst resultaat hebben geleid wordt het Issue of Incident afgerond. De eindverantwoordelijkheid voor de afronding van het Issue of Incident en voor de eventueel getroffen maatregelen ligt bij het Bestuur.

4. Rapportage

- 4.1. De voortgang van de afhandeling van Issues en Incidenten wordt in de vergadering van de desbetreffende Commissie geagendeerd. Ook het bestuur wordt geïnformeerd over de afhandeling. Het Bestuur is eindverantwoordelijk voor het toezien op de opvolging van de genomen acties. Namens het Bestuur kan (de manager van) de uitbestedingspartij, de dienstverlener, de functiehouder compliance of de compliance officer toezien op de daadwerkelijke opvolging;
- 4.2. Eenmaal per jaar (onderdeel van het jaarwerk) wordt een rapportage opgesteld en besproken in het Bestuur. In de rapportage wordt inzicht gegeven in het aantal Issues en Incidenten dat zich de betreffende periode heeft voorgedaan en de aard daarvan. Tevens bevat de rapportage informatie over de voortgang van de afhandeling van Issues en Incidenten en naar aanleiding van deze Issues en Incidenten genomen maatregelen.

5. Rol Voorzitter

- 5.1. Indien de aard van het Issues of Incident snel handelen vereist (binnen de zelfde dag) is de Voorzitter, of diens plaatsvervanger, bevoegd om namens het Bestuur een (voorlopig) besluit te nemen;
- 5.2. De Voorzitter is gehouden om de overige leden van het Bestuur zo snel mogelijk op de hoogte te brengen van de door hem verrichte acties en genomen (voorlopige) besluiten en deze, indien nodig, alsnog ter definitieve besluitvorming aan het Bestuur aan te bieden.
- 5.3. Elk geval waarin de Voorzitter gebruik maakt van de in 5.1 bedoelde bevoegdheid wordt achteraf door het Bestuur geëvalueerd om te waarborgen dat er binnen het Bestuur een eenduidig beeld blijft bestaan over de toepassing van deze bevoegdheid.

6. Melden toezichthouder en overige communicatie

- 6.1. Door of namens het Bestuur wordt te allen tijde de relevante Toezichthouder over een Incident geïnformeerd.
Ook issues kunnen aan de relevante Toezichthouder worden gerapporteerd maar hiervoor geldt geen noodzaak;

- 6.2. De Toezichthouder zal op de hoogte worden gebracht van alle feiten, omstandigheden en achtergronden van het Incident, alsmede de maatregelen die naar aanleiding van het Incident zijn genomen;
- 6.3. Het Bestuur beslist over de communicatie, zowel intern als extern, met betrekking tot incidenten. Door het Bestuur wordt, eventueel na advies van de functiehouder compliance of de compliance officer, besloten of en wanneer het Verantwoordingsorgaan, stakeholders en overige belanghebbenden op de hoogte worden gebracht van een Incident. De Raad van Toezicht en de Commissies van het Pensioenfonds zijn op de hoogte van alle Issues en Incidenten

Bijlage G – Waarderingsmethode en grondslagen

In deze bijlage worden de waarderingsmethoden en grondslagen met ingang van 30 november 2024 nader toegelicht.

Aanpassing grondslagen:

Bij een wijziging van de overlevingsgrondslagen en/of ervaringssterfte (actuariële grondslagen) van het fonds, is het streven om de betreffende wijziging in de dekkingsgraad te verwerken uiterlijk aan het einde van de maand waarin het bestuursbesluit is genomen. Bestuursbesluiten die van invloed zijn op de dekkingsgraad worden dan ook zo snel mogelijk na de bestuursvergadering door het bestuursbureau gecommuniceerd met AZL.

Voordat het bestuur het besluit neemt, wordt de opinie van de Actuariële Sleutelfunctiehouder en Functievervuller gevraagd bij het voorstel tot wijziging van de actuariële grondslagen. Indien gedurende het jaar wordt besloten tot een wijziging van overige actuariële grondslagen, zoals opslagen, zal dit effect bij de jaarlijkse (actuariële) analyse (in het kader van de jaarrekening/ jaarwerk) worden bepaald per einde boekjaar

In de onderstaande tabel is weergegeven wanneer de grondslagen voor het laatst zijn vastgesteld.

Grondslag	Laatstelijk vastgesteld op	Periodiciteit (in jaren)
Overlevingsgrondslagen	30 november 2024	2
Ervaringssterfte ^{*)}	30 november 2022	2
Partnerfrequenties	30 november 2022	4
Leeftijdverschil partners	30 november 2022	4
Latent wezenpensioen	30 november 2022	4
Opslag voor excassokosten	20 november 2024	2
Voorziening uitlooprisico arbeidsongeschiktheid	20 november 2024	2
Premievrijstelling	20 november 2024	2
Voorziening niet opgevraagde Pensioenen	2012	Bij wijziging wetgeving

^{*)} Vanwege het te laat leveren van de data door CBS zal de ervaringssterfte medio 2025 worden aangepast.

a. Technische voorzieningen

Het Pensioenfonds stelt toereikende technische voorzieningen vast met betrekking tot het geheel van de pensioenverplichtingen. De voorwaardelijke indexatieverlening maakt geen onderdeel uit van de pensioenverplichtingen.

Het Pensioenfonds voert de pensioenregeling uit conform het pensioenreglement. De pensioenaanspraken worden in beginsel in eigen beheer gehouden waarbij het overlijdensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico zijn afgedekt bij een herverzekeraar, middels een stoploss contract.

De vaststelling van de technische voorzieningen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten:

- berekening vindt plaats op basis van de door De Nederlandsche Bank gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur;
- de grondslagen zijn gebaseerd op prudente beginselen inzake overlijden, arbeidsongeschiktheid en levensverwachting.

De technische voorzieningen voor risico Pensioenfonds bestaan uit de voorzieningen pensioenverplichtingen. De voorzieningen pensioenverplichtingen is in beginsel gelijk aan:

- voor de actieve deelnemers de – op basis van prudente grondslagen vastgestelde – actuariële contante waarde van de over de verstreken dienstjaren verkregen pensioenaanspraken, inclusief de toegekende indexatie;
- voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden de actuariële contante waarde van de pensioenaanspraken en ingegane pensioenuitkeringen, inclusief de tot balansdatum verstrekte indexatie;
- voor arbeidsongeschikte deelnemers de actuariële contante waarde van de verzekerde pensioenen, inclusief het premievrijgestelde deel van de toekomstige premies (het betreft hierbij de contante waarde van de toekomstige – tot en met de pensioendatum – te betalen bruto koopsommen) en de voorziening uitlooprisico.

Voorziening niet opgevraagde pensioenen

Voor pensioengerechtigden of nabestaanden die hun pensioen niet opgevraagd hebben, reserveert het Pensioenfonds levenslang de volledige voorziening voor de toekomstige uitkeringen plus een voorziening voor niet opgevraagde uitkeringen in de afgelopen 5 jaar. Conform hetgeen is vastgelegd in de Pensioenwet geschiedt uitbetaling alleen op verzoek van (en aan) de partner en/of kinderen van de overleden pensioengerechtigden, niet aan andere erfgenamen. In geval er geen partner en/of kinderen zijn, vervalt het pensioen aan het Pensioenfonds, indien de pensioengerechtigde is overleden. Het doel van het Pensioenfonds is immers te zorgen voor inkomensvoorzieningen voor deelnemers, hun partners en kinderen. Het verzoek moet binnen vijf jaar (de wettelijke verjaringstermijn) na het overlijden van de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde zijn gedaan. Er vindt een vrijval plaats voor elke pensioenuitkering waarvan de uitbetalingstermijn meer dan 5 jaar is verstreken.

Begunstigden, zijnde de pensioengerechtigde, de partner en/of kinderen, kunnen, ook na deze termijn, levenslang aanspraak blijven maken op deze vrijgevallen rechten.

Voorziening uitlooprisico

De voorziening uitlooprisico dient ter dekking van het latente arbeidsongeschiktheidsrisico (premiëvrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen). De voorziening heeft hierbij betrekking op de verwachte toekomstige schadelast voor actieve deelnemers, die op de balansdatum ziek zijn, van loondoorbetaling genieten en mogelijk (na de balansdatum) arbeidsongeschikt zullen raken. De voorziening uitlooprisico is gelijk aan de som van de jaarlijkse risicopremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en arbeidsongeschiktheidspensioen over het voorgaande en huidige boekjaar, zoals deze is vastgesteld voor de kostendekkende premie in het jaarwerk van het betreffende boekjaar.

Voorziening uitvoeringskosten

Op basis van wet- en regelgeving dient een zodanige voorziening te worden vastgesteld dat alle kosten die door het Pensioenfonds in de toekomst gemaakt worden, kunnen worden afgewikkeld op het moment dat de premiebetaling door de werkgevers en actieve deelnemers wordt gestaakt.

Het Pensioenfonds houdt een kostenvoorziening aan van 2,5% van de netto voorziening pensioenverplichtingen. Deze kostenvoorziening wordt periodiek (eens per twee jaar) geëvalueerd en indien benodigd aangepast. De kostenvoorziening is in boekjaar 2024 voor het laatst geëvalueerd.

Een kostenvoorziening van 2,5% acht het Pensioenfonds voldoende om bij beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst gebruik te maken van de mogelijkheid tot liquidatie van het Pensioenfonds en het overdragen van de verplichtingen aan een andere pensioenuitvoerder. In het geval dat bij het staken van de premiestroom de verplichtingen worden overgedragen aan een andere pensioenuitvoerder is aangenomen dan het Pensioenfonds met de volgende kosten geconfronteerd wordt:

- De kosten voor het onderbrengen van de pensioenverplichtingen bij een andere pensioenuitvoerder. Hierbij wordt gekeken naar de kostenvoorziening bij het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg, welke per einde 2024 gelijk was aan 2,0% van de netto voorziening pensioenverplichtingen. Naast deze kostenvoorziening rekent het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Beroepsvervoer over de Weg een eenmalig bedrag van € 350.000 voor het onderbrengen van de pensioenverplichtingen;
- De éénmalige kosten voor het onderbrengen van de pensioenverplichtingen bij een andere pensioenuitvoerder en het liquideren van het Pensioenfonds. In het onderzoek in 2024 is rekening gehouden met € 1,2 miljoen aan liquidatiekosten;
- De reguliere en aanvullende kosten, na aftrek van de excassokosten, die het Pensioenfonds gedurende maximaal twee jaar zal maken, voordat de pensioenverplichtingen bij een andere pensioenuitvoerder ondergebracht zijn. In de inschatting van de reguliere en aanvullende kosten is rekening gehouden met de kosten van toenemende inflatie en extra kosten in verband met de Wet Toekomst Pensioenen.

De risicoherverzekering voor arbeidsongeschiktheid en overlijden is ondergebracht bij Athora op basis van een stop loss dekking.

Het overlijdensrisico is verzekerd in de vorm van éénjarige risicokapitalen. Het risicokapitaal is gelijk aan de contante waarde van een direct ingaand partnerpensioen, verminderd met de ten behoeve van de betreffende actieve deelnemer aanwezige voorziening binnen het Pensioenfonds. Het risicokapitaal per actieve deelnemer bedraagt ten hoogste € 2.500.000.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is verzekerd in de vorm van een arbeidsongeschiktheidskapitaal ter dekking van de reglementaire fondspremie en het excedent pensioen. Het arbeidsongeschiktheidskapitaal is afhankelijk van de graad van arbeidsongeschiktheid en is ten hoogste € 2.500.000 per deelnemer.

Het jaarlijkse eigen behoud is 125% van de jaarpremie bij volledige herverzekering. De jaarlijkse stop-losspremie bij dit eigen behoud bedraagt 2,4% van de jaarpremie bij volledige herverzekering. Bij arbeidsongeschiktheid van een actieve deelnemer wordt de premie voor het arbeidsongeschiktheidskapitaal bij het vaststellen van het eigen behoud en de stop-losspremie (gedeeltelijk) buiten beschouwing gelaten.

Het risico is in de vorm van een vijfjarige risicoherverzekering ondergebracht bij Athora. De huidige herverzekeringsovereenkomst is aangegaan per 1 januari 2021, kent een looptijd van vijf jaar en loopt derhalve tot en met 31 december 2025. De overeenkomst is door de herverzekeraar formeel opgezegd per 31 december 2025.

b. Actuariële grondslagen

De voorziening pensioenverplichtingen worden met ingang van 30 november 2024 gebaseerd op de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen:

Financieringsmethodiek	Stortingskoopsommen. Dit betekent dat de netto TV op elk moment gelijk is aan de contante waarde van de verkregen pensioenaanspraken.
Uitkeringen	De uitkeringen zijn continu betaalbaar verondersteld.
Rekenrente	De door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur ultimo boekjaar.
Leeftijdsvaststelling	Er wordt gerekend met leeftijden op maanden nauwkeurig.
Overlevingsgrondslagen	Prognosetafel AG2024 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap, gecorrigeerd met ervaringssterfte volgens eigen onderzoek van het Pensioenfonds.
Ervaringssterfte	Fondsspecifieke correctiefactoren vastgesteld op basis van het WTW Ervaringssterftemodel 2022. Deze zijn opgenomen in bijlage Q bij deze ABTN.
Partnerfrequenties	Fondsspecifieke partnerfrequenties welke voor zowel mannen als vrouwen op leeftijd 21 gelijk aan 0% zijn en oplopen. Voor vrouwen lopen de partnerfrequenties lineair op tot 42% op leeftijd 35 en vervolgens tot 70% op leeftijd 48 en voor mannen lopen de partnerfrequenties lineair op tot 62,8% op leeftijd 37 en vervolgens tot 89% op leeftijd 60. Vanaf leeftijd 48 voor vrouwen en leeftijd 60 voor mannen blijven de partnerfrequenties constant. Op de pensioendatum geldt een partnerfrequentie van 100%. Na de pensioendatum wordt de voorziening vastgesteld op basis van bepaalde partner. Voor het latente ongehuwden ouderdomspensioen bedraagt de partnerfrequentie op de pensioendatum voor vrouwen 52% en voor mannen 62%.

Deze fondsspecifieke partnerfrequenties zijn opgenomen in bijlage Q bij deze ABTN.

Leeftijdsverschil partners	De man wordt drie jaar ouder verondersteld dan de vrouw.
Latent wezenpensioen	Voor het wezenpensioen wordt tot de pensioendatum een opslag van 1,75% op de voorziening voor het latent partnerpensioen van alle deelnemers gehanteerd.
Toekomstige opbouw arbeidsongeschikten	De contante waarde van de premievrijgestelde toekomstige pensioenopbouw is voor 100% in de Technische Voorzieningen opgenomen.
Opslag voor excassokosten	Voor kosten wordt een opslag van 2,5% op de netto voorziening gehanteerd.
Administratiekosten	Naast de opslag voor excassokosten wordt rekening gehouden met een opslag ter compensatie van de werkelijke uitvoeringskosten (ter grootte van de verwachte totale uitvoeringskosten -/- vrijval van excassokosten door gedane uitkeringen).
Voorziening uitlooprisico arbeidsongeschiktheid	De voorziening uitlooprisico is gelijk aan de som van de jaarlijkse risicopremie voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en arbeidsongeschiktheidspensioen over het vorige en het huidige boekjaar.
Premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen	De bruto koopsom is verhoogd met een opslag van 5,0% voor de dekking van premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen na arbeidsongeschiktheid
Voorziening niet opgevraagde pensioenen	Voorziening ter grootte van alle niet opgevraagde pensioenuitkeringen. Vanaf boekjaar 2012 wordt ieder jaareinde de voorziening vastgesteld voor de niet opgevraagde pensioenen. Er vindt een vrijval plaats voor elke pensioenuitkering waarvan de uitbetalingstermijn meer dan 5 jaar is verstreken.

c. Methodiek vaststelling flexibiliseringstarieven

De flexibiliseringstarieven worden met ingang van de tarieven voor boekjaar 2024 jaarlijks vastgesteld op basis van de navolgende uitgangspunten.

Moment vaststelling	Jaarlijks
Implementatie	Vanaf 1 januari van het nieuwe kalenderjaar
Overlevingsgrondslagen	Prognosetafel AG2024 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap, gecorrigeerd met ervaringssterfte volgens eigen onderzoek van het Pensioenfonds.
Ervaringssterfte	Fondsspecifieke correctiefactoren vastgesteld op basis van het WTW Ervaringssterftemodel 2022.
Partnerfrequenties	Conform de partnerfrequenties bij de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen. Bij uitruil van het ouderdomspensioen in extra uitgesteld partnerpensioen wordt uitgegaan van het bepaalde partnersysteem.
Leeftijdverschil partners	Drie jaar (man ouder dan vrouw)
Rekenrente	Door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 oktober van het voorafgaande kalenderjaar.
Sekseneutraliteit	Op basis van de gemiddelde verdeling van de voorzieningen pensioenverplichtingen per 31 december van het voorlaatste boekjaar tussen mannen en vrouwen in de categorie actieve deelnemers en gewezen deelnemers met leeftijd tussen de AOW-leeftijd en 5 jaar voorafgaand aan de AOW leeftijd.
Tussentijdse wijziging	Te allen tijde heeft het bestuur de mogelijkheid de tarieven tussentijds aan te passen (bijvoorbeeld bij een extreme stijging/daling van de rente of wijziging van de overlevingsgrondslagen).
Ruilgedrag	Bij de uitruil tussen ouderdoms- en partnerpensioen wordt geen rekening gehouden met ruilgedrag van de deelnemers.

De bovenstaande systematiek is eveneens van toepassing voor de bepaling van de (netto) afkooptarieven bij afkoop van kleine pensioenen en de nog in werking te treden uitkering van het bedrag ineens.

Het Actuarium van de administrateur (AZL) verzorgt de berekeningen en het indienen van de verschillende dekkingsgraadrapportages. In deze bijlage is een beschrijving van de processen die aan deze rapportages ten grondslag liggen gegeven. Tevens is een beschrijving van de berekening van het Vereist Vermogen gegeven.

a. Proces maanddekkingsgraden

Het Actuarium van AZL maakt uiterlijk op de tiende werkdag van iedere maand een nauwkeurige schatting van de volgende drie dekkingsgraden:

1. Actuele dekkingsgraad: de dekkingsgraad op basis van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur;
2. Swap-dekkingsgraad: de dekkingsgraad op basis van de zuivere marktrente;
3. Beleidsdekkingsgraad: de dekkingsgraad op basis van een voortschrijdende gemiddelde van de “actuele” dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.

Binnen het Actuarium van AZL wordt een interne controle uitgevoerd (4-ogen) op de geschatte dekkingsgraden. Onderdeel van deze controle is dat de geschatte dekkingsgraden door minimaal twee personen onafhankelijk van elkaar worden vastgesteld. Het actuarium van AZL controleert daarbij of de mutaties in de dekkingsgraden in lijn liggen met de ontwikkeling op de financiële markten en met eventuele mutaties in de verplichtingen. Indien er onverwachte veranderingen zijn, wordt er een nadere analyse gedaan en indien nodig contact opgenomen met het Pensioenfonds.

Het Actuarium van AZL dient de geschatte actuele en beleidsdekkingsgraad, uiterlijk op de door DNB vastgestelde deadline, digitaal in via e-Line bij DNB.

Gegevens berekening maanddekkingsgraden

Voor de berekening gebruikt het Actuarium van AZL de volgende gegevens:

- Rentetermijnstructuur zoals deze door DNB wordt voorgeschreven en maandelijks wordt gepubliceerd op hun website.
- Berekening van de rentetermijnstructuur op basis van de zuivere marktrente uit Bloomberg.
- Op basis van de actuele deelnemersadministratie stelt het Actuarium van AZL iedere maand een kasstroomprofiel op. Op deze kasstroom worden vervolgens controles uitgevoerd door de kasstroom uit de voorgaande maand door te rollen naar de huidige maand. Het doorrollen vindt plaats door uitkeringen te laten vrijvallen en opbouw toe te voegen. Spelen er andere zaken (bijvoorbeeld wijziging van de grondslagen of bijzondere mutaties), dan wordt bij het doorrollen ook hier rekening mee gehouden. Uitgangspunt is dat reguliere mutaties per saldo geen of nauwelijks effect hebben op de totale voorziening. Op basis hiervan kan een verwachte voorziening pensioenverplichtingen worden becijferd ultimo maand. Deze verwachte voorziening wordt vervolgens vergeleken met de voorziening pensioenverplichtingen uit de meest recente kasstroom. Bij opvallende afwijkingen wordt in samenspraak met de pensioenadministratie of de financiële administratie gezocht naar een verklaring van deze afwijking. Op basis hiervan kan vervolgens verder worden gekeken naar de juistheid van de kasstroom. De voorziening pensioenverplichtingen wordt op basis van de vastgestelde maandkasstromen berekend.
- Voor een klein deel van de fondsen stelt het Actuarium van AZL eens per kwartaal op basis van de actuele deelnemersadministratie een kasstroomprofiel op. Op deze kasstroom worden dezelfde controles uitgevoerd als hiervoor omschreven bij de maandkasstromen.

- Intra kwartaal hanteert het Actuarium van AZL de laatste beschikbare kasstroom (dus die per einde van het vorige kwartaal) voor de vaststelling van de voorziening pensioenverplichtingen, waarbij het Actuarium van AZL rekening houdt met:
 - de vrijval van uitkeringen, waarbij de uitkeringen gebaseerd zijn op de beschikbare kasstroom.
 - de pensioenopbouw voor de actieve deelnemers, die gebaseerd is op de kostendeekkende premie van toepassing voor het desbetreffende boekjaar.
- Een verwachting voor de waarde van de beleggingen. Het Actuarium van AZL sluit hierbij aan bij de voorlopige opgave van de waarde van de beleggingen die door het Pensioenfonds of de vermogensbeheerder / administrateur wordt aangeleverd.
- Gegevens van de afdelingen Financiële Administratie Pensioenen (FAP) en Financiële Administratieve Verslaglegging (FAV) van AZL zoals: de liquide middelen op bankrekeningen, de vorderingen op werkgevers, overige vorderingen, te betalen rekeningen aan verzekeraars en belastingen en overige schulden.
 - Deze informatie wordt ontvangen met dezelfde periodiciteit als waarmee een nieuwe kasstroomprofiel van de voorziening pensioenverplichtingen wordt opgesteld, zodat de standen van deze overige balansposten aansluiten op de stand van de kasstroom. Voor het overgrote deel van de fondsen wordt deze informatie derhalve op maandbasis ontvangen. Voor de fondsen waarvoor geldt dat de informatie van FAP en FAV gebaseerd is op het laatste kwartaaleinde wordt intra kwartaal deze informatie gecorrigeerd met:
 - de vrijval van uitkeringen, waarbij de uitkeringen gebaseerd zijn op de beschikbare kasstroom.
 - De verwachte ontvangsten uit de premie, zodat er qua pensioenopbouw een juiste afstemming bestaat tussen de waarde van de beleggingen en de verplichtingen.
 - overboekingen vanuit het “niet-belegd vermogen” naar het “belegd vermogen”. Met “niet-belegd vermogen” worden al die componenten bedoeld die niet in het belegd vermogen zijn verantwoord (zoals pensioenrekeningen en dergelijke).

Ten behoeve van de sleutelfunctiehouder en functie vervuller actuarium, welke als taak hebben het houden van toezicht op de berekening van de Technische Voorzieningen, het beoordelen van de gehanteerde methoden, modellen, aannames en of alle relevante gegevens zijn gebruikt en het toetsen van de bij de berekening gehanteerde aannames aan de praktijk, stelt AZL maandelijks een flashreport op. Het flashreport bevat de onderbouwing van het maandelijks verloop van de Technische Voorzieningen, zowel van de verwachte als de gerealiseerde Technische Voorzieningen.

b. Proces kwartaaldekkingsgraden

Het Actuarium van AZL berekent per kwartaal (uiterlijk 30 werkdagen na kwartaaleinde) de bij DNB in te dienen kwartaaldekkingsgraden (actuele dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad). Het Actuarium van AZL rapporteert deze gegevens via e-Line aan DNB conform de daarvoor opgestelde kwartaalstaat.

Binnen het Actuarium van AZL wordt een interne controle uitgevoerd (4-ogen) op de kwartaalberekeningen. Het Actuarium van AZL controleert daarbij of de mutaties in dekkingsgraden (op basis van DNB-rentetermijnstructuur) in lijn liggen met de verwachtingen. Er wordt tevens een vergelijking gemaakt met de gerapporteerde maandeekkingsgraad. Indien er onverwachte veranderingen zijn, wordt een nadere analyse gedaan en indien nodig contact opgenomen met het Pensioenfonds.

Gegevens berekening kwartaaldekkingsgraden

Het Actuarium van AZL berekent de kwartaaldekkingsgraden als volgt:

1. Indien de berekening van de maanddekkingsgraden plaatsvindt op basis van een maandelijks opgesteld kasstroomprofiel wordt dit kasstroomprofiel gebruikt voor de berekening van de kwartaaldekkingsgraad. Indien voor de berekening van de maanddekkingsgraden uitgegaan wordt van een kasstroomprofiel op kwartaalbasis dan wordt de kwartaaldekkingsgraad bepaald op basis van de update van het kasstroomprofiel van de verplichtingen per kwartaaleinde. Hierdoor kan bij deze fondsen de waarde van de verplichtingen afwijken van de eerder in de betreffende maanddekkingsgraad gerapporteerde waarde. Controle van deze kwartaalkasstroom vindt plaats op basis van de methodiek zoals beschreven in het proces maanddekkingsgraden;
2. De waarde van de beleggingen. Het Actuarium van AZL sluit hierbij aan bij de opgave van de waarde van de beleggingen die door het Pensioenfonds of de vermogensbeheerder / administrateur wordt aangeleverd;
3. Via de afdelingen Financiële Administratie Pensioenen (FAP) en Financiële Administratieve Verslaglegging (FAV) worden actuele inzichten verkregen in de liquide middelen op bankrekeningen, de vorderingen op werkgevers, overige vorderingen, te betalen rekeningen aan verzekeraars en belastingen en overige schulden;
4. Eventuele verschillen tussen de kwartaaldekkingsgraad en de maanddekkingsgraad aan het einde van het betreffende kwartaal worden toegelicht.

c. Proces Jaardekkingsgraden

Het Actuarium van AZL berekent ieder jaar conform de fondsspecifieke planning de jaardekkingsgraden (actuele dekkingsgraad, swapdekkingsgraad, beleidsdekkingsgraad en reële dekkingsgraad). AZL rapporteert de actuele dekkingsgraad, de beleidsdekkingsgraad en de reële dekkingsgraad via e-Line aan DNB.

Binnen het Actuarium van AZL wordt een interne controle uitgevoerd (4-ogen) op de berekeningen van de jaardekkingsgraden. Het Actuarium van AZL controleert daarbij of de mutaties in dekkingsgraden in lijn liggen met de verwachtingen. Eventuele bijzonderheden en afstemmingen wordt vastgelegd in het controledocument dat gedurende het jaarwerk wordt gebruikt. Indien er bijzonderheden zijn, wordt een nadere analyse gedaan en indien nodig contact opgenomen met het Pensioenfonds. Daarnaast worden alle berekeningen ten aanzien van het jaarwerk door de waarmede actuaris en de accountant van het Pensioenfonds beoordeeld.

Gegevens berekening jaardekkingsgraden

Het Actuarium van AZL berekent de jaardekkingsgraden als volgt:

1. Ieder jaar stelt het Actuarium van AZL een definitief kasstroomprofiel op, op basis van de actuele deelnemersadministratie. De jaardekkingsgraden worden bepaald op basis van deze verplichtingen. Hierdoor kan de waarde van de verplichtingen afwijken van eerdere opgaves;
2. Via de afdelingen Financiële Administratie Pensioenen (FAP) en Financiële Administratieve Verslaglegging (FAV) worden actuele inzichten verkregen in de liquide middelen op bankrekeningen, de vorderingen op werkgevers, overige vorderingen, te betalen rekeningen aan verzekeraars en belastingen en overige schulden.

Een aandachtspunt bij alle drie de processen is dat het Actuarium van AZL uitsluitend plausibiliteitscontroles kan uitvoeren op de juistheid van de aangeleverde beleggingsgegevens. Eventuele merkwaaardigheden zullen aan vermogensbeheer/administrateur en het Pensioenfonds worden teruggekoppeld. De eindverantwoordelijkheid ten aanzien van de volledige juistheid en volledigheid van beleggingsgegevens wordt door de vermogensbeheer/administrateur gedragen.

Vanuit de actuariële functie wordt, uit hoofde van de IORP II richtlijn eens per kwartaal de Technische Voorziening gecontroleerd. Hierbij worden de volgende deelcontroles uitgevoerd:

- Een plausibiliteitscontrole op de hoogte van de Technische Voorziening;
- Beoordelen van het verloop van de Technische Voorziening.

Bij deze controle van de Technische Voorziening wordt er nagegaan of de waardering aansluit bij de aannames en veronderstellingen die het Pensioenfonds dienaangaande hanteert. Hiertoe wordt door AZL per maand het Flash Rapport en onderliggende gegevens als kasstromen van de Technische Voorziening en gehanteerde ervaringssterfte aangeleverd aan de actuariële commissie.

d. Her rapportagebeleid

Het Pensioenfonds dient meerdere malen per jaar haar staten in bij DNB, dit betreffen de jaarstaten, de kwartaalstaten, de maandstaten en incidentele rapportages. Het her rapportage beleid is voor al deze typen rapportages verschillend en per type rapportage wordt het hieronder toegelicht

Jaarstaten:

In het geval van een fout in de ingediende jaarstaten, zal eerst het bestuur worden geïnformeerd. Vervolgens zal eerst de accountant en certificerend actuaris worden ingelicht en wordt met hen de bewuste geconstateerde fout besproken, immers zij controleren en waarmerken de jaarstaten. Vervolgens wordt er onafhankelijk van de geconstateerde fout besloten om wel of niet een her rapportage in te dienen. Dit is afhankelijk van de geconstateerde fout en de gevolgen voor het resultaat in de staten. Indien door het herstellen van de fout het resultaat wijzigt, rekening houdend met de benoemde materialiteitsgrens van de accountant, zal er een her rapportage worden ingediend. In geval dat er een her rapportage dient te worden ingediend, dienen ook de certificerend actuaris en accountant opnieuw te controleren en te waarmerken. Door deze controles is de kans op een fout in de jaarstaten heel klein, maar niet nihil.

Kwartaalstaten:

In geval van een fout in de ingediende kwartaalstaten, door onjuiste invoer of opgave, zal of DNB vragen om een her rapportage in te dienen of wordt er een rapportage opnieuw aangeleverd. Als eerste zal het bestuur worden ingelicht. In geval dat DNB verzoekt om een her rapportage, zal deze worden voorbereid en ingediend, nadat deze is gecontroleerd. Bij een fout in het vereist eigen vermogen, dan wel een andere fout, veroorzaakt door een onjuiste aanlevering aan AZL, zal AZL de correctie doorvoeren, controleren en eerst het bestuursbureau laten beoordelen en vervolgens de kwartaalstaten her rapporteren.

Maandrapportage:

In geval van een fout in de ingediende dekkingsgraad dan wel beleidsdekkingsgraad, zal dit aan het bestuur worden gemeld en besproken. AZL zal de hoogte van de van de eventuele correctie in kaart brengen en ook checken of de onjuistheid ook van toepassing is geweest op eerder en/of later gerapporteerde dekkingsgraden. Op basis van deze uitkomst wordt uitgezocht wat de totale impact van de onjuistheid is op de beleidsdekkingsgraad. Indien er een impact van 0,1% of hoger is op de beleidsdekkingsgraad, zal deze worden gecorrigeerd. In de eerstvolgende maandrapportage wordt uitgegaan van de gecorrigeerde beleidsdekkingsgraad. De aanpassing wordt vervolgens aan DNB toegelicht door middel van het toelichtingsveld in de maandstaat van de eerstvolgende rapportage. Tevens vindt er een terugkoppeling plaats aan het bestuur. Er zal in principe geen her rapportage plaatsvinden van de maandrapportage, tenzij het ook gevolgen heeft voor een ingediende kwartaal

rapportage. In dat geval zal de fout worden gemeld aan DNB, i.o.m. DNB worden bekeken of er wel of niet een her rapportage van de kwartaalstaten dient te worden ingediend.

e. Berekening vereist vermogen

Het VV (TV plus VEV) is zodanig vastgesteld dat met de wettelijk vastgestelde zekerheidsmaat van 97,5% wordt voorkomen dat het Pensioenfonds binnen één jaar beschikt over minder middelen dan de hoogte van de TV. In het standaardmodel wordt voor een tiental risicofactoren (S1 t/m S10) het effect gemeten van een onmiddellijke verandering op het vermogen en wel op de volgende manier:

- **Renterisico (S1):**
Het effect van de meest ongunstige wijziging van de rente (termijnstructuur) volgens een vastgestelde tabel. Doorgaans zal een rentedaling het meest ongunstig zijn. Een daling van de rente leidt tot een verhoging van de voorziening en tot een waardestijging van de vastrentende waarden. Het saldo van deze effecten geeft het renterisico weer. De vastgestelde tabel geeft ook factoren voor een rentestijging, mocht dit het meest ongunstig zijn.
- **Zakelijke waarden risico (S2):**
Het effect van een daling van de zakelijke waarden met 30% voor beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde markten plus beursgenoteerd vastgoed, met 40% voor emerging markets en private equity en een daling van niet beursgenoteerd vastgoed met 15%. Tussen de hier onderscheiden risico's wordt een correlatie van 0,75 gehanteerd.
- **Valutarisico (S3):**
Voor bepaling van het effect van een daling van valutakoersen wordt onderscheid gemaakt tussen valuta in ontwikkelde markten (S3A) waarvoor een waardedaling van 20% wordt verondersteld en valuta in opkomende markten (S3B) waarvoor een waardedaling van 35% wordt gehanteerd. Bij de aggregatie van het vereist eigen vermogen voor valutarisico (S3) wordt tevens rekening wordt gehouden met correlaties:
 - a. 0,50 tussen individuele valuta in ontwikkelde markten
 - b. 0,75 tussen individuele valuta in opkomende markten
 - c. 0,25 tussen het valutarisico voor ontwikkelde markten enerzijds en het valutarisico voor opkomende markten anderzijds.

In formulevorm:

$$S3 = \sqrt{(S_{3A}^2 + S_{3B}^2 + 2 * 0,25 * S_{3A} * S_{3B})}$$

- **Commodities risico (S4):**
Het effect van een daling van de benchmark voor commodities met 35%.
- **Kredietrisico (S5):**
Het risicoscenario voor de berekening van het kredietrisico gaat uit van een stijging van de creditspread van kredietgevoelige beleggingen, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar ratingklasse:
 - a. Europese staatsobligaties met een AAA rating: geen stijging
 - b. Overige instrumenten met een AAA rating: stijging van 60 basispunten
 - c. Instrumenten met een AA rating: stijging van 80 basispunten
 - d. Instrumenten met een A rating: stijging van 130 basispunten
 - e. Instrumenten met een BBB rating: stijging van 180 basispunten

f. Instrumenten met een lagere rating of instrumenten zonder rating: stijging van 530 basispunten

- Verzekeringstechnisch risico(S6):
De verzekeringstechnische risico's betreffen drie risicofactoren die verband houden met sterfte. Het procesrisico, TSO (trendsterfte onzekerheid) en NSA (negatieve stochastische afwijkingen) bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De risicofactoren TSO en NSA houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.
- Liquiditeitsrisico (S7), het concentratierisico (S8) en het operationeel risico (S9):
Het standaardmodel kent daarnaast nog het liquiditeitsrisico (S7), het concentratierisico (S8) en het operationeel risico (S9). Deze risico's worden gelijk aan 0 verondersteld.
- Actief beheer risico (S10)
Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van een ex-ante tracking error (TE). Deze tracking error meet de verwachte afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat het verwachte rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark af kan wijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico. Het risicoscenario voor actief beheer risico in het standaardmodel is vooralsnog alleen op het aandelenrisico (beursgenoteerde aandelen) van toepassing.

$$S10 = \sum \text{marktwaarde}_i * (1,96 * TE_i + TER_i)$$

TER is de (meetkundige) total expense ratio van de beleggingsportefeuille. Hiermee worden de kosten bedoeld die gemaakt worden voor het uitvoeren van het actieve beheer.

De effecten S1 tot en met S10 worden gecombineerd aan de hand van onderstaande formule:

Totaal Vereist Eigen Vermogen =

$$\sqrt{(S_1^2 + S_2^2 + 2*0,4*S_1*S_2 + S_3^2 + S_4^2 + S_5^2 + 2*0,4*S_1*S_5 + 2*0,5*S_2*S_5 + S_6^2 + S_{10}^2)}$$

De opslag voor het VEV is gelijk aan de uitkomst van deze wortelformule. Bij de aggregatie van over verschillende risicofactoren wordt tussen het renterisico enerzijds en het kredietrisico anderzijds een correlatie van 0,4 verondersteld indien het scenario voor het renterisico is gebaseerd op een rentedaling en nihil indien wordt uitgegaan van een rentestijging. Tussen het aandelen- en vastgoedrisico enerzijds en het renterisico anderzijds wordt tevens een correlatie van 0,4 verondersteld. Tussen het aandelen- en vastgoedrisico enerzijds en het kredietrisico anderzijds wordt een correlatie van 0,5 verondersteld. Voor alle overige onderlinge verbanden zijn de correlaties gelijk aan nul gezet. Op deze wijze is diversificatie tussen verschillende risicofactoren, dat wil zeggen dat niet alle risico's gelijktijdig optreden, meegenomen in de formule.

De evenwichtssituatie is de situatie waarin het aanwezige vermogen (bij benadering) gelijk is aan het Vereist Vermogen. Het Vereist Vermogen is gelijk aan de uitkomst van de wortelformule plus de hoogte van de Technische Voorziening. Volgens de standaardmethode van toetsing is sprake van voldoende vermogen ten opzichte van het Vereist Vermogen, indien het aanwezige eigen vermogen groter is dan de uitkomst van de wortelformule.

In deze bijlage wordt het premiebeleid, toeslagenbeleid en kortingenbeleid met ingang van 1 januari 2025 nader toegelicht.

a. Premie

De feitelijke (doorsnee)premie wordt vastgesteld na overleg door Sociale Partners en wordt door het bestuur getoetst en bekrachtigd. In de pensioenwet is een minimale kostendekkende premie vastgesteld. Hierna wordt eerst de (gedempte) kostendekkende premie omschreven en daarna de feitelijke premie.

Hoogte gedempte kostendekkende premie

De conform onderstaande methodiek vastgestelde *gedempte kostendekkende premie* voldoet aan de voorschriften gesteld bij of krachtens de Pensioenwet alsmede de door DNB gestelde voorschriften. De (kostendekkende) premiebepaling heeft betrekking op kosten voor de geldende middelloonregeling.

Met ingang van boekjaar 2016 hanteert het Pensioenfonds een intern financieringsbeleid dat uitgaat van een gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. Deze methodiek van vaststelling van de kostendekkende premie past bij de doelstelling van het Pensioenfonds en de Sociale Partners om een stabiele en voorspelbare kostendekkende premie te kunnen heffen.

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend als de som van de volgende componenten:

De gedempte kostendekkende premie bestaat uit:

- De actuariële benodigde (nominale) premie voor de inkoop van de onvoorwaardelijke pensioenen, waarbij het gaat om de volgende elementen:
 - a. Comingservice koopsom voor de in het jaar te verwerven pensioenaanspraak op ouderdoms- en nabestaandenpensioen ten behoeve van de (premienvrijgestelde) deelnemers.
 - b. Risicokoopsom voor het nabestaanden- en wezenpensioen. De opslag voor wezenpensioen bedraagt 1,75% van de comingservice koopsom voor nabestaandenpensioen.
 - c. Risicokoopsom voor arbeidsongeschiktheidsrisico. Deze opslag bedraagt 5,0% van de onder a. en b. vermelde (risico)koopsommen.

Onderdeel van bovenstaande actuariële benodigde koopsommen is een kostenopslag (excasso) van 2,5% om de kostenvoorziening in stand te houden.

- Een opslag voor uitvoeringskosten. Naast de kostenopslag (ad 2,5%) wordt rekening gehouden met een opslag ter compensatie van de werkelijke uitvoeringskosten (ter grootte van de verwachte totale uitvoeringskosten +/- vrijval van excassokosten door verwachte uitkeringen).
- (Indien van toepassing) Een – aan het risicoprofiel van het Pensioenfonds gerelateerde – solvabiliteitsopslag over de actuariële benodigde premie op basis van de voorschriften omtrent de bepaling van het Vereist Eigen Vermogen (VEV).

Uitgangspunt bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie – in enige jaar – is:

- Een verwacht rendement op basis van het maximale rendement zoals voorgeschreven door de Commissie Parameters, met afslagen voor kosten. Medio 2022 heeft de Commissie Parameters een advies uitgebracht deze maximale grenzen te verlagen. Met ingang van 1 juli 2023, tegelijk met de ingang van de Wet Toekomst Pensioenen, zijn deze verlaagde rendementen van toepassing, hetgeen betekent dat pensioenfondsen voor de premiestelling 2024 rekening moeten houden met deze lagere rendementen op zakelijke waarden. Vanwege de lagere rendementen op zakelijke waarden, die een toename van de gedempte kostendekkende premie tot gevolg hebben, is aan pensioenfondsen een tegemoetkoming geboden door de mogelijkheid te bieden de vijfjaarsperiode (waarover de rendementen op vastrentende waarden zijn gefixeerd) voortijdig te onderbreken en een nieuwe vijfjarige periode in te laten gaan rekening houdend met een actuele rente. Op basis van de nominale rentetermijnstructuur per 30 september 2023 heeft het bestuur de rendementscurve voor vijf jaar opnieuw vastgesteld, ingaande op 31 december 2023. De rendementscurve gehanteerd tot en met 31 december 2028 is hierna in een tabel opgenomen.
- Op de rendementscurve wordt een afslag toegepast in verband met toekomstbestendige toeslagverlening door middel van een toeslagcurve. Deze toeslagcurve is gebaseerd op de verwachte prijsinflatie en kent een ingroeipad voor de eerste vijf jaar. Het gehanteerde ingroeipad is op basis van de groeivoet van de prijsindex zoals per 30 september 2023 opnieuw vastgesteld. Deze toeslagcurve staat eveneens vanaf 31 december 2023 tot en met boekjaar 2028 vast. De toeslagcurve gehanteerd tot en met 31 december 2028 is hierna in een tabel opgenomen.
- De gedempte kostendekkende premie is het maximum van de resulterende premie inclusief solvabiliteitsopslag bij een rendementscurve exclusief afslag voor toeslagverlening en de resulterende premie exclusief solvabiliteitsopslag bij een rendementscurve inclusief afslag voor toeslagverlening.

De peildatum voor de bepaling van de gedempte kostendekkende premie in enig jaar is voor het deelnemersbestand en de toetsing van de rendementscurve (o.b.v. beleggingsbeleid) 30 september van het voorafgaande jaar. Dit zodat voorafgaand aan het jaar indien nodig afstemming met Sociale Partners kan plaatsvinden.

Rendementscurve 30 september 2023

Looptijd	Verwacht rendement	Looptijd	Verwacht rendement	Looptijd	Verwacht rendement
1	5,104%	35	4,208%	69	4,141%
2	4,810%	36	4,203%	70	4,135%
3	4,668%	37	4,199%	71	4,159%
4	4,660%	38	4,197%	72	4,124%
5	4,689%	39	4,212%	73	4,149%
6	4,730%	40	4,198%	74	4,112%
7	4,738%	41	4,076%	75	4,138%
8	4,782%	42	4,072%	76	4,165%
9	4,845%	43	4,070%	77	4,128%
10	4,815%	44	4,069%	78	4,123%
11	4,882%	45	4,070%	79	4,152%
12	4,880%	46	4,071%	80	4,147%
13	4,833%	47	4,074%	81	4,109%
14	4,833%	48	4,078%	82	4,138%
15	4,837%	49	4,063%	83	4,134%
16	4,597%	50	4,069%	84	4,165%
17	4,599%	51	4,141%	85	4,126%
18	4,599%	52	4,130%	86	4,122%
19	4,595%	53	4,141%	87	4,154%
20	4,601%	54	4,131%	88	4,114%
21	4,425%	55	4,144%	89	4,147%
22	4,422%	56	4,135%	90	4,144%
23	4,432%	57	4,149%	91	4,140%
24	4,427%	58	4,141%	92	4,137%
25	4,424%	59	4,132%	93	4,134%
26	4,238%	60	4,124%	94	4,130%
27	4,226%	61	4,141%	95	4,127%
28	4,240%	62	4,134%	96	4,164%
29	4,235%	63	4,153%	97	4,120%
30	4,232%	64	4,119%	98	4,159%
31	4,206%	65	4,139%	99	4,114%
32	4,207%	66	4,132%	100	4,153%
33	4,196%	67	4,153%		
34	4,201%	68	4,119%		

Looptijd en verwachte inflatie (forwardcurve) gehanteerd tot en met 31 december 2028

1	3,9%
2	3,8%
3	2,6%
4	2,5%
5	2,4%
6	2,1%
7 t/m 9	2,2%
10 e.v.	2,0%

Hoogte zuivere kostendekkende premie

Naast de hoogte van de gedempte kostendekkende premie stelt het Pensioenfonds jaarlijks de zuivere kostendekkende premie vast. Hierbij gelden dezelfde uitgangspunten als bij de bepaling van de gedempte kostendekkende premie, met uitzondering van:

- De zuivere kostendeekkende premie is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde nominale rentetermijnstructuur per 31 december van het voorafgaande kalenderjaar.
 - Er wordt rekening gehouden met een zo goed mogelijke inschatting van de solvabiliteitsopslag (opslag Vereist Eigen Vermogen (VEV)) per 31 december van het voorafgaande kalenderjaar.
- Voor de zuivere kostendeekkende premie is de berekeningsdatum 1 januari van enig jaar leidend.

Ondergrens doorsneepremie

De aangesloten ondernemingen verbinden zich jegens het Pensioenfonds om een bijdrage te betalen conform de uitvoeringsovereenkomst met iedere aangesloten onderneming. De ondergrens van de minimaal in rekening te brengen doorsneepremie is gelijk aan de *gedempte* kostendeekkende premie. Voor de premiedekkingsgraad heeft het Pensioenfonds een ondergrens van 90% gesteld, mede vanuit het uitgangspunt van het Pensioenfonds van evenwichtige belangenafweging.

De te betalen premie

De financiering van de krachtens het pensioenreglement vast te stellen pensioenaanspraken geschiedt door betaling van een doorsneepremie zoals omschreven in de uitvoeringsovereenkomst tussen het Pensioenfonds en de aangesloten ondernemingen. De hoogte van de doorsneepremie wordt door Sociale Partners vastgesteld en wordt door het bestuur getoetst en bekrachtigd.

Voor boekjaar 2025 is door Sociale Partners een doorsneepremie vastgesteld van 27,0% van de pensioengrondslagsom. Het Pensioenfonds heeft aangegeven dat deze premie toereikend is om de regeling te kunnen uitvoeren.

Medio 2025 toetst het Pensioenfonds de kostendeekkendheid van de feitelijke premie en stemt dit af met Sociale Partners. In de evaluatie wordt tevens de premiedekkingsgraad meegenomen. Het Pensioenfonds heeft aangegeven dat de premiedekkingsgraad tenminste 90% dient te zijn, , waarbij een lagere premiedekkingsgraad als gevolg van uitzonderlijke marktomstandigheden zoals de uitzonderlijke lage rente in afgelopen jaren wordt geaccepteerd. Het Pensioenfonds heeft de intentie om naar een premiedekkingsgraad van ten minste 100% te ontwikkelen.

In de kosten van de middelloonregeling wordt jaarlijks bijgedragen door de werknemers. De werkgever en de werknemer betalen ieder de helft van de in rekening gebrachte premie. De werkgever draagt zorg voor de inhouding van de eigen bijdrage en de afdracht aan het Pensioenfonds.

Premiekorting

Het Pensioenfonds kan uitsluitend korting verlenen op de gedempte premie en kan uitsluitend terug storting doen plaatsvinden indien

- a. De beleidsdekkingsgraad minimaal gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad, er sprake is van dekking door waarden en de voorziening voldoet aan artikel 126 van de Pensioenwet;
- b. De voorwaardelijke toeslagen zowel met betrekking tot de voorgaande tien jaar zijn verleend als ook in de toekomst kunnen worden verleend;
- c. De korting op de pensioenaanspraken en pensioenrechten in de voorgaande tien jaar gecompenseerd is.

b. Toeslagenbeleid

Het bestuur streeft naar jaarlijkse verhoging van de opgebouwde en ingegane pensioenrechten en pensioenaanspraken in de pensioenregelingen op basis van de prijsinflatie (CPI). De verhoging is afhankelijk van de middelen van het Pensioenfonds. De verhoging bedraagt maximaal de procentuele toename van het (reguliere, niet-afgeleide) prijsindexcijfer over de maand oktober ten opzichte van dat

over oktober van het jaar daarvoor, zoals door het CBS gepubliceerd. Bij de vaststelling van de toe te kennen toeslag zal worden uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad ultimo 3e kwartaal.

In 2023 toepassing besluit toeslag in bijzondere omstandigheden

In afwijking op bovenstaand heeft het bestuur voor 2023 afgeweken van het beleid om voor de toeslagverlening uit te gaan van de toename van de niet afgeleide prijsinflatie over de periode oktober voorgaand jaar tot oktober huidig jaar en de wettelijk voorgeschreven eis om toekomstbestendig te indexeren.

Voor de toeslagverlening over 2022 en 2023 wordt uitgegaan van de gecorrigeerde maatstaf, met gecorrigeerde CPI cijfers. De maatstaf is op basis van aangepaste methode CBS geherdefinieerd. Dit betekent dat over 2022 en 2023 de toename van de toename van de niet afgeleide prijsinflatie over de periode oktober 2021 tot oktober 2023 in totaal 13,9% bedraagt.

Zoals mogelijk is gemaakt in het “Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden” en de geherdefinieerde maatstaf kent het Pensioenfonds over 2023 een indexatie toe van 3,5% met ingang van 1-1-2024.

Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Het streven is om zo veel mogelijk de normale toeslag ter grootte van de prijsinflatie te kunnen toekennen.

Bij de vaststelling van de toe te kennen toeslag wordt het volgende schema gehanteerd.

Beleidsdekkingsgraad	Toeslagverlening (als percentage van de maatstaf)
Lager dan 110%	0%
Tussen 110% en bovengrens	Gedeeltelijk (tussen 0 en 100%)
Bovengrens	100%

De bovengrens voor volledige toeslagverlening is vastgesteld op 136,6% in 2024 en deze wordt jaarlijks getoetst en zonodig bijgesteld zodat deze voldoet aan de eis van toekomstbestendigheid (minimale bovengrens voor volledige toeslagverlening).

De minimale bovengrens voor volledige toeslagverlening (toetsing) is als volgt:

- De contante waarde toeslagen (CWT) is de contante waarde van de kasstromen behorende bij de toeslagen indien de volledige maatstaf (inclusief ‘ingroeipad’ prijsinflatie) in elk jaar in de toekomst over de op de berekeningsdatum opgebouwde aanspraken wordt verleend. De contante waarde wordt bepaald op basis van het verwachte netto meetkundige rendement op zakelijke waarden.
- De technische voorziening (TV) wordt bepaald op basis van de per de berekeningsdatum door het Pensioenfonds gehanteerde actuariële grondslagen, inclusief de door De Nederlandsche Bank per die datum gepubliceerde rentetermijnstructuur.
- De minimale bovengrens = $110\% + \text{CWT} / \text{TV}$

De in het schema opgenomen grenzen worden jaarlijks geïjkt gegeven de economische omstandigheden. Indien gedurende het jaar de economische omstandigheden substantieel wijzigen, kan het bestuur de grenzen op dat moment herijken. Indien de vastgestelde bovengrens voor volledige toeslagverlening lager is dan de minimale bovengrens voor volledige toeslagverlening, dient de vastgestelde bovengrens voor volledige toeslagverlening aangepast te worden.

Zodra de beleidsdekkingsgraad boven de vastgestelde bovengrens voor volledige toeslagverlening is, streeft het bestuur naar de toekenning van een extra toeslag binnen de fiscaal toegestane grenzen, waarvoor 20% van de beleidsdekkingsgraad boven de vastgestelde bovengrens voor volledige toeslagverlening beschikbaar is.

Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen bestemmingsreserve gevormd en wordt geen premie betaald.

Inhaaltoeslagen en herstel van kortingen

Het Pensioenfonds zal in principe geen inhaaltoeslagen verlenen en ook geen doorgevoerde kortingen repareren.

Reële dekkingsgraad

Het Pensioenfonds stelt jaarlijks per het einde van het jaar de reële dekkingsgraad vast, meldt deze jaarlijks aan de toezichthouder en vermeldt deze in de jaarrekening en het jaarverslag.

De reële dekkingsgraad is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de minimale bovengrens voor volledige toeslagverlening.

c. Kortingenbeleid

Het Pensioenfonds kan verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten van de deelnemers aan de pensioenregeling van het Pensioenfonds uitsluitend verminderen indien alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 PW of artikel 139 PW. Dit is het geval wanneer:

- a. de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds op vijf achtereenvolgende evaluatiemomenten lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, en tevens de actuele dekkingsgraad op dat moment lager is dan de minimale vereiste dekkingsgraad. Deze korting is onvoorwaardelijk.
- b. het Pensioenfonds niet in staat is binnen de termijn van het herstelplan te voldoen aan het vereist eigen vermogen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever(s) onevenredig worden geschaad. Deze korting is voorwaardelijk.

Indien er op basis van bovenstaande punten een korting noodzakelijk is, dan is het beleid van het bestuur om de toe te passen korting uit te smeren over de wettelijk maximaal mogelijke herstelperiode.

Het bestuur hanteert het beleid om uniform te korten, dat wil zeggen dat de korting van de reeds opgebouwde pensioenaanspraken- en rechten voor alle groepen deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en overige aanspraakgerechtigden op gelijke wijze wordt doorgevoerd. Bij de definitieve besluitvorming over een voorgenomen korting zal te allen tijde de evenwichtige belangenbehartiging in acht worden genomen, alle groepen deelnemers worden gelijk gekort. De toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers die premievrije voortzetting van pensioenopbouw hebben wordt buiten de korting gehouden.

Het Pensioenfonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de betreffende werkgever schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten.

De vermindering kan op zijn vroegst een maand nadat de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, werkgever en toezichthouder hierover geïnformeerd zijn, worden gerealiseerd.

a. Herstelplan

Wanneer de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen, meldt het Pensioenfonds dit aan DNB en stelt het binnen drie maanden of zoveel eerder als DNB bepaalt ter instemming bij DNB een concreet en haalbaar herstelplan in, tenzij het Pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad op dat moment weer voldoet aan het vereist eigen vermogen. In het herstelplan werkt het Pensioenfonds uit hoe het binnen tien jaar zal voldoen aan het vereist eigen vermogen. De uitwerking van het herstelplan is gebaseerd op de volgende uitgangspunten.

Uitgangspunten voor de prognose van de verplichtingen

- Voor de verdiscontering van de verplichtingen wordt uitgegaan van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur.
- In de prognose van de verplichtingen wordt uitgegaan van de demografische veronderstellingen zoals in paragraaf b in deze bijlage is weergegeven.
- In de prognose van de verplichtingen wordt uitgegaan van het vastgestelde premiebeleid, toeslagenbeleid en kortingenbeleid van het Pensioenfonds. Voor de verwachte toeslagverlening wordt uitgegaan van een ingroeipad zoals door DNB per de peildatum van het herstelplan gepubliceerd.

Uitgangspunten voor de prognose van het vermogen

- Voor de toekomstige premies wordt uitgegaan van de doorsneepremie conform het premiebeleid van het Pensioenfonds.
- De uitvoeringskosten worden verondersteld gelijk te zijn aan de te verwachte totale uitvoeringskosten (gelijk aan de vrijval van excassokosten door gedane uitkeringen plus de uitvoeringskosten zoals in de kostendekkende premie is opgenomen). De uitvoeringskosten worden vervolgens jaarlijks aangepast conform de prijsinflatie op lange termijn, welke gelijk is aan 2,0%.
- Voor de ontwikkeling van het vermogen wordt uitgegaan van een verwacht rendement dat is gebaseerd op bovengenoemde rentetermijnstructuur, een verwacht rendement op zakelijke waarden op basis van de maximale parameters uit artikel 23a Besluit FTK en de voorgenomen strategische mix conform het beleggingsplan. De maximale parameters zijn vastgesteld conform de methodiek beschreven in artikel 23a van het Besluit FTK.

Het Pensioenfonds stelt vervolgens na een jaar de beleidsdekkingsgraad vast per het einde van het kalenderkwartaal van aanvang van het herstelplan (dus een jaar na het moment waarop de beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds per het einde van een kalenderkwartaal is komen te liggen onder het vereist eigen vermogen).

Wanneer deze beleidsdekkingsgraad onder het vereist eigen vermogen ligt, zal het Pensioenfonds binnen drie maanden of zoveel eerder als DNB bepaalt ter instemming bij DNB een concreet en haalbaar geactualiseerd herstelplan indienen. In dit geactualiseerde herstelplan werkt het Pensioenfonds wederom uit hoe het in dezelfde termijn als de termijn in het oorspronkelijke herstelplan zal voldoen aan het vereist eigen vermogen.

Op het moment dat het geactualiseerde herstelplan ingaat, vervangt dit een eerder vastgesteld herstelplan of geactualiseerd herstelplan.

a. Demografische veronderstellingen

Het startpunt voor het uitvoeren van de prognose is het deelnemersbestand per de peildatum van de prognose. De pensioenlasten worden berekend op basis van de gegevens van het huidige deelnemersbestand (leeftijd, dienstjaren, salaris, etc.) en de huidige waarderingsgrondslagen. De samenstelling van het deelnemersbestand zal in de komende jaren veranderen. Deelnemers veranderen van baan, gaan met pensioen of komen te overlijden en nieuwe deelnemers treden toe.

In navolgende tabellen zijn per leeftijd en per geslacht de invalideringskansen, carrièrekansen, ontslagkansen en toetredingsverdeling opgenomen, zoals in de ALM 2022 is toegepast.

Leeftijd	Individuele carrière (M/V)	Ontslagkansen (M/V)
15 - 20	4,0%	35,0%
21 - 25	4,5%	26,0%
26 - 30	3,5%	18,0%
31 - 35	2,0%	13,0%
36 - 40	1,5%	13,0%
41 - 45	0%	11,0%
46 - 50	0%	11,0%
51 - 55	0%	8,0%
56 - 60	0%	8,0%
61 - 67	0%	8,0%

Leeftijd	Invalidering Man	Invalidering Vrouw
15 - 24	0,06%	0,08%
25 - 34	0,13%	0,19%
35 - 44	0,17%	0,22%
45 - 54	0,26%	0,38%
55 - 67	0,53%	0,61%

Leeftijd	Toetreding Man	Toetreding Vrouw
16 - 17	0,00%	0,20%
18 - 19	0,75%	0,45%
20 - 21	2,55%	2,25%
22 - 23	4,80%	3,30%
24 - 25	7,10%	5,55%
26 - 27	5,90%	6,60%

Leeftijd	Toetreding Man	Toetreding Vrouw
28 - 29	4,75%	5,75%
30 - 31	4,35%	4,45%
32 - 33	4,40%	2,20%
34 - 35	2,90%	3,75%
36 - 37	1,45%	1,10%
38 - 39	2,50%	2,25%
40 - 41	2,20%	2,40%
42 - 43	1,55%	1,80%
44 - 45	1,20%	2,65%
46 - 47	1,00%	2,00%
48 - 49	1,05%	1,55%
50 - 51	0,65%	0,20%
52 - 53	0,45%	0,65%
54 - 55	0,25%	0,70%
56 - 57	0,10%	0,20%
58 - 59	0,10%	0,00%
60 e.v.	0,00%	0,00%

In deze Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) (Risicobeheersing) zijn de risico's waaraan het Pensioenfonds bloot staat beschreven. Deze risico's kunnen ertoe leiden dat de doelstelling, om de pensioentoezegging inclusief de beleidsmatig gewenste toeslagen, onder een breed scala van omstandigheden na te komen en wel tegen zo laag mogelijke, maar stabiele premies en uitvoeringskosten, nu of op langere termijn in gevaar komt. Het bestuur is in dat geval genoodzaakt aanvullende maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen. In de Pensioenwet is dan ook verankerd, dat een Pensioenfonds dient te beschikken over een crisisplan. Het crisisplan van het Pensioenfonds is geschreven in het kader van artikel 145 van de Pensioenwet en artikel 29b van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds.

Doel van dit financiële crisisplan is, dat het bestuur vooraf beschrijft welke maatregelen bij een crisis beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisis daadwerkelijk optreedt. Belangrijke door DNB getoetste aspecten van het crisisplan zijn evenwichtige belangenafweging (tussen actieve deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en sponsor) en mogelijke communicatie naar alle betrokkenen.

Dit crisisplan bevat een beschrijving van de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien in korte tijd de dekkingsgraad zich zeer snel beweegt richting kritieke waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het Pensioenfonds in gevaar komt. Dit crisisplan is bedoeld voor het geval zich in de toekomst dergelijke situaties voordoen waarbij crisismaatregelen genomen moeten worden. Het plan geeft de te hanteren kritieke ondergrenzen, de te nemen maatregelen en de te volgen besluitvormingsprocessen en communicatietrajecten aan.

Het crisisplan is voor het bestuur een leidraad. Het bestuur zal de in dit plan gedefinieerde crisisvarianten en de te treffen maatregelen altijd afwegen tegen de aard van de crisis en de omstandigheden van het moment. Het crisisplan zal periodiek geëvalueerd en zo nodig bijgesteld worden.

a. Beschrijving crisissituatie

Het bestuur onderkent dat marktwaardering van de pensioenverplichtingen en de bezittingen met onzekerheid is omgeven. De toekomstige rente is een voornamelijk factor, evenals de beleggingsrendementen en de toekomstige levensverwachting. De onzekerheid hieromtrent heeft het bestuur doen besluiten pas crisismaatregelen te treffen als naar oordeel van het bestuur sprake lijkt van een structurele en significante crisissituatie. Het bestuur voert immers een lange termijn beleid en wenst in het beleid naar alle betrokkenen niet op dagvolatiliteiten te reageren. Dit crisisplan treedt in werking als de statutaire doelstelling tot het uitkeren van pensioenen in gevaar komt.

Het bestuur maakt voor de vaststelling van het feit of er sprake is van een crisissituatie onderscheid naar:

- een situatie waar de beleidsdekkingsgraad lager is dan het Minimaal Vereist Eigen Vermogen, zijnde een situatie van tekort. In dit geval is nog geen sprake van een crisissituatie als bedoeld in dit crisisplan maar treedt het crisisplan wel in werking en wordt van het bestuur verwacht dat zij reeds anticipeert op een mogelijke crisissituatie.

- een situatie waar de beleidsdekkingsgraad lager is dan de kritieke dekkingsgraad. In dit geval is sprake van een crisissituatie en wordt van het bestuur verwacht dat zij de maatregelen treft als beschreven in dit crisisplan.

Daarnaast zijn er nog situaties waarin het crisisplan in werking kan worden gesteld, zijnde:

- een incident op de financiële markt als deze een grote impact heeft op de toekomstige verwachte rendementen of risico's van de beleggingsportefeuille. Er moet dan sprake zijn van een financieel-economische ontwikkeling die afwijkt van wat wij normaal vinden voor het gedrag van beleggingen. Het zijn ontwikkelingen die per definitie niet vooraf volledig benoemd kunnen worden. Dit kan een aanleiding zijn om het crisisplan in werking te stellen.
- Andere schokken die zich voordoen en die invloed hebben op de financiële positie van het Pensioenfonds. Bijvoorbeeld een grote verschuiving in de populatie of een significante schok in de langlevens-trend door een pandemie. Ook dit kan een aanleiding zijn om het crisisplan in werking te stellen

Het ontstaan van een situatie van tekort

Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen ligt rond de 104% en wordt jaarlijks exact berekend. Een situatie van tekort, tot onder het niveau van het minimaal vereist vermogen, zal doorgaans ontstaan door langdurig lagere rendementen en/of een dalende rentestand, maar kan ook ontstaan door korte termijn volatiliteit op de financiële markten. Vanaf deze dekkingsgraad is de hoogte van de nominale pensioenen in gevaar. Hierbij zijn verschillende gradaties denkbaar. Bijvoorbeeld wanneer de dekkingsgraad tot onder de kritieke dekkingsgraad zakt, wordt een vermindering van de pensioenaanspraken en -rechten waarschijnlijker. Bij het vaststellen van de vervolgacties kan het bestuur zich laten leiden door de feitelijke dekkingsgraad. Zo zal bij een dekkingsgraad onder de 100% op een andere wijze worden gecommuniceerd met de belanghebbenden.

b. Dekkingsgraad waarbij het Pensioenfonds er zonder korten niet meer uit kan komen

Wanneer de beleidsdekkingsgraad op enig moment lager is dan de strategisch vereiste dekkingsgraad (de vereiste dekkingsgraad ligt, afhankelijk van het beleggingsbeleid, op 121,8% per 31 december 2024), dan bevindt het Pensioenfonds zich in een situatie van tekort. Het Pensioenfonds informeert de toezichthouder van deze situatie en stelt een herstelplan op. Als uit het herstelplan blijkt dat er onvoldoende herstelkracht is om binnen de gestelde termijn (ten hoogste 10 jaar) te herstellen tot boven de vereiste dekkingsgraad dan dient het Pensioenfonds een korting door te voeren.

Naast het herstelplan is er sprake van een noodmaatregel om langdurige situaties van tekort te voorkomen, de maatregel MVEV. Wanneer de beleidsdekkingsgraad de laatste zes meetmomenten (vijf jaar) lager is geweest dan de minimaal vereiste dekkingsgraad en tevens de actuele dekkingsgraad op het zesde meetmoment lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, dan moet een korting worden doorgevoerd zodat de actuele dekkingsgraad herstelt tot de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Het bestuur heeft als onderdeel van dit crisisplan een zogenaamde “kritieke dekkingsgraad” vastgesteld. Dit is de dekkingsgraad waaronder het Pensioenfonds er niet langer in slaagt om binnen de wettelijk gestelde maximale termijnen de dekkingsgraad binnen het herstelplan te herstellen tot de vereiste dekkingsgraad. Als de dekkingsgraad lager is dan de kritische dekkingsgraad zal tot het korten van pensioenaanspraken- en rechten moeten worden overgegaan. Naar mening van het Pensioenfonds wordt in dat geval de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden of de werkgever geschaad.

De kritieke dekkingsgraad is zodanig bepaald dat het Pensioenfonds vanaf deze dekkingsgraad, op basis van het reguliere beleid, nog zonder kortingen kan herstellen. Binnen de gestelde hersteltermijn zal de beleidsdekkingsgraad ten minste gelijk zijn aan de vereiste dekkingsgraad. Het niveau van de kritieke dekkingsgraad is onder andere afhankelijk van de rentetermijnstructuur (RTS) en de verwachte overrendementen. De uitgangspunten voor de uitwerking van het herstelplan zijn opgenomen in bijlage J. In de volgende tabel is de kritieke dekkingsgraad voor een aantal scenario's opgenomen, hierbij is uitgegaan van een maximale wettelijke hersteltermijn van 10 jaar.

Deze tabel bevat zuiver indicatieve gegevens. Als het Pensioenfonds opnieuw in een situatie van tekort terechtkomt en een geactualiseerd herstelplan moet opstellen, zullen deze gegevens worden geactualiseerd.

Scenario	Kritieke dekkingsgraad ¹
Actuele parameters: o.b.v. 'realistische' parameters en rentetermijnstructuur per 29 februari 2020 (gemiddelde vaste rente is 0,34%) en VEV 117,6%.	100,5%
<u>Gevoeligheden</u>	
Afname rente -0,5%	102,7%
Toename rente +0,5%	98,5%
Rendement o.b.v. (maximale parameters)	90,8%

Een actuele dekkingsgraad lager dan de kritieke dekkingsgraad betekent dat de beleidsdekkingsgraad naar verwachting niet binnen de gestelde termijn zal herstellen tot de vereiste dekkingsgraad. Wanneer de actuele dekkingsgraad lager is dan de kritieke dekkingsgraad dan is het nodig om de pensioenaanspraken en –rechten te korten. Daarbij mag rekening worden gehouden met spreiding van de korting over de geldende hersteltermijn (maximaal 10 jaar).

Het beleid van het Pensioenfonds is gericht op het beperken van de kans dat de dekkingsgraad zich richting deze kritieke dekkingsgraden beweegt. Door middel van een ALM-studie en/of de haalbaarheidstoets wordt dit beleid regelmatig getoetst en herijkt.

c. Maatregelen die ter beschikking staan

Het bestuur is in het geval van de beschreven crisissituatie genoodzaakt maatregelen te nemen, aan te duiden als crisismaatregelen. Het bestuur heeft alle mogelijke crisismaatregelen onderzocht.

In het algemeen

Het Pensioenfonds hanteert als reguliere financiële sturingsmiddelen het premiebeleid, het toeslagbeleid en het beleggingsbeleid. Daarnaast kent het Pensioenfonds de mogelijkheid om de inhoud van de pensioenregeling aan te passen waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft en kan het Pensioenfonds als uiterste middel de pensioenaanspraken en pensioenrechten verminderen.

a. Premieverhoging

¹ Grenzen zijn indicatief en afhankelijk van de rentetermijnstructuur, verwachte rendementen, het strategische beleggingsbeleid en het premiebeleid op moment van actualisatie van herstelplan.

De pensioenpremie 2024 bedraagt 27% van de pensioengrondslagsom, conform het premiebeleid. De premie wordt niet lager vastgesteld dan de gedempte kostendeekkende premie op basis van verwacht rendement. De gedempte kostendeekkende premie wordt door het Pensioenfonds vastgesteld op de manier als omschreven in de ABTN. Daarbij wordt in beginsel een minimale premiedekkingsgraad van 90% aangehouden.

In beginsel kan de premie worden verhoogd tot het in overleg met de werkgever vastgestelde maximum van 30%. Het bestuur acht een verhoging van de pensioenpremie boven het in overleg met de werkgever vastgestelde maximum van 30% niet realistisch. Daarnaast is de sturingskracht van de premie zeer beperkt en zal een verhoging van de pensioenpremie in een financiële crisissituatie weinig soelaas bieden.

In geval van noodzaak tot het opstellen van een herstelplan, of bij actualisatie van een lopend herstelplan zal worden uitgegaan van het premiebeleid zoals het op dat moment geldig is en in de ABTN is beschreven.

b. Bijstorting werkgevers

Een bijstorting zou op vrijwillige basis moeten plaatsvinden, aangezien in de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever is vastgelegd dat geen extra stortingen zullen worden gedaan (artikel 4). Het bestuur acht het zeer waarschijnlijk dat, indien zich een financiële crisissituatie voordoet, niet alleen het Pensioenfonds de gevolgen hiervan zal ondervinden maar dat een ongunstige financiële situatie ook gevolgen heeft voor de werkgever. De mogelijkheid dat de werkgever in zo'n situatie zal kunnen bijstorten acht het bestuur niet realistisch. Toch zal in geval van een financiële crisissituatie, in overleg worden getreden met de werkgever om de mogelijkheden van een additionele storting te bespreken.

c. Beperken of (niet) toekennen van toeslagen

Het geheel of gedeeltelijk achterwege laten van de voorwaardelijke toeslagverlening van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt niet als crisismaatregel aangemerkt, maar als een regulier sturingsmiddel binnen het beleid van het Pensioenfonds. Als de beleidsdekkingsgraad lager dan 110% is, wordt geen toeslag toegekend. Bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan de bovengrens voor volledige toeslagverlening zal volledige toeslag worden verleend. Daartussen zal de toeslag gedeeltelijk worden verleend. Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de grens voor volledige toeslagverlening dan wordt er gestreefd naar extra toeslag. 1/5e deel van het overschot boven de toeslaggrens kan daartoe worden aangewend.

d. Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)

Het Pensioenfonds stelt de pensioenreglementen vast in overeenstemming met de pensioenovereenkomst tussen werkgever en werknemers. Het Pensioenfonds kan de werkgevers adviseren de pensioenovereenkomst aan te passen, waar het de opbouw van toekomstige aanspraken betreft. Een aanpassing van de regeling zal uitsluitend kunnen gebeuren nadat Sociale Partners akkoord zijn gegaan. Gezien de beperkte sturingskracht van de premie is het bestuur van mening dat een tijdelijke wijziging van de pensioenregeling ten aanzien van de toekomstige aanspraken in de beschreven crisissituatie geen materiele impact heeft op de dekkingsgraad.

e. Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)

Voor het versoberen van de pensioenregeling geldt voor wat betreft de mogelijke inzet hetzelfde als voor het toepassen van een gesplitste kortingsregeling. Het bestuur beschouwt een permanente aanpassing van de regeling wel als een toepasbare crisismaatregel.

Daarnaast is het Pensioenfonds bevoegd de pensioenreglementen te wijzigen zonder voorafgaande afstemming indien de wijzigingen worden genoodzaakt door wetgeving of worden opgedragen door de toezichthouders, waarbij de deelnemers en de werkgevers niet benadeeld worden door de wijziging.

f. Aanpassen beleggingsbeleid

Het aanpassen van het beleggingsbeleid bij verschillende niveaus van de dekkingsgraad is nog geen onderdeel van het reguliere beleidskader zoals beschreven in de ABTN. In het geval van een crisissituatie zal nader naar het dynamisch beleggingsbeleid worden gekeken. Het wijzigen van het automatisch rebalancen van het aandelenbelang, zoals ook beschreven in de ABTN, is dan één van de mogelijke invullingen.

Daarnaast zal gekeken worden naar het “de-risken” van de totale portefeuille. Als het Pensioenfonds een herstelplan heeft, dient bij het aanpassen van het beleggingsbeleid rekening te worden gehouden met de eis dat het risicoprofiel niet mag worden vergroot in een tekortsituatie.

- In geval van een incident op de financiële markt, waarbij het crisisplan in werking wordt gesteld, maar er geen sprake is van een dekkingstekort of de dekkingsgraad niet onder de kritieke dekkingsgraad is gezakt, is de optie van het wijzigen van het automatisch rebalancen van het aandelenbelang en in het ergste geval “de-risken” dan een mogelijke tijdelijke invulling tot het incident over is en de financiële markt weer tot rust is gekomen: Derisken
Bij deze mogelijkheid worden er risicovolle beleggingen die in het algemeen meer rendement genereren en die onderdeel uitmaken van de return portefeuille verkocht. Er wordt minder risico gelopen, echter bij aantrekkende financiële markten is ook het opwaartse potentiaal in de beleggingsportefeuille van het Pensioenfonds in mindere mate aanwezig. Een gevolg hiervan is dat het vereist vermogen lager wordt, mogelijk lager dan het vastgestelde risicoprofiel.
- Stoppen met automatisch rebalancen
Deze mogelijkheid, het niet meer “automatisch” rebalancen heeft tot gevolg dat er minder risico genomen wordt in de beleggingsportefeuille. Door de waardedaling van de zakelijke waarden, daalt het aandeel in de feitelijke beleggingsmix en neemt het risico in de portefeuille af. Zodra de markt weer aantrekt en de waarden van de zakelijke waarden weer stijgen, stijgt ook het aandeel van deze beleggingen weer in de portefeuille. Door dus nu tijdelijk niet te rebalancen neemt het risico in de portefeuille af.

De Beleggingsadviescommissie zal een voorstel aan het bestuur maken welke maatregel zal worden toegepast in geval van een incident (zie ook het calamiteitenplan), dit zal binnen 24 uur na ontstaan van het incident worden verzonden aan het bestuur wat ook binnen 24 uur hierop dient te reageren.

g. Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Het bestuur van het Pensioenfonds kan in enig jaar besluiten de opgebouwde pensioenaanspraken en/of de ingegane pensioenen procentueel te korten (artikel 134 Pensioenwet), indien:

- a) het Pensioenfonds gezien de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan de bij of krachtens artikel 131 gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen of de bij of krachtens artikel 132 gestelde eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen;
- b) het Pensioenfonds niet in staat is binnen een redelijke termijn te voldoen aan artikel 131 of artikel 132 zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever onevenredig worden geschaad; en
- c) alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 of artikel 139.

Als op basis van bovenstaande punten een korting noodzakelijk is, zal doorvoering van en communicatie over de voorgenomen korting geschieden conform het kortingenbeleid zoals beschreven in Bijlage I van de ABTN.

d. Mate van inzetbaarheid van de maatregelen

Om de legitimiteit van de hierboven genoemde crisismaatregelen aan te tonen, is in onderstaande tabel per maatregel een verwijzing opgenomen naar de fondsdocumenten.

	Crisismaatregel	ABTN	Uitvoerings-overeenkomst	Pensioen-reglement	Inzet en prioriteit
1	Premieverhoging	Bijlage I	Artikel 2	Artikel 13	In overleg met werkgever
2	Bespreken mogelijkheid bijstorting werkgevers		Artikel 4		In overleg met werkgever
3	Beperken of niet toekennen van toeslagen	Bijlage I	Artikel 3	Artikel 28	
4	Toepassen gesplitste kortingsregeling (zonder premie te verlagen)	Bijlage E	Artikel 1	Artikel 22	
5	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Bijlage E	Artikel 1	Artikel 22	2 ^e
6	Aanpassing beleggingsbeleid	Bijlage L			1 ^e
7	Korten van pensioenaanspraken en –rechten	Bijlage I		Artikel 22	3 ^e

e. Indicatie financiële effect van de maatregelen

De inzet van de verschillende crisismaatregelen heeft telkens een andere impact op de financiële positie van het Pensioenfonds. De hierna volgende analyse geeft inzicht in de effectiviteit van de door het bestuur gekozen beschikbare crisismaatregelen. Hierbij is telkens uitgegaan van een dekkingsgraad van 100%. In geval van een herstelplan wordt onderstaande tabel aangepast.

	Crisismaatregel	Inzet maatregel	Mogelijke impact op dekkingsgraad	Effectiviteit
1	Premieverhoging	Doorsneepremie verhogen tot maximale premie van 30%	Ca. +0,2%	Jaarlijks
2	Bijstorting werkgever	Additionele storting van € 1 mln.	ca. +0,10%	Eenmalig
5	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Verlaging opbouw van 1,719% naar 1,55%	ca. + 0,14% in het eerste jaar	Jaarlijks

	Crisismaatregel	Inzet maatregel	Mogelijke impact op dekkingsgraad	Effectiviteit
6	Aanpassing beleggingsbeleid ("de-risken" portefeuille of wijzigen van het automatisch rebalancen van het aandelenbelang)	0,5% overrendementen	ca. + 0,50% in het eerste jaar	Jaarlijks
7	Korten van pensioenaanspraken en -rechten	korten 1,0%	ca. + 1,00%	Eenmalig

f. Evenwichtige belangenafweging

Het bestuur maakt voor wat betreft de inzet van de gekozen crisismaatregelen onderscheid naar de impact ervan op de verschillende groepen belanghebbenden. Hiermee draagt het bestuur zorg voor een evenwichtige verdeling van de lasten in een crisissituatie. Onderstaande tabel geeft inzicht in welke groepen belanghebbenden worden beïnvloed door een specifieke crisismaatregel.

	Crisismaatregel	Impact op belanghebbenden		
		Deelnemers	gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	Werkgevers
1	Premieverhoging	Ja	Nee	Ja
2	Bijstorting werkgever	Nee	Nee	Ja
5	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Ja	Nee	Nee
6	Aanpassing beleggingsbeleid	Mogelijk	Mogelijk	Nee
7	Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten	Ja	Ja	Nee

De evenwichtige belangenafweging bij de inzet van crisismaatregelen zal per crisissituatie door het bestuur beoordeeld worden. Hierbij wordt tevens gekeken naar de kans en de termijn waarop de inzet van een crisismaatregel weer ongedaan gemaakt kan worden. Hulpmiddelen om de evenwichtige belangenafweging te onderbouwen zijn de evenwichtigheidsmatrix, een ALM-studie, de haalbaarheidstoets en het herstelplan.

g. Communicatie met belanghebbenden

a. Communicatie over het crisisplan

Na vaststelling van dit crisisplan zal het bestuur het plan voorleggen aan de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht ziet toe op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Het crisisplan wordt ook voorgelegd aan het Verantwoordingsorgaan. De actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zullen daarna geïnformeerd worden over de hoofdlijnen van het crisisplan door middel van een nieuwsbericht op de website van het Pensioenfonds en een mededeling op de UPO. De laatste versie van het crisisplan (als onderdeel van de ABTN) kan op de website worden geraadpleegd.

b. Communicatie over een crisissituatie

In het geval van een crisis zoals gedefinieerd in paragraaf 1, zal het bestuur met de toezichthouder communiceren op de daarvoor voorgeschreven wijze en met inachtneming van de daarvoor voorgeschreven termijnen.

Het bestuur zal naar alle actieve en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zo open en transparant mogelijk communiceren. In aanvulling op al eerder gedane mededelingen over de financiële situatie van het Pensioenfonds op de website, zullen direct na het ontstaan van een crisissituatie de volgende communicatietrajecten ingezet worden.

In onderstaande tabel is het communicatietraject na vaststelling van de crisissituatie weergegeven (zoals bovenstaand beschreven). Dit traject wordt gevolgd zolang de dekkingsgraad zich boven de 100% bevindt:

Belanghebbende partij	Welke vorm	Wanneer
Toezichthouder	Brief	Onverwijld
Werkgevers	Mondeling	binnen twee weken
Actieve deelnemers	Bericht op website *)	binnen vier weken
Gewezen deelnemers	Bericht op website *)	binnen vier weken
Pensioengerechtigden	Bericht op website *)	binnen vier weken
Raad van Toezicht	Brief dan wel mondeling	Binnen vier weken
Verantwoordingsorgaan	Brief dan wel mondeling	Binnen vier weken

*) Naast het bericht op de website zal het Pensioenfonds in de startbrief, de stopbrief en op het UPO vermelden dat er een herstelplan bij DNB is ingediend (wettelijke verplichting)

Als de dekkingsgraad verder daalt en onder 100% komt zullen naast het hierboven vermelde traject nog aanvullende acties worden ondernomen om de belanghebbenden te informeren. Dit aanvullende traject ziet er als volgt uit:

Belanghebbende partij	Welke vorm	Wanneer
Toezichthouder	Standaardrapportage	Maandelijks
Werkgevers	Mondeling	binnen twee weken
Actieve deelnemers	bericht op website brief *)	binnen vier weken binnen 10 weken
Gewezen deelnemers	Bericht op website Brief **)	binnen vier weken binnen 10 weken
Pensioengerechtigden	bericht op website brief *)	binnen vier weken binnen 10 weken

Belanghebbende partij	Welke vorm	Wanneer
Raad van Toezicht	Mondeling	Binnen vier weken
Verantwoordingsorgaan	Mondeling	Binnen vier weken

*) In deze brief zal tevens worden aangegeven welke maatregelen er genomen gaan worden en per welke datum deze zullen worden toegepast.

**) De gewezen deelnemers zullen uitsluitend per brief worden geïnformeerd indien er sprake is van het korten van de aanspraken

Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

Wanneer de beleidsdekkingsgraad boven de vastgestelde bovengrens voor volledige toeslagverlening uitkomt kan de toegepaste korting van de pensioenaanspraken en -rechten (gedeeltelijk) ongedaan worden gemaakt door middel van extra toeslagen, zoals in de ABTN is omschreven (bijlage I). De pensioenaanspraken en -rechten van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden worden in dit geval procentueel evenveel (uniform) gecompenseerd.

Bij de compensatie zal ervoor worden gezorgd dat de dekkingsgraad niet onder het niveau van het vereist eigen vermogen komt. Een compensatie zal (maximaal) één keer per jaar worden gegeven.

Bovenstaand beleid is de leidraad. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks over het al dan niet compenseren van de toegepaste korting.

h. Besluitvormingsproces

Zoals vastgelegd in het calamiteitenplan van het Pensioenfonds (zie paragraaf J van deze bijlage) wordt er in het geval van een crisissituatie een crisisteam samengesteld. Dit crisisteam treedt binnen 24 uur na het ontstaan van de crisissituatie met elkaar in contact.

In het geval dat de dekkingsgraad onder het minimum vereist vermogen daalt, zal het bestuur handelen conform de wettelijk gestelde termijnen voor een herstelplan en op basis van het gestelde in dit crisisplan.

De te nemen maatregelen zullen voor advies aan de Raad van Toezicht worden voorgelegd, waarbij het Verantwoordingsorgaan wordt geïnformeerd, dit zodat zij achteraf haar oordeel kunnen geven

In onderstaande tabel is per maatregel aangegeven wie er kan en mag beslissen:

	Crisismaatregel	Besluitvormer
1	Premieverhoging	Sociale partners
2	Bijstorting in overleg	Werkgever
5	Versoberen pensioenregeling (zonder premie te verlagen)	Sociale partners na advies van het Pensioenfonds
6	Aanpassing beleggingsbeleid	Het bestuur na advies van de BeleggingsadviesCommissie

7	Korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten	Het bestuur na advies van de actuaris
---	--	---------------------------------------

i. Beoordeling actualiteit

Het bestuur zal het crisisplan opnemen als vast agendapunt voor de jaarlijkse bestuursvergadering waarin de ABTN aan de orde komt. In deze vergadering zal het crisisplan worden besproken en zal een toetsing en indien nodig bijstelling aan de actualiteit plaatsvinden.

j. Calamiteitenplan

In het calamiteitenplan wordt aangegeven welke acties bij een calamiteit worden ondernomen en wie daarbij de actoren zijn.

Wanneer is sprake van een calamiteit?

Van een calamiteit is sprake wanneer, door welke oorzaak dan ook, de balans van het Pensioenfonds of één van de onderdelen daarvan substantieel verslechtert of van waarde vermindert. Ook het risico op afzienbare termijn van zo'n verslechtering of waardevermindering, wordt als een calamiteit beschouwd. Daarnaast kunnen incidenten op de financiële markt als ze een grote impact hebben op de toekomstige verwachte rendementen of risico's van de beleggingsportefeuille of andere schokken die invloed hebben op de financiële positie, als een pandemie als een calamiteit worden beschouwd. Of van een calamiteit sprake is kan worden vastgesteld door tenminste twee bestuursleden, die het bestuur gelijk informeren, bij het vaststellen van een calamiteit.

Samenstelling crisisteam

Ingeval van een calamiteit wordt een crisisteam samengesteld dat bestaat uit de voorzitter, beide vicevoorzitters en de Sleutelfunctiehouder Risico Management. Het team wordt ondersteund door de directeur en bestuurssecretaris van het bestuursbureau. Is een van de leden van het crisisteam niet beschikbaar, dan vragen de overige leden één van de andere bestuursleden het team te completeren. Uitgangspunt is verder dat altijd de directeur of bestuurssecretaris van het bestuursbureau beschikbaar is. Op verzoek wordt het team aangevuld met adviseurs, bijvoorbeeld die voor balansmanagement. Bij het inwerking stellen van het crisisteam worden de bestuursleden terstond geïnformeerd over het crisisteam en de samenstelling daarvan.

Het calamiteitenplan

Het crisisteam heeft contact met elkaar uiterlijk 24 uur nadat een calamiteit is vastgesteld. Een eerste calamiteitenplan wordt bepaald uiterlijk drie werkdagen nadat een calamiteit is vastgesteld. Vervolgens wordt het calamiteitenplan en de daarbij behorende mandaten voorgelegd aan het bestuur, wat binnen 24 uur een besluit hierover dient te nemen. In het plan staat in ieder geval:

- De aard van de calamiteit en de risico's die daaraan voor het Pensioenfonds zijn verbonden.
- De acties die worden ondernomen, de (financiële) gevolgen daarvan en de risico's die aan de acties zijn verbonden.
- De wijze waarop de overige bestuursleden bij besluitvorming worden betrokken, deze worden in ieder geval geïnformeerd.
- Ook worden de afdeling Group Pensions van DPDHL, de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan geïnformeerd.
- Bovengenoemde partijen worden geïnformeerd over de aard van de calamiteit, de mogelijke gevolgen en de maatregelen die worden genomen om de calamiteit het hoofd te bieden of de gevolgen ervan te beperken.

- De wijze waarop met de overige betrokken bestuursleden, zal worden gecommuniceerd. Het uitgangspunt hierbij is dat het bestuur te allen tijde volledig op de hoogte is van wat er speelt. Het crisisteam rapporteert schriftelijk zo snel en frequent mogelijk aan het voltallige bestuur. Van ieder overleg zal er een kort verslag worden gemaakt en aan het bestuur worden verzonden, zodat dit te allen tijde op de hoogte is van wat er speelt en welke acties worden uitgevoerd en welke besluiten zijn genomen, binnen het verstrekte mandaat. Het bestuur is en blijft zo “in control”.
- Het crisisteam beoordeelt op welke wijze en of de volgende partijen moeten worden geïnformeerd, waar bij het bestuur worden meegenomen in de communicatie, zodat zij “in control” blijven:
 - De Nederlandsche Bank
 - De externe accountant
 - De certificerend actuaris
 - Deelnemers
- Het crisisteam wordt opgeheven als het bestuur daartoe besluit, de situatie is naar mening van het bestuur genormaliseerd, in dat beluit wordt ook het mandaat van het crisisteam beëindigd.
- Vervolgens wordt door het crisisteam middels een verslag, rekening en verantwoording afgelegd naar het bestuur en wordt de crisissituatie geëvalueerd.

In het voorjaar van 2020 is als gevolg van de Coronacrisis een crisisteam ingericht en een calamiteitenplan opgesteld. Dit is in het najaar van 2020 geëvalueerd waarnaar er toevoegingen zijn gedaan aan het calamiteitenplan.

k. Bijlage bij het calamiteitenplan

Actoren en hun contact gegevens

Actor	Naam	Contactgegevens Zakelijk	Contactgegevens Privé/zakelijk	Verantwoordelijk voor communicatie met:
Voorzitter	Cor Zeeman			
Vice voorzitter (wg)	Gijsbert Burggraaf			
Vice-voorzitter (wn)	Han Baaij			
Bestuurssecretaris	Caroline Tuin			
Directeur	Edwin Zwiers			
Sleutelfunctiehouder Risico Management	Ton van Dorp			
DNB Relatiebeheerder	Gerben Jorritsma			
Raad van Toezicht	Marianne Meijer-Zaalberg			
Verantwoordingsorgaan	Bram Drexhage			

Contactgegevens eventueel betrokken adviseurs

Betrokken adviseurs	naam	Contactgegevens Zakelijk	Contactgegevens Zakelijk (2)
Adviserend actuaris			
Aegon AM			
AZL pensioenbureau			
Externe accountant			
Certificerend actuaris			

STRATEGISCH BELEGGINGSBELEID

Stichting Pensioenfonds DHL Nederland

1 Inleiding

Dit document waarin het strategisch beleggingsbeleid wordt uiteengezet, is een integraal onderdeel van de ABTN van Stichting Pensioenfonds DHL Nederland (het Pensioenfonds). In dit document wordt gerefereerd aan twee procedures (de procedure rebalancing en een uitgebreide procedure over selecteren en monitoren van vermogensbeheerders), de investment cases en het Strategisch vastgoedplan (SVP).

2 Beleggingsdoelstellingen

De doelstelling van het beleggingsbeleid is de toevertrouwde middelen zo goed mogelijk te beleggen. Deze is afgeleid van de missie, visie en strategie van het Pensioenfonds. Hierbij spelen veiligheid, duurzaamheid, kwaliteit en risicodiversificatie een belangrijke rol.

Uitgangspunten bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille zijn de aard en omvang van de verplichtingen, het beleggingsrisico en de eisen die voortvloeien uit de pensioenwetgeving. Voor het Pensioenfonds is de primaire doelstelling te zorgen voor een goed pensioen voor haar deelnemers op de lange termijn. Hierbij wordt in aanmerking genomen dat, daar waar verantwoord beleggen bijdraagt aan deze lange termijn doelstelling, dit zoveel mogelijk zal worden nagestreefd.

3 Investments beliefs

Om het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds meer consistentie te geven hebben de leden van het bestuur en de leden van de beleggingsadviescommissie generieke investment beliefs (=beleggingsovertuigingen) geformuleerd voor het Pensioenfonds. Deze investment beliefs zijn de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid. Van deze uitgangspunten wordt niet afgeweken tenzij dit door het bestuur expliciet wordt vastgesteld. De beleggingsbeginselen worden iedere drie jaar opnieuw bekeken en zo nodig aangevuld.

1. *Het Pensioenfonds is een lange termijn belegger:*

De verplichtingen van het Pensioenfonds hebben een langetermijn horizon. De langetermijn horizon biedt mogelijkheden om het pensioengeld voor langere tijd te beleggen in minder liquide beleggingen. Deze beleggingen leveren naar verwachting een hoger rendement in de vorm van een illiquiditeitspremie. In het beleggingsbeleid worden de lange termijn doelstellingen en de korte termijn cashflowsituatie goed op elkaar afgestemd;

2. *Diversificatie zorgt voor een lager risico:*

Door te beleggen in verschillende beleggingscategorieën wordt het risico verlaagd, dit zorgt voor een gunstiger risico-rendementsprofiel. Het Pensioenfonds belegt daarom in verschillende beleggingscategorieën zolang complexiteit en kosten beperkt blijven.

3. *De strategische asset-allocatie van beleggingen is de belangrijkste beslissing in het beleggingsproces:*

Het veruit grootste deel van het rendement komt voort uit de keuze van de strategische allocatie. Op de middellange termijn (1-3 jaar) kunnen verwachtingen echter afwijken van de lange termijn. Het Pensioenfonds hanteert dynamisch beleid om, binnen de gestelde bandbreedtes van de

strategische asset allocatie, hierop in te spelen. Er wordt geen tactisch (<1 jaar) beleid gevoerd door het Pensioenfonds;

4. *Houd het beheersbaar:*

Governance en strategieën moeten bij elkaar aansluiten: De complexiteit van de strategie en portefeuille mag niet groter zijn dan wat het bestuur qua kennis en beheersingsmaatregelen aan kan. Vanwege schaalgrootte is intern vermogensbeheer kostbaar, daarom maakt het Pensioenfonds gebruik van extern vermogensbeheer;

5. *De beleggingsportefeuille wordt onderscheiden in een matching en een return component:*

Het pensioenfonds hanteert een integraal beleid waarbij beleggingen zowel aan de matching als aan de return component kunnen bijdragen. Een gedegen inzicht in de exposure naar, en ontwikkeling van beide componenten is van belang voor de uitvoering van het beleid door het Pensioenfonds;

6. *Passief beleggen is de basis, actief beleggen is een optie:*

Als het Pensioenfonds actief in delen van de portefeuille beleggen, dan is daar een concrete reden voor die kan worden onderbouwd. Bijvoorbeeld actief beleggen in niet transparante markten, en/of bij aantoonbare skills van vermogensbeheerders, en of om beter in te spelen op duurzaamheidsrisico's;

7. *Kosten bepalen het netto rendement. Het beheersen van beleggingskosten en kostentransparantie is een verplichting naar alle deelnemers:*

Performance wordt dus altijd bepaald na aftrek van kosten. Kosten worden ook afzonderlijk gemonitord. Het Pensioenfonds geeft duidelijkheid naar haar deelnemers: hoeveel geld wordt uitgegeven om rendement te maken en waaraan wordt dat uitgegeven.;

8. *Bij samenwerking in beleggingsfondsen zal het Pensioenfonds zorgdragen voor voldoende countervailing power:*

Het Pensioenfonds is bij voorkeur geen dominante partij bij de managers waar de beleggingen zijn ondergebracht. Hierbij wordt gekeken naar vergelijkbare beleggingsoplossingen die zijn ondergebracht bij de manager en zorgt de fiduciair beheerder ook voor countervailing power richting de manager;

9. *Duurzaamheid biedt kansen:*

Het Pensioenfonds streeft naar een goed en duurzaam rendement. Dit vanuit de overtuiging dat het Pensioenfonds als (lange termijn) belegger een verantwoordelijkheid heeft voor het welzijn van haar deelnemers en voor de maatschappij als geheel. Verantwoord beleggen houdt in: zodanig beleggen dat dit kan worden verantwoord, zowel vooraf als achteraf. Aandacht voor duurzaamheid kan het risico/rendementsprofiel van de beleggingen op een positieve manier beïnvloeden en draagt bij aan een duurzame omgeving;

10. *Op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen wil het Pensioenfonds niet trendsettend zijn maar ambitieus:*

Door de gedefinieerde ambitie op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en de relatief kleine omvang van het Pensioenfonds zal het Pensioenfonds niet zelf initiatieven kunnen ontwikkelen en realiseren, maar de samenwerking met gelijkgestemden zoeken om deze ambities te realiseren;

11. *Er bestaat een lange termijn evenwichtsrente, op de korte termijn is de rente niet te voorspellen:*

Door het bestaan van de lange termijn evenwichtsrente kan, afhankelijk van de rentestand, het renterisico een

beloond risico op de lange termijn zijn. Het Pensioenfonds voert geen tactisch (korte termijn) beleid met betrekking tot de rente-afdekking;

12. *Valutarisico is een onbeloond risico:*

De exposure naar de grote / liquide vreemde valuta wordt afgedekt. Exposure naar kleinere valuta's wordt niet afgedekt vanwege de hogere kosten en complexiteit hiervan. De exposure naar vreemde valuta hoeft niet gelijk te zijn aan de waarde van de beleggingen.

4 Prudent Person

Bij de uitvoering van het strategisch beleggingsplan staat de 'prudent person' regel centraal.

Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- Het Pensioenfonds doet de beleggingen in het belang van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;
- Het Pensioenfonds vermeldt in het MVB beleid op haar website hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen;
- Met betrekking tot belegging van de activa gelden de onderstaande voorschriften:
 - De activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd.
 - De activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen.
 - De activa worden naar behoren gediversifieerd.
- Het Pensioenfonds belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel.
- Het strategisch beleggingsbeleid (lange termijn) past bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds en is gebaseerd op gedegen onderzoek.
- Het strategisch beleggingsbeleid bevat een beschrijving van de beleggingsdoelstelling, de samenstelling van de beoogde beleggingsportefeuille en de mate waarin van deze beleggingsportefeuille kan worden afgeweken.
- Het beleggingsplan is een vertaling van het strategisch beleggingsbeleid voor de korte termijn. Het beleggingsplan bevat concrete en gedetailleerde richtniveaus en bandbreedtes per beleggingscategorie.

Het Pensioenfonds doet in haar jaarverslag verslag over hoe zij hier invulling aan geeft.

5 Risicohouding

Risicohouding is een belangrijk begrip binnen het beleggingsbeleid. Zowel binnen het Pensioenfonds maar ook met alle stakeholders, zoals Sociale Partners, deelnemers en Verantwoordingsorgaan wordt de risicohouding van het Pensioenfonds bepaald en gedeeld. De risicohouding van het Pensioenfonds is

onderverdeeld in een korte en een lange termijn risicohouding. Dit is verder uitgewerkt in de ABTN in hoofdstuk 3.

6 Uitvoering beleggingsbeleid

6.1 Beleggingscyclus

Het Pensioenfonds volgt bovenstaande beleggingscyclus. Hierbij heeft het in stap 1 haar taken en verantwoordelijkheden, investment beliefs en Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid vastgesteld. De risicohouding van het Pensioenfonds wordt bepaald en afgestemd met de belanghebbenden (Sociale Partners). In stap 2 wordt het risicobudget (in de vorm van het vereist eigen vermogen) bepaald waarbij wordt geanalyseerd welke risico's het Pensioenfonds wenst, kan en wil dragen, waarbij in het bijzonder rekening wordt gehouden met de verplichtingen van het Pensioenfonds. Deze analyse wordt ingevuld door middel van een driejaarlijkse ALM-studie. Als het doel en de risicohouding bekend zijn kan in de derde stap het risicobudget worden gealloceerd naar een strategische asset allocatie waarin een zo goed mogelijke benutting van het risicobudget wordt vastgesteld. Dit wordt in stap 3 vastgelegd in het beleggingsplan. In stap 4 vindt de portefeuilleconstructie plaats waarbij het Pensioenfonds streeft naar een zo hoog mogelijk rendement binnen alle randvoorwaarden waaronder de eerder vastgestelde risicohouding. Aan de criteria waaraan beleggingsfondsen en beleggingsmandaten dienen te voldoen worden gepaste beperkingen gesteld om de beleggingsrisico's te beheersen. Tot slot wordt er bij stap 5 (monitoring en evaluatie) bekeken of de beheerders conform hun opdracht werken, de performance in lijn is met de benchmarks en of de mandaten nog aansluiten bij de doelstellingen etc.

6.2 ALM

Eens in de drie jaar wordt een ALM (Asset Liability Management) studie uitgevoerd. Basis voor de ALM-studie is de structuur van de verplichtingen van het Pensioenfonds. In 2022 is een uitgebreide ALM-studie uitgevoerd. Basis voor de ALM-studie is de structuur van de verplichtingen van het Pensioenfonds. Doelstelling van de ALM studie is de vaststelling van beleggingsbeleid gedurende de transitieperiode naar het nieuwe pensioenstelsel. De focus lag daarmee op een horizon van circa 4 jaar. Desondanks blijkt het belangrijk om de belangen van de jongere deelnemers te wegen. Daarom is ook de 15-jaars horizon doorgerekend.

Het bestuur toetst ten minste één keer per jaar, bij het opstellen van het beleggingsjaarplan, het strategisch beleid met betrekking tot de verdeling over de beleggingscategorieën. Het strategisch beleggingsbeleid kan worden omschreven als de neutrale positie waarin de portefeuille zich dient te bevinden. Indien een minimum- of maximumgrens wordt overschreden zal actie worden ondernomen om de totale portefeuille weer in lijn met de norm te brengen. Het bestuur is op advies van de beleggingsadviescommissie bevoegd om overschrijdingen toe te staan. Indien de marktomstandigheden en/of de financiële situatie van het Pensioenfonds hiertoe aanleiding geven.

In de onderstaande tabel is de strategische asset allocatie met daarbij de bandbreedte van + en – 10% (zijnde minimum en maximum grenzen) van het Pensioenfonds per 31 december 2024 weergegeven:

Categorieën	Strategische allocatie	Min	Max
Vastrentend	44,0%	41,5%	51,5%
Aandelen	41,0%	36,5%	45,5%
Vastgoed	12,5%	10,0%	15,0%
Cash	2,5%	1,0%	4,0%
Totaal belegd	100,0%		

7 Verdeling beleggingscategorieën

7.1 Rebalancing

Het Pensioenfonds past een rebalancing beleid toe waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen de strategische asset allocatie voor de lange termijn (1-15 jaar) middellange termijn (3-5 jaar) en de korte termijn (korter dan 6 maanden). Het rebalancingbeleid is gericht op de middellange termijn en niet bedoeld om actieve tactische posities in te nemen.

Het rebalancing beleid beschrijft het beleid dat door het Pensioenfonds wordt gehanteerd. Het doel van dit document is om helderheid te scheppen in het besluitvormingsproces dat vooraf gaat aan de uiteindelijke keuze wanneer en hoe te rebalancen.

7.2 Beleggingscategoriën

Het Pensioenfonds staat beleggen in de volgende categorieën toe:

1. Vastrentende waarden:
In fondsvorm in Europese en Amerikaanse bedrijfsobligaties (met uitzondering van financiële instellingen), inclusief Green Bonds. En in staats- en bedrijfsobligaties in opkomende markten, hoogrenderende obligaties en een staatsobligatiefonds van hoge kredietwaardigheid.
2. Hypotheken:
In fondsvorm voornamelijk in Nederlandse hypotheken.
3. Aandelen:
In fondsvorm in beleggingsfondsen die in aandelen beleggen naar markt en regio verdeeld.
4. Vastgoed:
via participaties in beursgenoteerde- en niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen.
5. Liquiditeit:
Op bankrekeningen aangevuld met een money market funds.

7.2.1 Benchmarks

Voor de verschillende beleggingscategorieën en mandaten worden benchmarks afgesproken waartegen de portefeuilles worden belegd om inzicht te krijgen in de performance van vermogensbeheerder ten opzichte van de markt. Bij vastgoedfondsen wordt het benchmark resultaat verondersteld gelijk te zijn aan het werkelijke resultaat omdat een goede benchmark niet voorhanden is. Voor obligatiefondsen in ontwikkelde en opkomende markten is ook een relevante benchmark bepaald. Dat geldt ook voor beleggingen in hoogrenderende obligaties en de staatsobligatie portefeuille. Ook het aandelenfonds wordt geëvalueerd aan de hand van de relevante benchmark. Voor Hypotheken is geen goede benchmark voor handen. Om toch de resultaten te kunnen vergelijken worden de resultaten afgezet tegen Nederlandse staatsobligaties met een looptijd van 10 jaar en/of swapindices met een vergelijkbare looptijd.

7.2.2 Risicomaatstaven beleggingscategorieën

Om de vermogensbeheerders die een deel van de portefeuille beheren goed te monitoren, zijn per beleggingscategorie risicomaatstaven gedefinieerd. In de onderstaande paragrafen worden deze risicomaatstaven verder behandeld.

7.2.3 Aandelen

Voor aandelenfondsen en aandelenmandaten worden de onderstaande risicomaatstaven gehanteerd:

- Voor actieve fondsen geldt een Tracking Error (ex-ante) van maximaal 6% (t.o.v. de portefeuille benchmark), voor passieve managers geldt een maximale Tracking Error (ex-ante) van 1%.
- Voor specialistische mandaten kan hier door het bestuur van worden afgeweken (tot maximaal 25% van de totale aandelenportefeuille) en kan de manager een hogere Tracking Error worden gegeven.
- Leverage is in principe niet toegestaan anders dan voor korte periodes die het gevolg zijn van settlement problemen of voor efficiënt portefeuillebeheer.
- Securities lending is in principe niet toegestaan en dient te worden gemeld.
- Derivaten mogen uitsluitend worden gebruikt om risico's te reduceren in de portefeuille of ten behoeve van efficiënt portefeuillebeheer, maar niet om risico's te vergroten.
- Short gaan (effecten verkopen die niet in bezit zijn) is niet toegestaan, tenzij dit wordt ingezet om het aandelenexposure in de portefeuille tijdelijk te verminderen.

7.2.4 Vastrentende waarden

Het staatsobligatie fonds volgt een passieve aanpak . Binnen de bedrijfsobligatiefondsen mag maximaal 10% van het fonds belegd worden in één debiteur. Daarnaast gelden nog de volgende aanvullende beperkingen:

- De ex-ante Tracking Error van een vastrentend fonds in ontwikkelde markten bedraagt maximaal 2%.
- De ex-ante Tracking Error van een vastrentend fonds in opkomende markten bedraagt maximaal 6%.
- Duration van fondsen of mandaten zal niet meer afwijken dan 25% van de mandaatrichtlijn of benchmark duration.
- De creditrating van de vastrentende portefeuille dient minimaal AA/Aa2 te zijn. Voor de beleggingen die onderdeel zijn van de matching component dient de creditrating tenminste 'investment grade' te zijn.
- Indien een obligatie onderdeel van de matching component een lagere rating dan investment grade krijgt, dan dient deze binnen 6 maanden te worden verkocht.
- Er wordt niet belegd in structured products zoals asset backed securities (ABS). Verdere details zijn beschreven in de investment case voor bedrijfsobligaties en voor EMD (de investment case is opgenomen in het overzicht in bijlage P bij deze ABTN).

7.2.5 Hypotheken

Voor beleggingen in hypotheken zijn risicomaatstaven in de vorm van restricties opgesteld om de risico's te kunnen beheersen. De belangrijkste zijn:

- Het hypothekenfonds dient voor (minimaal 90%) in Nederlandse hypotheken te beleggen.
- Het percentage hypotheken met Nationale Hypotheek Garantie (NHG) in het totaal van de hypothekenfondsen dient minimaal 50% te zijn van het totaal van de hypotheekbeleggingen.
- De Loan-to-Value (LTV) ratio voor hypotheken zonder NHG dient in een hypothekenfonds maximaal 75% te zijn.

Verdere details zijn beschreven in de investment case (de investment case is opgenomen in het overzicht in bijlage P bij deze ABTN).

De solvabiliteitsopslag voor het kredietrisico wordt gebaseerd op de credit rating van de hypothekenportefeuille. Voor hypotheken is echter geen standaard kredietrisico (rating) beschikbaar waardoor hiervoor een inschatting moet worden gemaakt. Het Pensioenfonds heeft gekeken of een eigen kredietrisico berekening opgezet kan worden. Het Pensioenfonds kan dit niet beter dan de professionele partijen en heeft er voor gekozen gebruik te maken van de ratingsmethodiek van het hypotheekfonds. Dit is gedaan nadat is gekeken naar vergelijkbare hypotheekaanbieders. Periodiek, eens per drie jaar, wordt deze methodiek met vergelijkbare methodieken van andere hypotheekaanbieders vergeleken. Indien dit aanleiding geeft wordt in overleg getreden met de vermogensbeheerder.

Doordat er geen perfecte verdisconteringscurve is voor hypotheken heeft het Pensioenfonds ook hier gekozen gebruik te maken van de verdisconteringscurve en de (offerte)tarieven van de vermogensbeheerder. Tevens wordt rekening gehouden met het prepayment effect. Periodiek, ééns per drie jaar, wordt deze waarderingsmethode op basis van de verdisconteringscurves van andere Nederlandse hypotheekaanbieders vergeleken. Indien dit leidt tot grote afwijkingen, dan wordt in overleg getreden met de vermogensbeheerder.

7.2.6 Vastgoed

Het Pensioenfonds belegt in onroerend goed via beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen gericht op institutionele (professionele) beleggers (vastgoedfondsen). Voor de niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen betreft het fondsen die voornamelijk beleggen in Europees vastgoed. Tevens is een allocatie naar de VS en Asia Pacific opgenomen. De beleggingen in vastgoedfondsen dienen gebaseerd te zijn op, en te voldoen aan de vastgoedstrategie die is vastgelegd in het strategisch vastgoedplan. Dit strategisch vastgoedplan sluit aan op de ALM-doelstellingen en de beleggingsovertuigingen van het Pensioenfonds.

Het strategisch vastgoedplan bevat richtlijnen¹ en tolerantie marges, waarvan de belangrijkste hieronder zijn opgesomd:

- De allocatie naar regio's;
- De allocatie naar sectoren;
- Het risicoprofiel (allocatie naar Core, Value Add respectievelijk Opportunistisch);
- De hefboom (leverage / LTV) voor het geheel van de vastgoedportefeuille en de maximum hefboom per vastgoedfonds;

- Concentratierisico's (zoals de maximale belegging in één fonds, maximale belegging bij één fondsbeheerder);
- Het maximale ontwikkelrisico;
- Het gebruik van derivaten ter vermindering van risico's.

De hierboven beschreven opsomming van richtlijnen is niet limitatief. Verdere details zijn beschreven in het strategisch vastgoedplan.

1 Bij de niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen hanteert het fonds richtlijnen in plaats van beleggingsrestricties, dit vanwege het illiquide karakter van deze beleggingen, daarnaast is het niet mogelijk om hier actief op te sturen.

7.2.7 Geldmarktfondsen

Door het laten uitvoeren van een Valuta overlay over de beleggingsportefeuille, heeft het Pensioenfonds behoefte aan een grotere cash positie. Mede als gevolg van de lage rendementen op kortlopend Euro kasgeld, heeft het Pensioenfonds besloten de mogelijkheid van beleggingen in geldmarktfondsen toe te voegen aan haar strategisch beleid. Deze fondsen dienen te voldoen aan de onderstaande selectiecriteria:

- Dagelijks opvraagbaar (same day settlement);
- Genoteerd in Euro, zonder valutarisico;
- Gevarieerde investor base;
- Minimale grootte (NAV) van het fonds;
- Minimale rating van onderliggende instrumenten in het fonds;
- Gemiddelde looptijd van het fonds;
- Maximale looptijd van instrumenten in het fonds;

Verdere details zijn beschreven in de investment case (de investment case is opgenomen in het overzicht in bijlage P bij deze ABTN).

7.2.8 Monitoren restricties

Momenteel voldoen niet alle (in het verleden geselecteerde) managers aan boven gestelde voorwaarden. Het Pensioenfonds streeft ernaar om met de bestaande vermogensbeheerders in overleg te treden om invloed uit te oefenen en zo mogelijke aanpassing van de fondsvoorwaarden te bewerkstelligen. Indien de aanpassing uit blijft of indien deze aanpassing naar het oordeel van het Pensioenfonds niet afdoende is dan zal de vermogensbeheerder/beleggingsfonds worden vervangen.

7.2.9 Renteafdekking

Het renterisico is één van de belangrijkste risico elementen in de beleggingsportefeuille. Het Pensioenfonds heeft het beleid rond matching en renteafdekking pragmatisch vastgesteld. Het Pensioenfonds heeft de renteafdekking ingericht middels een staatsobligatiefonds, bedrijfsobligaties (inclusief Green bonds), hypotheek en Liability Matching (LiMa) fondsen. Het renterisico wordt maandelijks indicatief gemonitord op basis van de duration (rentegevoeligheid) van de voorziening.

Het renterisico wordt afgedekt door middel van beleggingen in vastrentende waarden en participaties in verschillende LiMa fondsen. Het Pensioenfonds hanteert een vast niveau voor de strategische renteafdekking van 110% o.b.v. marktrente. De rente afdekking is in 2024 tijdelijk verhoogd naar 110%

tot aan het invaarmoment. De mate van renteafdekking wordt maandelijks per maandeinde gemonitord. Er wordt een bandbreedte van +/- 2,5 procentpunt gehanteerd rondom de strategische mate van renteafdekking.

De werkelijke renteafdekking kan afwijken van de beoogde renteafdekking door de manier waarop de renteafdekking is opgezet, met staatsobligaties, bedrijfsobligaties (inclusief Green bonds), hypotheek en de LiMa fondsen. Het bestuur is zich ervan bewust dat het Pensioenfonds door de gekozen methode een curverisico kan lopen, waarvoor niet bewust is gekozen, maar wat het gevolg is van de gekozen opzet.

Het Pensioenfonds stelt vast in welke mate waarin elke categorie bijdraagt aan de afdekking van het renterisico. In onderstaande tabel worden de percentages getoond voor de mate waarin een categorie bijdraagt voor het bepalen van de mate van renteafdekking.

Correctiefactoren	Weging
Nominale staatsobligaties	100%
Green bonds	100%
Nederlandse hypotheek	100%
Bedrijfsobligaties (ex. Financials)	100%
Hoogrenderende obligaties	0%
Obligaties opkomende markten	0%
Kas	0%

Op maandeinde wordt door de fiduciair manager gecheckt of de renteafdekking nog op het juiste niveau is en of eventueel moet worden bijgestuurd, conform de afspraak zoals verwoord in het mandaat met de fiduciair manager. Daarnaast wordt ook elke maand gemonitord op basis van kasstromen. Het Pensioenfonds focust op de marktwaardering van de pensioenverplichtingen. Op maandbasis wordt een rapportage opgesteld waarin de renteafdekking (ex-post) wordt geanalyseerd op basis van jaarcohorten.

7.2.10 Valutabeleid

Het Pensioenfonds gelooft dat er op lange termijn geen beloning staat tegenover valutarisico, terwijl dit op korte termijn wel tot volatiliteit kan leiden. Daarom wordt het valutarisico voor de belangrijkste buitenlandse valuta's zoals de Amerikaanse dollar, het Britse Pond, de Japanse Yen afgedekt. Er wordt bewust voor gekozen om het valutarisico voor de valuta's in opkomende landen niet af te dekken omdat er sprake is van hoge afdekkingskosten door de geringe liquiditeit. Tevens worden ook de overige valuta's van ontwikkelde landen niet afgedekt omdat ook hier sprake is van hoge afdekkingskosten en omdat de omvang van deze investering ten opzichte van het totaal relatief gering is.

Voor de bovengenoemde belangrijke valuta's die wel afgedekt worden is per beleggingscategorie bepaald, wat het meest effectieve afdekkingspercentage is. Voor de categorie vastrentende waarden en vastgoed is de afdekking vastgesteld op 100%. Voor de categorieën aandelen en listed vastgoed is, na een uitvoerig onderzoek, bepaald dat het 50% dient te zijn. Om het valutarisico te beheersen heeft het Pensioenfonds bandbreedten van plus en min 5% punt rond de gewenste afdekking vastgesteld. Dagelijks vindt door de

fiduciair manager de monitoring plaats op de beleggingsportefeuille en worden valuta afdekkingen, indien deze buiten de bandbreedte komen, bijgestuurd.

De valuta afdekking wordt op beleggingsportefeuille niveau per valuta geaggregeerd, waarbij gebruik gemaakt mag worden van FX forwards, met looptijden tot maximaal zes maanden. De posities worden in principe om de 3 maanden doorgerold. Dagelijks wordt gestuurd naar de beoogde mate van afdekking per af te dekken valuta. Het valutarisico in vastgoedfondsen wordt inzichtelijk op kwartaalbasis gemaakt, omdat er geen dagelijkse of maandelijkse marktwwaarden bekend zijn. Voor het afdeckingsbeleid van de aandelen- en vastrentende waarden fondsen met exposure naar de valuta die die door het Pensioenfonds afgedekt worden, wordt de exposure naar deze valuta eens per jaar aan de hand van de benchmark vastgesteld.

7.2.11 Tegenpartijbeleid

In de beleggingsportefeuille van het Pensioenfonds is veel aandacht besteed aan de beheersing van het tegenpartijrisico. De plaatsen waar dit risico zich voordoet, zijn:

- Valuta en geldmarkt transacties

Het Pensioenfonds reduceert het tegenpartijrisico bij valuta termijntransacties door het afsluiten van ISDA contracten (International Swaps & Derivates Association) en CSA's (Credit Support Annex met tegenpartijen). De tegenpartijen die het Pensioenfonds gebruikt voor valuta- en geldmarkttransacties moeten voldoen aan de onderstaande selectiecriteria:

- De geselecteerde tegenpartijen dienen door de G20 Financial Stability Board (FSB) òf de Nederlandse Staat te zijn aangewezen als systeembanken;
- De geselecteerde tegenpartij moet bij minimaal twee van de kredietbeoordelaars de onderstaande rating hebben:
 - o minimaal de A3 rating van Moody's;
 - o minimaal de A- rating Standard & Poor
 - o minimaal de A- rating van Fitch (+ stable credit watch);
- Relatieve vijfjaars CDS (Credit Default Swaps) verzekeringspremie
 - o Wanneer de CDS premie van een tegenpartij, die voldoet aan de onder 1 en 2 genoemde criteria, meer dan 50 basispunten hoger is dan de gemiddelde CDS premie van de geselecteerde tegenpartijen, die voldoen aan de eerste twee criteria, zullen er geen nieuwe derivatentransacties met deze tegenpartij gedaan worden.
 - o Wanneer de CDS premie van een tegenpartij meer dan 100 basispunten hoger is dan de gemiddelde CDS premie van de geselecteerde tegenpartijen, zal een voorstel worden gedaan om de openstaande posities bij deze tegenpartij te sluiten, afhankelijk van de dan geldende omstandigheden.

Op maandelijkse basis wordt gemonitord of de tegenpartijen nog voldoen aan de gestelde eisen. Er dient gewerkt te worden volgens de principes van "best execution".

- **Onderpand**

Tegenover het ongerealiseerde resultaat op derivatenposities staat levering of ontvangst van onderpand. Hierdoor reduceert het Pensioenfonds haar tegenpartijrisico. Op dagelijkse basis vindt hierop monitoring plaats door de fiduciair manager. In de ISDA's die zijn afgesloten door het Pensioenfonds met de tegenpartij, is eenduidig vastgelegd hoe onenigheid over waarderingen wordt opgelost. Verder is in deze overeenkomsten met de tegenpartij een "netting clause" opgenomen.

- **Liquiditeitsrisico**

Het Pensioenfonds kent een structureel en een incidenteel liquiditeitsrisico. Het structurele element wordt veroorzaakt door de samenstelling van deelnemers. Het Pensioenfonds kent twee keer zoveel pensioengerechtigde deelnemers als actieve deelnemers. Hierdoor is er vrijwel permanent liquiditeitsrisico omdat de uitkeringen meer zijn dan de premiebetalingen wat resulteert in een maandelijks negatieve kasstroom. Gelet hierop zal het Pensioenfonds extra kritisch zijn op de uitbreiding van illiquide beleggingen. Dividend uitkeringen van vastgoedfondsen worden aangewend om de cashpositie van het Pensioenfonds op peil te houden. Daarnaast kent het Pensioenfonds ook een incidenteel liquiditeitsrisico dat wordt veroorzaakt door het afwickelen van valutatermijn-transacties en het bijstorten in de LiMa fondsen. Om rekening te houden met het liquiditeitsrisico is een strategische allocatie naar cash toegevoegd van 2,5%.

De LiMa fondsen vragen om extra aandacht als het gaat om liquiditeit vanwege de hoge duratie. De gemiddelde duratie van de LiMa fondsen bedraagt 74. Uitgaande van stressscenario's waarbij de rente plotseling aanzienlijk toeneemt, is bijstorting in deze fondsen vereist. Als de rente bijvoorbeeld met 0,5% (50 basispunten) stijgt, dan is de totale waardedaling van de LiMa fondsen gelijk aan de marktwaarde vermenigvuldigd met de duratie en vermenigvuldigd met de rentestijging. Bijvoorbeeld, per eind oktober 2024 bedraagt de marktwaarde van de LDI-fondsen circa EUR 204 miljoen. Een stijging van 0,5% rente zal dus een waardedaling veroorzaken van circa $(EUR\ 204\ \text{miljoen} * 74 * 0,5) = EUR\ 75,5\ \text{miljoen}$.

7.2.12 Operationele bijsturing

Het Pensioenfonds heeft het onderstaande beleid geformuleerd met betrekking tot herbalanceren. Bij de uitvoering van het beleggingsplan van het Pensioenfonds kan het voorkomen dat de beleggingsportefeuille door koersbeweging de afgesproken bandbreedte overschrijdt. Het Pensioenfonds hanteert de bandbreedtes voor de beleggingscategorieën die in het beleggingsplan zijn vastgesteld. De fiduciair manager bewaakt namens het Pensioenfonds de koersbewegingen tenminste op dagbasis.²⁾

2) NB: er kan niet voor alle beleggingscategorieën/fondsen koersinformatie op dagbasis worden verkregen. Er wordt voor deze fondsen gewerkt met de meest recente waarde.

Wanneer als gevolg van koersbewegingen de bandbreedte van een beleggingscategorie wordt overschreden geldt dat in principe wordt gestuurd naar de strategische norm (het strategisch beleggingspercentage) voor de desbetreffende beleggingscategorie. Hiervan kan in uitzonderlijke situaties worden afgeweken, bijvoorbeeld om redenen van liquiditeit. Doel is wel om de weging van de beleggingscategoriemiddelen herbalanceren weer binnen de bandbreedte te brengen.

- Praktische uitvoering van herbalanceren

Transacties die voortvloeien uit het herbalanceren worden uitgevoerd door de fiduciair manager zoals beschreven in de SLA.

- Jaarlijks herbalanceren

In ieder geval één keer per jaar zullen alle categorieën van de portefeuille, indien mogelijk, geherbalanceerd worden naar de strategische norm. Verder zal er aandacht zijn voor stapeling van allocaties bij de verschillende managers uit dezelfde beleggings (sub) categorie.

7.2.13 Securities lending

Het bestuur van het Pensioenfonds heeft ervoor gekozen om geen securities lending in haar portefeuille toe te staan omdat het risico dat gepaard gaat met het uitlenen van stukken, niet opweegt tegen de vergoeding die hiervoor wordt ontvangen. Dit sluit echter niet uit dat er belegd wordt in fondsen waarin volgens de fondsdocumentatie securities lending plaats mag vinden. Met de betreffende fondsmanagers is afgesproken dat zij, voordat er securities lending wordt toegepast, het Pensioenfonds informeren.

8.2.14 Dekkingsgraad

De fiduciair manager monitort op dagbasis de dekkingsgraad op basis van marktrente op het doorbreken van de grenzen 99%; 105% en 109%. Zij informeert het Pensioenfonds bij deze gebeurtenis door middel van een e-mailbericht.

Integraal Risicomanagementbeleid Pensioenfonds DHL Nederland

Risicomanagementcommissie (RMC) Pensioenfonds DHL Nederland
2 december 2024

1. Integraal Risico Management-raamwerk

1.1 Aanleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds DHL Nederland (hierna het Pensioenfonds) wil beheerst en integer de fondsdoelen realiseren. Het Pensioenfonds heeft daartoe een Integraal Risico Management (IRM)-raamwerk opgetuigd dat bijdraagt aan het realiseren van de fondsdoelen en – uitgangspunten.

1.2 Doel en indeling document

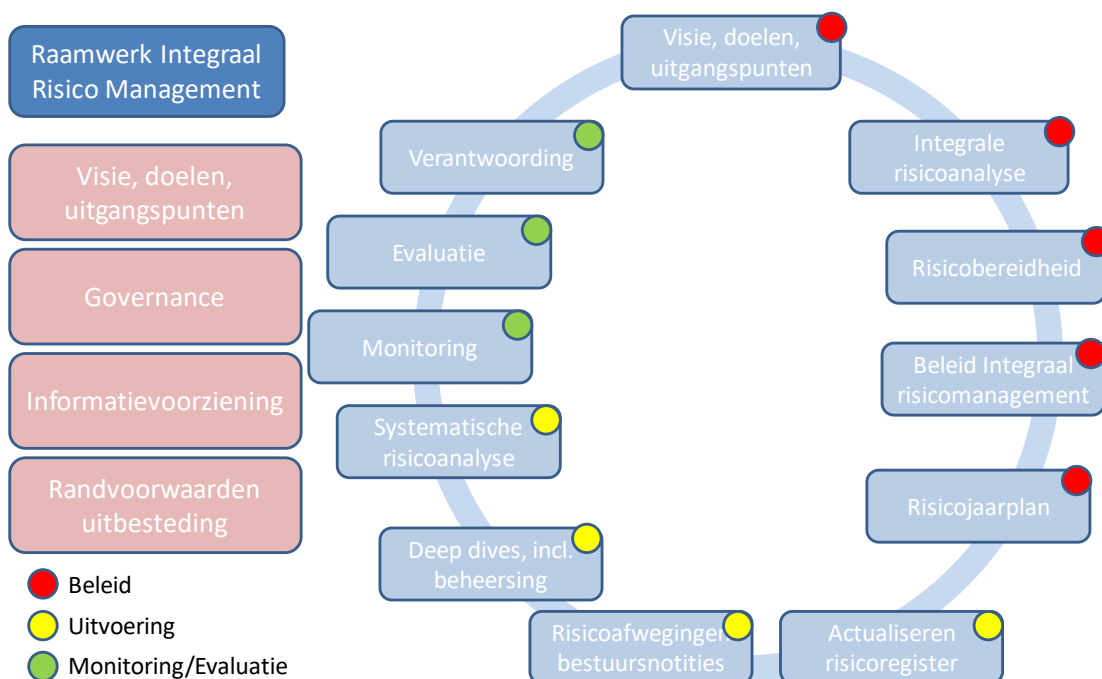
Doel van dit document is het IRM-beleid van het Pensioenfonds vast te leggen..

Het IRM-beleid komt in de volgende indeling aan de orde:

1. Kernbeschrijving en overzicht van het IRM-raamwerk (1.3) en relatie met andere beleidsdocumenten (1.4).
 2. Beschrijving visie, doelen, uitgangspunten van het Pensioenfonds ten aanzien van IRM (Hoofdstuk 2).
 3. Beschrijving risicotaxonomie en beheer daarvan (Hoofdstuk 3).
 4. Beschrijving risicobereidheid en beheer daarvan (Hoofdstuk 4).
 5. Beschrijving van de governance rondom het IRM (Hoofdstuk 5).
 6. Beschrijving stappen van de integrale risicoanalyse (Hoofdstuk 6), voor zover niet in andere hoofdstukken beschreven.
 7. Beschrijving van de informatievoorziening rondom IRM (Hoofdstuk 7).
- In een bijlage is een beschrijving per individueel risico opgenomen.

1.3 Raamwerk

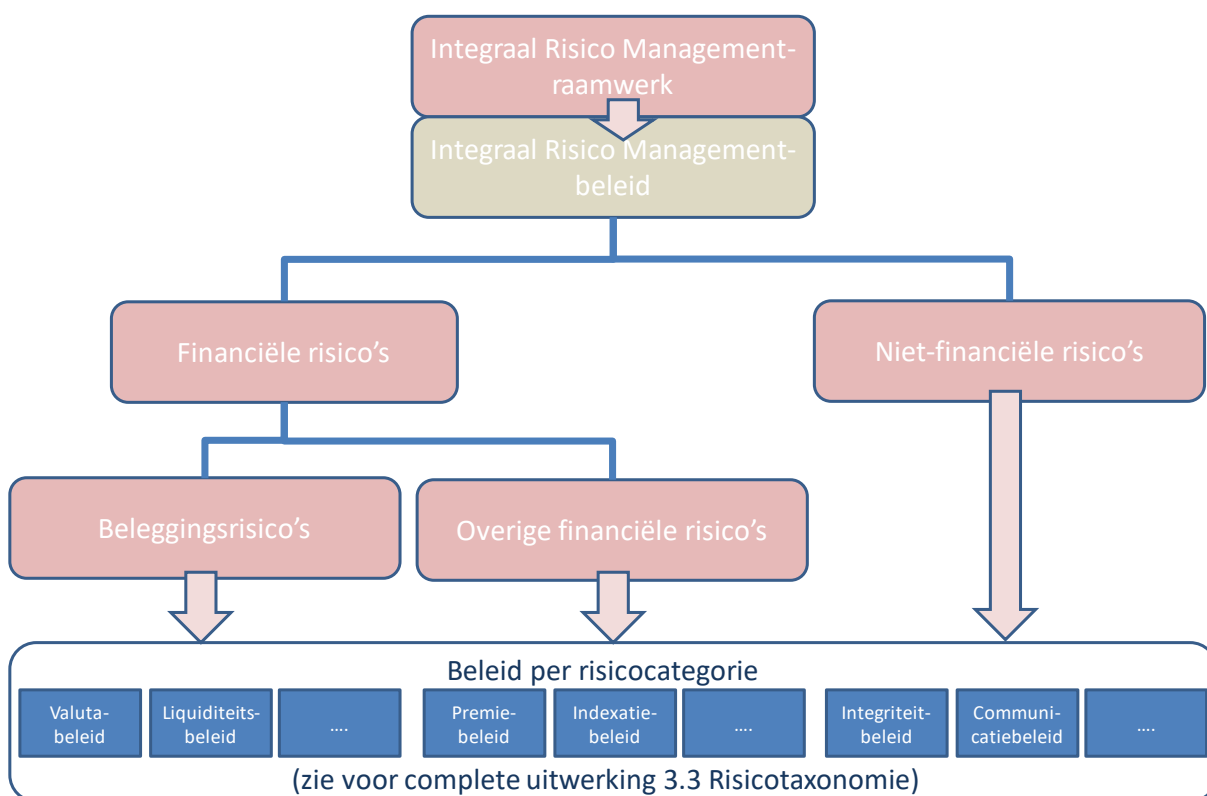
Het Raamwerk IRM van het Pensioenfonds is als volgt weer te geven:

Hierna volgt een beschrijving per onderdeel. Het IRM-raamwerk staat niet op zichzelf. Het moet worden gezien in samenhang met andere beleidsdocumenten van het Pensioenfonds.

1.4 Relatie met andere beleidsdocumenten & Uitbesteding

Het IRM-raamwerk is de basis voor het IRM-beleid en het kader waarbinnen het IRM op de verschillende beleidsdomeinen wordt ingevuld. In het navolgende overzicht wordt de samenhang van het integrale raamwerk en beleid met de diverse beleidsterreinen van het Pensioenfonds zichtbaar gemaakt.

In het algemeen geldt dat bij belangrijke beleidswijzigingen vanuit de risicobeheerfunctie een risico opinie wordt opgesteld, waarin met name wordt beoordeeld in hoeverre er voldoende rekening is gehouden met relevante risico's.

Hieronder volgt voor enkele beleidsdocumenten een nadere toelichting op de relatie met het integraal risicomanagement.

Premiebeleid

De premie wordt bepaald door Sociale Partners. Het bestuur, en de risicobeheerfunctie, beoordelen hierbij vooral de uitvoerbaarheid.

Indexatiebeleid

Jaarlijks bepaalt het bestuur conform het pensioenreglement de indexatie van de pensioenen. Hierbij beoordeelt de risicobeheerfunctie de impact van de (voorgenomen) indexatie op het risicoprofiel van het fonds.

Beleggingsbeleid

Het is van belang dat de beleggingsportefeuille wordt beheerd conform de risicohouding van het fonds. Deze is in afstemming met Sociale Partners door het bestuur vastgesteld. In het beleggingsbeleid (inclusief

beleid voor rente, valuta en liquiditeit) en beleggingsplan is nader toegelicht hoe het risicobeheer wordt toegepast bij het beheer van de beleggingsportefeuille.

Uitbestedingsbeleid

Het uitbestedingsbeleid van het Pensioenfonds stelt daarnaast algemene en specifieke voorwaarden aan de uitbesteding van werkzaamheden. Deze voorwaarden zijn afgeleid van onder meer het IRM-raamwerk en het IRM-beleid. Raamwerk en beleid zijn kaderstellend en vertaald naar de uitbesteding. Het uitbestedingsbeleid is beschreven in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) in bijlage N.

IT-beleid

In het IT-beleid van het Pensioenfonds is aangegeven hoe IT-risico's worden beheerst. Hierbij is rekening gehouden met de 'Good Practice informatiebeveiliging' van De Nederlandsche Bank (DNB).

Integriteitsbeleid

Met name via de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA) is er een relatie tussen het risicobeheer en integriteitsbeleid. In de SIRA wordt ook (conform guidance van DNB) gewerkt met een 'integrity risk appetite'.

Communicatiebeleid

Het fonds heeft een zorgambitie vanuit de zorgplicht naar de deelnemers. In het Communicatiebeleid is uitgewerkt hoe deze zorgplicht wordt ingevuld. De risicobeheerfunctie beoordeelt hierbij met name de communicatierisico's en juridische risico's.

MVB-beleid

Het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) is uitgewerkt (bijlage R in deze ABTN). Dit wordt periodiek geactualiseerd aan de hand van relevante wijzigingen in onder andere het gewenste risicoprofiel en wet- en regelgeving. Het bestuur heeft door het toenemend belang van ESG/klimaatrisico steeds nadrukkelijker aandacht voor dit beleidsonderdeel.

ERB-beleid

Vanuit IORP II volgt de verplichting om eens in de drie jaar (of eerder in het geval van een trigger) een eigen risicobeoordeling (ERB) uit te voeren. In het ERB-beleid is uitgewerkt op welke wijze het Pensioenfonds de ERB uitvoert en welke triggers aanleiding kunnen geven tot een tussentijdse ERB.

2. Visie, doelen, uitgangspunten Integraal Risico Management

Uitgangspunt voor het integraal risicomanagement is de algemene voor het Pensioenfonds vastgelegde missie, visie, strategie. De visie, doelen en uitgangspunten voor IRM vloeien voort uit deze algemene missie, visie, strategie. De missie, visie en strategie van het Pensioenfonds zijn beschreven in de ABTN van het Pensioenfonds.

Vertaling naar visie op risicomanagement

Bij het realiseren van de fondsmissie loopt het Pensioenfonds risico's. Via Integraal Risico Management beheerst het Pensioenfonds risico's die het realiseren van de doelen kunnen bedreigen en zoekt het Pensioenfonds bewust en beheerst risico's die als kans kunnen bijdragen aan de doelstellingen.

Door tijdig signaleren kan het bestuur pro actief inspelen op risico's en een afgewogen geheel van beheersmaatregelen samenstellen. Het bestuur heeft naast deze harde risico's aandacht voor meer zachte

kanten van risicomanagement, zoals risicobewustzijn en -cultuur. De risicocultuur kenmerkt zich door integer gedrag en naleven van afspraken en is bepalend voor effectiviteit van risicomanagement.

Doelen en uitgangspunten van IRM

Doelen van het IRM bij het Pensioenfonds zijn:

- Bijdragen aan het realiseren van de fondsmissie en -strategie door het periodiek signaleren van significante risico's en disruptieve trends
- Kwalitatief betere bestuurlijke besluitvorming via tijdige, juiste en volledige risico-informatie die is gebaseerd op de samenhang van alle risico's
- Bestuurlijk bewust omgaan met en sturen op risico's: wat is de risicohouding, welke risico's nemen en welke vermijden
- Vertalen van risicohouding naar risicobereidheid en koppelen van beheersing daarvan naar de risicobereidheid van het Pensioenfonds met het doel beheersing op het overeengekomen niveau
- Efficiëntie en effectiviteit van risicomanagementactiviteiten door processen, rapportages en methoden op elkaar te laten aansluiten
- Een zelflerende organisatie die zich aanpast aan risico's in een continue veranderende omgeving

De uitgangspunten beschrijven de eisen voor effectief IRM. Het betreft:

- Aandacht voor risicobewustzijn in het bestuur, beleggingsadviescommissie en overige commissies, bestuursbureau en uitbestedingspartijen, met name, uitvoeringsorganisatie, fiduciair manager en externe fondsmanagers.
- Integratie in bestaande processen en in de besluitvorming
- Risico's worden tijdig gesignaleerd en adequaat beheerst vanuit een integraal kader
- Uitvoering gebaseerd op vooraf vastgestelde kaders, binnen risicobereidheid en toleranties
- Anticiperend op veranderingen en gericht op continue verbeteren
- De governance waarborgt de onafhankelijkheid van de risicomanagementfunctie
- Rekening houden met menselijk gedrag en culturele factoren
- Aansluiten bij de complexiteit van de pensioenuitvoering

3. Risicotaxonomie

De risicotaxonomie van het Pensioenfonds is uitgewerkt in een structuur voor de fondsrisko's: uitgangspunten voor indeling, proces van indelen en feitelijke indeling.

3.1 Uitgangspunten risicotaxonomie

Uitgangspunten van het Pensioenfonds bij de opzet van de risicotaxonomie zijn:

- Drie niveaus in haar structuur: hoofd-risicocategorie, sub-risicocategorie, risicotypen.
- Sub-risicocategorie gaat over onderliggende risico's, is logisch ingedeeld, onderdeel van een hoofd-risicocategorie en heeft een omschrijving waarin de individuele risico's zichtbaar zijn.
- Voor elke hoofd-risicocategorie is duidelijk welke sub-risicocategorieën hieronder vallen.
- Alle individuele risico's zijn aan sub-risicocategorieën toebedeeld.
- Elk individueel risico is gedefinieerd en heeft een beschrijving van gebeurtenis, oorzaken en impact

3.2 Proces risicotaxonomie

De risicotaxonomie van het Pensioenfonds komt tot stand via een gestructureerd proces tussen bestuur, Risico Management Commissie (RMC) en de risicomanager. De rol- en taakverdeling (governance) hiervan is vastgelegd in het IRM-raamwerk. Dit omvat de risico-identificatie en structurering, clusteren van risico's in (hiërarchische) groepen zodat ze gemakkelijk zijn te identificeren, beoordelen en monitoren.

De risicotaxonomie wordt jaarlijks herijkt en vastgesteld (of eerder als daar aanleiding voor is), zoals bij:

- Identificeren van nieuwe risico's. Dit kan voortkomen uit stappen in de IRM-cyclus die onderdeel is van het IRM-raamwerk: jaarlijkse integrale risico analyse, risicobeoordeling bij een voorstel of scenario, uitvoeren van 'deep-dive', monitoring en evaluatie.
- Aanpassen van definities, omdat een risico is veranderd. De verandering kan gaan over gebeurtenissen, onderliggende oorzaken of belangen van belanghebbenden.
- Aanpassen van de structuur van fondsriscico's, omdat aanpassen van gekozen risicoclustering in (hiërarchische) groepen kan leiden tot verbeteren van identificatie, beoordeling en/of monitoring

3.3 Risicotaxonomie

Onderverdeling van de risicotaxonomie van het Pensioenfonds in hoofd- en subrisicocategorieën:

Risicoregister Pensioenfonds DHL			
Financieel risico	Strategisch & Omgevingsrisico	Operationeel risico	Integriteit & Compliance risico (SIRA)
B1 Matching / renterisico 1.1 Renterisico 1.2 Valutarisico 1.3 Liquiditeitsrisico 1.4 Inflatieisico B2 Marktrisico 2.1 Prijsvolatilitieitrisico 2.2 Marktliquiditeitsrisico 2.3 Concentratie- en correlatieisico B3 Kredietrisico 3.1 Default probability risico 3.2 Concentratie- en correlatieisico 3.3 Loss Given Defaultisico 3.4 Exposure at defaultisico B4 Verzekeringstechnisch risico 4.1 Sterfterisico 4.2 Arbeidsongeschiktheidsrisico 4.3 Schaderisico 4.4 Concentratie- en correlatieisico	B5 Omgevingsrisico 5.1 Concurrentie risico 5.2 Afhankelijkheid risico 5.3 Reputatieisico 5.4 Ondernemingsklimaatrisico 5.5 ESG risico's Ad 1 Strategisch risico Ad 1.1 Productrisico Ad 2 Verandervermogen Ad 2.1 Pensioenfondsrisico Ad 2.2 Sociale Partnerrisico Ad 2.3 Uitbestedingspartnersrisico Ad 3 Communicatieisico Ad 3.1 Communicatieisico	B6 Operationeel risico 6.1 (Pre) acceptatie/ transactieisico 6.2 Verwerkingsrisico 6.3 Uitkering/ betaling/ settlement risico 6.4 Informatieisico 6.5 Productontwikkelingsrisico 6.6 Kostenrisico 6.7 Personeelrisico 6.8 Fraudegevoeligheidrisico B7 Uitbestedingsrisico 7.1 Continuïteit bedrijfsvoering 7.2 Integriteitsrisico 7.3 Kwaliteit dienstverlening 7.4 Pensioenadministratie 7.5 Beleggingsadministratie 7.6 Actuaris 7.7 Accountant 7.8 Monitor fiduciair manager B8 IT risico 8.1 Strategie en beleidrisico 8.2 Beveiligingsrisico 8.3 Beheersbaarheidrisico 8.4 Continuïteitsrisico	Scenario's in SIRA verdeeld naar thema's: - Bevorderen integriteitsbewuste cultuur - Maatschappelijk onbetamelijk gedrag - ESG/MVB - Belangenverstrengeling - Corruptie - Fraude - Omzeilen sanctiewetgeving -

SIRA

In het kader van de periodieke risicoanalyse voor het Integriteit & Compliancerisico wordt ook de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) jaarlijks uitgevoerd. In de SIRA worden risico's op het gebied van integriteit en compliance verder uitgewerkt met scenario's.

ESG/klimaatrisico

Bij de periodieke risicoanalyses wordt voor de volgende risico's expliciet het ESG/klimaatrisico betrokken: 1.1 renterisico, 2.1 prijsvolatiliteitsrisico, 2.2. marktliquiditeitsrisico, 3.3. loss given default risico, 5.3 reputatierisico, In de SIRA wordt ook aandacht besteed aan ESG/MVB scenario's.

Hierbij wordt voor het klimaatrisico onderscheid gemaakt tussen transitierisico's (deze categorie heeft betrekking op ontwikkelingen zoals nieuw klimaatbeleid vanuit de overheid, technische ontwikkelingen en/of een verandering van de voorkeuren van consumenten. Deze kunnen invloed hebben op de marktwaarde en kredietwaardigheid van bedrijven) en fysieke risico's (deze categorie heeft betrekking op fysieke effecten van klimaatverandering zoals natuurrampen). Ook het fenomeen 'greenwashing' (zaken 'groener' voordoen dan ze werkelijk zijn) wordt waar relevant betrokken in de risicoanalyse.

3.4 Schaling van risico's

Om tot een goede risicobeoordeling te komen, wordt in de onderstaande paragraaf uiteengezet hoe de kans op een risico ingeschat dient te worden en vervolgens hoe de impact van dit bruto risico bepaald kan worden. In de volgende paragraaf wordt beschreven op welke wijze er omgegaan kan worden met de risico's. Afhankelijk van deze uitkomst worden handelingsopties en eventueel (beheers)maatregelen genomen.

Bruto risico							Mate van Beheersing	Netto risico						
KANS					KANS									
1	2	3	4	5	1	2		3	4	5				
I M P A C T	1	1	1	2	3	4	5	1	1	1	2	3	4	5
	2	2	2	4	6	8	10	2	2	2	4	6	8	10
	3	3	3	6	9	12	15	3	3	3	6	9	12	15
	4	4	4	8	12	16	20	4	4	4	8	12	16	20
	5	5	5	10	15	20	25	5	5	5	10	15	20	25

3.4.1 Het scoren van de kans op een (bruto) risico

Bij het analyseren van de risico's wordt gekeken naar de kans dat een bepaald risico zich voordoet. Om de kans van een risico te bepalen wordt gebruik gemaakt van een schaal van 1 (onwaarschijnlijk) tot en met 5 (bijna zeker). De definities van deze waarde zijn in onderstaande tabel weergegeven. De kans score die het beste aansluit bij het profiel van de functionele activiteit/op het Pensioenfonds wordt bepaald. Hierbij hoeft niet steeds aan alle geformuleerde criteria bij de items voldaan te worden. Deze score geeft een indicatie over de waarschijnlijkheid dat het risico zich voordoet.

Waarde kans	Definitie van de waarde
1 – Onwaarschijnlijk	Gebeurtenis zal zich waarschijnlijk niet voordoen de komende 10 jaar

2 – Zelden	Gebeurtenis zal zich mogelijk voordoen op een termijn van 5 tot 10 jaar
3 – Mogelijk	Gebeurtenis zal zich mogelijk voordoen op een termijn van 3 tot 5 jaar
4 – Waarschijnlijk	Gebeurtenis zal zich mogelijk voordoen op een termijn van 1 tot 3 jaar
5 – Bijna zeker	Gebeurtenis zal zich waarschijnlijk voordoen komend jaar

3.4.2 Het scoren van de impact van een (bruto) risico

Bij het analyseren van de risico's wordt gekeken naar de consequenties die een bepaald risico heeft. Dit wordt aangegeven door middel van de impact. Om de impact van een risico te bepalen wordt gebruik gemaakt van een schaal van 1 (geen) tot en met 5 (catastrofe). De definities van deze waarden zijn in onderstaande tabel weergegeven. De impactscore die het beste aansluit bij het profiel van de functionele activiteit/ op het Pensioenfonds wordt gekozen. Hierbij hoeft niet steeds aan alle geformuleerde criteria bij de items voldaan te worden. In de onderstaande tabellen zijn de niet

Waarde impact	Definitie van de waarde
1 – Minimaal	Heeft minimaal effect op het Pensioenfonds.
2 – Enigszins	Heeft enige invloed op de toekomst van het Pensioenfonds
3 – Substantieel	Heeft een substantiële invloed op de toekomst van het Pensioenfonds
4 – Bedreiging	Het risico vormt een bedreiging voor de toekomst van het Pensioenfonds
5 – Catastrofe	Is catastrofaal voor de toekomst van het Pensioenfonds

3.4.3 Identificeren van handelingsopties en treffen van beheersmaatregelen

Beheersmaatregelen kunnen vanuit het oogpunt van de gewenste werking onderverdeeld worden. Binnen de vier hoofdcategorieën van beheersmaatregelen voor risico's kunnen verschillende handelingsopties worden onderscheiden.

- Vermijden
 - Het staken/stoppen van de activiteiten
 - Uit de markt terugtrekken
 - Doelen veranderen
- Accepteren
 - Totale of gedeeltelijke acceptatie
 - Financieren van eventuele consequenties (reserves/aanhouden van buffers)
- Reduceren/beheersen
 - Aanpassen van de uitvoering
 - Aanpassen van de organisatie
 - Aanpassen van de monitoring
 - Kennis vergroten
- Transfereren (overdragen)
 - Verzekeren
 - Delen
 - Diversificatie/spreiden

De mate van risicobeheersing kan als volgt worden beschreven.

Waarde mate beheersing	Definitie van de waarde
1 – Geen	Er worden geen beheersmaatregelen getroffen om het brutorisico te beheersen
2 – Laag	Het beoogde effect van getroffen beheersmaatregelen op het brutorisico is beperkt
3 - Hoog	Het beoogde effect van getroffen beheersmaatregelen mitigeert het brutorisico significant

3.4.4 Opnieuw scoren van (netto) risico's

Nadat de beheersmaatregelen zijn genomen dienen de risico's opnieuw gescoord te worden, maar nu met inachtneming van de getroffen beheersmaatregelen. Bij het analyseren van de (netto) risico's wordt gekeken naar de kans dat een bepaald risico zich, ook na de getroffen beheersmaatregelen, nog steeds voordoet en wat de consequenties hiervan zijn. De inschaling van het resterend netto risico vindt eveneens conform bovenstaande tabellen plaats met waarde en definities van kans op het risico en impact als het zich voordoet.

4. Risicobereidheid: inhoud en proces

Dit hoofdstuk beschrijft voor het Pensioenfonds de uitgangspunten van risicobereidheid, onderkent de belangrijkste groepen belanghebbenden en koppelt deze aan de strategische speerpunten, het proces van vaststellen van risicobereidheid en de uitwerking van de risicobereidheid voor de hoofdcategorieën en per groep belanghebbenden. De strategische speerpunten zijn afgeleid uit de missie, visie, strategie van het Pensioenfonds zoals vastgelegd in de ABTN.

Uitgangspunten risicobereidheid

De uitgangspunten van risicobereidheid van het Pensioenfonds zijn gebaseerd op de door het bestuur in missie, visie, strategie vastgestelde risicohouding. Hierbij is rekening gehouden met input door stakeholders, vertegenwoordigd door Sociale Partners en Verantwoordingsorgaan.

Voor de vanuit missie, visie, strategie geïdentificeerde belangen van belanghebbenden definieert het Pensioenfonds vervolgens meetbare tolerantiegrenzen (acceptabele uitkomstenrange).

Het Pensioenfonds onderkent de volgende groepen belanghebbenden: Deelnemers, Werkgever(s), Sociale Partners, Intern toezicht (Raad van Toezicht), Verantwoordingsorgaan, Externe toezichthouders en Uitbestedingspartijen.

Proces risicobereidheid

De risicobereidheid van het Pensioenfonds komt tot stand via een gestructureerd proces tussen bestuur, commissies en bestuursbureau. De opzet en invulling van de governance van het Integraal Risico Management, inclusief uitgangspunten, rol- en taakverdeling is vastgelegd in het hiernavolgende hoofdstuk Governance Integraal Risico Management.

Twee benaderingen voor het vaststellen van de risicobereidheid worden gehanteerd:

- Top-down: holistische benadering via jaarlijkse integrale risicoanalyse, waarbij relevante groepen belanghebbenden worden bepaald, belangen worden geïdentificeerd en tolerantiegrenzen worden opgesteld met de fondsmissie, visie en strategie als uitgangspunt.
- Bottom-up: na het top-down bepalen van risicobereidheid, wordt deze vergeleken met het bestaande beleid per risico en met een geaggregeerde risico-inschatting op sub categorie niveau (bruto en netto). Indien nodig wordt de risicobereidheid of het beleid per risico aangepast.

De risicobereidheid van het Pensioenfonds wordt jaarlijks herijkt en vastgesteld, of eerder als daar aanleiding voor is. Aanleiding voor eerder herijken en vaststellen van wijzigingen zijn bijvoorbeeld:

- Aanpassing dan wel concretisering van de strategie (strategische speerpunten).
- Aanpassing dan wel uitbreiding van stakeholders.
- Aanpassing dan wel concretisering van belangen stakeholders.
- Aanpassing tolerantiegrenzen per stakeholder als gevolg van verandering risicobereidheid.

Beleid en risicoregister wordt bijgewerkt voor wijzigingen in risicobereidheid en tolerantiegrenzen.

Uitwerking risicobereidheid

In deze paragraaf wordt eerst aangegeven hoe ten opzichte van een gewenste risicobereidheid risicotolerantiegrenzen worden bepaald. Daarna worden de kwalitatieve uitgangspunten per hoofd risicocategorie uitgewerkt.

Kwalitatieve uitgangspunten per hoofd-risicocategorie

De risicobereidheid van het Pensioenfonds is uitgewerkt in een aantal kwalitatieve uitgangspunten met betrekking tot de risico-acceptatie ('statements') voor de hoofd-risicocategorieën (Financieel, Strategisch & Omgeving, Operationeel en Integriteit & Compliance).

• Financieel

Het Pensioenfonds streeft op korte termijn naar het inperken van het risico dat kortingen zich kunnen voordoen, het behalen van een optimaal reëel lange-termijn rendement, een stabiele premie en een optimaal pensioenresultaat. Hierbij wordt te allen tijde geborgd dat in de besluitvorming tot een evenwichtige afweging van belangen wordt gekomen.

Financiële risico's worden geaccepteerd tenzij de impact op:

- het verwachte pensioenresultaat (lange termijn, 15 jaar) of op de zekerheid van de nominale en reële uitkering zodanig is dat de verwachtingen van deelnemers niet worden waargemaakt en/of dat afspraken met sociale partners niet worden behaald.
- de premie zodanig is dat de verwachtingen van de sponsors dan wel dat afspraken met Sociale Partners niet worden behaald.

Daarnaast worden financiële risico's niet geaccepteerd indien hierdoor niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving.

- **Strategisch & Omgeving**

Het Pensioenfonds streeft naar een hoge mate van vertrouwen onder deelnemers en Sociale Partners met betrekking tot de kwaliteit van de te leveren producten en diensten, over de distributiekkanalen die worden ingezet om deelnemers, Sociale Partners te bereiken en over het imago/reputatie. Risico's die leiden tot een laag vertrouwen onder deelnemers, Sociale Partners en/of toezichthouder over de te leveren producten of diensten of het imago van het Pensioenfonds kan schaden, worden niet geaccepteerd.

Om de strategie van het Pensioenfonds te realiseren is de uitvoering van wezenlijk belang. Daarnaast worden strategische en omgevingsrisico's niet geaccepteerd indien hierdoor niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving.

- **Operationeel**

Het Pensioenfonds richt zich op betrouwbare uitvoering van de pensioenregeling en streeft ernaar risico's die hiermee samenhangen zoveel mogelijk te beperken. Het Pensioenfonds accepteert daarom zeer beperkt operationele risico's die impact hebben op de kwaliteit van de uitvoering (pensioenbeheer en vermogensbeheer), de kwaliteit van de interne beheersing of de kosten van de uitvoering als gevolg waarvan verwachtingen van deelnemers en Sociale Partners niet waargemaakt kunnen worden.

Daarnaast worden operationele risico's niet geaccepteerd indien hierdoor niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving.

- **Integriteit en Compliance**

Het Pensioenfonds accepteert geen integriteit en compliance risico's die een negatieve invloed hebben op het Pensioenfonds en of het kunnen voldoen aan de wet- en regelgeving belemmeren. Risico's die leiden tot een laag vertrouwen onder deelnemers, Sociale Partners en/of toezichthouders over de integere bedrijfsvoering van het Pensioenfonds worden niet geaccepteerd.

Risicotolerantiegrenzen algemeen

Het Pensioenfonds heeft voor de vier hoofd risico categorieën (Financieel, Strategisch & Omgeving, Operationeel en Integriteit & Compliance) risicotolerantiegrenzen bepaald. Uitgangspunt hierbij is de strategie en risicobereidheid zoals eerder in dit hoofdstuk beschreven, dit is de basis voor de risicobereidheidsprincipes. Voor alle risicobereidheidsprincipes zijn kernindicatoren (risk appetite indicators) bepaald waarbij aangegeven wat de streefwaarde ondergrens en bovengrens (risicotolerantiegrenzen) zijn. Hieronder een korte toelichting op deze termen.

Streefwaarde	Ondergrens	Bovengrens
Ondersteunend aan strategie	Materiële bedreiging voor strategie	Maximale waardecreatie en/of risicoreductie
Situatie die gewenst is omdat het in het voordeel is van belanghebbende.	Situatie die ongewenst is omdat het belanghebbende benadeelt.	Situatie waarin er meer waardecreatie en/of risicoreductie dan de streefwaarde is gerealiseerd.
Geplande acties nodig om dit zo te houden.	Situatie vraagt om aandacht van het bestuur en eventueel	Situatie vraagt om een afweging of de streefwaarde dient

	onmiddellijke actie om risico's te mitigeren.	bijgesteld of er minder kan worden geïnvesteerd zodat de streefwaarde meer kostenefficiënt wordt gerealiseerd.
--	---	--

Risicotolerantie en horizon

Bij risicometing is ook van belang om een tijdshorizon aan te geven waarin het desbetreffende risico zich kan manifesteren. Vanwege het langdurige karakter van een pensioenregeling is het van belang om naast risico's op de korte termijn ook risico's op de lange termijn te beoordelen. In een ALM studie wordt veelal een periode van 15 jaar in ogenschouw genomen, terwijl de haalbaarheidstoets scenario's schetst over een horizon van 60 jaar.

Risicotolerantie van het Pensioenfonds (alle belanghebbenden)

In de bijlage Risicotolerantie worden voor alle belanghebbenden gezamenlijk de meetbare tolerantiegrenzen weergegeven die een gewenste situatie (streefwaarde) en bijbehorende risicotolerantiegrenzen (ondergrens en bovengrens) uitdrukken. De indicatoren en risicotolerantiegrenzen kunnen door het bestuur van het Pensioenfonds bijgesteld worden.

5. Governance Integraal Risico Management

Dit hoofdstuk gaat in op de governance van het Integraal Risico Management van het Pensioenfonds.

5.1 Uitgangspunten Governance

Het bestuur van het Pensioenfonds hanteert voor de organisatorische opzet van de risicomangementfunctie de volgende uitgangspunten:

- Het bestuur bepaalt de beleidsmatige kaders, mandateert risico-eigenaren voor het nemen van uitvoeringsverantwoordelijkheid en toetst op resultaat en naleving van beleidsmatige kaders en mandaat in de uitvoering.
- Het Pensioenfonds heeft risico-eigenaren die binnen de beleidsmatige kaders uitvoeringsverantwoordelijkheid nemen voor risico's en risicobeheersing.
- Het bestuur neemt van risico-eigenaren verantwoording af over de uitvoering van het risicomangement volgens het verstrekte mandaat. Risico-eigenaren leggen actief verantwoording aan het bestuur af over uitvoering van het mandaat.
- Commissies bereiden beleidsvorming voor en monitoren de uitvoering door het bestuur. Van commissies wordt verwacht dat zij binnen de bestuurlijke kaders alles doen wat nodig is voor zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming en sturing.
- Het bestuur verstrekt opdrachten aan de commissies, ter voorbereiding van een zorgvuldige besluitvorming en sturing.

Uitwerking van de organisatorische opzet

Hierna wordt de organisatorische opzet van de risicomangementfunctie als volgt uitgewerkt:

- Visie van het Pensioenfonds op invulling van Sleutelfunctiehouders volgens IORP II
- Toepassing van 'three lines' model bij het Pensioenfonds
- De organisatorische opzet van het Pensioenfonds

- Taken en verantwoordelijkheden in het Integraal Risico Management
- Uitbestedingspartijen

Invulling Sleutelfunctiehouders door het Pensioenfonds en borging onafhankelijkheid

Het Pensioenfonds heeft ervoor gekozen om per 1 januari 2019 de volgende drie Sleutelfunctiehouders, conform uitgangspunten van IORP II, in te voeren: Sleutelfunctiehouder risicomanagement, Sleutelfunctiehouder actuariële functie, Sleutelfunctiehouder internal audit. De inrichting van de sleutelfuncties is afgestemd met De Nederlandsche Bank (DNB). DNB heeft aangegeven geen bezwaar te hebben jegens de gekozen richting en de benoemde Sleutelfunctiehouders. Er is een externe aangesteld als Sleutelfunctiehouder internal audit, waarmee de onafhankelijkheid is geborgd. Vanuit pragmatische overwegingen kiest het Pensioenfonds er in het geval van de sleutelfuncties actuariaat en risicobeheer ervoor dat bestuursleden de rol van Sleutelfunctiehouder invullen. Gegeven deze keuze besteedt het bestuur extra zorg aan de onafhankelijke invulling via:

- De personele invulling van de Sleutelfunctiehouders door toetsing aan specifieke passages die worden toegevoegd aan de Profielschets bestuurslid. Deze specifieke passages zijn van toepassing op de Sleutelfunctiehouders die tevens bestuurslid zijn.
- Driejaarlijkse extern begeleide zelfevaluatie van het bestuur met specifiek aandacht voor invulling van de rol door de afzonderlijke Sleutelfunctiehouders.
- Jaarlijks evaluatiegesprek van de Raad van Toezicht met het bestuur over de uitkomsten van de (extern begeleide) zelfevaluatie van het bestuur, waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan de onafhankelijke rolvulling door de Sleutelfunctiehouders.

5.2 Toepassing van ‘three lines’ model bij het Pensioenfonds

Opzet van Integraal Risico Management is gebaseerd op het ‘three lines’ model¹ met als doelen:

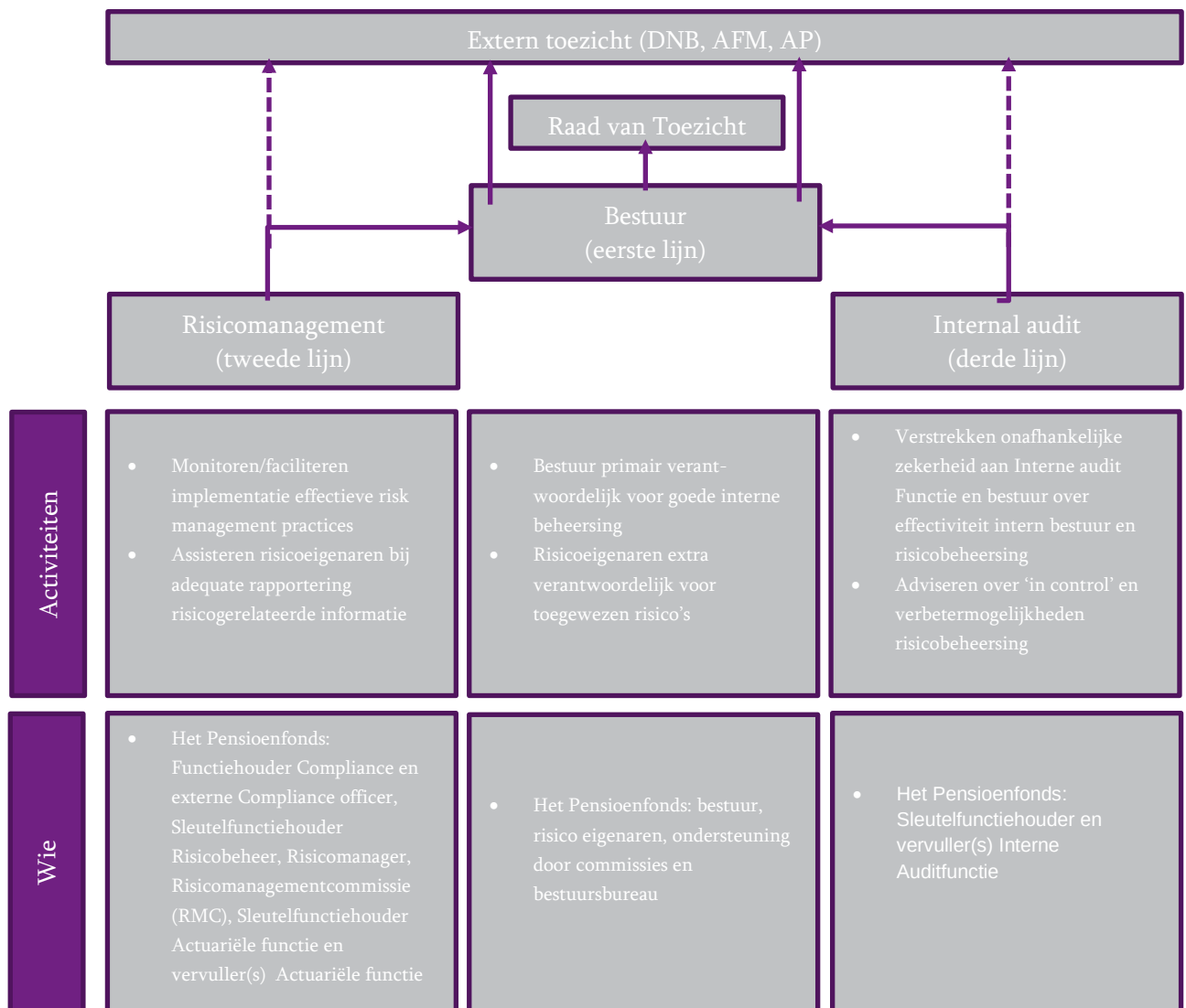
- Een manier van samenwerken en denken af te spreken die bijdraagt aan versterken van de risicocultuur van het Pensioenfonds;
- Duidelijk vastleggen wie verantwoordelijkheid draagt voor risico’s en beheersing.

Uitgangspunten van het Pensioenfonds bij toepassing van het ‘three lines’-model:

- Het model heeft betrekking op activiteiten die in opdracht van het bestuur worden uitgevoerd om te borgen dat het bestuur ‘in control’ is over de fondsactiviteiten.
- Het Pensioenfonds streeft zoveel mogelijk naar zuivere toepassing van onafhankelijke lijnen door de natuurlijke personen of organisatorische eenheden die een rol invullen. Hierbij is vermenging van de derde linie met de tweede en eerste niet mogelijk. Indien zuivere scheiding voor de eerste en tweede linie niet mogelijk is, geeft het Pensioenfonds zoveel mogelijk duidelijkheid over de reikwijdte van de activiteiten per rol van deze natuurlijke personen of organisatorische eenheden die wordt ingevuld.

Hierna volgt een visuele voorstelling van het ‘three lines’-model voor risicomanagement, zoals toegepast binnen het Pensioenfonds. Met pijlen zijn de rapportagelijnen (pijl met ondoorbroken streep) en escalatielijnen (pijl met onderbroken streep) weergegeven.

¹ <https://global.theiia.org/about/about-internal-auditing/Pages/Three-Lines-Model.aspx>

Nadere uitwerking per lijn is hierbij als volgt:

	Toelichting
Eerste	- Algemeen geldt: lijnmanagement, het management in de primaire uitvoeringsactiviteiten, is verantwoordelijk voor sturing en beheersing van de organisatie, inclusief het managen van de risico's die hiermee samenhangen. - Risico eigenaren bij het Pensioenfonds, die bijzondere door het bestuur gegeven verantwoordelijkheid nemen voor het inhoudelijk aansturen, monitoren en bijsturen van specifiek toegewezen risico's en risicobeheersing en verantwoording afleggen. - Bestuursondersteuning bij het Pensioenfonds, ingevuld vanuit het bestuursbureau, is als onderdeel van de eerste lijn verantwoordelijk voor

	coördinatie en bewaking van de dagelijkse operationele activiteiten en de kwaliteit daarvan: ○ binnen het Pensioenfonds (bv. vier-ogencontrole op opgestelde beleidsnotities); ○ voor uitbestedingspartners (bv. beoordeling uitbestedingsrapportages).
Tweede	• Medeverantwoordelijk voor kwaliteit van het ‘in control’ zijn van het bestuur. • Activiteiten van intern bestuur (compliance, risk management & IT) gericht op: ○ Monitoren/faciliteren van implementeren van effectieve risicomanagement processen door lijnmanagement (identificeren en bewaken van risico’s en coördineren Integraal Risico Management-activiteiten) ○ Ondersteunen van risico eigenaren in rapporteren van adequate risico gerelateerde informatie. ○ Monitoren van ontwikkeling van het risicoprofiel en toetsen of deze in lijn is met de risicobereidheid van het pensioenfonds. • Bij het Pensioenfonds wordt de tweede lijn gevormd door: ○ Risicomanager ○ Risico Management Commissie (RMC) ○ Sleutelfunctiehouder Risicobeheer ○ Functiehouder compliance en externe compliance officer ○ Sleutelfunctiehouder Actuariële functie • De tweede lijn van het Pensioenfonds gebruikt rapportages vanuit de tweede lijns- en derde lijns-activiteiten bij de uitbestedingspartijen
Derde	• Verantwoordelijk voor inconsistenties in opzet en bestaan van risicobeheersingsraamwerk te analyseren en zichtbaar te maken. • Controles onafhankelijk van de eerste en tweede lijn in opdracht en ten behoeve van het bestuur om aanvullende zekerheid te geven over het functioneren van de interne beheersing en daarmee over de kwaliteit van sturing waaronder bruikbaarheid van rapportages en van beheersing via een oordeel, bevindingen en aanbevelingen. • Bij het Pensioenfonds wordt de derde lijn gevormd door de Interne Audit Functie en de Sleutelfunctiehouder internal audit Derde lijn wordt bij het Pensioenfonds uitgevoerd door: Een externe auditor of auditororganisatie:

Rekening houdend met de visie van het Pensioenfonds op invulling van Sleutelfunctiehouders volgens IORP II is de toepassing van het ‘three lines’ model in de ABTN een uitwerking gegeven van de organisatiestructuur van het Pensioenfonds.

5.3 Taken en verantwoordelijkheden in het Integraal Risico Management

Taken en verantwoordelijkheden eerste lijn

Bestuur

Het bestuur van het Pensioenfonds ziet zichzelf voor de bestuurlijke processen als onderdeel van één van de linies. Daarbij is het bestuur eindverantwoordelijk voor het Integraal Risico Management en heeft in dat kader onder meer de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- Het inrichten van een effectief IRM-raamwerk.
- Het vaststellen van het door de RMC opgestelde IRM-beleid en Risico Management-jaarplan.
- Het waarborgen van het risicobewustzijn.
- Afleggen van (interne en externe) verantwoording over gevoerd risicomanagementbeleid, gelopen risico's, effectiviteit van de risicobeheersing en de feitelijk daarmee behaalde resultaten.

Het bestuur is via beoordeling van (beleids)initiatieven van risico eigenaren een eerste lijn.

Bestuursondersteuning / Bestuursbureau

Bestuursondersteuning in de vorm van voorstellen voor besluitvorming, beleidsnotities en monitoringrapportages over risico's. De eerste lijnrol wordt ingevuld door vierogen-controle.

Bestuurscommissies (eerste lijn)

In de eerste lijncommissies worden voorstellen voor beleid, uitgangspunten, aanpak en resultaten en rapportages besproken, onder meer op risicoaspecten.

Taken en verantwoordelijkheden tweede lijn

Risicomanagementcommissie (RMC) en bestuursverantwoordelijke risicomanagement (Sleutelfunctiehouder)

Het Pensioenfonds heeft voor aansturing en monitoring van risicomanagement een commissie aangesteld. Deze wordt voorgezeten door de Sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Deze heeft een initiërende en coördinerende taak voor risicomanagementbeleid en uitvoering, monitoring en evaluatie daarvan.

In dat kader initieert de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer:

- Het opstellen van het IRM-raamwerk, -beleid en -jaarplan.
- Het jaarlijks evalueren van de visie, doelstellingen en uitgangspunten van het Integraal Risico Management, alsook de risicobereidheid.
- Het periodiek evalueren van het IRM-raamwerk en -beleid.

Functiehouder Compliance

Het bestuur van het Pensioenfonds heeft één van haar leden aangewezen als Functiehouder Compliance. De Functiehouder Compliance is lid van de RMC. In het Bestuursstatuut is deze rol verder uitgewerkt.

(Externe) compliance officer

- Het bestuur bespreekt meldingen in het kader van de gedragscode en stuurt zonodig bij. De (externe) compliance officer ziet toe op het naleven van de gedragscode door verbonden personen van het Pensioenfonds en bespreekt de resultaten van beoordeling van de jaarlijks opgave in het kader van de gedragscode van verbonden personen en insiders met het bestuur van het Pensioenfonds.

Taken en verantwoordelijkheden derde lijn

Interne auditfunctie: Sleutelfunctiehouder Internal Audit en externe auditor/auditorganisatie

- Verantwoordelijk voor inconsistenties in opzet en bestaan van risicobeheersingsraamwerk te analyseren en zichtbaar te maken.
- Controles onafhankelijk van de eerste en tweede lijn in opdracht en ten behoeve van het bestuur om aanvullende zekerheid te geven over het functioneren van de interne beheersing en daarmee over de kwaliteit van sturing waaronder bruikbaarheid van rapportages en van beheersing via een oordeel, bevindingen en aanbevelingen.

Taken en verantwoordelijkheden andere gremia

Sleutelfunctiehouder en vervuller(s) actuariële functie

- Het onafhankelijk beoordelen van actuariële aspecten in de (uitbestede) bedrijfsvoering van het Pensioenfonds.

Controlerend accountant

- Het als onderdeel van het jaarwerk evalueren van de inrichting en werking van het risicomanagement en hierover rapporteren aan het bestuur van het Pensioenfonds

Certificerend actuaris

- Het (op verzoek) beoordelen van de risicobeheersing met betrekking tot specifieke risico's en hierover rapporteren

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt ten aanzien van onder meer Integraal Risico Management toezicht op het functioneren van de governance, beoordeelt organisatie en processen rondom risicomanagement en prioriteitstelling.

5.4 Uitbestedingspartijen

Voor zover het Pensioenfonds uitvoering heeft uitbesteed, is het Integraal Risico Management ook voor een belangrijk deel uitbesteed. De uitbestedingspartijen zijn in dat geval verantwoordelijk voor de uitvoering van de volgende eerstelijns taken:

- Het leveren van input voor de voorbereiding ten aanzien van de besluitvorming over de risico analyse en de evaluatie van de risicobeheersing

- Het uitvoeren van beleid binnen de risicotolerantiegrenzen die zijn bepaald door het bestuur en zijn vastgelegd in beleid en overeenkomsten

Bij uitbesteding maakt de tweede lijn van het Pensioenfonds ook gebruik van de tweede en derde lijn van de uitbestedingspartijen. De uitbestedingspartijen zijn hierbij belast met:

- Het leveren van input en analyses voor onder meer de visie, doelen en uitgangspunten en risicobereidheid van het Pensioenfonds
- Het leveren van input voor de monitoring van beheersmaatregelen
- Het leveren van input voor de evaluatie van het IRM-beleid
- Het op verzoek van het Pensioenfonds uitvoeren van audits en rapporteren van de audit bevindingen aan de verantwoordelijke commissie

Om te waarborgen dat uitvoering van het Integraal Risico Management door uitbestedingspartijen voldoet aan de normen van het Pensioenfonds en het bestuur bij uitbesteding in staat te stellen om invulling te kunnen geven aan zijn verantwoordelijkheid voor het Integraal Risico Management, stelt het Pensioenfonds voorwaarden aan (de inrichting van) het risicomanagement van uitbestedingspartijen.

Het is mogelijk dat het bestuur aan accountant en/of actuaris specifieke opdrachten geeft voor het onafhankelijk extern valideren van het Integraal Risico Management. Ook kan de Raad van Toezicht rapporteren over opzet en werking van het Integraal Risico Management.

6. Uitwerking organisatie Integrale risicoanalyse

6.1 Risicomanagement als proces

Fondsmissie, visie, strategie uitgangspunt

IRM begint altijd bij de fondsdoelen en uitgangspunten. Soms zijn die doelen te herleiden naar een generieke missie die het Pensioenfonds hanteert, maar noodzakelijk is dat niet. Wel geldt: hoe concreter de formulering van de fondsdoelen, hoe eenvoudiger beleid concreet kan worden gemaakt en daadwerkelijk uitgevoerd. Het bestuur van het Pensioenfonds is niet volledig vrij in het bepalen van de fondsdoelen. Uitgangspunt van het Pensioenfonds zijn immers de pensioenregelingen.

Fondsmissie, visie en strategie binnen kaders van de opdracht

Het 'eigendom' van deze regelingen ligt buiten het Pensioenfonds, te weten bij de DHL bedrijven en haar rechtsvoorgangers. De doelstellingen die het bestuur van het Pensioenfonds formuleert zijn dus een afgeleide van wat de ondernemingen hebben afgesproken (= de opdracht). Wat dit voor het Pensioenfonds betekend, wordt verder uitgewerkt in de paragraaf over governance.

Risicomanagementproces

Centraal binnen IRM staat het risicomanagementproces. Het Pensioenfonds legt de doelstellingen vast, stelt beleid op om die doelstellingen te realiseren (de strategie), en onderneemt activiteiten om de gewenste resultaten tot stand te brengen. Maar met het uitvoeren van activiteiten ontstaan onherroepelijk risico's, zowel gewenste risico's (kansen) als ongewenste risico's (bedreigingen). Het is noodzakelijk om na het formuleren van doelstellingen en strategie een gedegen risico inschatting uit te voeren. Afhankelijk van de omvang van de risico's en de mate waarin ze al dan niet bij kunnen dragen aan het realiseren van de doelstellingen, worden vervolgens maatregelen getroffen die de geïdentificeerde risico's moeten beheersen.

Monitoring van bruto risico's, uitvoering en resultaten

Om te borgen dat de fondsactiviteiten bijdragen aan de fondsdoelen en binnen de gewenste risicokaders blijven, is voortdurende toetsing van de resultaten noodzakelijk. Het inrichten van een goede risicorapportage is daarom onontbeerlijk. Afhankelijk van de uitkomsten kan bijsturing noodzakelijk zijn op een of meerdere onderdelen van het proces.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de rollen die worden vervuld in het proces van risicomanagement en als bijlage is de procesbeschrijving van de periodiek uit te voeren *risicoanalyse* opgenomen.

6.2 Risico-eigenaar

6.2.1 Uitgangspunten rolinvulling Risico eigenaar

Van de risico eigenaar wordt bij rolinvulling minimaal verwacht dat hij/zij verantwoordelijkheid neemt voor het:

- Proactief benaderen en monitoren van het risico en het bestuur aanzetten tot het bespreken van relevante wijzigingen en vertalen naar eventuele besluitvorming.
- Continu verdiepen in de kenmerken van het toegewezen risico, ontwikkelingen in benaderingswijzen van dit risico en de vertaling hiervan naar bestuurlijke behandeling en zo nodig besluitvorming.
- Afleggen van verantwoording over de invulling van de hiervoor genoemde punten.

6.2.2 Visie op rolinvulling Risico eigenaar

Het bestuur als collectief heeft de Accountable rol (eindverantwoordelijk) ten aanzien van risicomanagement. De risico eigenaar heeft, in combinatie met de Risicomanagementcommissie, de Responsible rol (uitvoeringsverantwoordelijkheid) voor het toegewezen risico. Voor verdere invulling van de rol risico eigenaar wordt hierna de visie hierop beschreven;

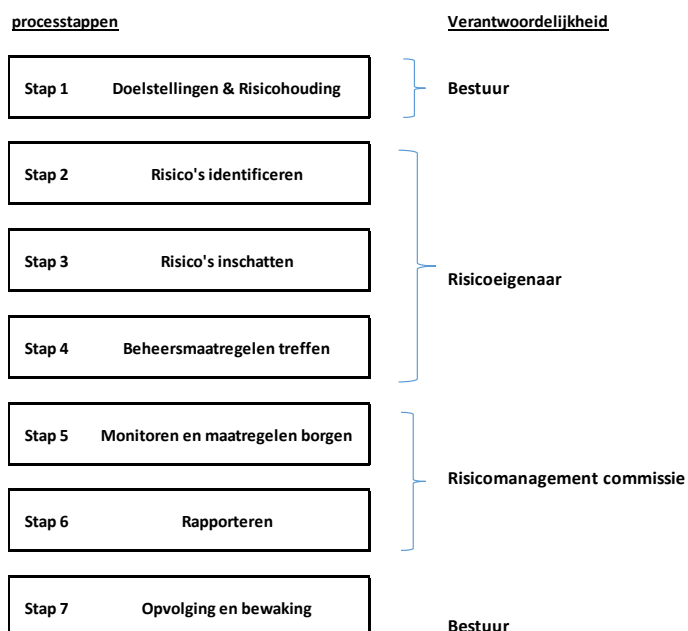
Regie- en inhoudelijk verantwoordelijke rol, waarbij de risico eigenaar – op basis van een door het bestuur verstrekt mandaat - verantwoordelijkheid neemt voor de analyse van de risico's die samenhangen met processen, alsmede de opzet, de implementatie en effectiviteit van beheersmaatregelen.

Uitwerking van regie en inhoudelijke verantwoordelijkheid risico eigenaar

Kernpunt van het risico eigenaarschap is dat voor het toegewezen risico van het bestuur een mandaat verkregen is dat is gebaseerd op de in het risicomanagementbeleidsplan gedefinieerde risicohouding (stap 1 van het risicomanagementproces – zie afbeelding van het totaal aan processtappen hieronder). Het is vervolgens de taak van de risico eigenaar om de met de processen samenhangende *risico's* te inventariseren (stap 2), deze in te schatten en te waarderen (stap 3) om vervolgens beheersmaatregelen te treffen (stap 4) met als doel, een (netto) risicoprofiel dat aansluit op de risicohouding die past binnen de beleidsdoelstellingen.

De risico eigenaar heeft zowel een regie- als een inhoudelijk verantwoordelijke rol bij de opzet van het risicomanagementraamwerk en draagt, gesteund door het bestuursmandaat, een grote mate van verantwoordelijkheid bij de beheersing van de risico's. Deze invulling vraagt om:

- Een door het bestuur vastgelegde werkwijze voor het zelfstandig door de risico eigenaar uitvoeren van een risico inventarisatie, een risicobeoordeling en een evaluatie van netto risico's
- Het afleggen van een periodieke (jaarlijkse) verantwoording aan het bestuur door risico eigenaren over de vastgestelde werkwijze met betrekking tot het zelfstandig uitvoeren van de risico inventarisatie, de risicobeoordeling en de evaluatie van netto risico's.

Relatie Sleutelfunctionaris risicomanagement, Risico Management Commissie en Risico eigenaar

De commissie met daarin de Sleutelfunctionaris “risicomanagement” heeft een voortrekkende rol in het proces, en draagt verantwoording voor de borging van het risicobeleid in de kernprocessen van het Pensioenfonds. De risico eigenaar trekt samen op met de Risico Management Commissie (en risk controller) in het risicomanagementproces.

De Risico Management Commissie (RMC) spitst zich toe op de rol van monitoring (stap 5) en rapportering aan de overige bestuursleden (stap 6). Bij de monitoringrol zal voornamelijk worden gekeken naar de werkwijze hoe de risico eigenaar heeft gehandeld bij de bovengenoemde stappen, om te komen tot het gewenste risicoprofiel.

Het periodiek doorlopen van het risicomanagement proces wordt uitgevoerd door de sleutelfunctionaris risicomanagement, die tevens zitting heeft in de RMC

Indien de aard van een (bruto)risico substantieel is gewijzigd, of wanneer bestaande beheersmaatregelen aanpassing behoeven, is de risico eigenaar verantwoordelijk dit gemotiveerd in te brengen bij de RMC. De werkwijze van de RMC t.a.v. agendering op de bestuursvergadering is nader uitgewerkt in de notitie “Werkwijze vast agendapunt risicomanagement in bestuursvergaderingen”.

Bestuurlijksverantwoordelijkheid en besluitvorming

De periodieke verantwoording over de risico's vindt plaats via de invulling van en besluitvorming over de ingevulde risicoanalyse. D.m.v. deze besluitvorming neemt het bestuur verantwoordelijkheid voor het door risico eigenaren uitvoeren van de opzet en werking van het risicomanagement raamwerk.

6.2.3 Toewijzen van risico's aan risico eigenaren

Het bestuur wijst de risico's in het risico universum toe aan risico eigenaren. Risico eigenaren zijn bestuursleden. Het bestuur beoordeelt jaarlijks de toewijzing van risico's aan risico eigenaren en voert desgewenst wijzigingen door.

6.3 Risicoanalyse-proces en RA(S)CI

Voor hoofdcategorieën beleid, uitvoering, monitoring en evaluatie zijn de processen in hierna volgende paragrafen uitgewerkt, inclusief rollen en verantwoordelijkheden van betrokken partijen.

Hieronder zijn de diverse taken en verantwoordelijkheden uitgeschreven, die samenhangen met de Responsible, Accountable en Consulting rollen. De Informed rollen zijn hierin niet als zodanig als actieve taak of verantwoordelijkheid opgenomen.

Stap 1) Risicohouding

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	Het beschrijven en vaststellen van de visie en doelen over wat het Pensioenfonds wil bereiken met Integraal Risico Management is verankerd in de fondsmis­sie, -visie en strategie. De visie en doelen worden uitgewerkt in uitgangspunten (of risicomangementprincipes): deze uitgangspunten vormen het fundamen­t van het Integraal Risico Management van het Pensioenfonds en beschrijven waar het IRM aan dient te voldoen om effectief te zijn voor het Pensioenfonds. De uitgangspunten gaan over inrichting en uitvoering van Integraal Risico Management en ook over cultuur en menselijk gedrag.
Input	- Fondsmis­sie, -visie, strategie - Risicopreferentie onderzoek deelnemers
Activiteiten	In overleg met Sociale partners, Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht vaststellen - Visie en doelen Integraal Risico Management - Uitgangspunten Integraal Risico Management
Frequentie	Eenmaal per drie jaar, of zoveel vaker indien noodzakelijk
Output	Geactualiseerde visie, doelen en uitgangspunten voor Integraal Risico Management
Link naar andere beleidsdocumenten	- ABTN: hierin ligt de fondsmis­sie, -visie, -strategie vast - Uitbestedingsbeleid: uitbestedingsprincipes kunnen van toepassing zijn voor (uitbesteding) van IRM-werkzaamheden. Uitgangspunten voor Integraal Risico Management kunnen ook van toepassing zijn voor het beheersen van uitbestedingsrisico's - ALM studie

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable - Bespreken en in overleg met Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan vaststellen van een aangepaste visie en doelen Integraal Risico Management - Bespreken en vaststellen uitgangspunten Integraal Risico Management
RMC	Responsible In overleg met Bestuursbureau evalueren en zonodig laten opstellen van aangepaste visie en doelen Integraal Risico Management met een voorstel voor bestuurlijke besluitvorming
Raad van Toezicht	Consulted:

	In overleg met bestuur beoordelen en geven van feedback op aanpassingen in visie, doelen en uitgangspunten Integraal Risico Management in het kader van toezicht op risicomanagement
Verantw.orgaan	Consulted: Zie RvT
Sociale Partners	Consulted: Zie RvT

Stap 2) Risico's identificeren

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	Borgen dat gedurende het risicomanagement proces rekening wordt gehouden met alle voor het Pensioenfonds van toepassing zijnde risico's die de doelstellingen kunnen schaden
Input	- Uitgangspunten in IRM beleid - Laatst vastgestelde versie van periodieke risicoanalyse - Procesbeschrijvingen van uitbestede partijen (indien relevant) - Kennis en ervaring betreffende interne en externe ontwikkelingen
Activiteiten	- Risico-identificatie – inventariseren van alle potentiële risico's die het Pensioenfonds loopt bij doelrealisatie. Voor de identificatie van risico's worden diverse (risico)contexten gehanteerd, waarmee vanuit diverse perspectieven naar de doelen wordt gekeken om de kans op 'blinde vlekken' in de inventarisatie te verkleinen. Bij risico identificatie worden risicobronnen, gebeurtenissen (scenario's), oorzaken en gevolgen benoemd. Ook worden bestaande beheersmaatregelen in kaart gebracht. - Vastlegging van de jaarlijkse integrale risico analyse in het (digitale) risicoregister van het Pensioenfonds.
Frequentie	Jaarlijks
Output	Periodieke risico analyse (per Hoofdcategorie) waarin de risicobeoordeling is vastgelegd
Link naar andere beleidsdocumenten	ABTN , Hoofdstuk IRM

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable: Vaststellen van het risico-universum (risico-identificatie)
Risico eigenaar in samenwerking met RMC	Responsible: Risico eigenaar: Samen met Bestuursbureau voorbereiden van de integrale risico analyse voor bespreking in het bestuur, te bespreken aan de hand van een voorstel voor bestuurlijke bespreking en besluitvorming - Verzamelen relevante input - Inventariseren van de voor het Pensioenfonds relevante risico's voor risico-identificatie Consulted: - RMC zorgt voor het faciliteren van de risico eigenaar die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de risico analyse (proces)

Risicobeheerfunctie	Risicobeheerfunctie geeft onafhankelijk oordeel over inhoud en proces
Challenging:	

Stap 3) Risico's inschatten

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	Het schalen van het risico o.b.v. de 5 risico klassen voor kans en impact
Input	• Kennis en ervaring betreffende interne en externe ontwikkelingen • Relevante interne rapportages • Relevante rapportages van uitbestedingspartijen
Activiteiten	• Vaststellen bruto en nettorisico per risicotype
Frequentie	Jaarlijks
Output	• Risicowaarderingsschalen –Bruto / Netto
Link naar andere beleidsdocumenten	nvt

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable • Stelt risico inschatting vast
Risico eigenaar in samenwerking met RMC en Bestuursbureau en (eventueel) Bestuurscommissies (eerste lijn)	Responsible: • Samen met de verantwoordelijk risico eigenaar, o.b.v. externe risicorapportages, de risico's beschreven in het risicoregister schalen Consulted: • RMC zorgt voor het faciliteren van de risico eigenaar die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de risico analyse (proces) • Bestuursbureau en (eventueel) bestuurscommissie(s) eerste lijn ondersteunt de risico eigenaar (inhoud)
Risicobeheerfunctie	• Challenging:

Stap 4) Beheersmaatregelen treffen

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	O.b.v. geïdentificeerde risico's vaststellen bestaande beheersmaatregelen afdoende zijn dan wel verbetering/ aanpassingen behoeven.
Input	• Procesbeschrijvingen uitbestedingspartijen • SLA's met uitbestedingspartijen • Beleggingsrapportage
Activiteiten	Uit te voeren activiteiten. Stel per risico vast: • De aanvaardbaarheid van het bruto risico: ja/nee. • De te volgen risicostrategie: vermijden, accepteren, reduceren en overdragen. • Volledigheid en juistheid van de beheersmaatregelen (opzet) zoals beschreven in het "(Excel-) document Integrale risicoanalyse". Zo nodig worden voorstellen voor aanpassingen in de beheersmaatregelen uitgewerkt en ingebracht ter besluitvorming van het bestuur. De stappen voor accorderen van aanpassingen in beheersmaatregelen zijn vastgelegd in de uitwerking van de integrale risicoanalyse cyclus die is opgenomen in het integraal risicomangementbeleidsplan'.

	• Of de beschreven beheersmaatregelen betrekking hebben op de kans en/of impact. • De mate van invloed op kans en/of impact volgens de meetmethodiek.
Frequentie	Jaarlijks
Output	Periodieke risicoanalyse en werkdocument monitoring beheersmaatregelen
Link naar andere beleidsdocumenten	N.v.t.

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable
Risico eigenaar in samenwerking met RMC en Bestuursbureau en (eventueel) Bestuurscommissies (eerste lijn)	Responsible: • De verantwoordelijk risico eigenaar, o.b.v. externe risicorapportages, de risico's beschreven in het risicoregister schalen Consulted: • RMC zorgt voor het faciliteren van de risico eigenaar die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de risico analyse (proces) Bestuursbureau en (eventueel) bestuurscommissie(s) eerste lijn ondersteunt de risico eigenaar (inhoud)
Risicobeheerfunctie	• Challenging

Stap 5) Monitoring en maatregelen borgen

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	Deze processtap is tweeledig: 1) Implementatie van de vastgestelde beheersmaatregelen (ex ante) 2) Monitoring van de werking van de genomen beheersmaatregelen (ex post)
Input	• Voorgenomen en in bestuur geacordeerde beheersmaatregelen • Incidenten die zich het afgelopen jaar hebben voorgedaan • Resultaten en bevindingen controleprogramma (2^e lijns risicomanager) • Rapportages van risicoafdelingen uitbestedingspartijen • Bevindingen accountant en certificerend actuaire
Activiteiten	• In samenwerking met uitbestedingspartijen borgen van vastgestelde maatregelen in de beheersorganisatie rond uitbestede processen • Opstellen rapportage controleprogramma
Frequentie	Jaarlijks
Output	• SLA's met uitbestedingspartijen met daarin beschreven de beheersorganisaties • Werkdocument monitoring beheersmaatregelen
Link naar andere beleidsdocumenten	• Niet van toepassing

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable
	Stelt SLA's en werking beheersmaatregelen vast
Bestuursbureau en (eventueel) Risico	Responsible:

eigenaar/ Bestuurscommissies (eerste lijn)	- Bestuursbureau (eventueel met externe ondersteuning) zorgt voor adequate invulling van risicomanagement vereisten in SLA's en vastlegging werking beheersmaatregelen Consulted: - Risico eigenaar en bestuurscommissie(s) eerste lijn geven inhoudelijke input
RMC	Challenging: RMC/ Risicobeheerfunctie geeft onafhankelijk oordeel over inhoud en proces

Stap 6) risicorapportage

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	Aan het eind van het analyseproces per hoofdcategorie van risico's worden alle bevindingen en conclusies samengevat en gerapporteerd aan het bestuur. Bovendien worden ieder kwartaal de belangrijkste risico indicatoren gemeten met het IRM-dashboard.
Input	Periodieke risicoanalyse: - Risicowaarderingschalen - Risicobereidheid en tolerantiegrenzen (incl. risicowaarderingschalen) - Resultaten van de jaarlijkse integrale risico-analyse - Risicomanagement-jaarplan - Resultaten van de monitoring (stap 5) - Risico-analyses uitgevoerd door uitbestedingspartijen IRM-dashboard: - Risico indicatoren zoals door bestuur bepaalt
Activiteiten	- Opstellen van een eindrapportage per hoofd- en risicocategorie - Opstellen van IRM-dashboard, per kwartaal
Frequentie	Jaarlijks voor de periodieke risicoanalyses en per kwartaal voor het IRM-dashboard
Output	Rapportage periodieke risicoanalyse: - Brutorisico - Opzet beheersmaatregelen - Nettorisico - Motivatie omtrent de acceptatie dan wel afwijzing van beheersmaatregelen, en het resterend (netto) risico IRM-dashboard: - Status van de risico indicatoren
Link naar andere beleidsdocumenten	N.v.t.

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable: Stelt rapportages vast
Risico eigenaar/ Bestuursbureau	Responsible: - Periodieke risicoanalyse: Risico eigenaar, ondersteunt door de functionaris bestuursbureau - IRM Dashboard: Bestuursbureau

RMC/ Risicobeheerfunctie	Challenging: RMC/ Risicobeheerfunctie geeft onafhankelijk oordeel over inhoud en proces
--------------------------	--

Stap 7) Opvolging en bewaking

Beschrijving processtap en activiteiten

Toelichting	Risicomanagement en –analyse is een continu proces, dat wordt toegepast in de besluitvorming van het bestuur en de bedrijfsvoering van het pensioenfonds (inclusief uitbestedingsmanagement)
Input	Relevante interne en externe rapportages
Activiteiten	• Beoordelen van interne en externe rapportages, uitgevoerd door eerste en tweede lijn, waaronder rapportage sleutelfunctiehouder risicobeheer, issue- en incidentenregister, SLA-, NFR-, ISAE/SOC rapportages. • Bespreken van risicoparagraaf en -opinie bij besluitvorming in bestuur • Evaluatie van doelmatigheid risicobeheer in bestuur • Bespreken verbeterpunten, bepalen van concrete acties en borgen van actie opvolging
Frequentie	Evaluatie doelmatigheid risicobeheer: jaarlijks Rapportage Sleutelfunctiehouder risicobeheer: halfjaarlijks Beoordeling interne en externe rapportages: volgt frequentie van rapportage Actie opvolging: continue
Output	• Evaluatie doelmatigheid risicobeheer (onderdeel van jaarplan risicomanagementcommissie) • Rapportage Sleutelfunctiehouder risicobeheer • Risicoparagraaf bij bestuursbesluit • Risico opinie bij bestuursbesluit • Notulen • Actielijst(en) •
Link naar andere beleidsdocumenten	• N.v.t.

Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur	Accountable: • Bestuur is eindverantwoordelijk voor de effectieve en efficiënte werking van risicomanagement • Bestuur is middels actief afhandelen van actielijsten verantwoordelijk voor opvolging en bewaking van verbeterprocessen omtrent risicomanagement.
RMC/ risico eigenaren/bestuurscommissie	Responsible: • De RMC en/of risico eigenaar/ andere bestuurscommissie is/zijn verantwoordelijk voor afhandeling van specifieke acties die aan hen zijn toegewezen.
RMC/ Risicobeheerfunctie	Challenging:

RMC/ Risicobeheerfunctie geeft onafhankelijk oordeel over
inhoud en proces indien de eerste lijn responsible is

7. Informatievoorziening

Voor een goede werking van het Integraal Risico Management en tijdig sturen is juiste, volledige, tijdige, betrouwbare en relevante informatie nodig met de volgende kenmerken:

- Aansluiten op de informatiebehoefte van de verschillende stakeholders.
- Ondersteunend aan de besluitvorming, dus informatiebehoefte die aansluit op wat nodig is in de verschillende processtappen binnen de IRM-cyclus.

Risicomanagementinformatie wordt met name op de volgende manieren verstrekt:

- In het issue- en incidentenregister wordt inzicht gegeven in issues en incidenten en de manier waarop deze worden opgelost. Dit register wordt continue up-to-date gehouden.
- In besluitvorming door het bestuur wordt waar relevant een risicoparagraaf en opinie toegevoegd (zie bijlage voor nadere uitwerking van de werkwijze).
- Via het IRM-dashboard wordt per kwartaal het actuele risicoprofiel vergeleken met de indicatoren en risicotolerantiegrenzen. Hierdoor heeft het bestuur inzicht in eventuele overschrijding van risicotolerantie en kan op betreffende indicatoren worden bijgestuurd.
- De Sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert per halfjaar over de doelmatigheid van het risicomanagement.
- In de vastlegging van de periodieke risicoanalyses (vier stuks die elk jaarlijks worden uitgevoerd) wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen van specifieke risico's en de mate waarin deze conform risicobereidheid worden beheerst.
- In (de rapportage over) het monitoringsprogramma voor beheersmaatregelen dat jaarlijks wordt uitgevoerd wordt inzicht gegeven in de werking van de beheersmaatregelen.
- Het bestuur legt door de risicomanagementparagraaf in het jaarverslag richting diverse stakeholders verantwoording af over de doelmatigheid van het risicomanagement.

Het Pensioenfonds ontvangt daarnaast informatie vanuit de uitvoerders voor het Integraal Risico Management. In het volgende overzicht is per processtap benodigde informatie aangegeven.

Processtap	Benodigde informatie	Eisen
Visie, doelen, uitgangspunten	• Input voor visie, doelen, uitgangspunten	Geen
Jaarlijkse integrale risicoanalyse	• Risicoanalyses uitgevoerd door uitbestedingspartijen	• Onafhankelijk oordeel van de tweede lijn over de uitgevoerde risicoanalyse • Borgen van aansluiting van risicoanalyses bij risico-categorisering van het Pensioenfonds
Risicobereidheid	• Input voor risicobereidheid en tolerantiegrenzen • Input/voorstellen voor de risicolimieten • Beoordelen of (operationele) risicobereidheid uitvoerder en het Pensioenfonds in lijn zijn	• Input/voorstellen moeten zijn gebaseerd op de risicocategorisering van het Pensioenfonds • Onafhankelijk oordeel van tweede lijn of risicobereidheid uitvoerder en het Pensioenfonds in lijn zijn

Processtap	Benodigde informatie	Eisen
IRM beleid	• Eventuele wijzigingen in governance, strategie, processen en bewustzijn bij het Pensioenfonds • Eventuele wijzigingen in relevante wet- en regelgeving	• Borging van aansluiting tussen het IRM beleid van het Pensioenfonds en de uitvoerder
Risicojaarplan	• Planning van de uitvoerder voor het komende jaar op het gebied van risicomanagement	• Afstemming over de planning: borging dat deze aansluit bij Risicojaarplan van het Pensioenfonds
Beheer risicoregister	• Relevante rapportages, zoals over ○ Risico- en performance ○ Waardering ○ Compliance ○ Incidenten • Modelvalidatie rapportages	• Aansluiten van risicorapportages op risicocategorieën van het Pensioenfonds en inzicht geven in ○ Absolute en relatieve risicoblootstelling op totaalniveau t.o.v. risicobereidheid en tolerantiegrenzen ○ Absolute en relatieve risicoblootstelling per risico t.o.v. risicolimieten • Onafhankelijk oordeel van de tweede lijn bij modelvalidatie en waarderingsrapportages
Risicoparagraaf (en –opinie) bij bestuursvoorstellen	• Bestuursvoorstellen voor het Pensioenfonds voorzien van een risicoparagraaf en in bepaalde gevallen ook van een risico opinie. Hierbij kan worden gesteund op informatie die is aangeleverd door externe partijen	• Risicoanalyse door de eerste lijn zichtbaar in de risicoparagraaf • Onafhankelijk opinie van de tweede lijn zichtbaar in de risico opinie (in bepaalde gevallen – zie bijlage ‘Werken met risicoparagraaf en –opinie’) • Bestuursvoorstellen met risicoparagraaf (die voor risico opinie in aanmerking komen) worden, indien mogelijk, minimaal twee weken voorafgaand aan de betreffende bestuursvergadering aan de RMC verstrekt. • Risico’s dienen aan te sluiten bij de risico-categorisering van het Pensioenfonds
Monitoring	• Rapportage over de resultaten van de monitoring	• Zie ‘Beheer risicoregister’
Evaluatie IRM	• Input voor evalueren visie, doelen en uitgangspunten en IRM beleid	• Onafhankelijk oordeel tweede lijn over effectiviteit van de

Processtap	Benodigde informatie	Eisen
	van het Pensioenfonds, zoals assurance en verantwoordingsrapportages, ISAE 3402 rapportages	voor het Pensioenfonds relevante beheersmaatregelen
Verantwoording risicomanagement	Leveren van input voor verantwoording over risicomanagement voor het jaarverslag	Voldoen aan wet- en regelgeving rondom verantwoorden over risicomanagement. Dit gaat onder meer over normen in de Code Pensioenfonds, Richtlijn 400 voor Jaarverslaggeving en handreikingen van de Pensioenfederatie hierover

8. Bijlage Werken met risicoparagraaf en –opinie

De kwaliteit van besluitvorming is gebaat bij een goede voorbereiding van zowel de risicoparagraaf als de risico opinie. Hieronder zijn de uitgangspunten toegelicht.

Risicomanagement in het besluitvormingsproces van commissie tot bestuur

Een belangrijk onderdeel van de eerstelijns risicomanagement werkzaamheden is het opstellen van een risicoparagraaf bij adviezen aan het bestuur door bestuurscommissies. De risicoparagraaf is onderdeel van de voorlegger en heeft als doel een gefundeerde afweging te maken in relatie tot het normenkader en risicoprofiel van het Pensioenfonds en andere overwegingen (dus de ruimte bestaat dat goed gemotiveerd wordt afgeweken van normenkader en risicoprofiel).

Voordat een advies aan het bestuur wordt besproken in het bestuur, dient de Risicomanagement commissie (RMC) het advies en de risicoparagraaf in bepaalde gevallen (zie hieronder) te hebben voorzien van een risico opinie. De risico opinie is bedoeld om te challengen in hoeverre de eerste lijn voldoende een gefundeerde afweging heeft gemaakt in relatie tot het normenkader en risicoprofiel van het Pensioenfonds en andere overwegingen.

Hieronder een toelichting in welke gevallen een risico opinie vanuit de RMC wordt opgesteld, bij de voorlegger en risicoparagraaf.

Risico opinie: in welke gevallen?

Er wordt een risico opinie opgesteld indien:

- Er een nieuw beleid of beleidswijziging wordt geadviseerd aan het bestuur;
- Een advies aan het bestuur materiële impact heeft of kan hebben op de bedrijfsvoering en/of het risicoprofiel van het Pensioenfonds;
- De commissie om een andere dan voornoemde reden besluit dat het opstellen van een risicoparagraaf wenselijk is.

De eerste twee aspecten hebben meer de aard van een richtlijn, het derde aspect geeft ruimte aan commissies om ook in situaties die buiten de richtlijn vallen nog aanleiding te zien tot het opstellen van een risico opinie.

Wat betekent dit in de praktijk?

Een advies tot aanpassing van het beleggingsbeleid wordt voorzien van een risico opinie. Een advies het beleggingsbeleid ongewijzigd te laten wordt ook voorzien van een risico opinie omdat het (desondanks) materiële impact kan hebben. Immers is de omgeving wel aan verandering onderhevig en dient te worden beargumenteerd waarom het beleid desondanks ongewijzigd kan blijven. Indien het advies past binnen het huidige beleid en niet van materiële impact is, is een risico opinie niet nodig.

Risicoparagraaf en –opinie: welk proces?

De (sleutelfunctiehouder tevens de voorzitter van de) RMC heeft in de tweede lijn een poortwachtersfunctie: als de risicoparagraaf naar mening van de (sleutelfunctiehouder tevens de voorzitter van de) RMC onvoldoende is ingevuld, zal het de eerstelijns commissie verzoeken de risicoparagraaf opnieuw in te vullen. Uitgangspunt: de RMC geeft alleen een risico opinie als de risicoparagraaf voldoende is ingevuld.

Het kan voorkomen dat de risicoparagraaf voldoende is ingevuld en dat de RMC een ander beeld heeft bij de mate waarin een voorstel past binnen het normenkader en risicoprofiel van het Pensioenfonds. In dat geval kunnen de verschillende visies door het bestuur worden besproken. Het is dus niet een vereiste dat er overeenstemming moet zijn in de visies vanuit eerste- en tweede lijn voorafgaand aan de bestuursvergadering.

Om er voor te zorgen dat het besluitvormingsproces niet onnodig vertraagt, en de RMC voldoende tijd heeft om een grondige risico opinie op te stellen, is het nodig dat:

- Het bestuursbureau zich inzet voor alertheid en afstemming in dit proces, door (in de commissievergaderingen) bij de ontwikkeling van adviezen aan het bestuur tijdig de vraag te stellen of dit advies in aanmerking komt voor een risico opinie en het advies tijdig (indien mogelijk minimaal twee weken voorafgaand aan de betreffende bestuursvergadering) aan te leveren bij de RMC.
- Het bestuursbureau en de commissie in de eerste lijn waarborgen dat het advies en de risicoparagraaf van hoge kwaliteit zijn, zodat de RMC direct in staat is een hoogwaardige risico opinie op te stellen.

In uitzonderlijke gevallen kan een risico opinie worden nagezonden of tijdens de bestuursvergadering worden ingediend. Om deze uitzonderingen te voorkomen, heeft het de voorkeur de RMC eerder in de ontwikkeling van het advies aan het bestuur te betrekken.

9. Bijlage Werken met periodieke risicoanalyse

De risicobereidheid is vastgelegd in hoofdstuk 4 van het IRM-beleid. Deze risicobereidheid is afgeleid van de kerndoelen van het Pensioenfonds. Deze risicobereidheid is het uitgangspunt voor de uitvoering van de periodieke risicoanalyse. Gedurende de risicoanalyse zal daarom getoetst dienen te worden of elke afzonderlijk risico (nog) in lijn ligt met de in het beleidsplan vastgelegde risicobereidheid.

Het bestuur heeft aan de aangestelde risico-eigenaren een mandaat verleend waarin vergaande regie en verantwoordelijkheid voor toegewezen risico's is vastgelegd. De invulling van de rol van risico-eigenaar is uitgewerkt in dit beleid (paragraaf 6.2). Risico-eigenaren leggen om het bestuur te faciliteren verantwoording af over het uitvoeren van het verleende mandaat. Het bestuur blijft collectief eindverantwoordelijk voor het beheersen van alle risico's.

Deze paragraaf dient als handleiding ter ondersteuning voor het bestuur bij de periodieke uitvoering en het doorlopen van de risicoanalyse. Dit proces van risicoanalyse omvat de stappen 1 t/m 7 van het bovengenoemde Integrale Risicomanagement proces. Bij de uitvoering en het doorlopen van de risicoanalyse dient het betreffende document voor de periodieke risicoanalyse te worden ingevuld. Hierna zullen de uit te voeren stappen volgtijdelijk worden beschreven.

Processtappen en werkwijze

Voorbereidend

Elk kwartaal wordt een van de hoofdcategorieën van risico's behandeld. Daarmee worden jaarlijks alle risico's doorlopen en opnieuw vastgesteld. Diegene die deze analyse uitwerkt volgt hiertoe de planning zoals opgenomen in het jaarplan risicomanagement. De Sleutelfunctiehouder risicomanagement zal ter voorbereiding eerst vast dienen te stellen dat alle benodigde input is ontvangen en verwerkt binnen het bestuursbureau, zoals:

- Externe risicorapportages, zoals de rapportage over het balansmanagement.
- Conclusies en bevindingen van het door de risicomanager uitgevoerde controleprogramma;
- Aanpassingen in fondsbeleid (fondsmissie, visie en strategie).

Stap 1 Doelstellingen en Risicohouding

Uit te voeren activiteiten:

- Stel vast dat de vastlegging van de risicohouding van het Pensioenfonds actueel is, en dat eventueel benodigde aanpassingen zijn verwerkt. Neem hierbij ook eventuele aanpassingen in kerndoelen, en bandbreedtes en toleranties, alsmede de risicobereidheid uitvraag onder deelnemers, in ogenschouw.

Stap 2 Risico's inventariseren

Uit te voeren activiteiten:

- Stel de volledigheid vast van de inventarisatie van de risico's (onderverdeeld naar hoofdcategorieën: Strategisch & Omgeving, Financieel, Operationeel en Compliance & Integriteit), zoals opgenomen in het document Integrale risicoanalyse.
- Stel vast dat de beschrijving van alle risico's, alsmede de onderlinge samenhang, actueel is. De samenhang van risico's wordt in opzet beschreven in het risicomanagementbeleidsplan, voor de

praktijksituaties en de afwegingen in de bestuursvoorleggers en per kwartaal wordt achteraf beoordeeld of de samenhang onverminderd actueel in beeld is en beheerst wordt door het bestuur.

- Stel vast dat in het document Integrale risicoanalyse, “alle geïnventariseerde risico’s zijn belegd bij de juiste risico-eigenaren”.

Stap 3 Risico’s *inschatten*:

In stap 3 worden de in stap 2 beschreven/geïnventariseerde risico’s beoordeeld op het;

- Inschatten van de kans (waarschijnlijkheid) dat een gebeurtenis zich voordoet; én:
- Inschatten van de impact die de betreffende gebeurtenis kan hebben.

Uit ervaring blijkt dat in het algemeen de nadruk ligt op het beoordelen van de impact voor het vaststellen welke risico’s de hoogste prioriteit krijgen. Ook in de DNB-risicoanalyse-methodiek ligt de nadruk op impact.

Waarschijnlijkheid (kans) speelt meer een rol bij het afwegen van de beheersmaatregelen, bijvoorbeeld bij de vraag hoeveel kosten gemaakt moeten worden om een nauwelijks voorkomende gebeurtenis te kunnen voorkomen.

Het Pensioenfonds gebruikt een eerder in dit beleid uitgewerkte meetmethodiek bij het inschatten van risico’s. Hierbij worden waarschijnlijkheid en impact van een gebeurtenis geschaald op vijf niveaus (1 tot 5).

Uit te voeren activiteiten:

- Waardeer per risico de kans/waarschijnlijkheid (bruto risico).
- Waardeer per risico de impact;
- Leg de motivering bij deze waarderingen vast in de kolom ‘opmerkingen’. In deze kolom wordt systematisch in vaste volgorde per onderdeel de motivering uitgewerkt.

Stap 4 Beheersmaatregelen treffen

Eerder in dit beleid is een toelichting gegeven op soorten beheersmaatregelen. Beheersmaatregelen hebben invloed op de kans, op de impact of op kans én impact van een mogelijke gebeurtenis.

Uit te voeren activiteiten. Stel per risico vast:

- De aanvaardbaarheid van het bruto risico: ja/nee.
- De te volgen risicostrategie: vermijden, accepteren, reduceren, overdragen.
- Volledigheid en juistheid van de beheersmaatregelen (opzet) zoals beschreven in het (Excel-) document Integrale risicoanalyse. Zo nodig worden voorstellen voor aanpassingen in de beheersmaatregelen uitgewerkt en ingebracht ter besluitvorming van het bestuur. De stappen voor accorderen van aanpassingen in beheersmaatregelen zijn vastgelegd in de uitwerking van de integrale risicoanalyse cyclus die is opgenomen in het IRM-beleid’.
- Of de beschreven beheersmaatregelen betrekking hebben op de kans en/of impact.
- De mate van invloed op kans en/of impact volgens de meetmethodiek.

Stap 5 Monitoring en maatregelen borgen

Na de beoordeling en weging van de beheersmaatregelen, kan het zogenaamde netto risico – het risico wat na beheersmaatregelen resteert - vastgesteld worden. Dit gebeurt volgens de eerder aangegeven meetmethodiek voor risico’s. Bij beoordeling van de netto risico’s kan het bestuur concluderen dat beheersmaatregelen tekortschieten of te zwaar zijn. De beoordeling van de effectiviteit van de beheersmaatregelen voor specifieke risico’s zal leiden tot verhoogde aandacht van het bestuur. Immers, voor de beheersmaatregelen die niet effectief zijn, wordt het geaccepteerde netto risico niet gerealiseerd. Het bestuur stelt vast welke opvolgingsacties dienen te worden uitgevoerd gebruikmakend van voorstellen

van de IRM-commissie en de risk controller. Deze opvolgingsacties worden opgenomen in de bestuurlijke actielijst, onderdeel risicomangement (Plan-Do-Check-Act cyclus).

De monitoring van beheersmaatregelen heeft twee invalshoeken:

1) Ex-ante risico monitoring (opzet):

Stel per risico vast dat de beheersmaatregelen in opzet leiden tot:

- Realisatie van de beoogde risicostrategie.
- Het gewenste netto-risico profiel.

2) Ex-post monitoring (werking/effectiviteit):

- Stel vast dat het controleprogramma afkomstig van de Risk Manager, volledig is uitgewerkt.
- Neem kennis van de bevindingen en conclusies uit het uitgevoerde controleprogramma.
- Stel de betrouwbaarheid vast van extern aangeleverde risicorapportages.
- Beoordeel de effectiviteit/werking van de beheersmaatregelen, waaronder de toereikendheid van externe risicorapportages.

Stap 6 Rapportage Risicoanalyse

De wijze waarop over risico's gerapporteerd wordt, is sterk afhankelijk van de gekozen methode om risico's te identificeren en te evalueren. Het Pensioenfonds hanteert een methode waarin de bruto risico's op de horizontale as worden weergegeven en de mate van beheersing op de verticale as wordt beoordeeld op basis van het eerdergenoemde 5-puntsschaal. Het resterende netto risico wordt weergegeven door de resultante van de twee scores en daarmee de positie in de monitor.

De criteria die gehanteerd worden bij een weging van de scores, zijn in geval van de financiële risico's overwegend kwantitatief van aard. Voor wat betreft de meer operationele risico's zal de nadruk meer liggen op kwalitatieve inschattingen.

De risicorapportage van het Pensioenfonds, inclusief de acties die volgen uit de risicobeoordeling, is een vast onderdeel van de rapportagecyclus. Dat betekent dat de risicorapportage periodiek, tenminste 1 keer per kwartaal door het bestuur besproken wordt en conclusies en acties gemotiveerd onderbouwd worden vastgelegd. Het bespreken van de rapportage risico analyse is per kwartaal onderdeel van het agendapunt Riscomanagement dat in elke bestuursvergadering vast wordt geagendeerd.

Uit te voeren activiteiten:

- Leg de uitvoering van de werkzaamheden (stap 1 t/m 5) vast in de checklist van het ingevulde document integrale risicoanalyse;
- Licht bijzonderheden toe in de kolom 'opmerkingen'.
- Aftekening van de checklist door de 'uitvoerder(s)' van de risicoanalyse;
- Aftekening van de checklist door de reviewer van de ingevulde risicoanalyse/document;
- Maak de risicorapportage en mail deze tezamen met de afgetekende checklist voorzien van een uitgewerkte voorlegger aan: bestuursbureau en risicocommissie.

Stap 7 Opvolging en bewaking

Nadat de risicoanalyse, inclusief rapportage is gecompleteerd, wordt het totale overzicht van risico's inclusief beheersmaatregelen overall risicoprofiel integraal behandeld in het bestuur.

Uit te voeren activiteiten:

- De risicocommissie bediscussieert, beoordeelt en accordeert de door de risicohouder ingestuurde afgetekende risicorapportage;
- De risicocommissie brengt de risicorapportage, met voorlegger, ter discussie en besluitvorming in de eerstvolgende bestuursvergadering.

10. Bijlage Overzicht van individuele risico's

B1 : Matching-/Renterisico

Definitie matching-/renterisico Het risico als gevolg van het niet gematcht zijn van activa en passiva dan wel inkomsten en uitgaven in termen van rentevoet.

Items van matching-/renterisico:

1.1 Rente risico Het risico dat rentefluctuaties - als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet - leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

1.2 Valuta risico Het risico als gevolg van onvoldoende afstemming tussen activa en passiva, dan wel inkomsten en uitgaven op het gebied van vreemde valuta.

1.3 Liquiditeit risico Het risico dat liquiditeitstekorten optreden als gevolg van het onvoldoende op elkaar afgestemd zijn van de timing en de omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.

1.4 Inflatie risico Het risico dat het Pensioenfonds onvoldoende in staat is om (toenemende) verplichtingen als gevolg van (verwachte aanpassing aan) inflatie te financieren zonder belanghebbenden te benadelen.

B2 : Marktrisico

Definitie marktrisico Het risico als gevolg van het blootstaan aan wijzigingen in marktprijzen van verhandelbare financiële instrumenten binnen de beleggingsportefeuille of specifiek binnen een beleggingsfonds/mandaat.

Voor pensioenfondsen geldt dat het marktrisico alleen betrekking heeft op de niet-rentedragende activa. Het marktrisico ten aanzien van de wel-rentedragende activa betreft immers primair het renterisico, dat als onderdeel van de risicocategorie matching-/renterisico wordt beoordeeld.

Items van marktrisico:

2.1 Prijsvolatiliteit risico Het risico van veranderingen in de waarde van (verhandelbare instrumenten binnen) de portefeuille als gevolg van wijzigingen in marktprijzen.

2.2 Marktliquiditeit risico Het risico dat aanwezige activa onvoldoende snel dan wel niet tegen acceptabele prijzen kunnen worden omgezet in liquide middelen.

2.3 Concentratie en correlatie risico Het risico dat als gevolg van ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de portefeuille.

B3 : Kredietrisico

Definitie kredietrisico Het risico dat een tegenpartij contractuele of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt al dan niet als gevolg van het aan restricties onderhevig zijn van buitenlandse betalingen. Het kredietrisico ten aanzien van obligaties waarin het Pensioenfonds belegd heeft wordt, mits de obligaties op een voldoende liquide markt worden verhandeld, als aspect van het marktrisico beschouwd.

Items van kredietrisico:

3.1 Default probability risico Het risico dat partijen waaraan kredietfaciliteiten ter beschikking zijn gesteld (of waarbij in schuld papier belegd is) hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen.

3.2 Concentratie en correlatie risico Het risico dat als gevolg van ontoereikende diversificatie binnen de portefeuille een bepaalde ontwikkeling of gebeurtenis een aanzienlijk tot hoog effect heeft op de waarde van de kredietportefeuille.

3.3 Loss given default risico Het risico dat (maximum) verlies wordt geleden als gevolg van het niet of niet volledig nakomen van verplichtingen van partijen waaraan kredietfaciliteiten zijn verstrekt, rekening houdend met verkregen zekerheden.

3.4 Exposure at default risico Het risico dat ontstaat doordat tegenpartijen bij dreigende defaults de hun ter beschikking gestelde faciliteiten kunnen benutten (voltrekken).

B4 : Verzekeringstechnisch risico

Definitie verzekeringstechnisch risico Het risico dat uitkeringen (nu dan wel in de toekomst) niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten als gevolg van onjuiste en/of onvolledige (technische) aannames en grondslagen bij de ontwikkeling en premiestelling van het product.

Items van verzekeringstechnisch risico:

4.1 Sterfte risico Het risico dat verliezen optreden als gevolg van verschillen tussen de werkelijke en de veronderstelde sterfte en/of de werkelijke en de veronderstelde ontwikkeling in de sterfteverwachtingen.

4.2 Arbeidsongeschiktheid risico Het risico dat verliezen optreden als gevolg van verschillen tussen de werkelijke en de veronderstelde arbeidsongeschiktheid (inclusief revalidatie) en/of de werkelijke en de veronderstelde ontwikkeling in de verwachtingen inzake arbeidsongeschiktheid (inclusief revalidatie).

4.3 Schade risico Het risico dat verliezen optreden als gevolg van het (moeten) toekennen van schadevergoedingen aan deelnemers of de andere stakeholders die benadeeld zijn door het Pensioenfonds.

4.4 Concentratie en correlatie risico Het risico dat verliezen optreden ten gevolge van een specifieke gebeurtenis of ontwikkeling met een buitengewone impact op de levensverwachting ende arbeidsgeschiktheid van de specifieke deelnemerspopulatie van het Pensioenfonds.

B5 : Omgevings- en strategische risico's

Definitie omgevingsrisico Het risico als gevolg van buiten het Pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van concurrentieverhoudingen, belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat

Items van omgevingsrisico:

5.1 Concurrentie risico Het risico dat de concurrentie- en marktpositie van het Pensioenfonds wordt beïnvloed als gevolg van activiteiten, acties en/of besluiten van (nieuwe) concurrenten of mogelijkheden voor de Sponsor.

5.2 Afhankelijkheid risico Het risico van beïnvloeding van de financiële positie van het Pensioenfonds door de invloed van en ontwikkelingen bij sponsors (DHL bedrijven), deelnemers, vakbonden, als gevolg van conflicterende belangen. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan:

- de invloed van ontwikkelingen in de financiële positie (leidend tot meesleepgevaar), alsmede strategische besluiten;
- wijziging van het draagvlak als gevolg van grote wijzigingen in het deelnemersbestand door groei of krimp van de organisatie van de sponsor;
- het ontbreken van evenwichtige belangenbehartiging als gevolg van dominantie van de sponsor of dominantie van de door de sponsor benoemde bestuurders;
- de invloed van de sponsor op het beleggingsbeleid.

5.3 Reputatie risico Het risico dat de marktpositie van het Pensioenfonds verslechtert als gevolg van negatieve perceptie van het imago van het Pensioenfonds door deelnemers, tegenpartijen, sponsors en/of regelgevende instanties.

5.4 Ondernemingsklimaat risico Het risico als gevolg van veranderingen in de omgeving op het gebied van economie, beursklimaat, loon- en/of koopkrachtontwikkeling, maatschappij, politiek, technologie.

Ad 1 Strategisch

Risico's die het realiseren van de strategische doelstellingen van het Pensioenfonds bedreigen.

Ad 1.1 Productrisico

Gezien de mogelijkheid van het Pensioenfonds diensten te wijzigen of uit te breiden en door het planmatig moeten ontwerpen, ontwikkelen, goedkeuren, inrichten en invoeren van deze diensten is er een kans dat het Pensioenfonds inadequate diensten of producten ontwikkelt met als gevolg ontevreden deelnemers, claims en uiteindelijk reputatieschade.

Ad 2 Verandervermogen

Risico's die het verandervermogen van het Pensioenfonds bedreigen.

Ad 2.1 Pensioenfondsrisico

Het risico dat het Pensioenfonds niet in staat is om adequaat in te spelen op veranderingen in de markt als gevolg van onvoldoende verandervermogen bij bestuur, bestuursbureau en/of uitvoering.

Ad 2.2 Sociale Partners risico

Het risico dat het Pensioenfonds niet in staat is om adequaat in te spelen op veranderingen in de markt als gevolg van onvoldoende verandervermogen bij Sociale Partners in de sector.

Ad 2.3 Uitbestedingspartijen

Het risico dat het Pensioenfonds niet in staat is om adequaat in te spelen op veranderingen in de markt als gevolg van onvoldoende verandervermogen bij uitbestedingspartijen

Ad 3 Communicatie

Ad 3.1 Communicatierisico

Gezien het belang van goed gestroomlijnde interne communicatie en door actuele informatie die steeds complexer is en sneller om reactie vraagt, is er een kans dat (uitvoerend) verantwoordelijken niet tijdig en adequaat geïnformeerd worden met als gevolg reputatieschade of financieel nadeel voor het Pensioenfonds.

B6: Operationeel risico

Definitie operationeel risico Het risico samenhangend met ondoelmatige of onvoldoende doeltreffende procesinrichting dan wel procesuitvoering.

Items van operationeel risico:

6.1 (Pre)acceptatie/transactie risico Het risico van onvoldoende doelmatige en/of onvoldoende doeltreffende processen op het gebied van het aangaan van nieuwe betrekkingen (klantacceptatie, prijsbepaling en onderhandeling) met (nieuwe) klanten of tegenpartijen.

6.2 Verwerking risico Het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het verwerkingsproces wordt beïnvloed als gevolg van inadequaate administreren van transacties en data, inadequaate bepalen en doorberekenen van premies en andere tarieven en/of inadequate klantenservice.

6.3 Uitkering/betaling/settlement risico Het risico dat de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van het betalingsproces, settlement en/of clearingproces wordt beïnvloed.

6.4 Informatie risico Het risico samenhangend met de vraag hoe cruciaal juiste, tijdige en volledige informatievoorziening is voor het adequaat sturen en beheersen van de betreffende activiteiten en ter ondersteuning van adequate bestuursbesluiten.

6.5 Productontwikkeling risico Het risico dat het Pensioenfonds producten/regelingen introduceert die:

- niet voldoen aan de eisen en wensen van deelnemers en sponsors;
- niet voldoen aan wet- en regelgeving en/of onvoldoende kosten efficiënt zijn;
- ongewenste risico 's (voor het Pensioenfonds dan wel voor de deelnemers en/of sponsors) met zich mee brengen;
- bij de introductie onvoldoende ondersteund kunnen worden door de processen, IT en medewerkers van het Pensioenfonds.

6.6 Kosten risico Het risico dat actuele of toekomstige (ontwikkeling in) kosten onvoldoende gefinancierd kunnen worden uit dan wel door vertaald kunnen worden in toekomstige premies, tarieven en/of andere activiteiten.

6.7 Personeel risico Het risico samenhangend met de vraag hoe cruciaal de doelmatigheid en doeltreffendheid van de uitvoering van de processen van de betreffende activiteit is met betrekking tot

- kwalitatieve en/of kwantitatieve personele bezetting;
- wervingsproces personeel;
- beloningsbeleid;
- opleidings- en loopbaanbeleid;
- motiverende cultuur;
- sociaal beleid.

6.8 Fraudegevoeligheid risico Het risico samenhangend met de vraag hoe gevoelig het Pensioenfonds is c.q. de producten/regelingen en de processen zijn voor fraude door werknemers van het Pensioenfonds, de samenspanning door werknemers met derden en/of fraude door externen.

B7 : Uitbestedingsrisico

Definitie uitbestedingsrisico Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden (al dan niet binnen een groep, al dan niet aan de sponsor) uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad.

Items van uitbestedingsrisico:

7.1 Continuïteit bedrijfsvoering Het risico dat de continuïteit van (een deel van) de bedrijfsvoering van het Pensioenfonds in gevaar komt als gevolg van ontoereikende financiële soliditeit van één van de tegenpartijen, contractbreuk of het beëindigen van de activiteiten door één van de tegenpartijen.

7.2 Integriteit risico Het risico dat de reputatie dan wel de financiële positie van het Pensioenfonds wordt geschaad als gevolg van het niet integer zijn van de bedrijfsvoering van de partij waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed. Hieronder valt het risico van het ongewenst omgaan met vertrouwelijke gegevens door de tegenpartij.

7.3 Kwaliteit dienstverlening Het risico dat de door de externe partij geleverde kwaliteit van de werkzaamheden niet in overeenstemming is met het door het Pensioenfonds gewenste dan wel aan belanghebbenden toegezegde kwaliteitsniveau.

7.4 Pensioenadministratie Het uitbestedingsrisico, specifiek voor de pensioenadministratie.

7.5 Beleggingsadministratie Het uitbestedingsrisico, specifiek voor de beleggingsadministratie.

7.6 Actuaris Het uitbestedingsrisico, specifiek voor de actuaris.

7.7 Accountant Het uitbestedingsrisico, specifiek voor de accountant

7.8 Monitor fiduciair manager Het uitbestedingsrisico, specifiek voor de partij die de fiduciaire dienstverlening uitvoert.

B8 : IT-risico

Definitie IT-risico Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continue of onvoldoende beveiligd worden ondersteund door IT.

Items van IT-risico:

8.1 Strategie- en beleidsrisico Het risico als gevolg van het niet of onvoldoende toegesneden zijn van IT-strategie en IT-beleid op de bedrijfsprocessen en de bestaande informatie- en dataverwerking waardoor onvoldoende ondersteuning wordt geboden aan processen en informatievoorziening.

8.2 Beveiligingsrisico Het risico als gevolg van:

- het niet volledig of niet accuraat zijn van informatie/informatiesystemen/ processen;
- het niet toegankelijk zijn van informatie voor geautoriseerde gebruikers;
- het toegankelijk zijn van informatie voor niet geautoriseerde gebruikers.

8.3 Beheersbaarheid risico Het risico als gevolg van:

- ontoereikend beheer van de ICT-omgeving en/of –processen;
- het onvoldoende (tijdig) kunnen anticiperen op ontwikkelingen in de business, op technische innovaties of op overige externe factoren.

8.4 Continuïteitsrisico Het risico dat de continuïteit van de (kritische) bedrijfsprocessen/de gehele instelling in gevaar komt als gevolg van het niet beschikbaar zijn van de IT-infrastructuur (waaronder applicaties en systemen).

Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

De SIRA wordt gebruikt om integriteitsrisico's en compliancerisico's te identificeren, beoordelen, beheersen en evalueren.

Definitie Integriteitsrisico Het risico dat de integriteit van het Pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding in het kader van wet en regelgeving en maatschappelijke en door het Pensioenfonds opgestelde normen.

Definitie compliance risico Het risico samenhangend met (veranderingen in en naleving van) wet- en regelgeving, het mogelijk bedreigd worden van de rechtspositie van het Pensioenfonds, met inbegrip van de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.

Thema's in de SIRA zijn:

- Bevorderen integriteitsbewuste cultuur
- Maatschappelijk onbetamelijk gedrag
- ESG/MVB
- Belangenverstrengeling
- Corruptie
- Fraude
- Omzeilen sanctiewetgeving
- Witwassen en terrorisme financiering
- IT en cybercrime

- Marktmisbruik
- Uitbesteden en insourcing
- Privacy en AVG

Inleiding

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds DHL Nederland (verder: het Pensioenfonds) is van mening dat gezien de omvang van het Pensioenfonds uitbesteding van belangrijke bedrijfsprocessen noodzakelijk is. Het bestuur maakt de afweging of en welke bedrijfsprocessen worden uitbesteed, waarbij de overwegingen zijn de kosten, de beperkingen, de deskundigheid en de middelen die nodig zijn om de processen zelf uit te voeren.

Doelstelling van het uitbestedingsbeleid

Het Pensioenfonds besteed werkzaamheden uit aan betrouwbare professionele partijen, waarbij het uitgangspunt van het Pensioenfonds is dat het uitbesteden van werkzaamheden moet bijdragen aan het realiseren van de missie, visie en doelstellingen van het Pensioenfonds. Deze zijn vastgelegd in de ABTN van het Pensioenfonds. Het in control zijn met de risico's die samenhangen met het uitbesteden van werkzaamheden is van essentieel belang. Ook bij het uitbesteden van activiteiten moeten de doelstellingen van het Pensioenfonds gewaarborgd blijven.

De processen die door het Pensioenfonds worden uitbesteed betreffen alles wat je wettelijk zelf kunt, maar niet wilt uitvoeren.

De visie van het Pensioenfonds hierin is:

- Beleid moet zorgdragen voor kader ten behoeve van sturing en beheersing van uitvoering;
- Beleid moet bijdragen aan objectivering en transparantie;
- Beleid moet koppeling met risicomanagement waarborgen;
- Beleid moet bijdragen aan het in control zijn en blijven van het bestuur.

Governance uitbesteding

Met dit beleid geeft het Pensioenfonds invulling aan:

- De Pensioenwet inzake uitbesteding, integere bedrijfsvoering en eisen aan uitbesteding (artikel 34);
- Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling artikelen 12, 13, 14 en 14.0.A inzake uitbesteding, integere bedrijfsvoering en eisen aan uitbesteding;
- De Code Pensioenfonds;
- De guidance en good practices van DNB inzake uitbesteding en informatiebeveiliging ten aanzien van uitbesteding.

Uitgangspunten uitbesteding

Het bestuur van het Pensioenfonds hanteert de volgende uitgangspunten voor het uitbestedingsbeleid:

- Het bestuur dient te allen tijde in control te zijn.
- Het bestuur is eindverantwoordelijk voor de uitbestede werkzaamheden.

Bovenstaand betekent dat het bestuur:

- Het beleid vaststelt, dat adequaat is en procedures en maatregelen bevat, waarbinnen de uitbesteding plaatsvindt;
- Beschikt over toereikende procedures, maatregelen, deskundigheid en informatie om de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden te kunnen beoordelen;
- Toezicht houdt op de impact van voorstellen ter verbetering/optimalisatie van de uitbestede werkzaamheden door de uitbestedingspartner. Het bestuur moet grip houden op de

ontwikkelingen bij de uitbestedingspartner, zodat deze tijdig afgezet kunnen worden tegen de risk appetite van het Pensioenfonds;

- Besluit over het toekennen van eventuele mandaten aan de uitbestedingspartner. Hier dienen heldere afspraken over te zijn gemaakt die passen binnen de verantwoordelijkheid die het bestuur draagt;
- Zicht heeft op het beloningsbeleid van de uitbestedingspartij aan wie werkzaamheden worden uitbesteed, en betreft het beloningsbeleid bij de keuze voor de uitbestedingspartij waaraan de werkzaamheden worden uitbesteed.

Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van het bestuur van het Pensioenfonds en de uitbestedingspartner worden vastgesteld. Tussen partijen worden daarover schriftelijk afspraken gemaakt. De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden mogen elkaar niet overlappen. De uitbestedingspartner voert de afgesproken werkzaamheden uit binnen de mandaten, richtlijnen en grenzen die zijn vastgelegd in het contract en de SLA met de uitbestedingspartner. De belangen van deelnemers en overige belanghebbenden moeten gewaarborgd blijven, ondanks dat het Pensioenfonds een deel van haar taken heeft uitbesteed. De uitbestedingspartner rapporteert aan het Pensioenfonds over de aan haar uitbesteede taken in o.a. de kwartaalrapportages, ISAE rapportages en de niet financiële risicorapportages.

Deskundigheid en geschiktheid

Het bestuur draagt zorg voor zijn eigen deskundigheid en geschiktheid zodat het voldoende “countervailing power” heeft ten opzichte van de uitbestedingspartner. Dit is onderdeel van het geschiktheidsplan dat het bestuur van het Pensioenfonds heeft opgesteld.

Het bestuur zorgt daarnaast voor voldoende countervailing power door ondersteuning/advisering op de diverse beleidsterreinen zoals beleggingen, financieel, actuarieel en juridisch.

Samenhang uitbesteding en andere beleidsgebieden Pensioenfonds

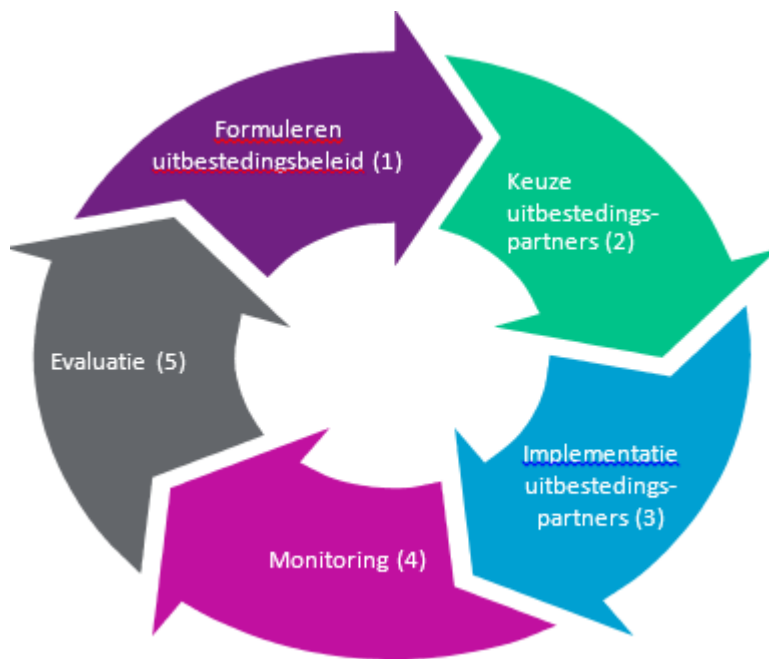
Het uitbestedingsbeleid wordt voor een groot deel ook beïnvloed door het beleid van het Pensioenfonds op verschillende andere gebieden. Beleid op het gebied van IT, communicatie, governance en vermogensbeheer geven mede kaders voor de uitbesteding. Het Pensioenfonds kent beleid voor de beheersing van risico's (Integraal Risicomanagement beleidsplan en controle jaarplan). De mitigerende beheersmaatregelen die met name vastgesteld zijn bij de gedefinieerde uitbestedingsrisico's, worden vertaald naar afspraken met de uitbestedingspartners. Deze zijn opgenomen in het controle werkplan van het Pensioenfonds. Dit kunnen contractuele (SLA) afspraken zijn, (assurance) rapportages, overleggen, audits e.d.

Het uitbestedingsbeleid is van toepassing op de bestaande en nieuwe uitbestedingspartners. Voorgenomen nieuwe of gewijzigde uitbestedingen komen op basis van dit uitbestedingsbeleid tot stand. Bestaande overeenkomsten zullen, waar nodig en mogelijk, worden aangepast.

Het Pensioenfonds stelt DNB tijdig in kennis bij (nieuwe) uitbestedingen van werkzaamheden aan nieuwe uitbestedingspartners. Het Pensioenfonds stelt DNB in kennis van belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot de uitbesteede werkzaamheden.

Uitbestedingscyclus

Omdat het Pensioenfonds aantoonbaar in control wil zijn ten aanzien van haar uitbesteding, heeft het Pensioenfonds onderstaande uitbestedingscyclus ingericht.

1 Formuleren uitbestedingsbeleid

Vanuit de missie, visie en strategie van het Pensioenfonds wordt het uitbestedingsbeleid gedefinieerd. Dit wordt vastgesteld en vastgelegd om vervolgens te worden omgezet in organisatorische en administratieve procedures. Onder deze fase vallen ook de criteria waar uitbestedingspartners aan moeten voldoen.

2 Keuze van de uitbestedingspartners

In deze fase wordt beschreven en vastgelegd hoe het Pensioenfonds tot het selecteren van een uitbestedingspartner komt.

3 Implementatie uitbestedingspartners

Afspraken met de uitbestedingspartner worden (contractueel) vastgelegd, zodat de taken en bevoegdheden van de uitbestedingspartner voor alle partijen duidelijk en inzichtelijk zijn. Tevens dient het bestuur te beschikken over voldoende 'countervailing power' ten opzichte van de uitbestedingspartner. Inrichting van de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd en op welke wijze het bestuur de uitbesteding gaat monitoren is tevens onderdeel van deze fase (de governance).

4 Monitoring van de uitbestedingspartij

Het Pensioenfonds ontvangt periodiek rapportages van de uitbestedingspartner, waarin de kritieke uitbestedingsprocessen en het functioneren van de uitbestedingspartner beschreven worden. De ontvangen rapportages dienen als stuurmiddel voor het Pensioenfonds.

5 Evaluatie van de uitbestedingspartij

Bijsturing van een uitbestedingspartner is mogelijk door het evalueren van de dienstverlening en het inrichten van een periodiek proces voor de evaluatie. Het Pensioenfonds bespreekt of de uitbestedingspartner nog voldoet aan de gestelde eisen en wensen in het uitbestedingsbeleid en of de uitbestedingspartner bijdraagt aan het behalen van de vastgestelde doelen. Na de evaluatie wordt er besloten of de uitbesteding wordt voortgezet of niet. Deze evaluatie is onderdeel van de jaarlijkse evaluatie van het IRM beleid van het Pensioenfonds.

Hierna wordt in vijf stappen de invulling van de uitbestedingscyclus bij het Pensioenfonds beschreven.

1. Formuleren uitbestedingsbeleid
2. Keuze uitbestedingspartners
3. Implementatie uitbestedingspartners
4. Monitoring
5. Evaluatie

1 Formuleren uitbestedingsbeleid

Aan uitbesteding is voor het Pensioenfonds een aantal risico's verbonden. Het bestuur van het Pensioenfonds heeft daarom beleid vastgesteld met betrekking tot de beheersing van risico's die samenhangen met uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen.

Het uitbestedingsbeleid van het Pensioenfonds is mede gebaseerd op het Besluit Uitvoering Pensioenwet en artikel 143 van de Pensioenwet omtrent een beheerste en integere bedrijfsvoering en is in overeenstemming met de relevante wetsartikelen (Artikel 34 Pensioenwet en Artikelen 12, 13, 14 en 14.0.A van het besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling) en de "Beleidsregel Uitbesteding" van De Nederlandsche Bank (verder: DNB). Het beleid voldoet aan de Pensioenwet waarin staat dat het bestuur de verplichting heeft om:

- Het beleid te formuleren rond uitbesteding, de doelstellingen die het fonds heeft ten aanzien van uitbesteding, een expliciete uiteenzetting van wat wordt uitbesteed en wat niet, en aan wie wordt uitbesteed;
- De selectiecriteria voor de uitbestedingspartij vast te stellen;
- Voldoende deskundig te zijn om de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden te kunnen beoordelen, aan de hand van vooraf vastgestelde indicatoren en rapportages wordt de uitvoerder gemonitord;
- Periodiek een risicoanalyse uit te voeren, waarbij de uitbestedingsrelatie en het uitbestedingsbeleid worden geëvalueerd.

Bij het formuleren van het uitbestedingsbeleid heeft het bestuur, vanuit haar missie, visie en strategie, de volgende kernwaarden vastgesteld:

- Betrouwbaarheid van de dienstverlening:
 - Tolerantie is nihil als het de deelnemer raakt;
 - Betalingen op tijd en correct;
 - (wettelijke) uitingen volledig, op tijd en correct;
 - Beschikbaarheid informatie;
 - Deelnemersadministratie, data te allen tijde up to date, beschikbaar en ontsluitbaar.
- Transparantie:
 - Proactief informeren over voornemens en uitvoering in beleid;
 - Rapportages inzichtelijk en begrijpelijk;
 - Indien nodig met specialisten schakelen.
- Professionaliteit:
 - In communicatie en IT processen.
- Kostenefficiëntie;
 - Mate van automatisering (kosten versus kwaliteit);
 - Maximum uitvoeringskosten per deelnemer, uitgedrukt in percentage per ingelegde euro premie.

Aan de hand van de benoemde kernwaarden, worden de beheersmaatregelen opgesteld welke onderdeel zijn van het IRM, daaruit worden KPI's afgeleid. Dit vormt de basis voor het controlejaarplan van de Risk manager.

Voordat het bestuur de keuze maakt welke onderdelen uitbesteed worden en welke niet, voert het bestuur een systematische risicoanalyse uit. Hiertoe zijn door het Pensioenfonds procedures en richtlijnen opgesteld, met betrekking tot de besluitvorming ten aanzien van voorgenomen nieuwe of gewijzigde uitbesteding, de mogelijkheden voor beëindiging van uitbestede werkzaamheden, en voor het monitoren

en evalueren van de kwaliteit van de diensten van de organisaties waaraan de werkzaamheden uitbesteed zijn.

Het Pensioenfonds draagt zorg voor een systematische analyse van de risico's die samenhangen met de uitbesteding van werkzaamheden:

- Het Pensioenfonds beschikt over een vastgesteld uitbestedingsbeleid;
- Het Pensioenfonds voert een adequaat beleid en beschikt over procedures en maatregelen;
- Het Pensioenfonds hanteert een adequate selectieprocedure voor derden. Het fonds legt daarbij vast op welke wijze deze afweging heeft plaatsgevonden;
- Het Pensioenfonds beschikt over toereikende procedures, maatregelen, deskundigheid en informatie om de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden te kunnen beoordelen;
- Het Pensioenfonds heeft zicht op het beloningsbeleid van de derde aan wie werkzaamheden worden uitbesteed, en betreft het beloningsbeleid bij de keuze voor de derde waaraan de werkzaamheden worden uitbesteed.

Met de risicoanalyse heeft het bestuur een basis gelegd om de selectieprocedure op te starten. De selectieprocedure is vastgelegd in dit uitbestedingsbeleidsplan.

Voorgenomen nieuwe of gewijzigde uitbestedingen komen volgens dit uitbestedingsbeleid tot stand. Bij de totstandkoming van het uitbestedingsbeleid is rekening gehouden met de missie, visie en strategie van het Pensioenfonds.

Werkzaamheden die niet mogen worden uitbesteed

Op grond van het besluit uitvoering Pensioenwet (artikel 34 lid 2 van de Pensioenwet) mogen de volgende werkzaamheden niet worden uitbesteed:

- taken en werkzaamheden van personen die het dagelijkse beleid bepalen;
- werkzaamheden waarvan uitbesteding de verantwoordelijkheid van het Pensioenfonds voor de organisatie en beheersing van bedrijfsprocessen en het toezicht daarop kan ondermijnen;
- indien de uitbesteding een belemmering kan vormen voor een adequaat toezicht op het Pensioenfonds bij of krachtens de Pensioenwet, dan wel de Wvbp bepaalde.

Werkzaamheden die worden uitbesteed

Het Pensioenfonds heeft de volgende bedrijfsprocessen uitbesteed aan andere partijen:

- Deelnemers- en uitkeringenadministratie;
- Financiële administratie;
- Communicatie;
- Balansbeheer;
- Beleggingsadministratie.

Het Pensioenfonds heeft besloten deze werkzaamheden uit te besteden, aangezien dit operationele primaire processen betreffen waarbij specifieke kennis en kunde van groot belang is bij het waarborgen van de kwaliteit en kwantiteit. Dit kan naar de mening van het bestuur enkel gerealiseerd worden door partijen die deze werkzaamheden als core business hebben. Deze partijen dragen zorg voor kwaliteit, kunnen werkzaamheden efficiënt en effectief (onder andere vanuit kosten oogpunt) uitvoeren door de inzet van de juiste tools en personeel met actuele kennis en kunde.

2 keuze uitbestedingspartners

De uitgangspunten zoals beschreven in de systematische risicoanalyse zijn vertaald in een aantal selectiecriteria die het Pensioenfonds hanteert in geval er een nieuwe uitbesteding wordt aangegaan, om te kunnen voldoen aan de wettelijke verplichting om in control te zijn en te blijven.

Organisatie:

- is financieel gezond en stabiel;
- beschikt over de benodigde operationele en technische vaardigheden, kwaliteitsnormen, goede naam en competentie;
- waarborgt continuïteit van dienstverlening;
- dient zorg te dragen voor een toekomstbestendige dienstverlening en beschikt daarom over verandervermogen.

Juridisch:

- Het Pensioenfonds heeft een 'Right to audit' en een 'Right to examine';
- Eigendoms- en auteursrechten blijven bij het Pensioenfonds;
- De uitbestedingspartner:
 - blijft altijd volledig verantwoordelijk voor de aan hem uitbestede processen, ook wanneer gebruik wordt gemaakt van onderaanneming;
 - heeft geen verwerkingen die buiten de ERR dan derde landen plaatsvinden;
 - houdt zich aan de geldende wet- en regelgeving;
 - heeft gelijkwaardige integriteitsbepalingen als het Pensioenfonds, welke ook gelden voor eventuele onderaanneming;
 - heeft een beheerst beloningsbeleid dat in overeenstemming is met het beloningsbeleid van het Pensioenfonds;
 - heeft een aannamebeleid, waar in ieder geval waarborgen zijn opgenomen ten aanzien van integriteit;
 - heeft een toereikend beleid ter zake van de naleving van de Sanctiewet 1977 c.a.;
 - beschikt over een marktconforme aansprakelijkheidsverzekering en –bepaling;
 - beschikt over duidelijke maatregelen inzake fraudepreventie;
 - beschikt over duidelijke maatregelen inzake het tegengaan van complexe constructies om belasting te ontduiken;
 - beschikt over een adequaat beleid ten aanzien van witwassen.

AVG:

- Het Pensioenfonds beoordeelt of de uitbestedingspartner zich kwalificeert (op basis van een gedegen onderbouwing) als een zogenoemde verwerker dan wel verwerkingsverantwoordelijke als bedoeld in artikel 4 van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) voordat een contract wordt aangegaan.

Kostenbeheersing:

- Het Pensioenfonds selecteert onafhankelijke uitbestedingspartners op basis van prijs, waarbij kwaliteit en marktconformiteit in evenwicht moeten zijn.
- De kostenontwikkeling bij de uitvoerder moet helder zijn en plaatsvinden conform de met het Pensioenfonds afgesproken richtlijnen.

IT eisen:

- De uitbestedingspartner toont aan dat de beveiligingssystemen ter waarborging van de confidentialiteit en integriteit van de gegevens aan de actuele wet- en regelgeving en het IT beleid van het Pensioenfonds voldoet.

De uitbestedingspartner legt in een jaarlijks overleg met het Pensioenfonds verantwoording af over de volgende zaken:

- Integriteitsbeleid, waaronder awareness programma's, aandachtspunten, etc.;
- Wijzigingen in de organisatie van de integriteitfunctie;
- Relevante wijzigingen in wet- en regelgeving.

Bij besluitvorming omtrent uitbesteding wordt de gedragscode in acht genomen met betrekking tot het melden van een (potentieel) belangenconflict. Hiermee wordt voorkomen dat een besluit wordt genomen op basis van andere belangen dan die van het Pensioenfonds, of de schijn hiervan wordt gewekt.

Verder wordt in het proces van de selectie van een uitbestedingspartij gebruikt gemaakt van een vragenlijst waarin bovenstaande selectiecriteria zijn verwerkt. Deze vragenlijst wordt ook gehanteerd bij de evaluatie van de uitbestedingspartij. De vragenlijst is opgenomen in de bijlage.

Het bestuur waarborgt een effectief proces voor uitbestedingspartij selectie. Dit proces bevat in ieder geval de volgende onderdelen:

- Risicoanalyse, conform hierboven beschreven;
- Longlist van mogelijke partijen;
- RFI (request for information), waarbij een vragenlijst wordt gehanteerd;
- Shortlist;
- RFP (request for proposal);
- Selectiebesluit;
- Opstellen overeenkomst.

Van long- naar shortlist:

Op basis van kenmerken van het Pensioenfonds en beschikbare partijen in de markt wordt een lijst met mogelijke partijen samengesteld. Deze partijen worden nader in kaart gebracht en krijgen zo basisvragen voorgelegd (RFI). Op basis hiervan wordt een selectie gemaakt van mogelijke uitvoerders.

RFP:

De voor de shortlist geselecteerde partijen (uitkomst RFI), worden verzocht een vragenlijst in te vullen en een uitgebreide offerte te doen. In de RFP zullen nadere vragen gesteld worden aan de partij, waarbij de te stellen eisen aan een uitbestedingspartner leidend zijn.

Selectiebesluit:

Het bestuur neemt een voorgenomen besluit, waarbij, zo nodig of gewenst, de tweede partij achter de hand wordt gehouden totdat de onderhandelingen zijn afgerond.

Opstellen overeenkomst:

Definitieve afspraken worden uitonderhandeld en vastgelegd in een contract en SLA.

De besluitvorming in het kader van een selectieproces wordt schriftelijk vastgelegd, met redenen omkleed, zodat het bestuur van het Pensioenfonds verantwoording kan afleggen over de keuze voor een bepaalde partij.

3 Implementatie uitbestedingspartners

Na een zorgvuldige keuze van de uitbestedingspartij start de implementatie met het opstellen van een overeenkomst en een SLA die aansluiten op de in het uitbestedingsbeleid gestelde uitgangspunten, eisen, kaders en richtlijnen. Dit vormt de basis voor de implementatie en het inrichten van de governance van de uitbesteding waaronder de processen ten behoeve van de monitoring van de uitbestedingspartij.

In de overeenkomst met de uitbestedingspartij worden, naast de afgesproken vergoeding onder andere, waar mogelijk onderstaande condities opgenomen:

- Marktconforme aansprakelijkheid (incl. die voor “onderaannemers”);
- Periodiciteit van de informatieverstrekking;
- Verantwoording afleggen door de uitbestedingspartner;
 - De scope van de rapportages en assuranceverklaringen op gebied van de uitbestede werkzaamheden;
 - De mate van de betrouwbaarheid van de totstandkoming van de rapportage;
 - De toepassing en controle van de ontvangen rapportages als stuurmechanisme voor het bestuur van het Pensioenfonds;
 - Service Levels ten aanzien van juistheid, volledigheid, tijdigheid;
- De waarborging van de kwaliteit;
- Vertrouwelijke gegevens, waaronder persoonsgegevens, worden conform wettelijke voorschriften gewaarborgd;
- Informatieverstrekking naar verschillende opdrachtgevers vindt gescheiden plaats;
- Gegevens en bestanden van het Pensioenfonds worden beveiligd en toegangsrechten en autorisaties worden op adequate wijze aan betrokken medewerkers verstrekt;
- De inrichting van de systemen is zodanig dat de continuïteit van de dienstverlening niet in gevaar komt en dat bij onvoorziene omstandigheden een adequaat noodstelsel in werking treedt;
- Indien de overeenkomst niet nagekomen wordt door één van beide partijen, treedt een procedure in werking, met betrekking tot de niet-nakoming van de overeenkomst, zoals in het overeenkomst of de SLA is vastgelegd;
- Indien hetgeen is overeengekomen in de overeenkomst of SLA niet nagekomen wordt, dan geeft het Pensioenfonds de voorkeur aan een procesmatige penalty (met het doel op het probleem op te lossen) in de pensioenuitvoering in plaats van een geldelijke schadevergoeding;
- De uitbestedingspartner kan contractueel aansprakelijk gesteld worden voor schadevergoeding in geval van tekortkoming in de nakoming van haar verplichtingen voortvloeiende uit de gesloten overeenkomst, dan wel indien fouten en onzorgvuldigheden bij de uitvoering van de overeenkomst zijn begaan. Indien en voor zover de schade het gevolg is van opzet of grove schuld is de aansprakelijkheid en daarmee het recht op schadevergoeding niet begrensd;
- De omstandigheden waaronder de overeenkomst beëindigd kan worden en het financieel en uitvoeringstechnisch waarborgen van die beëindiging;
- Meerwerk wordt alleen uitgevoerd na overeenstemming met het Pensioenfonds over de uit te voeren werkzaamheden en de kosten die daarmee gepaard gaan;
- De verplichting voor de uitbestedingspartner om informatie waar de toezichthouder ter uitvoering van zijn wettelijke taak om vraagt rechtstreeks aan de toezichthouder ter beschikking te stellen;
- De mogelijkheid voor het Pensioenfonds om te allen tijde wijzigingen aan te brengen in de wijze waarop de uitvoering van de werkzaamheden door de uitbestedingspartner geschiedt;
- De verplichting voor de uitbestedingspartner om het Pensioenfonds in staat te stellen blijvend te voldoen aan het bij of krachtens de Pensioenwet bepaalde;
- De mogelijkheid voor de toezichthouder om onderzoek ter plaatse te doen of te laten doen bij de uitbestedingspartner;

- De toepasselijkheid van de algemene beginselen van het beloningsbeleid van het Pensioenfonds op de uitbestedingspartner.

De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden per uitbestedingspartner zijn op hoofdlijnen opgenomen in de uitbestedingsovereenkomst en nader uitgewerkt in een Service Level Agreement (SLA). Met betrekking tot de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden hanteert het Pensioenfonds de volgende algemene principes:

- Het bestuur van het Pensioenfonds is te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle werkzaamheden van het fonds, ook voor de uitbestede werkzaamheden;
- Het bestuur bepaalt het beleid waarbinnen door alle partijen van de uitbestedingspartner geopereerd dient te worden;
- Het bestuur besluit over het toekennen en intrekken van eventuele mandaten aan de uitbestedingspartner;
- De uitbestedingspartner voert de werkzaamheden uit conform de mandaten, richtlijnen en grenzen die zijn vastgelegd in de overeenkomst en SLA.

Bij het opstellen van de overeenkomst, wordt DHL Legal dan wel een externe advocaat geraadpleegd.

4 Monitoring

Het bestuur van het Pensioenfonds monitort regelmatig (minimaal één keer per kwartaal), of vaker indien daartoe aanleiding bestaat, of de manier waarop de uitbestede activiteiten of processen worden uitgevoerd in overeenstemming is met de gemaakte afspraken.

Het bestuur van het Pensioenfonds doet dit onder andere door middel van:

- Het bestuderen en bespreken van maand- c.q. kwartaalrapportages (inclusief risicorapportage) van de uitbestedingspartners, waarin naast de gebruikelijke informatie ook wordt gerapporteerd over de invulling van het integriteitsbeleid, klachten, incidenten en uitzonderingen. De rapportages bevatten een overzicht van normen, afwijkingen en benchmarks. De rapportages zijn bruikbaar als stuurmiddel.
- In geval van pensioenbeheer monitort de Com Cie per kwartaal de SLA rapportage en rapporteert de bijzonderheden aan het bestuur.
- Het monitoren van de uitbestedingspartners via het zo nodig laten uitvoeren van (periodieke) audits bij de uitbestedingspartner of te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in assurance verklaringen.
- Het bestuur van het Pensioenfonds beoordeelt éénmalig of zij zich kan verenigen met de gedragscode van de uitbestedingspartners. Daarna zal jaarlijks nagegaan worden of de gedragscode van de uitbestedingspartners nog gewijzigd is ten opzichte van de laatste toetsing;
- Signaleringen door certificerend actuaris en/of accountant tijdens het jaarwerk;
- Periodiek overleg en evaluatie met de uitbestedingspartner over de uitvoering van de (bijgestelde) processen. Afhankelijk van het type van de uitbestedingspartner zal het bestuur een andere overlegfrequentie hanteren. Met de uitbestedingspartner die de pensioenbeheer uitvoert, vindt minimaal per kwartaal overleg plaats;
- Daarnaast zal er tenminste eens per jaar een overleg plaatsvinden tussen het (dagelijks) bestuur van het Pensioenfonds en de directie van de uitbestedingspartij.

5 Evaluatie

Het bestuur draagt zorg voor een effectief proces van periodieke evaluatie van de uitbestede activiteiten waarbij de mate van gewenste zekerheid gebaseerd is op het risico dat de uitbestede activiteiten vormen ten aanzien van de kwaliteit van de bedrijfsuitoefening van het Pensioenfonds. Hierbij wordt in ieder geval periodiek zekerheid gevraagd van leveranciers en beoordeeld of ze nog in overeenstemming met hun richtlijnen handelen en voldoen aan alle van toepassing zijnde wettelijke vereiste voorschriften.

In de uitvoeren van de evaluatie maakt het Pensioenfonds onderscheid tussen de evaluatie van het uitbestedingsbeleid, de evaluatie van de uitbestedingspartners en de evaluatie van de overeenkomsten.

Het bestuur is en blijft verantwoordelijk voor de beheersing van het door het Pensioenfonds te voeren beleid, ook voor het gedeelte van de werkzaamheden dat is uitbesteed. Het uitbestedingsbeleid wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig bijgesteld (in combinatie met het integraal risicomanagement). Daarnaast zal het bestuur aanpassingen aanbrengen in het uitbestedingsbeleid indien dit op basis van actualiteiten en/of wijzigingen in wetgeving gewenst is. Jaarlijks vindt een evaluatie plaats met de verschillende uitbestedingspartners. Op basis hiervan wordt getoetst in hoeverre de afspraken met de uitbestedingspartners nog passend zijn met het uitbestedingsbeleid en het risicomanagement en of er additionele maatregelen nodig zijn om in control te blijven. Om de passendheid te toetsen worden er afhankelijk van het soort uitbestedingspartij, eens per 3 jaar offertes opgevraagd dan wel een benchmarkonderzoek gedaan.

De compliance officer onderzoekt jaarlijks aan de hand van de gedragscodes, het jaarverslag en eventueel opgevraagde aanvullende informatie of de betreffende leverancier handelt in overeenstemming met hun richtlijnen en die van het Pensioenfonds.

Beoordeling van de geleverde diensten

Leveranciers zijn verplicht alle materiële incidenten op compliance gebied, die van invloed kunnen zijn op de dienstverlening, direct aan het bestuur te rapporteren.

Jaarlijks wordt het uitgevoerde compliance beleid van de leveranciers met betrekking tot de aan hen uitbestede werkzaamheden getoetst. Het bestuur blijft verantwoordelijk voor de goede uitvoering van de uitbestede processen. Zij zal zich ervan vergewissen dat zij voldoende zekerheid kan verkrijgen over de goede uitvoering van de processen.

De uitbestedingspartij moet een beheerst beloningsbeleid voeren. Bij de beoordeling van het beloningsbeleid van de uitbestedingspartij worden de “principes voor beheerst beloningsbeleid” (publicatie DNB en Autoriteit Financiële Markten, d.d. 6 mei 2009) betrokken. Hierbij geldt het “pas toe of leg uit”-principe.

Hieronder zijn per uitbestedingspartij de zaken welke worden meegenomen in de jaarlijkse evaluatie beschreven. De uitkomsten van jaarlijkse evaluatie wordt besproken in de bestuursvergadering en indien daar aanleiding voor is, kan een aanvullend diepgaander onderzoek plaatsvinden of zelfs besloten worden de overeenkomst te beëindigen.

Voor de evaluatie van de beleggingsadministratie en het fiduciair management & vermogensbeheer worden de volgende zaken meegenomen:

- ieder jaar opnieuw vragen naar de UBO/organogram/lijst van bestuurders;
- controle op functioneren van het management van de vermogensbeheerder;
- nagaan of er sprake was van excessief beloningsbeleid;

- het monitoren van de uitvoerder via het laten uitvoeren van periodieke audits bij de uitvoerder of te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 verklaring of een daarmee vergelijkbare verklaring;
- controleren/navragen of er beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden;
- toetsen of de gedragscode en compliance maatregelen nog steeds passend zijn met die van het Pensioenfonds;
- rapportages, zoals ISAE 3402 en jaarverslagen, worden getoetst op financiële stabiliteit, mate van verantwoording en interne controles;
- kwartaalrapportages, waarin naast de gebruikelijke informatie ook wordt gerapporteerd over klachten, incidenten en uitzonderingen uit hoofde van de Service Level Agreements (hierna te noemen SLA's);
- nagaan wat er geregeld is omtrent fraude-/witwaspreventie;
- nagaan of er geen gebruik wordt gemaakt van belastingontduikende constructies
- nagaan of er sprake is van een vier-ogenprincipe;
- nagaan hoe de privacy gewaarborgd wordt van alle betrokkenen;
- nagaan of er een klachtenprocedure en een klokkenluidersregeling is, en nagaan of er klachten waren en zo ja, hoe deze zijn afgehandeld

Voor de evaluatie van de deelnemers-, uitkeringen- en de financiële administratie worden de volgende zaken meegenomen:

- ieder jaar opnieuw vragen naar de UBO/organogram/lijst van bestuurders;
- controle op functioneren van het management van de uitbestedingspartij;
- nagaan of er sprake was van excessief beloningsbeleid;
- het monitoren van de administrateur via het laten uitvoeren van periodieke audits bij de uitvoerder of te laten rapporteren over de stand van zaken met betrekking tot de aanbevolen verbeteringen in de ISAE 3402 verklaring of een daarmee vergelijkbare verklaring
- controleren/navragen of er beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden;
- toetsen of de gedragscode en compliance maatregelen nog steeds passend zijn;
- rapportages zoals ISAE 3402 en jaarverslagen, worden getoetst op financiële stabiliteit, mate van verantwoording en interne controles;
- het actuariael rapport van de adviserend actuaaris;
- kwartaalrapportages, waarin naast de gebruikelijke informatie ook wordt gerapporteerd over klachten, incidenten en uitzonderingen, uit hoofde van de Service Level Agreements (hierna te noemen SLA's);
- controleren van het verwerkingsregister;
- nagaan of er geen verwerkingen hebben plaatsgevonden buiten de EER of derde landen;
- nagaan wat er geregeld is omtrent fraudepreventie;
- nagaan hoe machtigingen geregeld zijn omtrent betalingen van het Pensioenfonds;
- nagaan of er sprake is van een vier-ogenprincipe;
- nagaan hoe voldaan aan AVG-regelgeving;
- nagaan of er een klachtenprocedure en een klokkenluidersregeling is, en nagaan of er klachten waren en zo ja, hoe deze zijn afgehandeld

Daarnaast is ook de IT – omgeving uitbesteed. Ook deze relatie dient jaarlijks te worden geëvalueerd, waarbij de volgende zaken dienen te worden meegenomen:

- controleren/navragen of er beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden;
- toetsen of de gedragscode en compliance maatregelen nog steeds passend zijn;
- nalopen van jaarverslagen (toetsen op financiële stabiliteit, mate van verantwoording);
- controle naar de regelmaat van audits en interne controles;
- nagaan hoe de privacy wordt gewaarborgd van alle betrokkenen;

- nagaan of er een klachtenprocedure of incidentenregeling is, en nagaan of er klachten dan wel incidenten waren en zo ja hoe deze afgehandeld zijn;
- nagaan of er een klokkenluidersregeling is en of daar het afgelopen jaar gebruik van gemaakt is.

De volgende partijen zijn geen uitbestedingspartijen, maar worden jaarlijks eveneens geëvalueerd.

Voor de evaluatie van de actuaris (certificerend dan wel adviserend), worden de volgende zaken meegenomen bij de jaarlijkse evaluatie:

- jaarlijkse controle UBO en lijst van bestuurders;
- controleren of er beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden;
- controle op functioneren van het management van het actuarieel advies bureau;
- in geval van de certificerend actuaris, controle naar registratie certificerend actuaris;
- nagaan of er sprake was van excessief beloningsbeleid;
- rapportages uit hoofde van de Service Level Agreements (hierna te noemen SLA's);
- het rapport van de certificerend actuaris;
- toetsen of compliance maatregelen nog steeds passend zijn;
- nalopen van jaarverslagen (toetsen op financiële stabiliteit, mate van verantwoording en interne controles);
- nagaan of er een klachtenprocedure of incidentenregeling is, en nagaan of er klachten dan wel incidenten waren en zo ja hoe deze zijn afgehandeld;
- nagaan of er een klokkenluidersregeling is en of daar het afgelopen jaar gebruik van gemaakt is.

Voor de evaluatie van de accountant worden de volgende zaken meegenomen bij de jaarlijkse evaluatie:

- jaarlijkse controle naar de UBO en lijst van bestuurders;
- controle naar registratie accountant;
- nagaan of er sprake was van excessief beloningsbeleid;
- controleren of er beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden/toetsen of compliance maatregelen nog steeds passend zijn;
- de verklaring van de accountant;
- nalopen van rapportages (ISAE 3402 in geval van de accountant) van jaarverslagen (toetsen financiële stabiliteit, mate van verantwoording en interne controles);
- nagaan of er een klachtenprocedure of incidentenregeling is, en nagaan of er klachten dan wel incidenten waren en zo ja hoe deze afgehandeld zijn;
- nagaan of er een klokkenluidersregeling is en of daar het afgelopen jaar gebruik van gemaakt is.

De certificerend actuaris staat ingeschreven in het Register certificerende actuarissen.

Externe accountant staat ingeschreven in het accountantsregister van de NBA.

De uitkomsten uit de evaluatie worden waar relevant gedeeld met de uitbestedingspartners. De uitbestedingspartner zal waar nodig een verbeterplan opstellen.

Inwerkingtreding uitbestedingsbeleid

Dit uitbestedingsbeleid is in werking getreden na goedkeuring door het bestuur op 15 oktober 2019 en vervangt eerdere versies van het uitbestedingsbeleid.

Aldus vastgesteld door het bestuur in de bestuursvergadering van 15 oktober 2019.

Bijlage bij uitbestedingsbeleid

Naast de hiervoor benoemde eisen worden specifiek de volgende vragen gesteld bij de start van een selectieproces:

- Controle naar rechtsvorm;
- Controle KvK-nummer en deponering jaarrekeningen (solvabiliteit/liquiditeit);
- Vragen naar een UBO-verklaring, organogram en lijst van bestuurders;
- Is de partij en/of zijn bestuurder(s) eerder ooit failliet verklaard;
- Controle naar het bezoldigingsbeleid van bestuurders (bonussen, premies);
- Controleren in hoeverre de beveiliging van systemen en privacygevoelige informatie wordt gewaarborgd; controleren/navragen of er (ooit) beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden;
- Controle naar de regelmaat van audits en interne controles;
- Accepteert de partij dat een onafhankelijke derde de onderneming certificeert;
- In welke vorm zal de partij rapportages aanleveren over de voortgang van de dienstverlening en het uitvoeren van opdrachten;
- Hoe is de risicobeheersing en kostenbeheersing geregeld;
- Wie mogen de partij vertegenwoordigen (kopie volmachten);
- Controle naar de betreffende accountant of actuaris: het verlangen van stukken/certificaten over deze partij;
- Welke procedure heeft de partij om aanwijzingen van het Pensioenfonds te implementeren;
- Welke gedragscodes/huisregels zijn van toepassing; is er een compliance officer;
- Vragen naar een kopie/certificaat van de aansprakelijkheidsverzekering en informatie over de hoogte van de dekking.

Specifieke vragen voor de vermogensbeheerder:

- Is de partij en/of zijn bestuurder(s) eerder ooit failliet verklaard;
- Identificatie en verificatie van relaties bij de vermogensbeheerder (screening sanctielijsten/nevenfuncties);
- Hoe wordt berekend welke tarieven van toepassing zijn: zijn de tarieven afhankelijk van de omvang van het belegde vermogen of de prestatie van de vermogensbeheerder; kunnen deze tarieven wijzigen gedurende de contractuele relatie;
- Het verlangen van de cv's van de accountmanagers/verklaring omtrent goed gedrag/overzicht verloop personeel.

Specifieke vragen voor (certificerend) actuaris:

- Controle kopie van de aansprakelijkheidsverzekering en hoogte dekking;
- Controleren registratie van het bureau, 150-certificaten en check via beroepsorganisaties;
- (DSI, VBA en AG) naar kwalificatie gegevens van de betrokken personen;
- Op welke wijze wordt het Pensioenfonds ondersteund om de kosten te beheersen
- Controle naar de uitvoerend/certificerend actuaris (ingediend/controle registratie).

Specifieke vragen voor de accountant:

- Vragen naar een kopie van de aansprakelijkheidsverzekering en hoogte dekking;
- Controleren van registratie, 150-certificaten en check beroepsorganisaties (NBA) en kwalificatie gegevens van de betrokken personen;
- Controle naar de beveiliging van systemen en privacygevoelige informatie;
- Op welke wijze wordt het Pensioenfonds ondersteund om de kosten te beheersen
- Controle naar de uitvoerend accountant (klachten/controle registratie);
- Controleren of er (ooit) beveiligingsinbreuken van systemen hebben plaatsgevonden.

Inleiding

De Verklaring inzake Beleggingsbeginselen (hierna: ViB) beschrijft de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van Pensioenstichting Transport (hierna: het Pensioenfonds). De uitgangspunten hiervan zijn door het bestuur vastgesteld.

Conform geldende wet- en regelgeving gaat de Verklaring in op:

1. De missie en visie van het Pensioenfonds
2. De beleggingsdoelstellingen
3. Algemene uitgangspunten en beleggingsovertuigingen
4. Prudent Person
5. Vaststellen strategisch beleggingsbeleid en beleggingsplan
6. Uitvoering van het beleggingsbeleid
7. Verantwoordelijkheid
8. Gedragscode
9. Maatschappelijk verantwoord beleggen.

Deze ViB wordt tenminste iedere drie jaar herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid wordt de ViB tussentijds herzien.

Missie en visie van het Pensioenfonds

Missie

Het Pensioenfonds voert op zorgvuldige, professionele, (kosten)efficiënte en transparante wijze de afgesproken pensioenregeling voor huidige en voormalige werknemers (de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) van de aangesloten Nederlandse DHL Group ondernemingen uit.

Voor de aangesloten werkgevers willen wij de beste partner zijn bij het uitvoeren en in stand houden van hun pensioenarbeidsvoorwaarde voor hun (voormalig) werknemers.

Visie

Het Pensioenfonds streeft ernaar om de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden een toekomstbestendig pensioen te bieden. Het Pensioenfonds belegt en beheert hiervoor het pensioenvermogen tegen verantwoorde risico's en acceptabele kosten en wil dit ook op een maatschappelijke verantwoorde wijze doen. Het Pensioenfonds streeft naar duidelijke en begrijpelijke communicatie met alle belanghebbenden.

Doelstelling beleggingsbeleid

De doelstelling van het beleggingsbeleid is de toevertrouwde middelen zo goed mogelijk te beleggen. Deze is afgeleid van de missie visie en strategie van het Pensioenfonds. Hierbij spelen veiligheid, kwaliteit en risicodiversificatie een belangrijke rol.

Uitgangspunten bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille zijn de aard en omvang van de verplichtingen, het beleggingsrisico en de eisen die voortvloeien uit de pensioenwetgeving. Voor het Pensioenfonds is de primaire doelstelling te zorgen voor een goed pensioen voor haar deelnemers op de lange termijn. Hierbij wordt in aanmerking genomen dat, daar waar verantwoord beleggen bijdraagt aan deze lange termijn doelstelling, dit zoveel mogelijk zal worden nagestreefd. Het Pensioenfonds heeft zich ten doel gesteld om nader te bezien hoe hier op een goede manier invulling aan gegeven kan worden.

Algemene uitgangspunten en beleggingsovertuigingen

Om het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds meer consistentie te geven hebben de leden van het bestuur en de leden van de beleggingsadviescommissie generieke investment beliefs (=beleggingsovertuigingen) geformuleerd voor het Pensioenfonds. Deze investment beliefs zijn de uitgangspunten voor het beleggingsbeleid. Van deze uitgangspunten wordt niet afgeweken tenzij dit door het bestuur expliciet wordt vastgesteld. De beleggingsovertuigingen worden ieder jaar opnieuw bekeken en zo nodig aangevuld. De beleggingsovertuigingen zijn:

1. *Het Pensioenfonds is een lange termijn belegger:*

De verplichtingen van het Pensioenfonds hebben een lange termijn horizon. De lange termijn horizon biedt mogelijkheden om het pensioengeld voor langere tijd te beleggen in minder liquide beleggingen. Deze beleggingen leveren naar verwachting een hoger rendement op in de vorm van een illiquiditeitspremie. In het beleggingsbeleid worden de lange termijn doelstellingen en de korte termijn cashflowsituatie goed op elkaar afgestemd.

2. *Diversificatie zorgt voor een lager risico:*

Door te beleggen in verschillende beleggingscategorieën wordt het risico verlaagd, dit zorgt voor een gunstiger risico-rendementsprofiel. Het Pensioenfonds belegt daarom in verschillende beleggingscategorieën zolang complexiteit en kosten beperkt blijven.

3. *De strategische asset-allocatie van beleggingen is de belangrijkste beslissing in het beleggingsproces:*

Het veruit grootste deel van het rendement komt voort uit de keuze van de strategische allocatie. Op de middellange termijn (1-3 jaar) kunnen verwachtingen echter afwijken van de lange termijn. Het Pensioenfonds hanteert dynamisch beleid om, binnen de gestelde bandbreedtes van de strategische asset allocatie, hierop in te spelen. Er wordt geen tactisch (<1 jaar) beleid gevoerd door het Pensioenfonds.

4. *Houd het beheersbaar:*

Governance en strategieën moeten bij elkaar aansluiten: De complexiteit van de strategie en portefeuille mag niet groter zijn dan wat het bestuur qua kennis en beheersingsmaatregelen aan kan. Vanwege schaalgrootte is intern vermogensbeheer kostbaar, daarom maakt het Pensioenfonds gebruik van extern vermogensbeheer.

5. *De beleggingsportefeuille wordt onderscheiden in een matching een return component:*

Het Pensioenfonds hanteert een integraal beleid waarbij beleggingen zowel aan de matching als de return component kunnen bijdragen. Een gedegen inzicht in de exposure naar, en ontwikkeling van beide componenten is van belang voor de uitvoering van het beleid door het Pensioenfonds.

6. *Passief beleggen is de basis, actief beleggen is een optie:*

Als het Pensioenfonds actief in delen van de portefeuille beleggen, dan is daar een concrete reden voor die kan worden onderbouwd. Bijvoorbeeld actief beleggen in niet transparante markten, en/of bij aantoonbare skills van vermogensbeheerders, en /of om beter in te spelen op duurzaamheidsrisico's.

7. *Kosten bepalen het netto rendement. Het beheersen van beleggingskosten en kostentransparantie is een verplichting naar alle deelnemers:*

Performance wordt dus altijd bepaald na aftrek van kosten. Kosten worden ook afzonderlijk gemonitord. Het Pensioenfonds geeft duidelijkheid naar haar deelnemers: hoeveel geld wordt uitgegeven om rendement te maken en waaraan wordt dat uitgegeven.

8. *Bij samenwerking in beleggingsfondsen zal het Pensioenfonds zorgdragen voor voldoende countervailing power:*

Het Pensioenfonds is bij voorkeur geen dominante partij bij de managers waar de beleggingen zijn ondergebracht. Hierbij wordt gekeken naar vergelijkbare beleggingsoplossingen die zijn ondergebracht bij de manager en zorgt de fiduciair beheerder ook voor countervailing power richting de manager.

9. *Duurzaamheid biedt kansen:*

Het Pensioenfonds streeft naar een goed en duurzaam rendement. Dit vanuit de overtuiging dat het Pensioenfonds als (lange termijn) belegger een verantwoordelijkheid heeft voor het welzijn van haar deelnemers en voor de maatschappij als geheel. Verantwoord beleggen houdt in: zodanig beleggen dat dit kan worden verantwoord, zowel vooraf als achteraf. Aandacht voor duurzaamheid kan het risico/rendementsprofiel van de beleggingen op een positieve manier beïnvloeden en draagt bij aan een duurzame omgeving.

10. *Op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen wil het Pensioenfonds niet trendsettend zijn maar ambitieus:*

Door de gedefinieerde ambitie op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en de relatief kleine omvang van het Pensioenfonds zal het Pensioenfonds niet zelf initiatieven kunnen ontwikkelen en realiseren, maar de samenwerking met gelijkgestemden zoeken om deze ambities te realiseren.

11. *Er bestaat een lange termijn evenwichtsrente, op de korte termijn is de rente niet te voorspellen:*

Door het bestaan van een lange termijn evenwichtsrente kan, afhankelijk van de rentestand, het renterisico een beloond risico op de lange termijn zijn.. Het Pensioenfonds voert geen tactisch (korte termijn) beleid met betrekking tot de rente-afdekking.

12. *Valutarisico is een onbeloond risico:*

De exposure naar de grote / liquide vreemde valuta wordt afgedekt. Exposure naar kleinere valuta's wordt niet afgedekt vanwege de hogere kosten en complexiteit hiervan. De exposure naar vreemde valuta hoeft niet gelijk te zijn aan de waarde van de beleggingen.

Prudent Person

Bij de uitvoering van het strategisch beleggingsplan staat de 'prudent person' regel centraal.

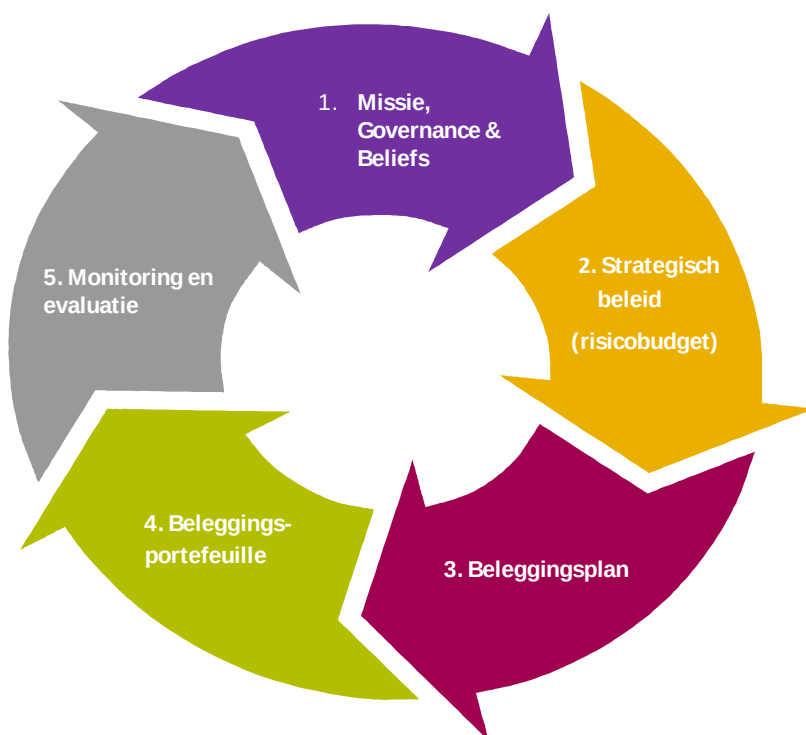
Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- Het Pensioenfonds doet de beleggingen in het belang van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden;
- Het Pensioenfonds vermeldt in het MVB beleid op haar website hoe in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu, klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen;
- Met betrekking tot belegging van de activa gelden de onderstaande voorschriften:
 - De activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel zijn gewaarborgd.
 - De activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereglementeerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen.
 - De activa worden naar behoren gediversifieerd.
- Het Pensioenfonds belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken. Beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel.
- Het strategisch beleggingsbeleid (lange termijn) past bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het fonds en is gebaseerd op gedegen onderzoek.

- Het strategisch beleggingsbeleid bevat een beschrijving van de beleggingsdoelstelling, de samenstelling van de beoogde beleggingsportefeuille en de mate waarin van deze beleggingsportefeuille kan worden afgeweken.
- Het beleggingsplan is een vertaling van het strategisch beleggingsbeleid voor de korte termijn. Het beleggingsplan bevat concrete en gedetailleerde richtniveaus en bandbreedtes per beleggingscategorie.

Het Pensioenfonds doet in haar jaarverslag verslag over hoe zij hier invulling aan geeft.

Vaststelling strategisch beleggingsbeleid en beleggingsplan

Het Pensioenfonds volgt een beleggingscyclus. Hierbij wordt in de eerste stap de taken en verantwoordelijkheden, investment beliefs en Maatschappelijk verantwoord beleggen beleid vastgesteld. De risicohouding van het Pensioenfonds wordt bepaald en afgestemd met de belanghebbenden (Sociale Partners). In de tweede stap wordt het risicobudget (in de vorm van het vereist eigen vermogen) bepaald waarbij wordt geanalyseerd welke risico's het Pensioenfonds wenst, kan en wil dragen, waarbij in het bijzonder rekening wordt gehouden met de verplichtingen van het Pensioenfonds. Deze analyse wordt ingevuld door middel van een driejaarlijkse ALM-studie. Als het doel en de risicohouding bekend zijn kan in de derde stap het risicobudget worden gealloceerd naar een strategische asset allocatie waarin een zo goed mogelijke benutting van het risicobudget wordt vastgesteld. Dit wordt in derde stap vastgelegd in het beleggingsplan. In vierde stap vindt de portefeuilleconstructie plaats waarbij het Pensioenfonds streeft naar een zo hoog mogelijk rendement binnen alle randvoorwaarden waaronder de eerder vastgestelde risicohouding. Aan de criteria waaraan beleggingsfondsen en beleggingsmandaten dienen te voldoen worden gepaste beperkingen gesteld om de beleggingsrisico's te beheersen. Tot slot wordt er bij stap 5 (monitoring en evaluatie) bekeken of de beheerders conform hun opdracht werken, de performance in lijn is met de benchmarks en of de mandaten nog aansluiten bij de doelstellingen etc.

Het bestuur toetst ten minste één keer per jaar, bij het opstellen van het beleggingsjaarplan, het strategisch beleid met betrekking tot de verdeling over de beleggingscategorieën. Het strategisch beleggingsbeleid kan worden omschreven als de neutrale positie waarin de portefeuille zich dient te bevinden. Indien een minimum- of maximumgrens wordt overschreden zal actie worden ondernomen om de totale portefeuille weer in lijn met de norm te brengen.

Uitvoering beleggingsbeleid

Voor de uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleggingsplan zijn vermogensbeheerders aangesteld, welke het deel van het vermogen beheren conform het vastgelegde mandaat. Om de vermogensbeheerders die een deel van de portefeuille beheren goed te monitoren, zijn per beleggingscategorie risicomaatstaven gedefinieerd. Deze gedefinieerde maatstaven zijn opgenomen in bijlage L van de ABTN en in de procedure Selectie & Managen van Vermogensbeheerders wordt gedetailleerd beschreven hoe het bestuur invulling geeft aan deze monitoring. In de vergadering van de Beleggingsadviescommissie worden de rapportages behandeld en wordt aan het bestuur gerapporteerd.

Verantwoordelijkheid

De beleggingsadviescommissie heeft een voorbereidende- en adviserende rol richting het bestuur met betrekking tot het beleggingsbeleid. Het bestuur blijft, zonder enige uitzondering, eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het Pensioenfonds inclusief het beleggingsproces. De beleggingsadviescommissie legt verantwoording af aan het bestuur. De eindverantwoordelijkheid voor alle beslissingen binnen het Pensioenfonds ligt te allen tijde bij het bestuur van het Pensioenfonds. Het bestuur legt verantwoording af in het jaarverslag.

Gedragscode

Het bestuur heeft een gedragscode vastgesteld voor de leden van het bestuur, het bestuursbureau en alle overige door het bestuur aan te wijzen verbonden personen, ter voorkoming van conflicten tussen het belang van het Pensioenfonds en de privébelangen van betrokkenen evenals ter voorkoming van het gebruik van vertrouwelijke informatie van het Pensioenfonds voor privédoeleinden.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het uitgangspunt voor het MVB beleid zijn de vastgestelde beleggingsovertuigingen van het Pensioenfonds. In bijlage R van deze ABTN is het MVB Beleid uitgewerkt.

Bijlage P – Overzicht fondsdocumenten Pensioenfonds DHL Nederland

Stichting Pensioenfonds DHL Nederland kent de volgende fondsdocumenten:

- ABTN met bijlagen (laatstelijk vastgesteld 11 december 2024)
- Statuten (laatstelijk vastgesteld 9 december 2020)
- Bestuursstatuut (laatstelijk vastgesteld 12 juli 2023)
- Gedragscode (laatstelijk vastgesteld 15 december 2021)
- Communicatiebeleidsplan (laatstelijk vastgesteld 13 december 2023)
- Herstelplan N.v.t. (laatstelijk vastgesteld 10 maart 2021)
- Uitvoeringsovereenkomst werkgevers (laatstelijk vastgesteld 16 juli 2024)
- Herverzekeringsovereenkomst (eindigend op 31 december 2025)
- RACI (laatstelijk vastgesteld 10 juli 2024)
- Pensioenreglement (laatstelijk vastgesteld 15 november 2023)
- Bijlagereglement (laatstelijk vastgesteld 17 januari 2024)
- Geschiktheidsplan (laatstelijk vastgesteld 24 april 2024)
- Checklist code pensioenfonds (laatstelijk vastgesteld 24 april 2024)
- Beloningsbeleid inclusief bijlage (laatstelijk vastgesteld 17 januari 2024)
- Jaarverslag (laatstelijk vastgesteld 12 juni 2024)
- Verkort jaarverslag (laatstelijk vastgesteld 12 juni 2024)
- Klachten en geschillenregeling (laatstelijk vastgesteld 7 februari 2024)
- Privacy beleid (laatstelijk vastgesteld 17 november 2021)
- Regeling misstanden (laatstelijk vastgesteld 15 november 2023)
- Verwerkersovereenkomsten (AZL en Centraal Beheer Achmea)
- Terug- en nabetalingsbeleid (laatstelijk vastgesteld 13 mei 2020)
- Overzicht aftreden bestuur, Verantwoordingsorgaan en Raad van Toezicht
- SIRA (laatstelijk vastgesteld 24 april 2024)
- Prudent Person (laatstelijk vastgesteld 13 maart 2024)
- Datakwaliteit beleid (laatstelijk vastgesteld 12 juni 2024)
- IT beleid (laatstelijk vastgesteld 17 januari 2024)
- Reglement VO (laatstelijk vastgesteld 12 juli 2023)
- Reglement RvT (laatstelijk vastgesteld 13 november 2019)

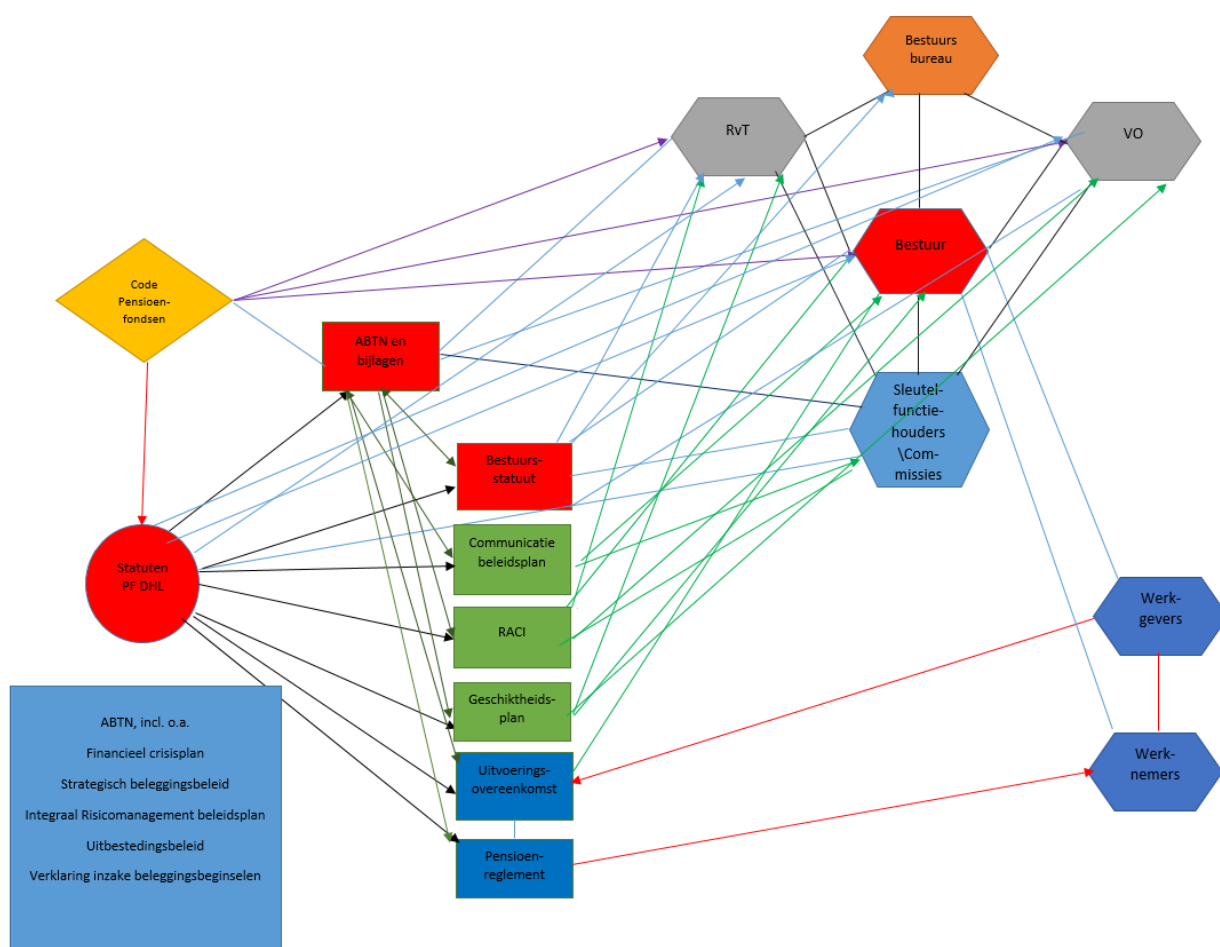
In deze ABTN wordt gelinkt naar de volgende documenten:

	Onderdeel ABTN	Website
Gedragscode	#7392	
Beloningsbeleid		x
Klachten- en geschillenprocedure		x
Issue en Incidentenbeleid	Bijlage F	
Communicatiebeleidsplan	#8888	
Jaarverslag		x
Pensioenreglement	Bijlage E	x
Statuten		x
Bestuursstatuut	#6297	
Uitvoeringsovereenkomst	4	x
Strategisch vastgoedplan	#8970	
Procedure selectie en monitoring vermogensbeheerders	#6610	

Procedure rebalancing	#4342	
Investmentcases EMD, bedrijfsobligaties, hypotheke, staatsobligaties, geldmarktfondsen, aandelen en vastgoed.	#8694, #8693, #6067, #9348, #9161, #8912, #8913, #8911, #8910, #7825	

In het onderstaand overzicht is de koppeling tussen de belangrijkste fondsdocumenten weergegeven en tevens de koppeling met bestuur, VO, RvT, etc. weergegeven.

De verschillende gehanteerde kleuren geven de koppelingen aan tussen de documenten en het bestuur, RvT, VO en commissies. Zo is bijvoorbeeld de pensioendriehoek tussen werknemers, werkgever en bestuur, middels het pensioenreglement en de uitvoeringsovereenkomst aangegeven met rode lijnen.

Bijlage Q – Ervaringssterfte en partnerfrequenties

Ervaringssterfte van het Pensioenfonds op basis van het WTW Ervaringssterftemodel 2022

Stichting Pensioenfonds DHL Nederland Ervaringssterfte 2022				
Leeftijd	Hoofdverzekerde		Medeverzekerde	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
0	0,253	0,557	0,727	0,881
1	0,253	0,557	0,727	0,881
2	0,253	0,557	0,727	0,881
3	0,253	0,557	0,727	0,881
4	0,253	0,557	0,727	0,881
5	0,253	0,557	0,727	0,881
6	0,253	0,557	0,727	0,881
7	0,253	0,557	0,727	0,881
8	0,253	0,557	0,727	0,881
9	0,253	0,557	0,727	0,881
10	0,253	0,557	0,727	0,881
11	0,253	0,557	0,727	0,881
12	0,253	0,557	0,727	0,881
13	0,253	0,557	0,727	0,881
14	0,253	0,557	0,727	0,881
15	0,253	0,557	0,727	0,881
16	0,253	0,557	0,727	0,881
17	0,253	0,557	0,727	0,882
18	0,253	0,557	0,727	0,884
19	0,254	0,556	0,727	0,888
20	0,256	0,552	0,727	0,891
21	0,257	0,548	0,727	0,895
22	0,260	0,546	0,727	0,897
23	0,268	0,545	0,726	0,897
24	0,277	0,551	0,725	0,894
25	0,292	0,564	0,724	0,889
26	0,312	0,582	0,723	0,885
27	0,337	0,605	0,722	0,880
28	0,367	0,631	0,721	0,876
29	0,401	0,659	0,720	0,874
30	0,436	0,685	0,718	0,873
31	0,472	0,710	0,716	0,874
32	0,505	0,733	0,715	0,876
33	0,538	0,755	0,715	0,880
34	0,569	0,773	0,718	0,884
35	0,599	0,787	0,723	0,890
36	0,629	0,798	0,730	0,895
37	0,658	0,805	0,738	0,901
38	0,685	0,808	0,747	0,905
39	0,710	0,805	0,756	0,909
40	0,734	0,799	0,765	0,911

Stichting Pensioenfonds DHL Nederland Ervaringssterfte 2022				
Leeftijd	Hoofdverzekerde		Medeverzekerde	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
41	0,756	0,792	0,773	0,913
42	0,773	0,781	0,780	0,915
43	0,787	0,772	0,786	0,916
44	0,799	0,762	0,790	0,916
45	0,808	0,752	0,793	0,916
46	0,814	0,745	0,795	0,915
47	0,817	0,739	0,796	0,914
48	0,820	0,736	0,796	0,914
49	0,822	0,733	0,797	0,914
50	0,822	0,733	0,799	0,914
51	0,823	0,736	0,800	0,914
52	0,824	0,740	0,803	0,915
53	0,826	0,749	0,806	0,916
54	0,828	0,760	0,810	0,916
55	0,830	0,774	0,814	0,916
56	0,833	0,790	0,819	0,917
57	0,835	0,806	0,824	0,917
58	0,839	0,826	0,830	0,917
59	0,841	0,846	0,836	0,918
60	0,844	0,868	0,843	0,919
61	0,846	0,893	0,849	0,920
62	0,850	0,922	0,856	0,921
63	0,854	0,954	0,862	0,922
64	0,862	0,989	0,868	0,923
65	0,875	1,026	0,873	0,924
66	0,890	1,062	0,877	0,924
67	0,907	1,096	0,881	0,925
68	0,924	1,123	0,885	0,925
69	0,940	1,145	0,887	0,925
70	0,952	1,158	0,890	0,925
71	0,961	1,165	0,892	0,925
72	0,968	1,168	0,893	0,926
73	0,976	1,165	0,894	0,926
74	0,983	1,160	0,895	0,926
75	0,990	1,154	0,896	0,926
76	0,998	1,148	0,896	0,926
77	1,008	1,142	0,897	0,927
78	1,018	1,138	0,897	0,927
79	1,028	1,134	0,898	0,928
80	1,038	1,130	0,898	0,929
81	1,049	1,129	0,898	0,930

Stichting Pensioenfonds DHL Nederland Ervaringssterfte 2022				
Leeftijd	Hoofdverzekerde		Medeverzekerde	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
82	1,060	1,127	0,898	0,930
83	1,069	1,127	0,898	0,931
84	1,079	1,127	0,898	0,933
85	1,086	1,128	0,899	0,934
86	1,094	1,130	0,901	0,936
87	1,102	1,131	0,904	0,939
88	1,107	1,132	0,909	0,942
89	1,110	1,131	0,914	0,946
90	1,110	1,127	0,921	0,950
91	1,106	1,121	0,929	0,955
92	1,098	1,111	0,937	0,960
93	1,089	1,100	0,945	0,965
94	1,077	1,087	0,953	0,970
95	1,065	1,073	0,960	0,975
96	1,053	1,058	0,968	0,980
97	1,040	1,044	0,976	0,985
98	1,026	1,030	0,984	0,990
99	1,014	1,015	0,992	0,995
100	1,000	1,000	1,000	1,000
101	1,000	1,000	1,000	1,000
102	1,000	1,000	1,000	1,000
103	1,000	1,000	1,000	1,000
104	1,000	1,000	1,000	1,000
105	1,000	1,000	1,000	1,000
106	1,000	1,000	1,000	1,000
107	1,000	1,000	1,000	1,000
108	1,000	1,000	1,000	1,000
109	1,000	1,000	1,000	1,000
110	1,000	1,000	1,000	1,000
111	1,000	1,000	1,000	1,000
112	1,000	1,000	1,000	1,000
113	1,000	1,000	1,000	1,000
114	1,000	1,000	1,000	1,000
115	1,000	1,000	1,000	1,000
116	1,000	1,000	1,000	1,000
117	1,000	1,000	1,000	1,000
118	1,000	1,000	1,000	1,000
119	1,000	1,000	1,000	1,000
120	1,000	1,000	1,000	1,000

Stichting Pensioenfonds DHL Nederland		
Partnerfrequenties 2022		
Leeftijd	Hx Man	Hx Vrw
18	-	-
19	-	-
20	-	-
21	-	-
22	-	-
23	0,044	0,030
24	0,088	0,060
25	0,133	0,090
26	0,177	0,120
27	0,221	0,150
28	0,265	0,180
29	0,309	0,210
30	0,353	0,240
31	0,398	0,270
32	0,442	0,300
33	0,486	0,330
34	0,530	0,360
35	0,554	0,390
36	0,579	0,420
37	0,603	0,442
38	0,628	0,463
39	0,652	0,485
40	0,677	0,506
41	0,701	0,528
42	0,726	0,549
43	0,750	0,571
44	0,756	0,592
45	0,763	0,614
46	0,769	0,635
47	0,775	0,657
48	0,781	0,678
49	0,788	0,700
50	0,794	0,700
51	0,800	0,700
52	0,809	0,700
53	0,818	0,700
54	0,827	0,700
55	0,836	0,700
56	0,845	0,700
57	0,854	0,700
58	0,863	0,700
59	0,872	0,700
60	0,881	0,700
61	0,890	0,700
62	0,890	0,700
63	0,890	0,700
64	0,890	0,700
65	0,890	0,700
66	0,890	0,700
67	0,890	0,700
68	0,890	0,700

1. Inleiding

In dit document verwoorden we de ambitie en de doelstellingen van het Pensioenfonds op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Tussen het moment van totstandkoming van deze ambitie en het werkelijk duurzaam zijn van de gehele beleggingsportefeuille zit een periode van implementatie. Op dit moment bereiden we stappen voor om de ambitie te implementeren in de beleggingsportefeuille. We streven ernaar om zo snel als het mogelijk en verstandig is, de portefeuille verder te verduurzamen in lijn met het beleid zoals hieronder is opgesteld.

In dit document beschrijven we onze ambitie, de duurzame overtuigingen, de doelstellingen en ook de instrumenten die we tot onze beschikking hebben om onze doelstellingen te behalen. We sluiten af met referenties naar harde en softe regelgeving waaraan we gehouden zijn respectievelijk waaraan we ons verbonden hebben.

Het Pensioenfonds streeft ernaar de portefeuille in lijn te hebben gebracht met de geformuleerde doelstellingen gedurende 2024.

We houden de ontwikkelingen in de markt op het gebied van MVB nauw in de gaten. Uiterlijk in 2025 zullen we dit MVB beleid herijken, en tussendoor indien daar aanleiding toe is.

2. Ambitie Pensioenfonds DHL Nederland

Om voor deelnemers een zo goed mogelijk inkomen na pensionering na te streven belegt het Pensioenfonds de gelden van haar participanten. Dit wil het Pensioenfonds doen op een manier die aansluit op de omgeving waarin de huidige en toekomstige deelnemers leven, dus met oog voor het milieu en de goede sociale omstandigheden, en rekening houdend met niet-financiële risico's die op termijn het resultaat van de pensioengelden of van de omgeving negatief beïnvloeden. Uit het in 2019 door het Pensioenfonds uitgevoerde risicobereidheidsonderzoek onder de achterban blijkt dat onze deelnemers, zowel oud als jong, duurzaam beleggen belangrijk vinden. Ook uit de antwoorden op vragen over duurzaamheidsvoorkeuren in 2023 blijkt opnieuw dat een groot deel van onze participanten duurzaam beleggen belangrijk vindt.

Het Pensioenfonds wil op een verantwoorde wijze, en met duidelijk oog voor de leef- en werkomstandigheden van huidige en toekomstige generaties, de gelden van de deelnemers in het Pensioenfonds beleggen.

3. Onze overtuigingen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen

Over duurzaamheid zijn vele uitgangspunten te hanteren. Wat goed is en wat slecht, en hoe dat op korte en op lange termijn de wereld, dan wel een beleggingsportefeuille kan beïnvloeden. Om hier voor ons Pensioenfonds kleur aan te geven, hebben we overtuigingen op papier gezet, als basis van onze aanpak.

Duurzaam beleggen loont

Het bestuur van het Pensioenfonds gaat ervan uit dat duurzaam beleggen loont. Onze overtuiging is dat duurzaam beleggen op termijn beter rendeert dan niet-duurzaam beleggen. Zowel het meewegen van de duurzaamheidscriteria van bedrijven en landen in de beleggingsprocessen als ook het sturen op duurzame doelstellingen, of zelfs duurzame beleggingen, voegen waarde toe aan de beleggingsportefeuille.

Pensioenfonds kunnen het verschil maken

Wij vinden dat de kapitaalmarkten een belangrijke rol kunnen spelen bij het verduurzamen van de wereld, zowel op milieu-, sociaal- als governance gebied. Daar zijn pensioenfonds een belangrijke partij in. Daarom vinden wij het belangrijk om het geld dat wij beheren namens onze deelnemers, aan te wenden op een manier die de wereld duurzamer maakt.

Engagement boven uitsluitingen

Het bestuur gelooft in de kracht van engagement; in gesprek blijven met bedrijven om verbetering van activiteiten of gedrag na te streven. Daar waar de bedrijfsactiviteiten van bedrijven waar wij in willen beleggen niet op voorhand al in strijd zijn met internationale standaarden of de sterke voorkeuren van onze deelnemers, geloven wij in de kracht van engagement. Het Pensioenfonds wil daarom alléén die activiteiten of bedrijven uitsluiten, waarvan wij op voorhand niet verwachten dat succesvolle engagement mogelijk is.

Geen Calimero gedrag

Wij zijn een relatief klein Pensioenfonds en hebben daarmee een beperkte impact op de wereld, om deze beter achter te laten voor volgende generaties. Wij willen ons hier echter niet achter verschuilen door niets te doen. In tegendeel, wij handelen naar beste inzicht en ambitie, en veronderstellen dat andere institutionele partijen net als wij acteren. Alleen zo kunnen wij ons steentje bijdragen.

In de uitvoering van ons beleid zullen wij desalniettemin soms uitgedaagd worden door de beperkte schaal waarmee wij beleggen. Dat accepteren wij. We streven er daarom naar om samen te werken met andere institutionele beleggers en niet zelf het voortouw te nemen.

4. Doelstellingen

In de vertaling van onze overtuigingen naar doelstellingen op het gebied van MVB geven wij concretere invulling aan onze ambitie op het gebied van duurzaam beleggen. Het meewegen van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsproces door de hele portefeuille is daarbij belangrijk. Daarnaast hebben we ook aandacht voor mogelijk negatieve impact van de beleggingen op de omgeving. Waar dat mogelijk is leggen we aanvullend de nadruk op klimaat en op goede werkomstandigheden.

Duurzaamheidsrisico's (ESG)

Het Pensioenfonds streeft naar langetermijn waardecreatie, zowel financieel als niet-financieel.

Wij verwerken dit leidend principe in ons beleid door ESG-informatie mee te laten wegen in het beleggingsbeleid. Deze informatie zorgt ervoor dat zowel duurzaamheidsrisico's als kansen, nu en in de toekomst, meegewogen kunnen worden in de totstandkoming van een index of in het beleid van actieve managers. Ook kunnen (potentiële) negatieve impacts op de samenleving en het milieu worden geïdentificeerd en in het beleggings-, uitsluitings- of engagementbeleid worden meegenomen.

Doelstelling:

Het Pensioenfonds streeft ernaar om voor ieder beleggingsfonds, waarin het belegt een bovengemiddelde ESG score te behalen. De ESG score per beleggingsfonds, en uiteindelijk op portefeuille niveau, dient daarom duidelijk beter dan de benchmark te zijn. Op portefeuilleniveau streven we naar een 20% betere ESG score dan de geaggregeerde benchmarks. Dit kan bereikt worden door engagement met de bedrijven waarin de fondsen beleggen. Maar ook door nieuwe beleggingen in ESG vriendelijke fondsen aan onze portefeuille toe te voegen.

Klimaat

De sponsor de DHL group kan als wereldwijde logistieke dienstverlener een belangrijke rol vervullen in de bestrijding van de opwarming van de aarde. De DHL group zet met haar Go Green programma zwaar in op het terugdringen van de CO2 uitstoot. De DHL group heeft zich gecommitteerd aan de doelstelling om in 2050 te opereren in lijn met het Parijs akkoord van 1,5°C opwarming van de aarde.

Wij zijn ervan overtuigd dat klimaatrisico direct doorwerkt als beleggingsrisico. De opwarming van de aarde moet drastisch afgeremd worden. Hieraan kunnen wij, als institutionele belegger een bijdrage leveren. Wij zien dat klimaatrisico niet alleen voor beleggingen maar vooral ook voor de toekomstige leefomstandigheden van onze deelnemers van groot belang is. Dit betreft onder meer de stijging van de zeespiegel waar in Nederland direct de gevolgen van voelbaar zullen worden.

Doelstelling:

Wij willen net als de sponsor zorgen voor een beleggingsportefeuille die in lijn is met de Parijs doelstellingen. We streven ernaar om de aansluiting met de Parijs doelstellingen uiterlijk in 2030 gerealiseerd te hebben.

Goede werkomstandigheden

De sponsor de DHL group staat voor goede logistiek omdat dit cruciaal is voor economische ontwikkeling en welvaart van mensen. Zij creëert banen voor meer dan 500.000 mensen die werkzaam zijn bij de DHL group, de partners en leveranciers. Het succes van de DHL group is direct verbonden aan het welzijn van haar medewerkers. Daarom hecht zij grote waarde aan mensenrechten, aan goede werkomstandigheden en aan betrokkenheid van de medewerkers.

Deze waarden onderschrijven wij als Pensioenfonds, en we zijn er bovendien van overtuigd dat bedrijven met goede arbeidsomstandigheden een betere toekomst hebben dan bedrijven die hier geen aandacht voor hebben. Verantwoordelijk gedrag vertaalt zich op termijn in financiële resultaten. Wij willen daarom niet passief toekijken als wij beleggen in bedrijven waar de omstandigheden schrijnend zijn.

Doelstelling:

Wij willen het beleid van de DHL group overnemen door ons hard te maken voor goede arbeidsomstandigheden bij de bedrijven waarin wij belegd zijn, of mogelijk in willen beleggen. Wij hanteren hierbij de UNGP en OESO richtlijnen voor multinationals om de bedrijven te beoordelen, en accepteren geen schenders van deze richtlijnen in onze portefeuille. Ons doel is om de portefeuille in lijn te brengen met de UNGP en OESO richtlijnen voor multinationals. Het realiseren van deze doelstelling kan nagestreefd worden door stemmen, engagement, uitsluitingen of door de gekozen beleggingsstrategie.

5. Vertaling naar ESG keuzes en instrumenten op portefeuille niveau

In het uitsluitingen, stem- en engagementbeleid van de portefeuille onderschrijft het Pensioenfonds de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and

Human Rights. Daarbij gebruikt het Pensioenfonds het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Aangezien het Pensioenfonds in beleggingsfondsen belegt en hiervoor geen eigen mandaten geeft aan de vermogensbeheerders, is ze afhankelijk van het beleid dat in de fondsen wordt gevoerd. De sturing op de juiste beleggingen, die passen bij het beleid van het Pensioenfonds, vindt daarom plaats via de manager selectie.

Op welke wijze ESG-beleid wordt geïntegreerd in de verschillende beleggingscategorieën is afhankelijk van de (kwaliteit) van de ESG-data die beschikbaar is, de kosten die samenhangen met ESG-integratie, de wijze waarop men als investeerder invloed kan uitoefenen en de beheervorm. Op hoofdlijnen zijn er vier instrumenten die het fonds inzet om invulling te geven aan het MVB-beleid, te weten:

- Uitsluitingen
- Stemmen
- Engagement
- ESG-integratie

Welke instrumenten er ingezet worden en in welke mate hiervan gebruik wordt gemaakt, is afhankelijk van de kenmerken van de beleggingscategorie. In onderstaande tabel is per beleggingscategorie inzichtelijk gemaakt welke ESG-instrumenten worden ingezet.

Beleggingscategorie	ESG-Integratie	Engagement ¹	Stemmen	Uitsluitingen
Aandelen				
Obligaties			n.v.t.	
Niet-beursgenoteerd Vastgoed				n.v.t.

5.1. Uitsluitingen

Het beleid ten aanzien van de gehanteerde uitsluitingen is als volgt:

1. Beleggingen in ondernemingen die clustermunitie en anti-persoonsmijnen of onderdelen daarvan produceren, verkopen of distribueren (wettelijk vereiste).

Hierop zijn de volgende uitzonderingen van toepassing:

- Het is toegestaan om transacties gebaseerd op een index uit te voeren, maar alleen als die index voor minder dan 5% bestaat uit individuele ondernemingen die onder de uitsluitingenlijst vallen.
- De uitsluitingenlijst geldt niet voor transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen, als de beleggingen van deze instellingen voor minder dan 5% bestaan uit individuele ondernemingen die onder het verbod vallen.

¹ Voor de aandelen en obligatie beleggingen vindt engagement plaats middels de vermogensbeheerders. Voor de Niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen wordt engagement uitgevoerd door onze fiduciar manager.

- Verder mag worden geïnvesteerd in nauwkeurig omschreven projecten van een onderneming die onder het verbod vallen, voor zover de financiering niet wordt gebruikt voor elementen die vallen onder de uitsluitingenlijst.

Aanvullend hierop heeft het Pensioenfonds besloten niet te willen beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij productie dan wel distributie en/of verkoop van goederen die bij normaal gebruik als schadelijk voor gezondheid of veiligheid worden gezien en waarvan we op voorhand zeggen dat engagement met bedrijven niet tot positieve resultaten zullen leiden, gezien de aard van de business waarin het bedrijf actief is. Ook wil het Pensioenfonds niet beleggen in bedrijven die op grove wijze mensenrechten en milieurechten schenden.

Het Pensioenfonds baseert zich bij de bepaling van deze uitsluiting op eigen visie gecombineerd met marktstandaarden. Hiermee zal ze niet trendsettend zijn, conform de beleggingsbeginselen, en verwacht ze in lijn te handelen met een handelswijze die in de Nederlandse markt op dit moment gebruikelijk is.

Op dit moment zijn de aanvullende uitsluitingen de volgende:

5.1.1 Controversiële wapens

2. Bedrijven die zijn betrokken bij ontwikkeling, productie, onderhoud en handel van antipersoonsmijnen, biologische of chemische wapens, clustermunitie, munitie met verarmd uranium, brandwapens die witte fosfor gebruiken, kernwapensystemen.
3. Bedrijven die belangrijke en speciale componenten voor controversiële wapens, zoals hierboven vermeld, produceren of ontwikkelen of die essentiële diensten aanbieden voor hun gebruik.
4. Bedrijven die zijn betrokken bij controversiële wapenhandel naar landen waarvoor een wapenembargo door de VN Veiligheidsraad, Europese Unie of een ander relevant multilateraal wapenembargo geldt; die deel uitmaken van een oorlogsgebied, of die een onevenredig deel van hun budget aan militaire goederen besteden.

5.1.2 Kolen

5. Bedrijven die 20% of meer van hun inkomsten halen uit de exploratie van thermische kolen, mijnbouw of raffinage.
6. Bedrijven die 20% of meer van hun inkomsten halen uit thermische kolengestookte elektriciteit generatie.
7. Bedrijven die actief bezig zijn met het uitbreiden van exploratie-, mijnbouw- of raffinageactiviteiten van thermische steenkool.
8. Bedrijven die de productiecapaciteit voor kolengestookte elektriciteit actief uitbreiden.

5.1.3 Teerzanden

9. Bedrijven die 20% of meer van hun omzet halen uit teerzanden.

5.1.4 UNGC/OESO

10. Bedrijven die, al dan niet na een periode van (onsuccesvol) engagement, in ernstige mate de principes van de UN Global Compact of OESO richtlijnen voor multinationals schenden. De vermogensbeheerders waarin we beleggen wordt geacht deze uitsluiting in te vullen en hierover te rapporteren, gebruik makend van extern gevalideerde databronnen.

Het uitsluiten van beleggingen in bedrijven betreft zowel de aandelen als de obligaties van deze ondernemingen.

Landen waarvoor beleggingssancties gelden:

11. Beleggingen in staatsleningen van overheden, die herhaaldelijk en in ernstige mate verantwoordelijk zijn voor (het toelaten van) schendingen van mensenrechten (inclusief arbeidsrechten), aantasting van het milieu en/of corruptieve handelingen. Het uitsluiten betreft leningen van centrale én lokale overheden. Het Pensioenfonds zal hiertoe de toepasselijke sancties volgen van de VN en de EU en volgt eventuele daaruit voortvloeiende verplichte (beleggings)beperkingen.

5.1.5 Tabak

12. Tabaksbedrijven, die omzet uit de productie van tabak en tabaks gerelateerde producten halen.
13. Bedrijven die 10% of meer van de omzet uit de distributie en verkoop van tabak en tabaks gerelateerde producten halen.

5.1.6 Olie

14. Bedrijven die 5% of meer van hun omzet halen uit onconventionele olie- of gaswinning en/of bedrijven die een significante betrokkenheid hebben bij het transport van onconventionele olie- of gas (hieronder vallen onder meer teerzandolie, schaliegas en kolenbedmethaan)
15. Bedrijven die 5% of meer van hun omzet halen uit de olie- en gaswinning in het poolgebied;

5.1.7 Mensenrechten

16. Bedrijven uit Rusland en Wit Rusland.

5.1.8 Biodiversiteit

17. Bedrijven die 5% of meer van hun inkomsten uit palmolieproductie en/of distributie halen.
18. Bedrijven die bossen beheren voor de productie met een FSC-certificeringsdekking van 60% of lager.

5.1.9 Green Bonds

Green bonds zijn leningen die verduurzaming van bedrijven ondersteunen. Voor deze beleggingscategorie zijn afwijkende uitsluitingen van toepassing. Vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid wenst het pensioenfonds door middel van green bonds bij te dragen aan de verduurzaming van een deel van de bedrijven die door de algemene uitsluitingenlijst zijn uitgesloten. Green Bonds uitgegeven door deze bedrijven uitsluiten doet volgens het pensioenfonds juist te kort aan het verduurzamen van de wereld.

19. *Controversiële wapens*

- Bedrijven die betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling, handel en onderhoud van controversiële wapens en bedrijven die een belang hebben in een bedrijf welke betrokken is bij voorgenoemde activiteiten.
- Bedrijven die betrokken zijn bij de wapenhandel met landen waar een wapenembargo van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, de Verenigde Staten, de Europese Unie of een ander relevant multilateraal wapenembargo van kracht is. *Tabak*
- Tabaksbedrijven, die omzet uit de productie van tabak en tabaks gerelateerde producten halen.
- Bedrijven die 10% of meer van de omzet uit de distributie en verkoop van tabak en tabaks gerelateerde producten halen.

20. *Biodiversiteit*

- Bedrijven die 5% of meer van hun inkomsten uit palmolieproductie en/of distributie halen.
 - Bedrijven die bossen beheren voor de productie met een FSC-certificeringsdekking van 60% of lager.
- Biodiversiteit is zeer belangrijk voor onze samenleving. Permanent verlies van biodiversiteit vormt net als klimaatverandering een van de grootste systeemrisico's voor al het leven op de planeet. Dit heeft dus grote consequenties voor de samenleving, de economie en financiële instellingen. Het beperken van de achteruitgang van de biodiversiteit is een grote wereldwijde uitdaging.

21. *Mensenrechten*

- Bedrijven uit Rusland en Wit Rusland.

22. *Non-compliant*

- Bedrijven die non-compliant zijn met de UN Global Compact principes worden in principe uitgesloten wanneer deze binnen een jaar niet als compliant kunnen worden bestempeld
- Bedrijven die niet handelen in lijn met OESO-richtlijnen en waarbij de gevoerde dialoog niet heeft geleid tot het gewenste resultaat kunnen worden uitgesloten.

5.2 Stembeleid

Het Pensioenfonds heeft principes voor het stembeleid vastgesteld. Tegelijkertijd erkent ze dat door de beleggingen via beleggingsfondsen ze weinig ruimte heeft om dit beleid exact op te leggen aan de externe managers. Het stembeleid is gericht op het verhogen van langetermijn aandeelhouderswaarde. Stembeleid ten behoeve van verbetering van ESG factoren wordt aangemoedigd. Bij de selectie van een vermogensbeheerder wordt geverifieerd of aan de door het Pensioenfonds vastgestelde criteria wordt voldaan. Tevens zal bij substantiële verandering van het stembeleid van een vermogensbeheerder of van het Pensioenfonds worden geëvalueerd of nog steeds aan vastgestelde doelstellingen wordt voldaan. In de bijlage bij dit MVB beleid is het stembeleid gevoegd.

5.3 Engagement beleid

Doordat het Pensioenfonds belegt in beleggingsfondsen, is zij niet in staat om zelf bedrijven te identificeren die slecht presteren op menselijke en milieurechten en dialoog te voeren. Het Pensioenfonds laat de screening en dialoog over aan de diverse vermogensbeheerders aan wie het beleggingsproces is uitbesteed. Bij de selectie van een vermogensbeheerder zal worden getoetst of het engagementbeleid in lijn is met de UNGP en OESO richtlijnen, die het Pensioenfonds na wil leven. Tevens zal bij substantiële veranderingen van het screening en dialoog beleid van een vermogensbeheerder of van het Pensioenfonds worden geëvalueerd of deze nog aan de vastgestelde doelstellingen voldoet.

5.4 ESG integratie

Bij beleggingsbeslissingen – zoals de selectie van vermogensbeheerders – wordt rekening gehouden met het milieu (Environment), met sociale factoren (Social) en met maatstaven voor goed bestuur (Governance); de zogenaamde ESG factoren. Aandacht voor duurzaamheid door middel van ESG factoren kan het risico/rendementsprofiel van de beleggingen op een positieve manier beïnvloeden en draagt bij aan een duurzame omgeving, zoals beschreven in de beleggingsovertuigingen. Bij de selectie en monitoring van vermogensbeheerders wordt daarom naast stijl, ervaring en performance gekeken naar ESG factoren. De ESG factoren zijn als onderdeel opgenomen in de investment case die voor elke beleggingscategorie wordt opgesteld, en het Pensioenfonds verwacht dat de ESG factoren tot bindende besluiten in het beleggingsproces dan wel in de totstandkoming/keuze van de index leiden.

5.5 Thematische en doelbeleggingen

Het Pensioenfonds heeft in haar doelstellingen thematische focus op klimaat en op arbeidsomstandigheden gelegd. De doorvertaling hiervan naar de beleggingsportefeuille zullen we vorm geven in de komende periode.

6. Wet- en regelgeving

6.1 SFDR

Het Pensioenfonds is als financiële marktpartij onderhevig aan de verplichtingen vanuit de EU Sustainable Finance Disclosure Regulation. Vanaf 10 maart 2021 is de Europese verordening 2019/2088 van toepassing voor de Nederlandse pensioenfondsen. Als gevolg hiervan dient het Pensioenfonds meer informatie te verstrekken over:

- De wijze waarop duurzaamheidsrisico's in beleggingsbeslissingen worden geïntegreerd:
Tot op heden verwijzen we hiertoe naar ons uitsluitingenbeleid en ons stembeleid op het moment dat we onze vermogensbeheerders selecteren, en onze voorkeur voor duurzame fondsen waar de financiële verwachtingen vergelijkbaar zijn met reguliere fondsen;

- Beoordeling van de waarschijnlijke effecten op het rendement:
Het Pensioenfonds houdt in haar rapportage en sturing met ingang van het verslagjaar 2024 rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de informatievervaardingsverordening.

Het Pensioenfonds vindt haar ambitie, en de stappen richting implementatie van die duurzame ambitie voldoende rechtvaardiging om haar pensioenregeling met ingang van 2024 te classificeren als een product in artikel 8 van de SFDR regelgeving.

Vanuit de EU Taxonomie verordening moeten financiële marktpartijen de alignment van beleggingsproducten met de eerste twee milieudoelstellingen van de Taxonomie weergeven per 1 januari 2022. (zijnde aanpassing aan klimaatverandering en mitigatie van klimaatverandering). Het Pensioenfonds streeft in haar beleggingsportefeuille als onderdeel van de pensioenregeling op dit moment geen expliciet alignment met de EU taxonomie na.

6.2 EU Shareholders Rights Directive (SRDII)

De SRD beoogt lange termijn aandeelhoudersbetrokkenheid te bevorderen. Ook wil men de transparantie verhogen ten aanzien van de wijze waarop het aandeelhoudersbetrokkenheidbeleid wordt uitgevoerd en geborgd. Deze richtlijn is per 10 juni 2019 in de Nederlandse wetgeving verwerkt. Hierbij geldt het 'pas-toe-of-leg-uit' beginsel. Om aandeelhoudersbetrokkenheid te waarborgen wordt er verwacht dat er een stewardshipbeleid wordt ontwikkeld en geïmplementeerd. Gegeven het feit dat het pensioenfonds hoofdzakelijk in beleggingsfondsen belegt, heeft het bestuur er in eerste instantie voor gekozen om voor haar stewardshipactiviteiten aan te sluiten bij het stewardshipbeleid van de diverse externe vermogensbeheerders.

6.3 De Institutions for Occupational Retirement Provision (IORP) II

De IORP II richtlijn is een Europese richtlijn met betrekking tot de governance, de communicatie en het beleggingsbeleid van pensioenfondsen. Deze Europese richtlijn is door de Nederlandse overheid vastgelegd in Nederlandse wetgeving en is van kracht vanaf 13 januari 2019. IORP II geeft geen verplichting voor het voeren van een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. Tegelijkertijd wordt er vanuit IORP II wel voorgeschreven dat het Pensioenfonds in IORP II transparant is over de wijze waarop in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met ESG factoren (Verklaring inzake Beleggingsbeginselen). Daarnaast schrijft IORP II voor dat pensioenfondsen eens per drie jaar of bij een significante wijziging in het risicoprofiel een eigenrisicobeoordeling (ERB) uitvoeren. In de ERB maakt het Pensioenfonds een beoordeling van nieuwe of opkomende risico's, met inbegrip van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en het milieu verband houden, zoals sociale risico's en risico's die gerelateerd zijn aan de waardevermindering van activa.

6.4 Nederlandse Stewardship Code

De Nederlandse Stewardship code is opgesteld door Eumedion in samenwerking met de Pensioenfederatie, met als doel het bevorderen van aandeelhoudersbetrokkenheid op de lange termijn. De beginselen uit de

Nederlandse Stewardship code vragen onder andere aan pensioenfondsen om de Nederlandse beursvennootschappen waarin zij belegd zijn te monitoren op ESG-criteria. Het Pensioenfonds dient een stewardshipbeleid te implementeren. Het begrip stewardship of rentmeesterschap gaat over de manier waarop de actief betrokken aandeelhouder omgaat met de bijbehorende rechten en verantwoordelijkheden. Gegeven het feit dat het Pensioenfonds hoofdzakelijk in beleggingsfondsen belegd, heeft het bestuur er in eerste instantie voor gekozen om voor haar stewardshipactiviteiten aan te sluiten bij het stewardshipbeleid van de aangestelde externe vermogensbeheerders. Daarnaast dient een pensioenfonds volgens de code geen securities lending toe te passen of te zorgen dat het stemrecht voorbehouden blijft aan de uiteindelijke eigenaar. Het niet toestaan van securities lending is al geruime tijd onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid van het Pensioenfonds. Door geen aandelen uit te lenen houden we grip op het stembeleid van de betreffende vermogensbeheerder.

7. Vrijwillig kader

7.1 Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB) convenant

Het Pensioenfonds heeft het IMVB convenant (brede spoor) ondertekend. Als ondertekenaar dient lange-termijn waarde creatie een leidend principe te zijn voor het Pensioenfonds. Daarnaast zullen materiële Environment, Social en Governance (ESG) factoren in de beleggingsbeslissingen meegewogen moeten worden als onderdeel van de risicobeoordeling. Het IMVB convenant vraagt aan de deelnemende partijen meer aandacht voor mensenrechten, bijvoorbeeld in de waardeketen. Waar nu vooral wordt gefocust op (ernstige) schending van de UN Global Compact principes zal straks een brede risicobeoordeling gedaan worden waarbij in het volledige beleggingsproces de risico's voor mens en milieu worden geïnventariseerd, geprioriteerd en beoordeeld. In dit due diligence proces dient vervolgens bepaald te worden hoe negatieve impact voor mens en milieu gemitigeerd of voorkomen kan worden.

Het Pensioenfonds geeft invulling aan de verwachtingen in het IMVB-convenant door het inzetten van de verschillende instrumenten waarover ze de beschikking heeft. Het Pensioenfonds hanteert een uitsluitingenbeleid voor de beleggingsfondsen waarin ze belegt. De vermogensbeheerders screenen de portefeuille op deze uitsluitingen en rapporteren hierover. Bij de selectie van een vermogensbeheerder toetst het fonds of het engagementbeleid in lijn is met de UNGP en OESO richtlijnen, die het fonds na wil leven. Tevens zal bij substantiële veranderingen van het screening en dialoog beleid van een vermogensbeheerder of van het Pensioenfonds worden geëvalueerd of deze nog aan de vastgestelde doelstellingen voldoet. Het pensioenfonds beoordeelt de methode die vermogensbeheerders gebruiken om negatieve impact te identificeren, voorkomen, mitigeren/verminderen structureel in te bedden in de monitoring van de vermogensbeheerders.

8. Governance

Om het MVB beleid vorm te geven en te monitoren, zorgt het Pensioenfonds voor zorgvuldige governance rondom dit thema. De volgende afspraken zijn hierover gemaakt binnen het bestuur:

8.1 Eigen risico beoordeling

Binnen de ERB is via stress scenario's bekeken in hoeverre klimaatrisico's effect hebben op het pensioenresultaat.

8.2 Selectie & Monitoring vermogensbeheerders

De selectie van vermogensbeheerders, of van indices in het geval van passieve beleggingsstrategieën, zal met betrekking tot de ESG kenmerken gebaseerd worden op de volgende criteria:

- Uitsluitingenbeleid

- ESG integratiebeleid
- Stembeleid
- Engagementbeleid

Periodiek wordt gemonitord of de vermogensbeheerders minimaal voldoen aan het beleid dat is opgezet met betrekking tot screening, engagement en stembeleid en ESG integratie.

8.3 ALM studie

In de 2022 ALM studie is ook aandacht besteed aan de risico's van klimaatverandering.

De uitkomsten van die klimaat specifieke risico's waren dat niet alleen fysieke risico's en transitierisico's de beleggingsresultaten kunnen beïnvloeden, maar ook onzekerheid omtrent het beleid van de overheid om klimaatverandering tegen te gaan zorgt voor een daling in het vertrouwen van consumenten, producenten en investeerders. De tegenstrijdigheid groeit tussen de internationale ambitie om klimaatverandering tegen te gaan en de daadwerkelijke stappen die gemaakt zijn tot op heden, waardoor de kans op (i) abrupte en drastische beleidsinterventies, (ii) langzame technologische ontwikkeling en (iii) fysieke klimaat risico's vergroot. Consumenten wachten met hun aankopen, bedrijven zijn voorzichtiger met investeren en investeerders eisen hogere risicopremies.

Belangrijkste uitkomsten zijn:

- Door de uitgangspositie (huidige hoge dekkingsgraad van het fonds) geeft het klimaatscenario ten opzichte van het basisscenario geen uitgesproken output om hierop bij te sturen.
- In het klimaatscenario daalt de dekkingsgraad licht, maar deze blijft hoog genoeg om te kunnen indexeren.
- Ten opzichte van het basisscenario is sprake van een licht lager opbouwpercentage.

8.4 Monitoring doelstellingen en implementatieplannen

De doelstellingen van het Pensioenfonds die gemonitord worden zijn samengevat als volgt:

Per 2024:

- Het fonds zal in 2024 een belangrijk deel van haar aandelenportefeuille beleggen in lijn met de doelstellingen van Parijs, conform een index die hiertoe ontwikkeld is, rekening houdend met beleggingen die nodig zijn om de transitie naar een duurzame wereld mogelijk te maken.
- Het pensioenfonds classificeert haar regeling als artikel 8 SFDR en zal hiertoe een precontractueel document opstellen en beschikbaar maken in het Pensioen123. Ook zal ze zorgdragen voor verslaglegging conform de vereisten gekoppeld aan deze classificatie, hetgeen voor het eerst zal worden gepubliceerd bij het jaarverslag over 2024.
- Het pensioenfonds houdt rekening met negatieve effecten van de beleggingen conform artikel 4 SFDR, en zal hierover in 2025 de "Principle Adverse Impacts" rapporteren over verslagjaar 2024.

Per 2030:

- Wij willen net als de sponsor zorgen voor een beleggingsportefeuille die in lijn is met de Parijs doelstellingen. We streven ernaar om dit uiterlijk in 2030 gerealiseerd te hebben.

Stembeleid Pensioenfonds DHL Nederland

IMVB-Convenant

Het Pensioenfonds heeft het IMVB convenant getekend. Wij vinden maatschappelijk verantwoord beleggen belangrijk en willen ons steentje bijdragen aan een betere wereld. Het IMVB Convenant bevat een aantal bepalingen met betrekking tot de stewardshipactiviteiten van pensioenfondsen. Zo verlangt het IMVB-Convenant dat pensioenfondsen in het verantwoord beleggingsbeleid hun aanpak ten aanzien van stemmen en engagement omschrijven. Het Convenant vraagt een inspanning van pensioenfondsen om te voorkomen dat beursvennootschappen, waarin belegd wordt, misstanden veroorzaken.

Indirecte uitoefening van het stemrecht

We kunnen onze stem alleen maar laten horen op aandeelhoudersvergaderingen door middel van de vermogensbeheerders die namens ons stemmen op basis van hun eigen stembeleid.

De doelstelling van ons stembeleid is om te waarborgen dat het stemrecht van het Pensioenfonds wordt uitgeoefend in overeenstemming met de beleggingsovertuigingen en het beleid maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Het Pensioenfonds kan dit alleen bereiken door het stembeleid van een beleggingsfonds mee te wegen bij de selectieproces van nieuwe beleggingsfondsen. Wij controleren of het stembeleid in overeenstemming is met onze beleggingsovertuigingen en ons beleid maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Ook bij tussentijdse evaluatiemomenten met de vermogensbeheerder van een beleggingsfonds kan ons stembeleid gebuikt worden als leidraad. Het stembeleid beoogt de betrokkenheid van de beursgenoteerde ondernemingen bij de duurzaamheid van de samenleving te vergroten. Het stembeleid richt zich in het bijzonder op zaken die betrekking hebben op klimaat, milieu, mensenrechten, en governance.

Het Pensioenfonds wil verantwoord beleggen, omdat we geloven dat de E, S en G factoren waarde toevoegen aan onze beleggingen en de verdere verduurzaming van onze wereld. Het stembeleid staat niet op zichzelf, maar sluit aan op de dialoog die het Pensioenfonds voert met vermogensbeheerders (engagement) en de strategie die het Pensioenfonds voert in haar beleggingen (MVB). Het stembeleid van het Pensioenfonds is niet statisch. Actuele ontwikkelingen en nieuwe inzichten kunnen leiden tot (onmiddellijke) herziening van dit beleid.

In het vervolg van dit document zullen de voor het Pensioenfonds belangrijke criteria inzake het stembeleid worden beschreven per onderwerp.

1. Benoeming van Bestuurders

Herbenoeming

Bij beursgenoteerde beleggingsfondsen kan gestemd worden vóór (her)benoeming van uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders, tenzij:

- de voorgeschreven maximumtermijn voor (her)benoeming is of wordt overschreden;
- er gegronde redenen zijn om te twifelen aan de betrouwbaarheid dan wel geschiktheid van de betrokken persoon;
- Er sprake is van herhaalde afwezigheid op bestuursvergaderingen zonder afdoende toelichting;
- de benoeming van een bestuurder in een one-tier bestuursmodel die zowel de rol van bestuursvoorzitter als CEO krijgt;

Décharge

Stem voor décharge van leden van het bestuur en/of RvC tenzij:

- er gegronde redenen zijn om te twijfelen aan de adequaatheid van het gevoerde beleid in de achterliggende periode;
- er door aandeelhouders of andere stakeholders procedures zijn gestart tegen de onderneming en deze niet onredelijk wordt acht.

2. Financiële Verslaggeving

Goedkeuring jaarrekening

- Stem voor goedkeuring van de jaarrekening, tenzij er vragen bestaan over de integriteit van de jaarrekening/verslagen of deze niet openbaar zijn gemaakt.

Benoeming accountant

- Stem voor benoeming van een accountant, tenzij er zorgen zijn over deze accountant. Bijvoorbeeld wanneer de onafhankelijkheid van een zittende accountant of de integriteit van de accountantscontrole in het geding is. Wanneer de onderneming onvoldoende informatie beschikbaar stelt over de vergoeding over het afgelopen boekjaar of over de naam van de accountant dan is onthouding van stemmen gewenst of zelfs tegen het voorstel stemmen.

Winstuitkering

- Stem voor de uitkering van een deel van de winst als dividend, tenzij het uitkeringspercentage zonder toelichting uitzonderlijk laag of hoog is, in vergelijking met overeenkomstige ondernemingen en de onderneming hiervoor geen afdoende verklaring heeft gegeven. Ook wanneer de dividenduitkering wordt afgeschaft zonder hier voldoende uitleg over af te leggen zal tegen het voorstel gestemd worden.

3. Beloning

Gezien de complexiteit van beloningsregelingen wordt een zeer genuanceerde benadering toegepast bij het analyseren van de beloningsregelingen. De beloningen worden beoordeeld op zowel kwalitatieve als kwantitatieve basis.

Beloning(sregeling)

- Stem tegen een beloningsvoorstel als er een discrepantie is tussen de prestaties van de onderneming en de toegekende variabele beloning.
- Stem tegen als de beloningsregeling voor het bestuur niet aansluit bij de langetermijnstrategie van de vennootschap en de daarbij behorende doelstellingen.
- Stem tegen een beloningsvoorstel als de beloning excessief is ten opzichte van concurrenten, ten opzichte van de omvang van de vennootschap of ten opzichte van het salaris van de gemiddelde medewerker.

Ontslagvergoeding

- Stem tegen als de ontslagvergoeding meer dan 2 jaarsalarissen bedraagt. Bij disfunctioneren van een individuele bestuurder mogen geen gegarandeerde vergoedingen worden toegekend.

Toekenning opties

- Stem tegen toekenning van aandelen(opties) aan niet uitvoerende bestuurders.

- De beloning van de RvC is niet afhankelijk van de resultaten van de vennootschap. De beloning mag niet bestaan uit aandelen of rechten op aandelen van de vennootschap.

4. Governancestructuur

Voorstellen voor wijziging van de statuten van een onderneming moeten van geval tot geval beoordeeld worden. Wij zijn tegen het bundelen van verschillende wijzigingen in één voorstel, omdat het aandeelhouders verhindert om iedere wijziging op zijn geschiktheid te kunnen evalueren. In dergelijke gevallen zullen de wijzigingen afzonderlijk geanalyseerd moeten worden. Het uitgangspunt is om uitsluitend voor het voorstel te stemmen als duidelijk is dat alle wijzigingen in het belang van de aandeelhouders zijn.

Dividendbeleid

Stem voor dividendvoorstellen tenzij:

- uitkering van het dividend onwenselijk is gelet op de financiële situatie van de betreffende onderneming;

Uitgifte nieuwe aandelen

- Stem voor voorstellen van de onderneming om nieuwe aandelen uit te geven mits het percentage nieuw uit te geven aandelen aanvaardbaar is (10%+10% (met beperking voorkeursrecht)).
- Stem tegen een voorstel om nieuwe aandelen uit te geven waarin het voorkeursrecht wordt beperkt. Een uitgifte zonder claimemissie tast immers de rechten van bestaande aandeelhouders aan.

Schulduitgifte

Stem vóór voorstellen voor schulduitgifte, tenzij:

- de uitgifte buitensporig is, gezien de financiële positie van het bedrijf.
- de uitgifte voorrangrecht bevat op gewone aandelen bij omzetting.

5. Milieu en Sociaal Risico

Ondernemingen moeten actief de risico's ten aanzien van de lange termijn aandeelhouderswaarde als gevolg van blootstelling aan milieu- en sociale risico's evalueren en deze risico's integreren in hun ondernemingsrisicoprofiel. Daarnaast moeten ondernemingen blootstelling aan veranderingen in regelgeving met betrekking tot milieu- en sociale ondernemingsprocessen de daarmee samenhangende juridische en reputatierisico's overwegen. Ondernemingen zullen de aandeelhouders alle informatie moeten verstrekken omtrent de aard en omvang van deze risico's alsmede de stappen die zij nemen of genomen hebben om deze risico's te beperken.

Het stembeleid van het Pensioenfonds bevat op dit moment nog geen concrete guidance met betrekking tot onderwerpen op het gebied van sociaal en milieu. Mocht dit in de toekomst worden toegevoegd dan breiden we daar het stembeleid op uit.

Bijlage S- Evenwichtigheidskader

Inleiding

Het bestuur dient in al haar besluitvorming de evenwichtige belangenafweging mee te nemen. Ook in de te nemen besluiten inzake de transitie. Bij het opstellen van het evenwichtigheidskader is rekening gehouden met een aantal stappen welke het bestuur neemt om te komen tot een evenwichtig besluit.

Evenwichtigheidskader:

De uitgangspunten voor ieder te nemen besluit zijn:

- Solidariteit (het delen van risico's met elkaar)
- Proportionaliteit (in "passende verhouding" verdelen van de lasten en lusten)
- Uitlegbaarheid & uitvoerbaarheid (begrijpelijk, aanvaardbaar en of het op een redelijke eenvoudige wijze kan worden uitgevoerd)

De randvoorwaarden bij ieder te nemen besluit zijn:

- Effectiviteit (biedt het besluit de oplossing voor de vraag/het probleem)
- Continuïteit (de continuïteit van het fonds als het consistent zijn in de te nemen besluiten)

Bij de eerste stap wordt bepaald waarover het bestuur moet besluiten, oftewel:

- Waar gaat het (voorgenomen) besluit over
- Welke doelgroepen raakt het besluit
- Welke verschillende belangen er worden afgewogen, ook m.b.t. de doelgroepen
- Is een nader onderscheid in subdoelgroepen wenselijk

Bij de tweede stap wordt bekeken welke informatie het bestuur nodig heeft om een evenwichtig besluit te kunnen nemen:

- Wat zijn eventueel de verschillende opties welke het bestuur heeft inzake het te nemen besluit
- Wat zijn de consequenties van het besluit voor de doelgroepen
- Wat zijn de gevolgen van het besluit voor de doelgroepen
- Welke informatie is hierbij relevant, dit kan zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie zijn
- Is het besluit uitvoerbaar dan wel uitlegbaar

Bij de derde stap worden de verschillende belangen en consequenties afgewogen:

- Het afwegen van de verschillende belangen is de taak van het bestuur
- Het bestuur dient vervolgens de consequenties van de verschillende opties te wegen en te onderbouwen
- Ook toetst het bestuur de opties en benoemt de voorkeursoptie

Bij de vierde stap wordt de voorkeursoptie een (voorgenomen) besluit als het bestuur de evenwichtigheid voor de doelgroepen kan onderbouwen, waarbij er rekening is gehouden met:

- Solidariteit
- Proportionaliteit
- Uitlegbaarheid en uitvoerbaarheid
- Effectiviteit
- Continuïteit

Bij de vijfde stap wordt het voorgenomen besluit, inclusief de onderbouwing, voor advies voorgelegd aan het Verantwoordingsorgaan en ter goedkeuring aan de Raad van Toezicht indien dit conform de Pensioenwet dient te gebeuren. Nadat het Verantwoordingsorgaan het advies heeft uitgebracht en de Raad van Toezicht haar goedkeuring heeft gegeven, wordt door het bestuur het besluit genomen.

In geval er geen advies van het Verantwoordingsorgaan en goedkeuring van de Raad van Toezicht nodig is, wordt het voorgenomen besluit als definitief besluit genomen.

In de laatste, zijnde de zesde stap wordt het besluit gecommuniceerd aan de belanghebbenden, waarbij de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- De reden waarom het besluit is genomen
- De doelgroepen benoemen, met ook het effect en gevolg van het besluit voor de doelgroepen

Bovenstaand evenwichtigheidskader dient vervolgens ook te worden toegepast bij de komende te nemen besluiten inzake de Wet Toekomst Pensioenen en de transitie.